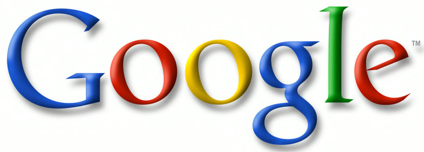
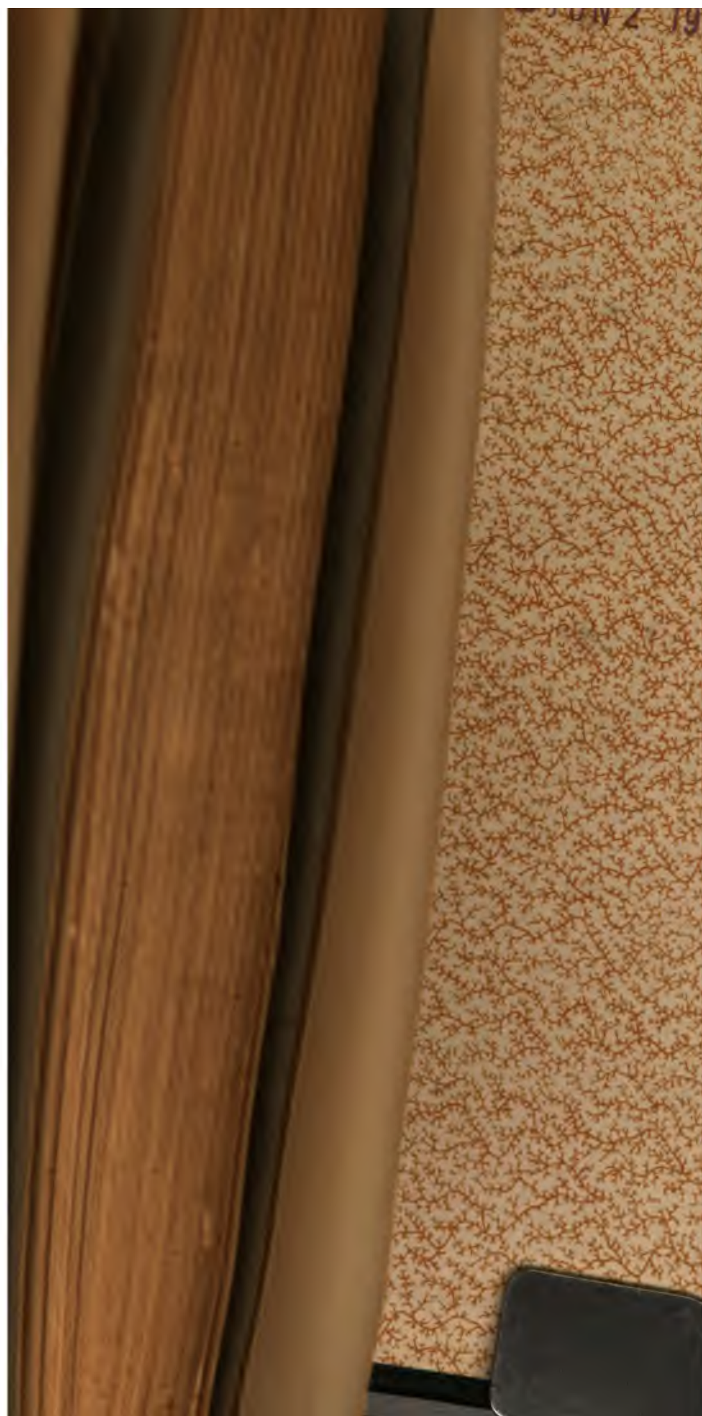
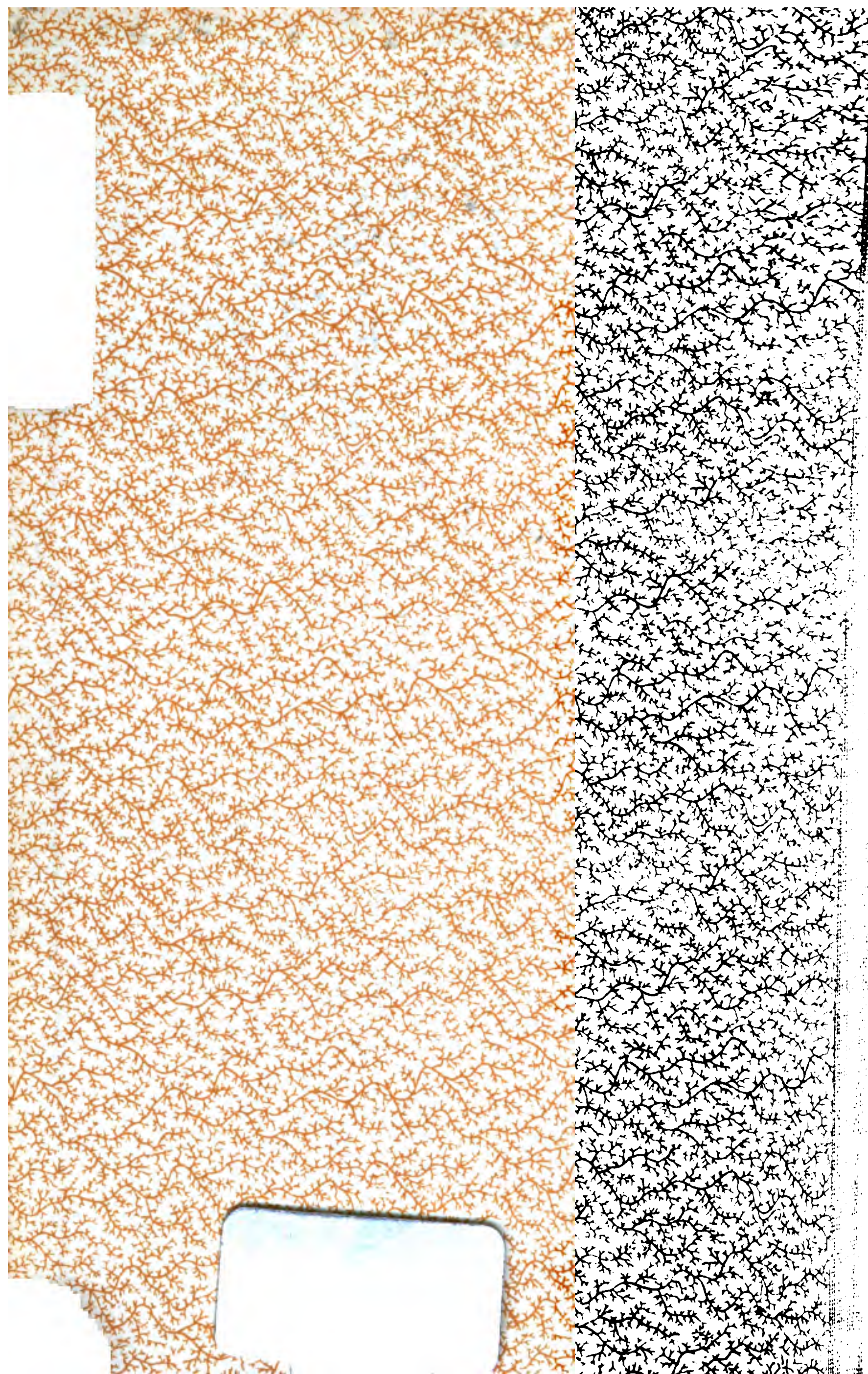
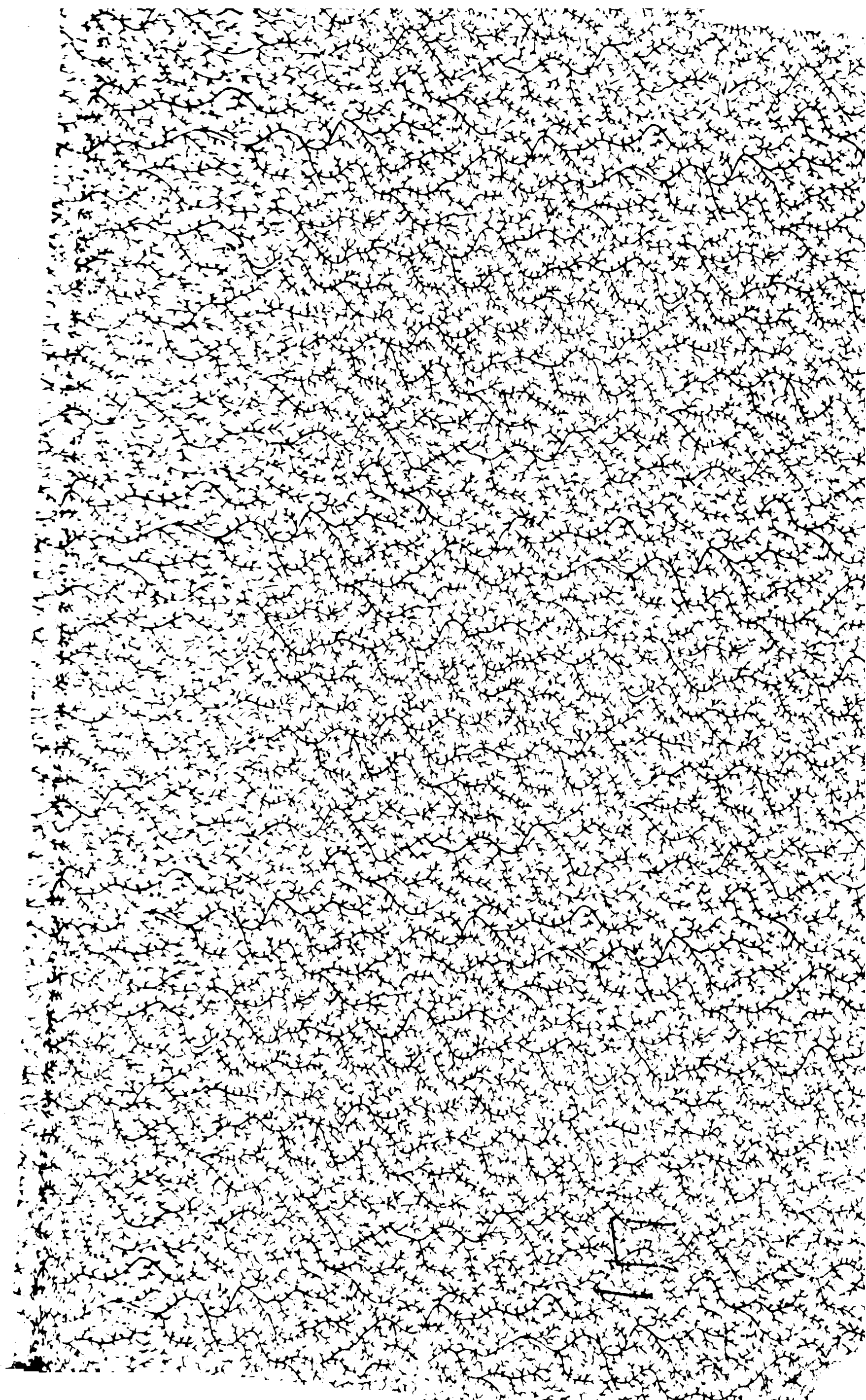

CARL EWALD

JENS HVAS

EN LEVNEDSSKILDRING FRA REFORMATIONSTIDEN

KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCVI

1. Fiction (Danish)

CARL EWALD

JENS HVAS

CARL EWALD

JENS HVAS

EN LEVNEDSKILDRING
FRA REFORMATIONSTIDEN

KJØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

FORLAGETS BOGTRYKKERI
1906

INDHOLD

FØRSTE BOG

FØRSTE KAPITEL.

Herremanden paa Kaas.

YDERST Vest paa i Salling Land, der hvor Limfjorden breder sig foran Jegind Ø og Mors, ligger en ældgammel Herregaard ved Navn Kaas.

Nu staar den øde og forladt. Den skal udstykkes, for at halvhundrede Bønder kan vinde Velstand, dèr hvor een Herremand ikke kunde finde Udkommet. Men først i det sekstende Aarhundrede var det en god Gaard, om ogsaa kun den var befæstet med et Brystværn og en smal Grav.

Den Gang ejedes den af en Adelsmand ved Navn Jens Hvas, som sad lunt inden Døre med sin Hustru, Fru Gertrud Andersdatter, og deres to Sønner, Kristen og Just, som var Børn endnu, men store nok til at glæde dères Faders Hjerte.

Gaarden laa saadan, at Hr. Jens fra sin Rude kunde se ud over Vandet, og det gjorde han tidt nok, for der var godt Fiske, og Fisket var hans, saadan at enhver, der drev det, maatte svare ham sin Afgift. Men desuden var han en tænksom Mand, der ofte søgte sig en Stund i Ro og Ensomhed, hvor han kunde lade Tankerne flyve.

Det saa ogsaa saadan ud i Danmark paa den Tid, at de, der kunde tænke paa andet end deres

eget, vel maatte være bekymrede, og de, der kun brød sig om Gods og Guld, maatte gaa i evig Angst for at miste det.

Kong Kristian den Anden var rømt fra sine Riger og sad i Nederlandene og pønsede paa at vinde dem tilbage. Jens Hvas vidste det saa vel. Kongen havde gjort ham til Dommer ved Viborg Landsting, en Dag han fandt ud, at det var bedst for de smaa og svage, om der sad to retsindige Mænd i Dommersædet ved Siden af den mægtige Adelsmand, som skulde fortolke Loven. Til den ene af dem havde han valgt Hr. Jens, endda han hverken var rig eller særdeles kendt udenfor Salling og dertil ganske ung, men alene anbefalet af sin Velynder den navnkundige Hr. Mogens Gjøe, der havde haft Lejlighed til at prøve hans Retsind.

Jens Hvas havde med Fryd taget imod Kongens Kald, for han var en god og en mild Mand og følte sig nærmere i Slægt med Almuen, blandt hvilken han levede, end med de høje Herrer og Prælater, som regerede Riget. Troligt havde han forvaltet sit Embede, og ikke faa var de Domme, der bar Vidne om hans Retfærdighed.

Men Herligheden havde kun varet et Aar. Saa jog de den gode Konge af Danmark. Jens Hvas mindedes kun altfor godt den Dag i Januar, han havde bragt Hans Naade femten Hundrede Mark i Odense, hvor han dvælede i sin Raadvildhed. Det var Indløsningssummen for Torp Gods, og Pengene var saare velkomne, saa sandt Kongen allerede den Gang tænkte paa at drage til sin Svoger, den mægtige tyske Kejser og søge Hjælp hos ham mod den oprørske Adel. Hr. Jens saa, at han var syg i Sindet af Tvivl og vanmægtig Vrede. Men han saa ogsaa Lynet i hans Øje og

elskede ham ikke mindre i hans Ulykke, end han havde gjort før.

Saa gik Tiden sin Gang, og det skete, som maatte ske. Jens Hvas saa med Sorg, at hans egen Fætter, Hr. Mogens Munk til Palstrup, var med i Oprøret, og oven i Købet den, der bragte Kongen Jydernes Opsigelsesbrev, og han bevarede ligesom Mogens Gjøe sin Troskab, saa længe det var ham muligt.

Alligevel svor han til sidst Kong Frederik Eden, som Mogens Gjøe gjorde det, fordi der ikke var andet at gøre. Men da han stod paa Viborg Ting og saa den nye Konge hyldet under Jubel og høje Raab af Bønder og Herremænd fra det ganske Jylland, harmedes han over Menneskenes Vankelmod og Taabelighed og tænkte, den Dag kunde komme, da Bønderne bitterlig angrede, at de havde fulgt Herremændene mod den Konge, der vilde deres Vel mer end nogen anden.

Jens Hvas mistede sit Landsdommerembede, siden alle Kong Kristians Anordninger blev ophævede. Men han bar intet Nag i sit Sind og blev den nye Konge tro, som han havde været den gamle. Han fulgtes i det Stykke som i alt andet med Mogens Gjøe, og det varede heller ikke længe, inden Kong Frederik nyttede hans Retsind i sin Tjeneste.

Naar Almuen havde klaget over den slette Mønt og de tunge Skatter i Kong Kristians Dage, saa var den kun en ringe Tid om at lære, at det ingenlunde blev bedre under Kong Frederik. Bestandig var Riget i Krigstilstand, siden Kong Kristian Aar efter Aar truede fra Nederlandene, og tungt faldt Skat eftet Skat over de arme Bønder, som maatte udrede det meste af Herremandens Part med. Jens Hvas blev Kongens Skatteopkræ-

ver i Viborg Stift, og saa god en Mand var han, at han bedre end nogen anden kunde faa Bønderne til at lyde og strengere end nogen holdt paa, at Herremanden og især Biskoppen og Klostrene skulde udrede den ringe Part, der paalaa dem. Men det var ikke noget fornøjeligt Hverv, han havde, og mangen god Gang sukkede han mod gamle Dage, da han sad som Landsdommer i Viborg.

„Du vendte ikke hurtig nok, Jens," sagde Mogens Munk, der var bleven Ridder og Rigsraad til Løn for sin Daad og Jens Hvas' Nabo, siden han havde faaet Voldstrup til Len af sin Broder Ivar, som var Biskop i Ribe.

„Jeg har aldrig vidst, der var nogen Ære ved at vende," sagde Jens Hvas. „Jeg gjorde, hvad jeg maatte, og var i det Stykke ikke anderledes end bedre Mænd end jeg. Men jeg havde Kong Kristian saare kær og nægtede det aldrig."

„Ja du løb altid og lumskede med Bønder og Oprørere," sagde Mogens Munk.

„Jeg mener, det var dig, der var Oprører, og ikke mig," sagde Hr. Jens.

Saadanne Ord skiftede de, hver Gang de saas, og de saas tidt, for de havde Parter sammen i Gods mange Steder i Landet, og det var Hr. Mogens største Lyst at mageskifte. God var han ikke at handle med, og det var altid ham, der søgte Trætten. Men han fik sjældent noget ud af det, for Jens Hvas gik aldrig ud over sin Ret og var rolig og besindig i alle Ting.

Det kunde hænde, naar de sad sammen, at Hr. Jens tog Bladet fra Munden og haardt bebrejdede sin Fætter den Bondeplager, han var.

„Om ikke du har Hjerte i Livet for de usle Mennesker, saa maa du vel kunne fatte, at naar

Bonden bliver arm, bliver Herremanden det ogsaa,“ sagde Jens Hvas. „Endnu i Gaar den Dag var her en af dine Bønder fra Volstrup, hvem du havde frataget Gaarden og jaget bort for en ringe Forseelse.“

„Jeg gør ikke andet, end hvad Ret er,“ sagde Mogens Munk. „Karlen var uforskammet, og saa maatte han ud, og det skal ikke gaa de andre bedre, om de gør som han. Jeg ved vel, at jeg har Hals- og Haandsret over mine Bønder og kan tugte dem selv, naar de forser sig. Hvor løb Manden hen?“

„Det ved jeg ikke,“ sagde Hr. Jens. „Og om jeg vidste det, vilde jeg ikke sige det.“

„Og du hjalp ham sagtens.“

„Jeg gav ham en Skærv,“ sagde Jens Hvas.

„Ja, du er ingen ret Adelsmand, som vi andre,“ sagde Hr. Mogens. „Og Bønderne er opsætsige her i Jylland. Kommer Tid kommer Raad, faar vi vel knækket dem, saa de bliver lydige og stille.“

Jens Hvas sagde ingenting, og Hr. Mogens saa ondt paa ham.

„Om den gamle Konge fik Held med sine Planer og vandt Rigerne igen, da vilde du fryde dig Jens,“ sagde han.

„Der blev kun ringe Grund til Fryd, al den Stund hele Landet sagtens blev lagt øde,“ sagde Jens Hvas. „Men om det skete, fik du vel nok med at bjerge dig selv.“

Saa red Hr. Mogens over til Spøtrup, der var Viborg Bispestol underlagt, og med hvis Foged, Jens Lavesen, han bedre kunde komme til Rette. Men Jens Hvas, hvis Sind var i større Oprør, end han lod sig mærke med, satte sig ind til Fru Gertrud og talte sig glad igen med hende, der var enig med ham i et og alt, og fortalte sine Drenge

om den arme Kong Kristian, der flakkede fredløs i fremmede Lande med sin Dronning og sine Børn.

Da saa Drengene var bragt til Ro, flyttede han sig tæt hen til sin Hustru og talte til hende saa sagte, som om der var nogen, der kunde belure dem.

„Gertrud," sagde han. „Mindes du i Fjor, da den fromme Broder Thøger sad hos os her i Stuen og talte om den nye Lære fra Tyskland."

„Det skulde jeg have svært ved at glemme," svarede hun. „Saa meget du og jeg talte derom siden. Det var skønt at se, naar Munken talte sig varm, og mange af hans Ord var gode nok og vise."

„Det var de," sagde Jens Hvas. „Og nu kan jeg fortælle dig, at Broder Thøger helt har afsvoret Papismen og er bleven Morten Luthers Mand."

„Er han," sagde Fru Gertrud. „Saa jager de sagtens den Stakkel af Klostret."

„Det gør de vel, naar de kommer under Vejr med hans Frafald. Men endnu tier han. Der er ogsaa en anden Korsbroder, som har afsvoret Papismen. Hans Tausen hedder han, og han har været i Wittenberg. Han hører til Brødrene i Antvorskov, men Prioren skikkede ham herover, da han ikke kunde holde Styr paa ham. Nu sidder han i Klostrets Fængsel. Men han tier ikke som Thøger. Forgangen Dag talte han ud fra Fængselsruden, og Borgerne samlede sig udenfor og lyttede til. Der er mange lutherske i Viborg, Gertrud, og det er ikke godt at se, hvad Ende det tager."

Han tav lidt, og Fru Gertrud saa bekymret paa ham. Saa lagde hun Haanden paa hans Arm og bragte sit Ansigt tæt til hans.

„Sig mig det Jens, er du selv bleven luthersk?" spurgte hun.

Han rystede paa Hovedet og tog hendes Haand mellem sine.

„Jeg ved det knap, mit Hjerte," sagde han. „Men det kommer mig for, at det gaar samme Vej med mig som med saa mange andre. Mogens Gjøe er aabenlyst gaaet over til den nye Lære og talte skønt til mig derom, sidst jeg var hos ham i Skanderborg. Hvad siger du dertil?"

„Jeg siger som du," sagde hun. „Det gjorde jeg altid før og stod mig godt derved."

Han nikkede og sad en Stund og saa hen for sig. Saa rejste han sig brat og gik urolig frem og tilbage i Stuen.

„Jeg vil til Viborg," sagde han. „Jeg vil tale med Broder Thøger igen, og jeg vil høre denne sælsomme Munk, som prædiker Evangeliet fra Fængslet."

„Tag mig med, Jens," sagde hun. „Nu lakker det mod Vinteren, og Stormene tude. Lad os bo en Stund igen i vort Hus i Viborg, som vi gjorde det Aar, du var Landsdommer."

„Ak ja," sagde Jens Hvas og sukkede. „Det var gode Tider."

„Der kan komme gode Tider igen," sagde Fru Gertrud. „Tror du ikke, Kong Kristian vinder Sejr til sidst."

„Jeg ved det ikke," sagde han. „Og jeg gruer ved at tænke paa, hvad der maa ske forinden. Saadan er dette arme Land plaget med Krig og Skatter, at det ikke taaler mere. Om Kong Kristian kom igen, vilde det blive et grueligt Nederlag over det ganske Danmark."

„Du svor jo ogsaa Kong Frederik din Ed," sagde Fru Gertrud.

„Jeg svor til Kong Frederik, som jeg svor til Kong Kristian," sagde Jens Hvas. „Der er ikke andet for en ringe Mand som mig end at lyde Øvrigheden og lade de store raade. Kong Frederik er en god Mand, om ogsaa han ikke har Kong Kristians Villie. Og han kan ikke gøre for Stormændene og Prælaterne, som lægger Landet øde."

„Tag mig med til Viborg," bad Fru Gertrud.

Hr. Jens nikkede og lovede, han skulde tænke derpaa. Næste Morgen vilde han selv ride derind og se til, hvordan det stod med Huset.

Saa gik de til Ro, men nede i Borgerstuen sad de fire Svende endnu og lyttede til den ældste, som hed Per og fortalte om sine Rejser rundt i Stiftet med deres Husbond. Der sad ogsaa Ane, som var den mest betroede af Fru Gertrudes Terner og godt til Aars, men ikke desto mindre trolovet med Per paa tiende Aar. Hun havde samlet sig adskilligt til Bunke i sin gode Frues Tjeneste, og Per havde Løfte paa en Gaard, naar han var træt af at ride med Hr. Jens.

„Ledt maa det være at rejse saadan og pine Folk for Skatten," sagde en af de andre Svende, som hed Niels.

„Skatten skal betales, ved jeg," sagde Per.

„Herremændene skal betale den og Klostrene og Præsterne, som sidder fedt i det og gør ingen Gavn," sagde Niels. „De arme Bønder kan ikke mere."

„Husbond kender ikke til nogen Persons Anseelse," sagde Per. „Han stævner Bispen Hr. Jørgen Friis, saa vel som den usleste Bonde."

„Jeg tænker ikke, Husbond er bedre end de andre," sagde Niels. Han havde kun været kort i Tjenesten og var en Vendelbo, og det er dem, som har de stiveste Nakker i Danmark.

„Var din Mund, Knægt,“ sagde Per.

„Skam dig, din Skarns Knægt,“ sagde Ane.

Niels tav, fordi han ikke turde andet. Saa begyndte han at drille Per og Ane med deres Trolovelse, og de andre Svende stemmede i med, som de plejede, naar Talen faldt paa den Sag. Men Kærestefolkene tog sig kun lidt af det.

„Naar skal I komme sammen?“ spurgte Niels.

„Naar Tiden er til det,“ sagde Per. „For en Spyttegøg som dig har det sagtens Jag med at komme i Brudeseng. En anden een kan bie.“

„Kan Ane ogsaa bie,“ spurgte Niels.

„Jeg kan vel bie saa længe som Per,“ sagde hun. „Du skal aldrig bryde dig om den Ting, bitte Niels. Tænk du hellere paa Skomagerens Marie i Lime. Det ses paa hende, at hun er langt henne.“

„Jeg har aldrig kendt hende,“ sagde Niels og slog i Bordet, saa Ølkrusene dansede. „Det er en af Kannikerne, som var i Sommer paa Limegaard, der bragte hende i Ulykke. Skam være den mensvorne Munk, saa skøn en Pige hun var.“

„Tvi din Mund Niels at tale saadan om de fromme Kanniker,“ sagde Ane.

„I det Stykke maa jeg nu holde med Niels,“ sagde Per sindig og tømte sit Krus. „Det er ilde bevendt med Munkenes Fromhed nu om Dage. Værre Skalke og Skørlevnere findes ikke i Landet. Jeg har hørt en god Del derom i Viborg, hvor der er tykt med dem som Sand paa Stranden. Men om den nye Lære faar Fremgang, da er det snart ude med dem.“

„Jøsses Per, du er da ikke gaaet hen og er falden fra Troen,“ sagde Ane forskrækket.

„Ker dig aldrig om det, lille Ane, saa længe jeg ikke falder fra dig,“ sagde Per. „Religionen og den Slags Statssager, det er noget, som Husbond

og jeg bestemmer. Og naar vi vender, saa vender I andre med.“

Ane tav og samlede Krusene og Grødfadet sammen. Niels grinede til de andre Svende, som saa spørgende paa Per.

„Pas paa dit Fjæs, Niels, at ikke det gaar dig ilde,“ sagde Per. „Og nu i Seng med Jer. I Morgen skal jeg til Viborg med Husbond.“

Niels og de to Karle gik til Stalden, hvor de havde deres Kamre. Per gik med og saa til Hestene, hvad han ikke vilde betro nogen anden og allermindst Niels. Da han kom op igen i Folkestuen, var Ane allerede gaaet til Køjs i Alkoven.

„Per“, sagde hun og løftede Hovedet fra Skindet, der laa sammenrullet under hendes Nakke. „Det var da aldrig din Mening, hvad du sagde før?“

Per svarede ikke, men rumsterede lidt i Stuen. Han tog sit Sværd ned fra Væggen og prøvede om Æggen var skarp, pudsede saa sin Økse og sin nye Læderkøllert.

„Per“, sagde Ane. „Er det sandt, at I tager de hellige Kar fra Kirken for Skattens Skyld?“

„Du skal aldrig kere dig om de Dele, Ane,“ sagde han.

Saa smed han Klæderne og krøb op til hende i Alkoven og biede taalmodig paa Bryllup.

ANDET KAPITEL.

Thøgen Bonde.

Næste Morgen tidlig red Jens Hvas og Per ad Skive til paa Vejen mod Viborg. Per prøvede paa at snakke, som han plejede, men Hr. Jens var tavs og henfalden i sine egne Tanker. Først da Svenden begyndte at tale om den nye Lære, vaagnede hans Husbond op.

„Lad os bie en Stund endnu Per,“ sagde han. „Det kommer nok altsammen. Nu rider vi om ad Lime og pirker lidt ved de gode Kanniker, som ikke vil ud med Skattens Mønt.“

„Det er godt det samme,“ sagde Per.

„Du lider ikke Præsterne, Per,“ sagde Hr. Jens.

„Nej,“ sagde Per bestemt. „Alt ondt kommer fra de kronragede.“

De holdt udenfor Limegaard, som var en Avlsgaard under Viborg Bispestol, og hvor Kannikerne stunddom boede om Sommeren. Den Lime Præst, som hed Hr. Ole, kom ud i det samme og gengældte knap Jens Hvas' Hilsen.

„Nu er Tiden inde, Hr. Ole, da Skatten til Hans Naade maa betales,“ sagde Herremanden.

Præsten saa paa ham. Hans Øjne lyste af Vrede.

„Er det sandt, at I vil tage vore hellige Kar, Hr. Jens,“ sagde han.

„Jeg nødes dertil, om ikke I punger ud,“ sagde Jens Hvas. „En Skam og en Skændsel er det, at Kirker og Klostre forholder Hans Naade Skatten, saa ilde Riget er stedt. Biskop Jørgen har baade Guld og Sølv paa Kistebunden, mens hans Bønder gaar fra Hus og Hjem for at udrede Afgiften.

De fromme Herrer skulde blues ved at foregaa Almuen med saa slet et Eksempel.“

Præsten svarede ikke, men saa til Gaardens Port. Der stod de Viborg Korsbrødres Abbed, Hr. Peder Jensen, som var en rund Mand med venlige Øjne og berømt over hele Landet for sin Veltalenhed.

„Kom ind, Hr. Jens, og lad os tales ved,“ sagde han. „Vi snakker os vel til Rette, som de Dannemænd vi er.“

„Jeg rider i Kongens Tjeneste og har ikke Stunder at bede saa nær ved min Gaard,“ sagde Jens Hvas. „Og jeg bringer ikke mit eget Bud, men Kongens, som er, at I maa ud med Mønten, Hr. Peder, om ellers I vil redde Eders Sølvkalk og de andre sjældne Sager, som pryder Kirken.“

„Kom ind og lad os snakke sammen,“ sagde Abbeden.

Jens Hvas rystede paa Hovedet og vendte sin Hest.

„Jeg rider til Viborg og har ikke Stunder,“ sagde han. „Paa Tilbagevejen hører jeg herind, og er da ikke Skatten betalt, ved I, hvad det gælder.“

Han hilste og sporede sin Hest, men holdt den i det samme an og saa tilbage paa Abbeden.

„Sig mig, Hr. Peder,“ sagde han. „Hvor gaar det Hans Tausen, som I spærrede inde i Klosterfængslet, og som prædikede for de Viborg Borgere endda?“

„Det gaar ham godt,“ sagde Peder Jensen. „Jeg maatte jo stoppe den Prædiken og puttede ham i et mørkt Hul. Dèr sad han tre Dage og angrede. Nu er han fri igen og har Lov at prædike for Brødrene. Han er en ung Mand med

store Gaver og skal ikke bøde for haardt for sin Forvildelse."

„Saa mener I, han har omvendt sig?" spurgte Herremanden.

„Det tænker jeg," sagde Abbeden mildt. „Men er det sandt, hvad Rygtet melder, at I selv hælder til Kætteriet, Hr. Jens?"

„Vi vil ikke tale om mig," sagde Jens Hvas.

Saa hilste han og red bort. Abbeden saa venligt efter ham. Præsten mumlede en Forbandelse, og Per vendte sig om og skar en saare ukristelig Grimace.

Da de kom ud for Bustrup, hvor Erik Krabbe boede, naar han ikke sad paa Helsingborg, hvor han var Lensmand, saa de en halv Snes Ryttere, som kom ud fra Gaarden i stor Fart. Det var Erik Krabbe selv, som red i Spidsen, og da han saa Jens Hvas, standsede han sin Hest og biede paa ham.

„Vel mødt, Hr. Erik," sagde Herremanden fra Kaas.

„Jeg vilde ønske, jeg kunde sige det samme til Jer," sagde Erik Krabbe. „Mogens Munk fortalte mig nys, at I virkede for den fordrevne Konge."

„Da løj Mogens Munk," sagde Hr. Jens.

„Skylder I en Ridder og Rigens Raad for Løgn?"

„Det gør jeg," sagde Jens Hvas. „Jeg siger det til Eder, som selv er Ridder og Rigens Raad og dertil hans Naades navnkundigste Feltherre. I kan bringe det videre til Hr. Mogens, hvis I har Lyst."

„Det skal jeg," sagde Erik Krabbe. „Saa faar han svare for sig selv. Men om Mogens Munk har sagt sandt, da vil jeg ikke mere sidde til Bords med Jer. Tvi være den Adelsmand, som

stempler for saa lumpen en Tyran, der lagde sit Riges halve Adel øde."

„Jeg ser anderledes paa den Sag end I," sagde Jens Hvas. „Men derom er det ikke Tid at tale. Kong Kristian flakker fredløs i Verden, og Kong Frederik sidder fast paa sin Trone."

„Saa siger de ogsaa, at I er bleven luthersk-sindet," sagde Erik Krabbe.

„Jeg lod dem alle Dage sige, hvad de vilde," sagde Jens Hvas. „Og jeg ved ikke af, at I er min Skriftefader. For Resten har mangen god Mand afsvoret Papismen i disse Tider. Frem for nogen Hr. Mogens Gjøe, som er den bedste af os alle."

„Tvi være den arge Kætter," sagde Erik Krabbe og spyttede.

„Om Mogens Gjøe var her, gav han Jer sagtens Svar paa Tiltale," sagde Jens Hvas og smilte. „Og havde han ikke Stunder og bad mig derom, gjorde jeg det hjertens gerne. Men nu rider jeg i Kongens Ærinde og har ikke Tid til Klammeri. Jeg tænker ogsaa, Vejen er bred nok til os begge."

Dermed sporede han sin Hest og red til. En af Erik Krabbes Svende langede ud efter Per, som slog igen. Men Hr. Erik bød sin Svend stikke Sværdet i Balgen og red saa langsomt ad Skive til.

Jens Hvas sad i dybe Tanker paa sin Hest, til han naaede Skivehus, hvor Jeppe Friis var kongelig Lensmand. Han var dybt krænket over Erik Krabbes Opførsel, men tænkte, han kunde ikke vente bedre af den, der havde været Hovedmanden for den jyske Adel i Fejden mod Kong Kristian og nu stod i Spidsen for de katolske Rigsraader og Prælaterne, Han saa, hvad Mén det vilde volde ham, om han aabenlyst gik over til den evangeliske Lære, men mente, han i det

Stykke, som i alle andre var Mand for at følge sin Samvittighed. Og han brød sig kun lidt om den Haan, de store Herrer viste ham, der kun var Væbner og hørte til den menige Adel, om ogsaa han havde mere Gods end Mogens Munk.

I Lensmanden paa Skivehus traf han en Mand, han kunde tale med, i al Fald hvad de vrangvillige Klostre og Prælater angik. Jeppe Friis havde Kløerne ude efter Grinderslev Kloster og havde ti onde Ord mod Præsterne for hver et, Jens Hvas kom med.

„De kronragede Skalke er Rigens Død og Undergang," sagde han. „Alene for at faa Ram paa dem kunde jeg fristes til at blive Kætter som Mogens Gjøe."

„Hvad mener I om den nye Lære," spurgte Jens Hvas.

Lensmanden gned sig i Hænderne og grinede.

„Jeg mener, det vilde være en herlig Spas, om jeg kunde faa fat i tre Gaarde i Roslev og to i Durup, som min Farfar har givet Skalkene i Grinderslev," sagde han. „De skulde læse Messe for hans Sjæl, men jeg tænker de æder Vildtbrad og drikker Godtøl for alle Pengene, mens den gamle brænder i Skærsilden."

„I taler letsindigt om store Ting," sagde Jens Hvas.

„Hvad ved jeg om de Dele," sagde Lensmanden. „Og hvad ved I, som stiller Jer saa alvorlige an. Skalke og Øjentjenere er de alle til Hobe, enten de lader sig kronrage eller ej, og alle gode Adelsmænd burde rotte sig sammen mod dem."

„Vi Adelsfolk klarer os endda," sagde Jens Hvas. „For de usselige Bønder er det værre."

Jeppe Friis tørrede Øllet af sit Skæg og skottede til sin Gæst.

„De siger om Jer, at I er Bondeven, Jens Hvas,“ sagde han. „Vogt Jer for Bønderne. Slipper de løs en Gang, da brænder de alle Gaardene af over vore Hoveder.“

„Gjorde de da andet, end hvad vi har gjort mod dem?“ spurgte Manden fra Kaas.

Lensmanden lod, som om han ikke hørte hans Ord. Han skænkede i Ølkrusene og talte om Skatten og Rigets Tilstand. Jens Hvas fortalte om Mogens Munk og om sit Møde med Erik Krabbe.

„Er Erik Krabbe paa Vejen hid?“ sagde Lensmanden og stod op. „Da maa jeg visselig ud og møde ham. Om I synes, da følges vi ad til Vesterport og tager imod ham der.“

„Jeg skøtter ikke om at møde ham mer,“ sagde Jens Hvas og rejste sig ligeledes.

Saa tog han Afsked og steg til Hest. Hans Vært skiltes fra ham med nogen Forlegenhed og Mistro, som blev yderligere styrket, da han siden talte med Erik Krabbe. Men Jens Hvas red ad Viborg til med Per og var tavsere endnu end før.

Da de naaede Fiskebæk, blev hans Hest forfangen. Det var sent paa Kvelden, og han kunde ingen anden Hest faa. Han maatte da blive Natten over i det usle Herberg, der laa ved Vejen. Han og Per satte sig med god Appetit til Grødfadet, som Værten stillede foran dem. Der var i Stuen foruden dem kun en høj og svær koftéklædt Mand, som sad i Krogen for sig selv, men ikke havde Øjnene fra dem.

Da nu Hr. Jens rejste sig for at lægge sig i det Sengested, der var ham anvist, kom Manden ud af sin Krog, strøg Huen af sit Hoved og stillede sig i hans Vej.

„Med Forlov,“ sagde han. „Er I ikke Hr. Jens til Kaas i Salling Land.“

„Det er jeg," sagde Jens Hvas. „Hvad vil I mig?"

„Jeg vil gerne tale med Jer, om det kan ske uden Vidner," sagde Manden.

„Stedet er ilde valgt," sagde Jens Hvas. „Og Tiden ikke mindre. Jeg red i Morges fra Kaas og trænger til Hvile. Kan I ikke bie til i Morgen. Da kan vi følges ad til Viborg, om ellers I skal den Vej og er ridende."

„Jeg er kommen hid paa mine Ben," sagde Manden. „Og agtede mig just til Kaas, for at tale med Jer, Hr. Jens. Jeg maa da prise min Lykke, at jeg traf Jer her."

„Hvem er I?" spurgte Jens Hvas.

„Mit Navn er Thøgen Bonde," sagde Manden.

Jens Hvas stirrede overrasket paa ham.

„Thøgen Bonde," sagde han saa. „Fra Odsgaard?"

Manden nikkede. Han stod nok saa ærbødig med Huen i Haanden, men hans Øjne var dristige, og han slog dem ikke ned.

„Da er I den Mand, som rotter Bønderne sammen i det ganske Midtjylland," sagde Jens Hvas.

„Man siger det," sagde Thøgen. „Ellers gør jeg ikke andet, end hvad enhver vilde gøre i mit Sted og hovmoder mig ikke frem for mine Fæller. Der er mangen Bonde, som er bedre end jeg. Siden I kender mit Navn, saa har I sagtens ogsaa hørt om Kristen Andersen fra Tulstrup og hans Søn Lars."

„Visselig har jeg det," sagde Jens Hvas.

„Kanske ogsaa om Niels fra Fiskebæk?" spurgte Thøgen.

Herremanden fra Kaas nikkede. Tavs saa han en Stund paa Bonden, og Bonden saa paa ham,

som om han ikke kunde blive færdig med at undersøge hans Ansigt.

„Og I vil tale med mig," sagde Hr. Jens saa. „Om I kender mig, da ved I, at jeg er en lovlydig Mand, der svor Kong Frederik min Ed og agter at holde den, saa længe Hans Naade regerer Riget. Til og med er jeg i hans Tjeneste, saa sandt jeg er Skatteopkræver i Viborg Stift."

„Jeg ved mere om Jer end det, Hr. Jens," sagde Thøgen. „Jeg ved, at I er anderledes end de andre Bondeplagere. I friede min Farbror fra Døden, det Aar I sad som Landsdommer i Viborg."

„Ja," sagde Jens Hvas. „Da var Kong Kristian Herre til Danmark og Norge."

„Det var han," sagde Thøgen. „Og give Gud, han var det endnu."

„Det skulde I betænkt lidt før Thøgen Bonde," sagde Herremanden tørt. „Jeg mindes endnu den Dag paa Viborg Ting, da Bønderne hyldede Kong Frederik med de andre. Da havde Mogens Munk og hans Venner rejst en mægtig Bondehær mod Kong Kristian. Jeg svor med Sorg i Sind den nye Konge min Ed, men I skreg og jublede, som var I galne."

„De bedrog os," sagde Thøgen. „De foresnakkede os, at Skatten skulde blive mindre, og Tyngen tages fra Bonden."

„Hver Mand faar se sig for, inden han handler, og siden svare til sin Daad," sagde Jens Hvas. „Nu raader Kong Frederik, og ham maa I lyde. Han er en god Mand og lettede gerne Eders Byrder, om han kunde. Det er Rigsraadet, som hindrer ham i at gøre det."

„Det er just det," sagde Thøgen. „Vi tænker saadan, at det er det samme, hvem Kongen er, om ellers vi kan faa Bugt med de høje Herrer

og Prælaterne, som lægger os øde. Jeg er selv en fri Bonde og har ikke min Gaard til Fæste af nogen Herremand. Men jeg vil hjælpe mine Fæller til bedre Kaar, om jeg kan, og jeg vil ikke længere finde mig i Viborg Bispens Overgreb."

„Du har Ret," sagde Jens Hvas og sukkede. „Gud ved det, at du har Ret, men jeg kan ikke hjælpe dig. Kanhænde der kommer en Forbedring i Kirken, saa vi faar Ende paa Munkenes Herredømme. Har du ikke hørt om den nye Lære, der er kommen hertil fra Tyskland?"

„Hørt om den har jeg nok," sagde Thøgen Bonde rolig. „Men jeg tænker ikke, den gaar mig og mine an. Det siges, at de nye Præster vil rive Guds Moders Billede fra Altrene og skænde den hellige Messe. Dertil vil vi visselig ikke være med. Men vi vil være fri for Biskoppen og hans Fogeder. Det var saadan i gammel Tid, at vi svarede Tiende, og dermed var det godt. Saa blev Tienden afskaffet, og vi fik i Stedet Julerente og Paaskerente, St. Hansrente og Nannestrente, Biskopsgave og Smørbyrd, Stolemad og Sulepenge, Ostepenge og Byrdpenge og mer endda, det I kender lige saa godt som jeg."

„Det gør jeg," sagde Jens Hvas. „Og Biskoppens Fogeder inddriver det altsammen hos Jer, og naar saa jeg kommer til Viborg og skal have Skatten til Hans Naade, da er Hr. Jørgen Friis ikke hjemme og vrider og vender sig og kan aldrig betale sin Skat."

„Det er sagtens, som I siger," sagde Thøgen rolig. „Men det gaar os altsammen ikke an. Saa er der ogsaa det, at det kommer os for, der er for mange Kirker. Tre, fire af fem staar tomme hver Helligdag, efterdi Kannikerne ikke gider

drage ud og prædike, og vi skatter til alle Kirkerne endda.“

„Det er ogsaa sandt,“ sagde Jens Hvas.

„De siger ogsaa, at Kongen har ladet udgaa Brev til sine Lensmænd, at de skal straffe den fattige Almue, som ikke udreder Skatten paa Liv og Gods.“

„Hans Naade kan ikke gøre andet,“ sagde Jens Hvas. „Om ikke Skatten indkommer, da forfalder Riget.“

Thøgen Bonde satte sig paa Bænken, stadig med Huen i sin Haand. Han saa paa Per, som om han tænkte, at han ikke led det Vidne til sine Ord, men glemte det igen. Saa fæstede han atter sit rolige Blik paa Jens Hvas og sagde:

„Sig mig, Hr. Jens, om det er sandt, at de vil udrede en ny Skat, som er fem Mark for hver fjerde Bonde?“

„Jeg har hørt derom,“ sagde Jens Hvas.

„Og er det sandt, at Bønderne Landet over skal lægges i Lægd paa tolv Mand hver, og hver Lægd stille en fuldt rustet Mand til Kongens Tjeneste?“

„Det er sandt.“

„Saa siger de, at de ikke tør betro Bønderne Vaaben og Rustning, men de skal bevares hos Lensmændene.“

Jens Hvas nikkede.

Da foldede Tøgen Bonde sine store Hænder, som var sorte af Arbejde og Snavs og sagde:

„Vi er enige derom, Hr. Jens, at vi vil bede Eder gaa til Kongen, der hvor han er, og fri os af Byrderne, vi ikke kan bære. Vi har holdt Møder hemmeligt rundt om i Stiftet, og vi er enige om, at vi ikke længere kan staa det ud. Men vi har ingen, som kan belægge sine Ord i

de høje Sale. Jeg tænker ogsaa, at Rigsraaderne og Biskopperne vilde forraske os og putte os i deres Taarnhuller, om de fik Nys om, hvad vi vilde. Da enedes vi om at bede Jer være vor Talsmand. Vil I gaa for os til Hans Naade?"

Jens Hvas satte sig paa Bænken ved Siden af Thøgen og lagde sin Haand paa hans Skulder.

„Jeg kan ikke, Thøgen," sagde han saa. „Saa sandt jeg ved, I lider Uret, jeg kan det ikke. Ingen vil høre min Røst, og Hans Naade har ikke Magt til at hjælpe Jer."

Thøgen sad lidt med bøjet Hoved. Saa rejste han sig tungt.

„Da er der kun et for os at gøre," sagde han.

„Vogt Jer for hvad I gør," sagde Herremanden. „Hvor det saa gaar, er det altid Bønderne, som maa række Hals."

„Jeg ved det nok," sagde Thøgen og nikkede. „Der er lagt en Vise, som jeg hørte forgangen Dag i Viborg. Den lyder saadan:

Nu sidder Høgen i Egetop
Og breder ud sine Vinger.
De andre Smaafugle i Skoven er,
Han monne saa jammerlig trænge.

„Den Vise kender jeg," sagde Jens Hvas. „Den er gjort om den arme Kong Kristian."

„Kanske han alligevel var bedre end Kong Frederik," sagde Thøgen.

Saa gik han hen mod Døren, men vendte sig om, førend han naaede den.

„Ja saa siger jeg Tak og farvel," sagde han.

„Thøgen," sagde Jens Hvas. „De andre Mænd I nævnede før, er de her ogsaa?"

„De er her udenfor," sagde Thøgen. „Vi skulde

jo gaa tilsammen til Kaas. Saa saa jeg Jer komme ridende og gik herind."

„Og hvad gør I nu, Thøgen?"

„Jeg tænker, vi gør, hvad vi maa," sagde Bonden.

„Vogt Jer, vogt Jer," sagde Jens Hvas. „Om I staar op mod den lovlige Øvrighed, da nødes jeg at blive Jeres Fjende som de andre."

Thøgen Bonde saa fast paa ham.

„Jeg siger mangfoldigst Tak," sagde han saa og klemte sig ud gennem Døren.

Saa vendte han sig om endnu en Gang og saa paa Jens Hvas.

„I forraader mig ikke, Hr. Jens," sagde han.

Herremanden til Kaas rystede paa Hovedet.

TREDIE KAPITEL.

En Nattegæst.

Fjorten Dage efter Mødet med Thøgen Bonde sad Jens Hvas atter paa Kaas og saa ud over Vandet.

Det var kun gaaet ham ilde i Viborg, hvor Bispen havde gjort alt for at unddrage ham Skatten. Han havde sendt Brev og Bud derom til Mogens Gjøe i Skanderborg og til Kong Frederik paa Gottorp, og han havde ingen Skjul lagt paa, at Biskoppen havde bebrejdet ham hans forment-

lige Tilbøjelighed til den nye Lære, og at maaske derfor en anden Mand bedre kunde faa Bugt med hans Vrangvillie.

Hr. Jens vidste godt, at han ikke vovede meget ved at tale saadan til Kongen, som sikkert i sit Hjerte var Lutherdommen hengiven. Men han vidste ogsaa, at Hans Naade ikke kunde bryde med Prælaterne og den katolske Adel, som var hans fornemste Støtte mod Kristian den Anden. Og han var inderlig ked af sit Hverv som Skatteopkræver. Om Kongen vilde tage Embedet fra ham, da vilde han være hjertens glad og sidde stille paa Kaas og dukke sig i de Tider, som kom.

Han kunde ikke glemme Thøgen og hans Ord.

Han forstod, at der laa Mands Villie bag Ordene, og han kendte den jyske Bonde godt nok til at vide, at naar han tog fat for Alvor, saa blev det Alvor. For saa vidt maatte han sande Lensmandens Ord paa Skivehus, og mente han end ikke, han havde noget at frygte for sit eget Vedkommende, saa gruede han for, hvad der kunde ske, naar Almuen rejste sig. Hver Dag, der gik, bragte Bud om en ny Voldshandling fra Mogens Munk og de andre Bondeplagere. Det lagde sig alt til Hobe og voksede og gærede, til det en Dag maatte slaa ud i lys Lue.

Saa tænkte Jens Hvas paa den landflygtige Kong Kristian, som, hvis han fik Magten igen, skulde vide at stække Mogens Munk og de andre. Men efter hvad han havde hørt fra sikker Kilde, var Kong Kristian igen begyndt at hælde til Papismen, som han tidligere havde afsvoret, og saa vilde de være lige nær. For det var sikkert, at hvad der saa ellers skete, saa var den katolske Kirkes Dage talte i Danmark. Hvor han red hen, traf han det

samme Had og den samme Ringeagt mod Prælaterne. Med Nød og næppe havde han reddet en Tiggermunk fra Mishandling tæt udenfor Viborg, og rundt om i Landsbyerne stod enten Kirkerne tomme, fordi der hverken var Præst eller Tilhørere, éller ogsaa forkyndte Præsten den nye Lære, mer eller mindre rent.

For sit eget Vedkommende var Jens Hvas ikke længere i Tvivl.

En lang Nat havde han talt med Broder Thøger og hans sidste Betænkelighed var svundet. Han havde talt med Fru Gertrud derom, og de agtede sig med det første til Viborg. Der vilde han høre Hans Tausen, hvem han endnu ikke havde set, og af ham faa den højtidelige Indvielse i den nye Tro for sig og sine.

Han blev kaldt bort fra sine Tanker, fordi hans Gaardsfoged kom hjem med de fire andre Svende. De havde været i Blidstrup paa Mors, hvor han ejede noget Gods, han havde byttet sig til med Mogens Munk, og hvor de urolige Bønder maatte tales til Rette. Nu tog han Fogden for sig og gav ham sine Befalinger, hvordan han skulde styre Gaarden, mens han selv var i Viborg. Da det var gjort, og alle i Huset med Fru Gertrud i Spidsen havde travlt med Forberedelserne til Rejsen, som skulde ske næste Dag, satte Herremanden sig paa ny ved Ruden i sit Kammer og saa med Undren, at der imens paa Fjorden var kommet et stort Skib, som laa ret ud for Odden og aabenbart var i Færd med at kaste Anker.

Der kom ikke mange Skibe saa langt ind i Fjorden, og ingen vilde ankre paa det Sted, undtagen han havde Bud til Kaas. Forgæves brød Jens Hvas sin Hjerne med at hitte ud af, hvem Skipperen kunde være. Han tænkte et Øjeblik

paa at skikke en Baad derud, men opgav det straks igen. Det var Tider til at være forsigtig. Mange Rygter om Kristian den Andens Flaade fløj over Landet, og ikke faa af den fordrevne Konges Tilhængere for paa Havet som Sørøvere for egen Regning.

Han stirrede paa Skibet, saa længe til Mulmet sænkede sig over Land og Vand. Saa tændte han Lys og gav sig til at ordne sine Papirer og sit Regnskab. Forinden han gik til Ro, saa han selv efter, at Portene var stængt, og den lille Vindebro over Graven optrukken og bød en af de yngste Svende dele Nattevagten med den gamle Karl, der ellers besørgede den alene.

„Tiderne er urolige," sagde han til Gaardsfogden. „Der ligger et stort Skib her udenfor og ingen ved, hvem der er om Bord."

„Jeg har set Skuden," sagde Fogden.

„Det er en Aalborg Skipper," sagde Per.

Det var nok rigtigt, som Per sagde, for han sagde sjældent, uden hvad han vidste. Men Jens Hvas blev ikke klogere af den Besked.

Som nu han vilde gaa ind og lægge sig til Hvile, kom en Mand ridende, standsede ud for den optrukne Vindebro og raabte over Graven. Det var en af Jens Lavesens Mænd fra Spøtrup. Biskoppens Foged havde ogsaa set Skibet derude paa Fjorden og skikkede nu Bud for at høre om Hr. Jens vidste noget.

„Vi ved ikke mere end I," sagde Fogden. „Men vi er rede, om Skipperen har ondt i Sinde."

„Er I bange, maa I hellere søge Ly paa Spøtrup," sagde Karlen og lo. „Kaas er snart berendt, om ellers nogen gider gøre det."

„Skal jeg lade Broen ned og gaa ud og tugte ham?" spurgte Fogden sin Husbond.

„Lad ham ride," sagde Hr. Jens. „Han siger jo desuden ikke andet, end hvad sandt er."

„Om jeg kunde leve den Dag, da de skidne Munke og deres Folk blev tugtede," sagde Per.

„Det faar du nok at se," sagde Jens Hvas.

Saa gik han ind og lagde sig, og snart var alt stille paa Gaarden. Den gamle Nattevagt sov, fordi han havde den unge Karl til at vaage for sig, og den unge Karl sov, fordi han ikke kunde holde sine Øjne aabne.

Men henimod Midnat lød der et højt Raab fra Vejen. Der lød et til, da ingen svarede. Saa blev der tudet i et Horn, og saa vaagnede Vægterne og flere til og raabte igen, hvad der vel var paa Færde.

„Er Hr. Jens hjemme?" raabte en stærk Stemme.

„Han er saa," sagde Gaardsfogden, som kom ud i Hast. „Men han plejer ikke at tage mod Gæster paa denne Tid af Natten."

„Sig ham, det er en gammel Ven, som vil tale med ham, og som skal være langt herfra, før Sol staar op," sagde Stemmen.

Gaardsfogden stod op paa Jordvolden bag Brystværnet og kiggede ud. Han saa en lav og undersætsig Mand, som han ikke kendte, og kunde ikke skelne hans Ansigtstræk i Mørket.

„Lad nu den Bro gaa ned, eller jeg springer Gud døde mig over Graven," sagde Manden.

„Var det ikke bedst, jeg fik den gode Vens Navn at vide, inden jeg vækker Hr. Jens," sagde Gaardsfogden.

„Jeg tror ikke, det er fornødent," sagde Manden. „Men du kan lide paa, at du faar Utak, om ikke du lukker mig ind snarest."

Gaardsfogden stod endnu og betænkte sig.

„Er du bange for en enlig Mand," raabte den fremmede.

Og saa begyndte han at tude i sit Horn, saa Hundene gøede langt ind i Landet, og alle paa Gaarden for op af deres Søvn.

„Hvad er her paa Færde?" sagde Jens Hvas, som hurtig havde kastet sin Vams om sig og stod ved Gaardsfogdens Side.

„God Aften, Jens," sagde Manden derude paa Vejen. „Kan du ikke faa dine Folk til at lade Broen gaa ned for en gammel Ven."

„Jeg kender Stemmen," sagde Jens Hvas grundende. „Men jeg mindes ikke, hvem du er."

„Du faar det nemmest at vide ved at lukke mig ind paa din Gaard," sagde Manden tørt. „Men skulde mit Navn rinde dig i Hu forinden, gør du bedst i ikke at raabe det ud for alle Vinde."

Saa gav Jens Hvas et Raab, der viste, at han havde genkendt Manden, og Broen gik ned og Porten op, og et Øjeblik efter sad han med sin Gæst i sit Brevkammer. Der kom en Kande Øl paa Bordet, og før Svenden, der havde bragt den, var gaaet, og den fremmede havde tømt et vældigt Krus, mælede ingen af dem et Ord.

„I Nat vover du din Hals, Clement," sagde saa Jens Hvas.

„Hvad fik man Halsen til uden for at vove den," sagde den fremmede muntert. „Og saa for Resten naturligvis til at skylle Øl i."

Jens Hvas rystede paa Hovedet.

„For Resten er Vovestykket ikke saa stort," sagde hans Gæst. „Jens Hvas er ikke en Mand, der forraader en gammel Ven."

„Ja, Venner var vi," sagde Hr. Jens. „Ikke mange Mænd var mig saa kær som du fra Ung-

dommen af. Men var jeg Kong Frederiks Lensmand, saa maatte jeg ligefuldt lade dig gribe og binde."

„Men du er ikke Kong Frederiks Lensmand," sagde Clement og tømte et nyt Krus. „Du er alene hans usle Skatteopkræver. Du rider rundt og piner de arme Bønder. Bedre var ikke den Bid, du fik, fordi du, saa længe du kunde, holdt den Ed, du svor Kong Kristian. Da han sad paa Tronen — og Gud vil sætte ham der igen, — da var du Landsdommer og gjorde Ret og Skel for dem, som lider ilde."

„Det er sandt," sagde Jens Hvas sørgmodig. „Men Kongen flyede af Landet, og jeg maatte sværge til hans Efterfølger med de andre. For Resten ved jeg ikke rettere, end at du gjorde som jeg og svor Kong Frederik den samme Ed."

„Ja det er galt med Eden," sagde Clement. „Jeg svor til Kong Kristian, og du svor til Kong Kristian. Derefter svor vi begge til Kong Frederik. Det er sagtens med den ene af os som med den anden. Men jeg tænker, jeg er paa den rette Side, naar jeg paa ny kommer min Ed til Kong Kristian i Hu og hjælper ham til det, der er hans med Rette. Jeg kommer for at spørge dig, om du vil gøre som jeg, naar din Tid kommer."

„Nej jeg vil ikke," sagde Jens Hvas. „Du ved bedre end nogen, hvor kær jeg havde den fordrevne Konge. Om Rigens Raad enedes om at kalde ham tilbage, da vilde ingen være gladere end jeg. Men dertil er der ingen Udsigt, og jeg vil ikke være med til at styrte Landet i ny Krig og Ulykke."

„Ja, du var alle Dage en Fredens Mand, Jens," sagde Clement. „Men en Mand var du, og her kan du ikke slippe. Inden føje Tid staar Landet

i Brand, og da gælder det Kong Kristian eller Kong Frederik. Da tænker jeg, du gør som jeg og følger din rette Konge."

Jens Hvas sagde ingenting, men saa tungt hen for sig, mens Clement vogtede paa hans Miner.

„Har du hørt om min Bedrift i København?" spurgte han.

„Jeg har hørt derom," sagde Jens Hvas. „Og det synes mig halsløs Gerning."

„Halsen sidder paa min Krop endnu," sagde Clement. „Og et af de skønne Skibe, jeg tog, ligger udenfor din Gaard. Ho, ho, jeg vilde givet et Aar af mit Liv for at se de høje Herrers Ansigter, da Flaaden var borte."

„Fortæl mig derom," sagde Jens Hvas,

„Det er snart fortalt," sagde Clement. „Det kunde jo ikke falde Kong Frederik ind, at nogen kunde være trofast til det sidste, han som selv satte sin Brodersøns Krone paa sit Hoved. Saa gjorde han Skipper Clement til sin Underadmiral og bød mig sejle med fem store Skibe, som laa fuld rustede ved København, til Gulland for at hjælpe Visborg mod Lybekkerne. Jeg skulde have Otto Krumpen og Holger Ulfstand og flere Rigsraader endnu, tænker jeg, om Bord. De var ogsaa nede at bese Flaaden og fandt den vel udrustet og i Orden. Hr. Otto Krumpen tilkendegav mig sin naadige Tilfredshed, og jeg lo i Skægget, for jeg havde allerede den Gang fattet min Beslutning."

Clement strakte sig i Stolen og lo højt ved Tanken om sin Bedrift.

„Nu maa du vide Jens, at disse Skibe var de samme, som Kong Kristian havde sendt til København, da hans mensvorne Farbroder belejrede Staden. Skønne Skibe var det, frem for alle *Peter van Hull* og *Den sorte Jagt,* som ligger herude.

Og rustede var de til Orlog med Takkel og Tov og Krudt og Kugler, saa det vil fryde hans Naade at se dem. Og ser du, saa da de høje Herrer havde været derude og faaet Syn for Sagn, at al Ting var i Orden til Gullandsfærden, saa var det om Aftenen . . . ja, det var Dagen, før vi skulde sejle, at jeg kaldte Mandskabet paa *Peter van Hull* sammen. Og saa talte jeg til dem og sagde: „Børn," sagde jeg, „ved I, hvem der er dette skønne Fartøjs rette Herre?" Saa var der nogen, der nævnede Kong Kristian, for de havde været med fra Begyndelsen af og siden taget Hyre hos den nye Konge ligesom vi andre. „Kom herover til mig," sagde jeg. Saa var der syv, der stillede sig ved min Side. „Og hør saa Børn," sagde jeg, „Er der nogen af jer, der kender en bedre Konge end ham, som ejer dette Skib og rustede det for at hjælpe de tapre Borgere i København, som ikke vilde svigte ham, da han maatte rømme af Riget?" Saa var der mange, som raabte, at det var sandt, som jeg dèr sagde. „Kom saa herover til mig," sagde jeg. Saa stod Halvdelen af Besætningen godt og vel paa min Side, og saa sagde jeg: „Paa dem Karle." Og i en Haandevending havde vi bastet og bundet de andre. Der var kun et Par Stykker, der fik Tid til at sætte sig til Modværge, og dem smed vi over Bord. Saa forklarede jeg dem, at det var min Agt, at Kong Kristian skulde have sine Skibe igen, og saa brød de ud i saadan et Jubelraab, saa jeg frygtede, de havde vækket hele Byen. Men jeg tyssede paa dem, for vi var jo ikke færdige med vores Arbejde endnu."

„Du er en dristig Karl, Clement," sagde Jens Hvas.

„Jeg er saadan, som Gud har skabt mig til

Kong Kristians *Ære,*" sagde Clement. „Og saa falder der jo ogsaa lidt Fornøjelse til mig selv ved Siden af. Ser du Jens, saa tog jeg en Haandfuld Folk i en Jolle og gik om Bord paa *Den sorte Jagt*, som laa et Stykke borte. Der var ingen, som faldt paa at nægte mig Adgang, for jeg var jo Flaadens Admiral, forstaar du. Og dèr havde vi akkurat den samme Historie. Nogle gik med mig, og nogle blev bundne og smidt ned i Skibsrummet, og nogle smed vi over Bord, for det syntes de nu bedst om. Saa roede vi over til de andre tre Skibe, og inden to Timer havde jeg Flaaden i min Magt. Om jeg havde haft Mandskab nok, havde jeg taget alle Skibene, men det havde jeg ikke. Saa bemandede jeg *Peter van Hull* og *Den sorte Jagt* med mine Mænd, og de var allesammen forvovne Søgutter, kan du vide. Alt hvad der var af Kugler og Krudt og gangbare Vaaben slæbte vi over hos os. Takkel og Tov skar vi sønder paa de andre Skibe, saa ingen kunde tænke paa at forfølge os, og saa satte vi Sejl til og stod ud i Sundet, og det gik ikke til Gulland."

„Og hvad gjorde du saa?" spurgte Jens Hvas.

Skipper Clement fyldte sit Krus og tømte det.

„Jeg bliver tørstig af al den Snakken," sagde han. „Og saa den forbandede Taage. Jeg havde nær aldrig hittet op til Gaarden gennem Skoven."

„Du kunde jo skikket mig Bud," sagde Jens Hvas. „Saa havde jeg hentet dig ved Stranden."

„Det var ikke raadeligt," sagde Clement. „Jeg kunde ikke vide, om du var hjemme, eller hvilke Gæster du havde til Huse. Havde Mogens Munk været her, den Skalk, eller Erik Krabbe, saa kunde det set galt nok ud for mig, siden Vinden lagde sig i Eftermiddag, og jeg ikke kunde slippe bort."

„Du behøver ikke at frygte for at træffe de Mænd paa min Gaard, Clement," sagde Jens Hvas sørgmodigt. „De er ikke af mine Folk og har mig desuden skarpt mistænkt for at støtte den fordrevne Konge. Jeg ved, at Mogens Munk har sendt Klagebrev paa mig til Kong Frederik paa Gottorp, og Erik Krabbe undsagde mig saa noget nær forleden Dag, jeg traf ham paa Vejen til Skive."

„Hvad nøler du da efter, Jens?" sagde Clement. „De andre mistænker dig, og jeg tror dig. Dit Hjerte er hos Kong Kristian i hans Udlændighed, og du kan lide paa, det varer ikke længe, før Hans Naade atter sidder inde med Magten. Vær nu en Mand og grib til, mens Tid er."

„Jeg kan vel være en Mand endda," sagde Jens Hvas og saa rolig paa sin Gæst. „Der er ikke megen Manddom i at gribe til, naar man griber fejl, og det er ikke nemt at se, hvad her er bedst for Land og Rige. Saa svor jeg jo ogsaa Kong Frederik min Ed og er hans Embedsmand."

„Lad du Eden til Kong Frederik gaa lige op med Eden til Kong Kristian," sagde Skipper Clement. „Du kommer ikke længere ad den Vej. Ser du Jens, jeg er kommen til dig i denne Nat for at vare dig ad, inden Stormen bryder løs."

„Naar bryder den løs?" spurgte Jens Hvas.

„Det kan jeg ikke saa lige sige," sagde Clement. „Jeg sidder ikke i Kongens Raad men slaar, naar han befaler. Kun saa meget ved jeg, at kommer det ikke før, saa kommer det naar Kong Frederik er død."

„Han kan leve længe endnu," sagde Herremanden.

„Nej han kan ikke," sagde Clement. „Han skranter og bliver ringere Dag for Dag. Og de slider i ham fra alle Sider, Papisterne og de lu-

therske, de holstenske Raader og de danske. Saa siger de ogsaa, at hans Hjerte nages af Anger over, hvad han gjorde mod sin Brodersøn. Og imens ruster Kong Kristian tidlig og silde. Jeg har været paa Togt i de norske Farvande for at varsko dem deroppe, at Hans Naade er levende og har fuldt op af tro Mænd, selv om de retter nogle af dem, som de gjorde med Klavs Knyphof og halvfjerdsindstyve andre gode Søulke i Hamborg."

„Er Klavs Knyphof fangen?" spurgte Jens Hvas.

„Fangen og rettet," sagde Clement. „Om jeg var kommen tidsnok til at forene mine Skibe med hans, da havde Norge nu været i Kong Kristians Vold. Men hvad der ikke sker i Dag, kan ske i Morgen. Der er ikke en Stad i Danmark, der sidder jo Mænd, som vil vove Liv og Blod for Kongen, og Bønderne i Jylland rejser sig paa det mindste Vink."

„Det gør de maaske," sagde Jens Hvas. „I kan rejse dem igen for Kong Kristian, som I for faa Aar siden rejste dem for Kong Frederik. Men se saa til, hvordan I skaffer Ro igen. Bønderne vil fries fra Tyngen, der ligger urettelig paa dem, og frem for alt fra Munkenes Udsugelser. Og nu siger de, Kong Kristian er bleven katolsk igen for sin Svoger, Kejserens Skyld."

„Naa, det siger de," sagde Skipper Clement ligegyldigt. „Tro du mig Jens. Hans Naade er parat til at antage den nye Lære, den Dag det passer ham. Han er Konge og Kriger og den stolte Ørn blandt alle Himlens Fugle. Det gaar ham kun lidt an, hvad for en Præst, der messer i Kirken."

„Der tænker jeg ikke som du," sagde Jens Hvas.

„Hvad tænker du da?“ sagde Clement forundret.

„Jeg tænker, at den nye Lære er Sjælens Salighed, og Papismen ikke uden Vankundighed og Overtro.“

„Ja saa, tænker du det, Jens,“ sagde Clement. „Jeg gav mig aldrig af med de Dele. Jeg mener, det er med Religionen som med Kvindfolk og med Vin. Jeg tager mig gerne en god Rus, men ikke under Slaget. Og jeg tager gerne en køn Tøs i Favn, men naar det er Slut, rager hun mig ikke større. Naar jeg er gammel og ikke mere kan svinge mit Sværd, da kan jeg tænke paa Præsterne og høre paa deres Snak. Eller naar jeg er saaret og syg som en Gang jeg laa i Lissabon og tænkte, jeg havde ikke langt tilbage. Da bad jeg, lille Jens, saa Sengen knagede. Men da saa jeg kom mig, var den Sygdom ovre med det andet.“

„Ja, saadan tænker du,“ sagde Jens Hvas. „Du sejler, og du kriges, og for dig har hver Dag nok i sin Plage. Men jeg har et andet Sind og maa raade mig derefter.“

„Saa vil du ikke følge mig,“ sagde Skipper Clement.

„Jeg kan ikke,“ sagde Jens Hvas. „Om Kong Kristian paa ny sidder paa sin Trone, da skal jeg være ham tro, som jeg var ham det før. Nu følger jeg Kong Frederik, hvem jeg svor Eden.“

„Da bliver du snydt for Belønningen, som du blev forrige Gang,“ sagde Clement.

„Det faar saa være,“ sagde Jens Hvas. „Saa har jeg holdt Ryggen rank og Samvittigheden ren.“

Skipper Clement sad lidt i Tavshed og saa paa ham og saa, han kunde ikke rokke hans Beslutning. Saa knappede han sin Vams og stod op.

„Vil du gaa?“ spurgte Jens Hvas.

„Jeg har ikke mere her at gøre,“ sagde Clement.

„Nu har jeg varet dig og prøvet paa at faa dig paa den rette Side. Gud give, jeg kan holde min Haand over dig, naar det bryder løs."

„Jeg skal værge mig selv," sagde Herremanden. „Og husk nu, at du ikke oftere kommer herover. Her er fuldt op af Krigsmænd i Jylland og kun faa af Kong Kristians Tilhængere."

„Her er flere, end du tror," sagde Clement. „Og du kan lide paa, jeg kommer igen. Om du skifter Sind og vil mig noget, da kan du skikke Bud og Brev til mig til Lybek."

„Til Lybek?" sagde Jens Hvas overrasket. „Jeg mente, Hanserne var Kong Kristians værste Fjender."

„Fjende i Dag og Ven i Morgen," sagde Skipper Clement og lo. „Det er Statssager og kommer hverken dig eller mig ved."

Saa fulgte Herremanden sin Gæst til Porten og over Vindebroen og endda et Stykke gennem Skoven. Han prøvede paa at tale om deres Venskab i gamle Dage, da han gæstede Clement i hans Hus i Aalborg og endog sejlede med ham en Gang paa et af hans Skibe til København. Men Clement slog det hen.

„Det var glade Dage," sagde han. „Men nu er Dagene større og passer bedre for Mænd."

Saa skiltes de. Jens Hvas stod og lyttede efter hans Trin, saa længe han kunde høre dem i Skoven. Saa gik han hjem og var tungere endnu om Hjertet end tilforn.

FJERDE KAPITEL.

Torben Fisker.

Fru Gertrud blev forskrækket, da hendes Husbond fortalte hende, hvem den natlige Gæst var.

Hun havde aldrig set Skipper Clement, for de to Mænd havde kun haft lidet med hinanden at gøre, siden Herremanden paa Kaas var blevet gift. Men hun vidste, hvor nær han havde staaet Jens Hvas i hans Ungdom, og hvad Vej det siden havde taget med ham, og frygtede for, at han skulde inddrage ham i sine Planer.

Og om ogsaa Hr. Jens ikke sagde hende det Forslag, Clement havde gjort ham, saa havde hun Grund nok til Bekymring, naar hun saa paa hans Ansigt, der efter Skipperens Besøg var mørkere end nogen Sinde. Hun mindede ham næste Dag og næste igen om, at de skulde drage til Viborg, men han rystede paa Hovedet og mente, det hastede ikke saa stærkt. Han talte mindre med hende og Drengene, end han plejede van, sad oftere ene i sit Lønkammer eller gik til Stranden og stirrede derud, hvor Skibet havde ligget.

En Dag gjorde han sin Baad klar og sagde hende, at han agtede sig til Jegind Ø at gæste Torben Fisker. Hun bad, om hun maatte komme med, som hun havde gjort ofte tilforn, saa meget mere som Vejret var skønt, og Drengene ikke vidste bedre end en Sejltur over Bugten. Men Jens Hvas vilde fare alene, og saadan gjorde han.

Torben Fiskers Hytte laa paa Sydspidsen af Jegind Ø, saadan at han fra sin Dør kunde se over til Kaas. Han drev saa stort et Fiske, at

han i den gode Aarstid havde to Karle til Hjælp foruden sin Søn, der var en tolvaars Purk, og sin Kvinde, der sled i det saa godt som noget Mandfolk. Han skulde svare en Afgift til Manden paa Kaas. Det var hændet i onde Aar, at han ikke kunde, og Jens Hvas havde været mild imod ham som mod andre Smaafolk. Derfor led Torben ham godt, og saa fordi han var jævn i al sin Færd og Tale og ikke gjorde nogen uden hans Ret. Mangen Gang havde han paa skønne Sommerdage haft Herremanden til Gæst i sin Hytte, og om Stormen forslog ham, eller han ellers havde Ærinde paa Salling, var han alle Dage vis paa en god Modtagelse paa Kaas.

Da nu Hr. Jens steg i Land paa Jegind Ø, fandt han Hytten tom og satte sig paa Bredden udenfor dens Dør og biede, til Fiskeren kom hjem hen imod Aften. Torben studsede over at se ham ene og med saa bekymret et Ansigt, men spurgte ikke. Det varede heller ikke længe, før Jens Hvas talte af sig selv.

„Saa du Skibet her laa forgangen Dag paa Fjorden?“ spurgte han.

„Det var nemt at se“, sagde Fiskeren. „Saa stor en Skude var her aldrig før mellem Jegind Ø og Kaas. Om ikke Skipperen havde kendt Farvandet nøje, var det gaaet ham ilde, saa stærkt et Lavvande det var.“

„Ved du, hvem Skipperen var,“ spurgte Jens Hvas.

„Vel ved jeg det,“ sagde Fiskeren. „Jeg roede jo derud med mine Fisk og fik for den Sags Skyld god Afsætning. Ingen, som har set den Mand een Gang, glemmer hans Ansigt. Jeg saa ham ogsaa ro til Kaas, da Natten faldt paa. Men Gud bevare mig for at nævne hans Navn i Tider som disse.“

Jens Hvas nikkede og sad lidt i Tanker. Torben skottede til ham, men stellede med sine Garn og sagde ingenting.

„Du er klog nok, Torben," sagde Hr. Jens. „Du ved, hvad Skipperen hedder og siger det ikke. Saa ved du sagtens ogsaa, hvad Ærinde han kom i."

„Nemt nok at vide det," sagde Fiskeren og lo, „siden han sagde det selv. Nu skal vi have Kong Kristian paa Tronen igen, sagde han, saa bliver der atter Ret og Skel for Menigmand i Danmark."

„Og hvad sagde du til det," spurgte Hr. Jens.

„Der ligger ingen Magt paa min Mund," sagde Torben Fisker. „Og derfor holder jeg den i. Men gerne vil jeg vide, hvad Herremanden paa Kaas sagde, da Skipperen talte ligedan til ham."

Jens Hvas saa sig urolig om, men Torbens Kvinde og Drengen var inde i Huset og kunde ikke høre, hvad de sagde. Han saa fast paa sin Vært og spurgte:

„Om nu Oprøret bryder ud for den gamle Konge, gaar du da med, Torben Fisker."

„Visselig gør jeg ikke det," sagde Torben bestemt. „Jeg er en ringe Mand og passer mit, og Oprør og Krig kan bare bringe mig i Vaade."

„Gud give hele Almuen tænkte som du," sagde Herremanden. „Om hver Mand i Jylland var saa forstandig som Torben Fisker, da fik de ingen Magt med deres Anslag."

Fiskeren lo lidt i Skægget og syslede en Stund med Garnene, inden han svarede.

„Jeg ved ikke, om I kan prise mig for min Forstand, Hr. Jens," sagde han saa. „Jeg taler, som jeg maa tale, fordi jeg er en usselig Fisker. Om jeg var Hr. Jens til Kaas, da talte jeg sagtens anderledes."

„Hvordan talte du da?" spurgte Jens Hvas.

„Det sømmer sig ikke for mig at sige det," sagde Fiskeren. „I er en adelig Herre og mægtig og rig og ved vel, hvad der skikker sig, uden at I behøver at lære det af en ufri Mand som mig."

„Og om du nu sad paa Kaas, hvad gjorde du da, Torben," spurgte Hr. Jens.

Fiskeren rettede sin krogede Ryg. Han gik et Skridt nærmere til Herremanden og talte sagte, mens hans Øjne skinnede.

„Da gav jeg min Gaard til Kong Kristians Haand," sagde han. „Min Gaard og mit Gods og mit Liv, om det gjordes fornødent. Bedre Herre bar aldrig Danmarks Krone. Tvi dem, som jog ham af Landet."

Jens Hvas saa undrende paa ham, saadan en Mand han blev, medens han talte. Men i det samme slukkedes Ilden i hans Blik, og han blev den ringe krogede Mand, han var før.

„Alt det ved Hr. Jens jo bedre end jeg," sagde han beskedent. „I maa holde mig for en Taabe, at jeg snakker saadan til Jer."

Han tog atter fat paa sine Garn, mens han lønlig saa til Herremanden, som stirrede ud over Vandet mod sin Gaard, der begyndte at blive borte i Skumringen.

Jens Hvas talte ikke mere om de Dele. Han spurgte til Fisket, gav Drengene en Slant, steg i sin Baad og hejsede Sejl.

„Den Mand ved ikke, hvad han vil," sagde Torben Fisker, mens han stod og saa efter ham.

Men Jens Hvas vidste nok, hvad han vilde.

Det var saadan med ham, at om nogen sang hans elskede Konges Pris, da stod Umuligheden for ham af at genvinde Riget saa meget klarere. Naar Thøgen Bonde truede med Oprør af Almuen, naar Skipper Clement tømte sit Krus paa en ly-

stig Dyst, naar Torben Fisker rettede sin krogede Ryg i Mindet om ham, der var Borgers og Bondes Ven — da saa Jens Hvas for sig ikke andet end Blod og Brand og hele Landet i Luer. Da vidste han, at Kong Kristians Navn betød Ulykke og intet andet, saa sandt de, der raadede for Riget, aldrig med deres gode Villie vilde tage ham til Konge igen.

Han sukkede, mens hans Baad for over Bølgerne, og vidste, at han saa lidt som Torben Fisker kunde rive Kong Kristians Billede ud af sit Minde. Sagtens vilde han ogsaa lade sig forlede til mange ubesindige Ord, naar Mogens Munk og de andre Bondeplagere, som havde voldet Kongens Fald, hidsede ham op med deres Ondskab. Men da han strøg sit Sejl og gik i Land ved Kaas, var han fastere i sin Beslutning end nogen Sinde, og Fru Gertrud glædede sig over hans rolige Ansigt.

„I Morgen drager vi til Viborg,“ sagde han.

FEMTE KAPITEL.

Kong Frederik.

Det Hus, Jens Hvas ejede i Viborg, laa i St. Mogens Gade tæt ved Porten, udenfor hvilken Vejen delte sig til Skive og til Randers. Det var kun lille og uanseeligt, men stort nok til at rumme ham og hans, saa meget mere som han af sine Tjenere ikke havde andre med sig end Per og

Ane. Det laa bekvemt for ham, fordi han, uden at andre end Vagten lagde Mærke dertil, kunde ride ud af Byen, og fordi han blot ved at følge Gaden den anden Vej naaede Domkirken, hvor Bispegaarden ogsaa laa, og Korsbrødreklostret, der endnu husede Broder Thøger og Hans Tausen.

Men hver Gang han søgte Biskop Jørgen Friis paa Kongens Vegne, var Prælaten enten draget til Asmild Kloster eller til en af de mange Herreborge, der var Bispestolen underlagt. Jens Hvas maatte paa ny skrive til Kong Frederik, at han ikke aarkede at faa Skatten af den modvillige Bisp, som ogsaa paa anden Maade forholdt Kronen dens Ret, og hvis Fogder rundt om i Landet vakte voksende Uro blandt Bønderne.

Og da saa Biskoppen en Dag vendte tilbage til Viborg, hændte der det, som bragte baade ham og Hr. Jens til at glemme Skatten.

Korsbrødrenes Abbed Hr. Peder Jensen, der ikke var mindre mild, end han saa ud til, havde tilladt Hans Tausen at prædike i Klosterkirken.

„Kan hænde du har Ret i meget, min Søn," sagde han til den unge Munk. „Jeg ved bedre end nogen, at alt ikke er i Kirken, som det burde være. Men vogt din Tunge, at den ikke giver Forargelse for den vanvittige Hob, der ikke som du og jeg kan skelne i fromme og lærde Materier."

„Det kommer mig for at den vanvittige Hob, som I kalder den, er Kirkens sande Faar," sagde Hans Tausen og saa dristig paa sin foresatte. „Og jeg kan ikke sige andet, end hvad min Samvittighed befaler mig."

„Godt, godt, min Søn," sagde Abbeden forsonlig. „Tænk paa mine Ord, og du vil ikke fortryde det. Det vilde kun volde mig ringe Glæde, om jeg paa ny maatte putte dig i Carceret. Og du kan

vel vide, det glæder mig at se Kirken fuld af Tilhørere. Der komme, Gud bedre det, ikke en Sjæl, naar de andre Brødre taler."

Det rygtedes i Byen, at Tausen skulde tale, og Kirken var stuvende fuld. Jens Hvas og Fru Gertrud var blandt Tilhørerne og gik saare bevægede hjem. Men om end Prædikanten havde tænkt paa den venlige Abbed, saa kunde Hr. Peder Jensen ikke nægte, at han fremdeles udsaaede Vantroens Sæd blandt Borgerne.

„Du vil ikke høre mit Ord, og det gaar dig ilde," sagde han bedrøvet. „Naar Biskoppen kommer til Byen, da vil du angre, du har misbrugt min Langmodighed."

„Jeg kan ikke andet," sagde Hans Tausen.

Saa kom Hr. Jørgen Friis til Viborg og tog den oprørske Munk for sig og truede ham paa Livet. Og da Hans Tausen næste Søndag havde talt paa ny i Klosterkirken og i samme Aand, og Tilhørerne bad ham, at han vilde gaa til St. Hans Kirken og prædike der igen, for at endnu flere kunde faa godt af Evangeliets Forkyndelse, da samlede han sine trofaste om sig udenfor Kirken og sagde dem, at om de vilde høre ham oftere, da maatte de bringe ham til et sikkert Sted, efterdi hans Liv var i Fare.

Da raabte de alle, at han skulde komme til dem, saa sandt de gerne vilde dele Livsfaren med ham ved at tage ham i deres Beskyttelse, og endnu samme Dag flyttede han fra Klostret hen til Jens Trane, hvis Broder var Raadmand i Staden, uden at Abbeden eller Brødrene vovede at lægge ham nogen Hindring i Vejen.

Dèr søgte Jens Hvas ham og talte mèd ham første Gang og det mange Timer i Træk. Og ikke blot talte de om Evangeliet, hvori Herremanden

var vel forberedt af Broder Thøger, men langt ud paa Kvelden drøftede de Rigets ulykkelige Stilling og Gæringen rundt om i Landet.

Da erfarede Hr. Jens med Undren og Glæde, at Hans Tausen havde samme Syn for de arme Bønder som han selv.

„Hvorfor undrer det Jer, Hr. Jens?“ sagde Munken. „Jeg er selv en Bondesøn, og den, som har Skoen paa, ved bedst, hvor den trykker. Visselig var ingen Konge visere end den landflygtige Fyrste, naar han prøvede paa at lette Borger og Bonde Tyngen. Hvorhen han drives nu i sin Kamp for at vinde Rigerne igen, det ved jeg ikke. Men jeg ved, at hans Hjerte er ved Evangeliet, hvad saa hans Mund siger. Og den Dag han paa ny drager ind i Landet, er jeg hans Mand.“

Mer end een Gang besøgte Hans Tausen Jens Hvas i hans Hus i St. Mogens Gade, altid fulgt af et Par væbnede Borgere. Og da de lutherske frygtede for, at Biskoppen for Alvor skulde foranstalte et Overfald paa deres Prædikant, drog nogle af Byens bedste Mænd og med dem Jens Hvas til Kong Frederik, som just da var paa Rejse i Jylland. De traf ham i Aalborg og bad om et Beskyttelsesbrev for Munken.

Kongen opfyldte deres Ønske og udnævnte desuden Hans Tausen til sin Kapellan. Da den Sag var ordnet, talte Herremanden en Stund alene med Kong Frederik og maatte da sande, hvad Skipper Clement havde sagt, at det lakkede mod Enden med den syge Fyrste.

En Stund hørte Kongen i Tavshed paa Jens Hvas' Beretning om Umuligheden af at faa Skatten inddreven.

„De vender deres Had mod Kongen,“ sagde han saa. „De er vanvittige alle. Rigsraader og

Munke, Borgere og Bønder; de kræver alle, at jeg skal beskytte Riget og fremme Skibsfart og Handel og give min Regering Glans. Men naar de skal ud med Skatten, slaar de Laas for Pungen."

„Det er sandt Eders Naade," sagde Jens Hvas. „Men ingen er saa vrangvillige som Prælaterne. De har i Aarhundreder samlet Skatte til Guds Riges Ære og øder dem alle Vegne ved Pragt og Vellevned, som lidet sømmer sig for deres hellige Embede. Om Eders Naade kunde ramme deres forborgne Skat, da havde I nok for Eders ganske Regering og Eders Søns, og kunde lette Borger og Bonde, som styrter under Tyngen."

Kong Frederik kneb Øjnene sammen og saa længe paa Herremanden med et Blik, han ikke kunde tyde.

„Det er sandt, som du siger, Jens," sagde han saa. „Jeg ved saa godt som du, hvor Ondet ligger. Men tro du mig, om vi oplod for Klostrets Herligheder, da tog de store Herremænd dem, og der blev intet til Kongen og Riget."

„Det maatte Kongen hindre," sagde Jens Hvas.

Kong Frederik smilte spodsk og bedrøvet.

„Vil du have min Krone, Jens," sagde han saa.

Han rejste sig af Armstolen og gik med Besvær hen til Ruden. Jens Hvas kunde nu ret se paa hans sammensunkne Skikkelse, hvor syg og gammel han var. Men hans Stemme var vred og kraftig, da han talte.

„Jeg ved stundom ikke, om jeg er Konge eller ej," sagde han. „De lyder ikke mine Bud, ja handler oftest tvært imod dem. De sidder rundt om paa deres Borge og er mere Herskere end jeg. De fornægter Retten for deres Fordels Skyld og hindrer mig i at øve Retfærdighed. Saa klager

den usselige Bonde paa Kongen og længes mod Kong Kristian, som sagde sig at være deres Ven."

„Det var han vel ogsaa, Eders Naade," sagde Jens Hvas.

Kongen vendte sig om og saa paa ham, og Herremanden slog ikke sine Øjne ned.

„Du var min ulykkelige Brodersøn en god Tjener," sagde han.

„Det var jeg," sagde Jens Hvas.

„Og siden tjente du mig. Du talte nys om min Søns Regering. Vil du ogsaa tjene ham?"

„Det vil jeg Eders Naade," sagde Jens Hvas. „I Særdeleshed om det bliver Hertug Kristian, der er en god luthersk Mand. Og om jeg turde sige Eders Naade det, da skulde I aabent bekende Eder til den evangeliske Tro, som Mogens Gjøe og mangen anden god dansk Mand har gjort det, og bekrige Prælaterne og den katolske Adel. Da vilde Eders Regering blive mere glorværdig end nogen anden Konges."

Kong Frederik lo, og hans Latter lød saa bitter og uhyggelig, at Jens Hvas blev helt ilde til Mode.

„Du snakker, som du har Forstand," sagde han. „Om jeg blev luthersk, da blev min Brodersøn i samme Nu katolsk og skaffede mig Kejseren paa Halsen, som nu nøler og ved ikke, hvad han vil. Da rejste alle Bisperne sig og kaldte den Konge tilbage, som de selv jog af Landet uden min Medvirkning. Ak nej, Jens Hvas. Det er ikke saa nemt at raade for Riget."

Herremanden fra Kaas sagde ingenting, og Kongen gik urolig op og ned i Stuen.

„Rotter Bønderne sig sammen heroppe?"

„Det gør de, Eders Naade."

„Mogens Munk har skrevet til mig derom," sagde Kongen.

„Mogens Munk er den værste Bondeplager af dem alle," sagde Jens Hvas. „Jeg maa sige det, endda han er mit Næstsøskendebarn. Han og hans Lige er allermest Skyld i Ulykken, om den kommer."

Kong Frederik smilte igen som før, spodsk og bedrøvet.

„Mogens Munk er min fuldtro Mand," sagde han saa. „Han holdt en saare skøn Tale for alt Folket, da de hyldede mig i Viborg. Jeg gjorde ham til Ridder og Rigsraad derfor. Og om hans gamle Herre kommer tilbage, da gælder det hans Hals og ikke mindre. Paa ham kan jeg trygt lide."

„Der er vel ogsaa Troskab af en anden Slags," sagde Jens Hvas.

Kongen kneb igen Øjnene sammen. Saa nikkede han og rakte Herremanden sin Haand. Jens Hvas bøjede sig og kyssede den. Kong Frederik sagde ikke mere, men vinkede med Haanden, og saa var Avdiensen forbi.

Udenfor mødte han Mogens Munk, der stillede sig bred og skrævende op foran ham.

„Erik Krabbe har bragt mig din Hilsen," sagde han. „Staar du endnu ved de Ord?"

„Du har ikke sagt mig Hr. Eriks Ord," sagde Jens Hvas rolig.

„Han sagde, du skyldte mig for Løgn."

„Saa sagde han ikke andet, end hvad sandt er, og du ved det bedre end nogen," sagde Jens Hvas.

Da drog Mogens Munk sit Sværd.

„Træk fra Balgen og staa mig til Regnskab," sagde han.

„Hvor du vil, undtagen udenfor Kongens Dør," sagde Jens Hvas rolig. „Om ellers den Ulykke

skulde ske, at saa nære Frænder maa udgyde hinandens Blod.“

Saa gik han udenom ham og bort.

„Jeg faar nok Ram paa dig en Gang,“ raabte Mogens Munk efter ham.

SJETTE KAPITEL.

Hans Tausen.

Da Borgerne kom hjem til Viborg, samledes saa mange der var af lutherske i Byen paa Gammel Torv udenfor Domkirken, og der stod Borgmesteren Hr. Martin Hegelund frem paa Tingstenen og oplæste med høj Røst Kong Frederiks Brev, der lød saaledes:

„Vi hilse Eder, os elskelige Borgemester, Raad og Menighed i vor Kjøbstad Viborg, kjærligen med Gud og vor Naade. Vider, kjære Venner! at vi nu have taget og annammet denne Brevviser Mester Hans Tausen under vor kongelige Hegn, Fred, Værn og Beskjermelse besynderlig at forsvare og forhjælpe til al Rette. Og saa have vi annammet ham udi vor Tjeneste til vor Capellan, dog have vi givet ham Forlov og Befaling at være i Viborg hos Eder nogen Stund og prædike det hellige Evangelium for Eder. Thi bede vi Eder og byde hver særdeles strængeligen, at I beskytte og beskjerme paa vore Vegne udi vor

Fraværelse fornævnte Mester Hans Tausen, vor Tjener og Capellan, for Alle, som vilde overfalde ham med Magt og Vold, være sig enten Gejstlige eller Verdslige, imod vor Beskjermelsesbrev, som vi naadeligen have givet ham; dette ville vi mod Eder Alle og ham særdeles forskylde, thi lader det ingenlunde under vor Hyldest og Naade."

Saa raabte de op i Jubel, og Kvinderne græd og lo, og alle omringede de Hans Tausen, der tog mod deres Hyldest i stor Bevægelse.

Men som de stod og glemte alt andet i deres Glæde, kom Biskop Jørgen Fris ridende, fulgt af sin Hofmester og en Snes fuldt væbnede Svende. Han spurgte, hvad denne Forsamling betød, og de var ikke sene med at sige ham det. Da rystede hele Prælatens brede Skikkelse af Harme, og hans Ansigt blev graat, og han løftede sin Haand, for at de skulde være stille, og saa stor var endnu deres Respekt for den gamle Kirke, at de alle tav i det samme.

„Hør nu, Martin Hegelund og I andre, som lod Jer forlokke af den kætterske Munk," sagde han. „Hør nu mine Ord, og glem dem ikke. Saa snart ske kan, skal jeg oplyse Hans Naade, som er vildledt af slette Raadgivere, og da vil han sikkerlig tage dette sit Brev tilbage, saa Hans Tausen kan blive straffet paa Livet, hvad han fortjener mer end nogen anden Misdæder, og hvad kun er en ringe Straf mod den evige Ild, som skal fortære hans Sjæl. Men det skal I vide, at er han ogsaa Hans Naades Kapellan i Viborg, saa er Kirkerne mine. Og før skal denne min Haand visne, før een af dem skal blive aabnet for hans kætterske Tale."

Der var ganske stille i Forsamlingen. Ikke en

Stemme løftede sig. Ikke en Gang Hans Tausen tog til Genmæle.

De raabte Jens Hvas, saa det hørtes over hele Pladsen:

„Jeg tænker, Hans Naade vil vide at skaffe sit Ord Magt."

I samme Nu fandt de deres Mod igen og raabte alle op og løftede truende Hænderne mod Bispen. Hans Svende drog deres Sværd, og saa veg den ubevæbnede Mængde til Side, men raabte ikke mindre højt for det. Tavs red Prælaten og hans Følge til Asmild Kloster.

Nu raadslog de lutherske Borgere om, hvordan de vel skulde skaffe Hans Tausen et Hus til at prædike i. Men de fandt ingen Udvej den Dag og hellerikke den næste, som var en Lørdag. Da Søndag Morgen kom, samledes de fuldtallige om Hans Tausen foran Korsbrødrekirken og raabte paa Abbeden, at han skulde aabne Døren. Men der kom ingen Abbed. De ivrigste begyndte at hamre løs paa Kirkedøren, men Hans Tausen standsede dem.

„Lad os ikke sætte Vold mod Vold, før det er fornødent," sagde han. „Om ikke de vil unde os Plads i Guds Hus, som de til og med har vanhelliget med deres Afgudsbilleder, saa kan vi vel bede sammen under Guds frie Himmel. Er det end nær ved Jul, og Sneen falder over os, da skal Bønnen varme vore Hjerter, saa vi glemmer Vinterens Pine."

De hilsede ham med høje Raab. Saa stod han op paa en Ligsten, der laa udenfor Benhuset ved Korsbrødrekirkens sydvestlige Hjørne. Og derfra talte han med saadan Fynd, som han aldrig havde talt før. De stod Hoved ved Hoved i Mogens Gade og ned ad det stejle Graabrødrekirkestræde.

Aldrig var der set saa stor en Menighed i Viborg, men Tausens Ord naaede selv de fjerneste, og saa højt stod han, at hans Aasyn med det flammende Blik kunde ses af alle. Kvinderne, som løftede deres Børn op, at de skulde se den Guds Mand, græd ofte og lydelig, og der var ingen Mand, hans Hjerte var jo bevæget.

Men Hans Tausen talte ogsaa, saa de kunde forstaa det. Han brugte saa stærke Ord, som de kendte fra deres daglige Tale. Han priste Gud af sit enfoldige Hjertes Dyb, og han hilste de kronragede Munke med de groveste Skældsord, han kunde hitte.

Som nu han var midt i sin Tale, lød der Hestetramp, og i næste Nu holdt Biskoppens Hofmester Hr. Paulus Stygge med en Skare væbnede Ryttere i St. Mogens Gade.

„Gaa til Side, Folk," raabte han. „Jeg rider i Bispen, Eders Herres, Ærinde."

De som stod yderst trykkede sig til Side, og nogle Kvinder og Børn skreg op. Men de inderste i Kredsen sluttede sig fast sammen om Stenen, hvor Hans Tausen stod og vendte deres vrede Ansigter mod Hofmesteren, hvem de hadede af et godt Hjerte som Biskoppens betroede Mand.

Da Paulus Stygge saa, at han ikke kunde komme nærmere uden at ride Folk ned, drog han sit Sværd og løftede det højt i Vejret.

„Fordømte Munk," raabte han. „Stig ned af den Plads, hvor du har ingen Ret til at staa, og følg mig til hans Naade Bispen. I Dag skal du staa til Regnskab for dine kætterske Gerninger."

De saa alle op til Hans Tausen, som blev staaende, hvor han stod og saa rolig paa Hofmesteren.

„Jeg er forhindret ved et Ærinde for en større

Herre," sagde han. „Naar det er udført, er jeg til Biskoppens Tjeneste."

„Det er sandt, det er sandt," raabte Mængden.

Da gav Hofmesteren sine Mænd et Vink, og alle Sværdene for af Balgen.

„Vil du ikke med det gode, da skal du med det onde," raabte han.

Han sporede sin Hest og red ind i Mængden med sine Mænd. Der opstod stor Tumult og Skrig og Raaben. Hans Tausen stod bleg og rolig paa Stenen med Ryggen mod Benhusets Mur og Armene korslagte over Brystet.

„Vogt Jer for, hvad I gør," raabte han.

„Jeg gør, hvad min Herre befaler," raabte Hofmesteren tilbage.

Da kom en Kvinde løbende fra Mogens Gade med sin Mands Stridsøkse og Sværd og rakte ham dem, dèr hvor han stod yderst i Hoben. Han tog dem og løftede dem i Vejret med et højt Raab. Flere af dem, som boede nærmest, løb hjem og kom bevæbnede tilbage et Øjeblik efter. Paulus Stygge, som langsomt trængte frem mod Hans Tausen, saa sig om og saa en Skov af Sværd og Økser blinke i Ryggen paa sig.

„Rører I Hans Tausen, er I dødsens," raabte Martin Hegelund og svang sin Økse mod den Rytter, der var ham nærmest.

Og Raadmand Peter Trane og hans Broder Jens og Herremanden til Kaas stod hos ham med løftet Vaaben, og for hvert Minut der gik, var der flere væbnede Mænd paa Pladsen.

Hofmesteren saa, at Overmagten blev ham for stor.

„Jeg kommer igen med en Hær," raabte han og vendte sin Hest og red langsomt bort med sine Mænd, den Vej han var kommet.

Saa løftede Hans Tausen sine folde Hænder og bad en Takkebøn til Gud, der havde friet ham af Faren. Og hele Menigheden knælede paa den snelagte Gade og bad med ham.

Men fra den Dag af mødte de lutherske Borgere i Viborg væbnede med Økse og Sværd til Gudstjeneste. Og Martin Hegelund og Raadet lod drage Jernlænker tværs over St. Mogens Gade og Graabrødrekirkestræde, for at Biskoppens Ryttere ikke oftere skulde overraske dem.

SYVENDE KAPITEL.

Per gaar i Kloster.

Biskop Jørgen Friis vovede sig knap mer til Viborg, men befæstede for hver Dag, der gik, stærkere sit Slot Hald og drog saa mange Krigsfolk sammen, som han kunde underholde. De jyske Bisper og mange af de fornemste katolske Adelsmænd holdt et stort Møde, hvor de vedtog af al Magt at bekæmpe den nye Lære. De skrev ogsaa til Tyskland efter duelige Prædikanter, som kunde disputere med Hans Tausen, men Prædikanterne kom ikke. Hans Tausen talte hver Søndag, og der stod flere op ved hans Side og forkyndte Evangeliet, frem for alle Jørgen Sadolin, hvem Kong Frederik gav et Beskyttelsesbrev Mage til det, han havde givet Hans Tausen.

Fra Viborg drog lutherske Prædikanter ud i

Jylland til Ribe og Aalborg og langt ind i Landet, og da saa Rigsdagen i Odense vedtog, at de lutherske skulde have fri Ret til at øve deres Gudstjeneste, besluttede Borgerne i Viborg, at de ikke længere vilde lade sig formene Adgang til Kirkerne.

Det blev i et Møde hos Borgmesteren bestemt, at de næste Søndag vilde bryde Døren op til Graabrødrekirken om Eftermiddagen, saa Hans Tausen kunde forkynde Guds uforfalskede Ord derinde. Jens Hvas var med til Mødet og raadede til først at indhente Kongens Samtykke. Men Martin Hegelund brød brat Forhandlingen af og sagde:

„Hans Naade vil som vi, det ved vi og behøver ikke at volde ham videre Ulejlighed. Det var aldrig hans Mening at give os en Præst uden Kirke. Paa Søndag slaar vi Døren ind med vore Økser, om ikke Munkene viger godvillig."

„Hvad I gør, gør jeg med," sagde Jens Hvas.

Saa mødte der over hundrede Mand ved Kirken. Martin Hegelund krævede med høj Røst, at Dørene skulde aabnes, og Abbeden, som hed Niels Thyboe, svarede ham, at Bispen havde forbudt det, og her kom ingen ind uden hans Villie. I næste Nu drønede Økserne paa den svære Egetræsdør, og før den var sønderslagen, lukkede Niels Thyboe op.

Saa strømmede Mængden ind, og Hans Tausen prædikede. Munkene var til Stede og lyttede forargede til deres frafaldne Broder og maalte ham med onde Øjne. Da Prædikenen var forbi, og Folk begyndte at strømme ud, traadte Niels Thyboe frem for Hans Tausen, der stod med Martin Hegelund og Jens Hvas i Kordøren og saa hvast paa ham.

„Nu har du besmittet det hellige Tempel, saa ful en Kætter du er," sagde han. „Nu skal vi rense det for dit Skarn og til alle Helgenes Ære synge *Ave Maria* og holde vor Aftenmesse, saa det skal spørges over den ganske By."

Hans Tausen traadte tilbage for Abbedens vrede Blik og svarede rolig.

„Forgæves stamper du mod Brodden, Broder. Hellere maa du oplade dit Hjerte for den sande uforfalskede Kristendom og blive en af vore."

Men Martin Hegelund traadte imellem dem og sagde djærvt:

„Visselig skal disse Skalke ikke forkynde deres Overtro i Dag. Om du er det mægtig, Hans Tausen, da stig op paa Prædikestolen paa ny og giv os atter en Tale saa skøn som den, du holdt nys."

De som hørte Borgmesterens Ord raabte, at saadan var det godt, og saadan skulde det være. Folk standsede og gik tilbage i Kirken og fandt deres Pladser igen. Lidt efter stod Hans Tausen paa Prædikestolen og talte tre stive Klokketimer, saa alle Hjerter rørtes.

Men Niels Thyboe og hans Munke samledes ude i Buegangen om Klostret. Der sang de deres Ave og læste deres Messe, mens deres Hjerter skælvede af Harme.

Saadan gik det en Tid. Om ogsaa Munkene ikke længere vovede at forbyde de lutherske Adgang til Kirkerne, saa lod de sig ikke drive bort. De blev i Klostret, hvor de var, og messede og sang, om ikke det skulde lykkes dem at overdøve Kætternes Stemmer.

„De skal ud," sagde Martin Hegelund. „Vi vil have Kirkerne for os selv og rive Afgudsbillederne

ned og alt det andet Djævelskab, de har samlet derinde."

„Det bliver ingen let Sag," sagde Jens Hvas. „Godt har Hans Naade hjulpet os hidtil, men det er ikke raadeligt at gaa videre, end han har tilsigtet."

„Hans Naade er med os," sagde Martin Hegelund. „Det er klart nok, at han er luthersk i sit Hjerte, om ogsaa han ikke aabenlyst tør bryde med Prælaterne. Og efter ham kommer Hertug Kristian, som har indført den evangeliske Lære i hele sit Hertugdom."

„Kongen har end en Søn," sagde Jens Hvas. „Om Rigsraadet vælger Prins Johannes og opdrager ham i den katolske Tro, da ser det ilde ud for os alle."

„Da rejser vi Oprørsfanen over det ganske Land," sagde Borgmesteren.

„Martin Hegelund," sagde Jens Hvas og saa sig forsigtig om, at ingen skulde høre ham. „De siger, at I er en Tilhænger af den fordrevne Konge."

„Lever der nogen forstandig Købstadborger i Danmark og Norge, som ikke er det?" spurgte Borgmesteren. „For Resten har jeg hørt det samme om Eder, hvilket er mere sælsomt, da I er Adelsmand, og Kongen aldrig var Adelen god."

„Mig var han god nok," sagde Jens Hvas. „Og ingen skulde være gladere end jeg, den Dag han sad med lovlig Adkomst paa Tronen igen."

„Hans Adkomst er vel god nok," sagde Martin Hegelund og lo. „Men nu lade vi disse farlige Sager fare og tænker paa, hvordan vi skal blive de lede Munke kvit. Hør nu, hvad jeg har udtænkt. Vi lægger nogle Ryttere ind i Graabrødreklostret med Hest og Rustning i Kongens Navn

og byder de hellige Skelmer at underholde dem. I Morgen den Dag lægger vi fire derind. Hjælper det ikke skikker vi flere, og saadan bliver vi ved, til vi har røget Ræven ud af dens Hule.“

„Tør I det, saa gør det,“ sagde Jens Hvas.

„Tak den, som byder,“ sagde Martin Hegelund. „Men I skal være med. Stod vi Last og Brast saa længe, saa tænker jeg ogsaa vi tager denne Tørn. Naar Byen skikker de tre Ryttere, skikker I den ene.“

Jens Hvas betænkte sig en Stund, og saa gav han Borgmesteren Haandslag.

„Lad det da være saadan,“ sagde Herremanden. „Hans Tausen har ingen bedre Ven end mig og mine, og jeg gav gerne mit Liv for Evangeliet, om det gjordes nødig.“

„Saa haardt kommer det næppe til at gaa,“ sagde Borgmesteren. „Den gamle Kirke ramler i Syd og Nord, og baade I og jeg vil opleve at se den sidste Munk uddreven af Danmark.“

Næste Dag drog Jens Hvas, som han forud havde bestemt, til Kaas. Hans Foged havde meldt ham, at Bønderne i Spøtrup var urolige, og han frygtede, at Smitten skulde naa hans egne Folk, om ogsaa de mindre end nogen i Salling havde Grund til Klage. Men forinden han drog af Sted, kaldte han Per for sig og fortalte ham Borgmesterens Beslutning om de fire Mand, som skulde indlægges i Klostret, og at han skulde være en af dem.

Pers Ansigt stod i eet Grin.

„Maa jeg da fare frem mod Munkene, som det lyster mig Hr. Jens?“ sagde han.

„Visselig maa du ikke det,“ sagde Jens Hvas. „Du skal møde dem med al skyldig Høviskhed. Men Meningen er jo den, at I skal faa dem kede af Klostret, saa de frivillig drager bort.“

„Det bliver svært at rime de to Ting sammen," sagde Per. „Jeg tænker, jo mindre høviske vi er, jo fortere flytter de."

„Borgmesteren tænker muligvis som du," sagde hans Husbond. „Og han vil sige dig, hvad du har at gøre."

Men da nu Ane hørte, hvad der forestod Per, geraadede hun i stor Opstandelse.

Hun erklærede bestemt, at hun var Pers rette Trolovede og havde været det i ti Aar og var ingenlunde til Sinds at slippe ham ud i den fordærvede Verden. Hvor han var, dèr vilde hun ogsaa være. Munkene kunde slaa ham ihjel, og der var ingen til at forbinde hans Saar. Kan hænde han ingen Mad fik og led andet ondt i Klostret.

„Hvad Maden angaar, tænker jeg ikke han kommer til at beklage sig, om ellers ikke Rygtet lyver," sagde Jens Hvas og lo. „De gode Brødre led ingen Tid Nød. Men du kan da ikke gaa med din Fæstemand i Klostret, Ane."

De lo allesammen, og Per lo med som den bedste. Men Ane blev ved sit, og hun bad Fru Gertrud saa længe, til hun fik Lov at blive i Huset i Mogens Gade for at være ved Haanden, hvis der skulde tilstøde Per noget."

Saa drog Herremanden til sin Gaard, og ved Middagstid red Per og tre andre Ryttere ind ad Klosterporten, som Borgerne havde tvunget Brødrene til at lade staa aaben fra Sol stod op, til den gik ned. Per var den ældste af de fire Svende, hvorfor Borgmesteren havde givet ham Anførslen, saa meget mere som han gerne vilde have Herremanden fra Kaas godt indviklet i denne egenraadige Sag. Det var da ogsaa Per, som højtidelig overrakte Abbeden Borgmesterens Brev,

der meldte, at Rytterne foreløbig skulde ligge i Kvarter i Klostret, og at der muligvis senere kom flere.

Niels Thyboe skummede af Raseri, men kunde intet gøre. Han maatte se paa, at Svendene indstallerede sig i de bedste Celler og satte sig til Bords i Refektoriet og krævede Mad og Drikke med lydelig Røst. Da det blev mørkt, sendte han en af Brødrene til Hald med Melding til Bispen om denne ny Forhaanelse og Bøn om, at han vilde sende ham væbnet Hjælp. Men Munken kom tilbage med den Besked, at Hans Naade hver Dag ventede et voldeligt Overfald af de Viborg Borgere og ikke havde flere Folk, end han behøvede til sin egen Beskærmelse.

Mens Abbeden hørte paa Svaret, der berøvede ham ethvert Haab om Undsætning, sang og skraalede de fire Krigsmænd saadan i Refektoriet, at det lød over hele Klostret. Han tittede derind gennem et Kighul, han havde, for til enhver Tid at kunne bevogte Brødrene, og saa, at de allerede var drukne. Og hvad som værre var, hos dem sad Broder Anselmus og var ikke mindre beruset end de.

Rasende for Abbeden ind og holdt en flammende Tale til Munken og de ugudelige Svende, men han kom ikke ret langt i Teksten, før Per rejste sig op, saa godt han kunde, og med stor Værdighed og mange Haandbevægelser bad han den højærværdige Herre holde inde.

„Anselmus er lige saa god en Karl som vi andre Hr. Abbed," sagde han. „Og han skal sandelig have sin Part af Mosten. Jeg mistroede ham ogsaa til en Begyndelse, men jeg har gjort ham skammelig Uret. Han drikker saa godt som nogen af os andre, og han skriftede da ogsaa for mig

før, at han mangen god Gang har taget sig en Rus gedulgt. Men i Aften har han svoret, at han vil vorde en god luthersk Mand som vi andre, hvilket er forstandig gjort af ham, for saa kan han drikke aabenlyst. Og om I vil gøre ham nogen Fortræd, da nødsages jeg til at værge ham med mit eget Liv.“

Hermed drog Per sit Sværd og svingede det saa drabeligt, at Niels Thyboe forfærdet veg ud af Hallen.

Næste Dag var Per overmaade gnaven. Han lod Abbeden sige, at han ønskede at tale med ham, og da den højærværdige Fader kom for at høre, hvad ny Ondskab Kætterne havde udpønset, klagede han i bitre Ord over Kosten.

„Flæsket er altfor salt,“ sagde han, „og der er for lidt Mumme. Anselmus fortalte mig i Gaar, at I havde gemt seks Tønder i den inderste Kælder. Men han glemte at sige mig, hvor Nøglen var, og han sover endnu paa sin Rus, det Dyr han er. Om Eders Højærværdighed ikke straks flyer mig Nøglen, da vil det gaa Eder ilde.“

„Er du rasende, din liderlige Knægt,“ skreg Abbeden.

„Nej,“ sagde Per snedig. „Men om jeg ingen Mumme faar, da kan I lide paa jeg bliver det. Saa vil jeg ogsaa tilholde Jer, at I til den Broder, som bærer Maden frem for mig og mine Kamerater vælger en som har et mildt Ansigt og et venligt Øjesyn. Han som bragte mig Davren i Morges skelede saa ondt, at Øllet blev surt i Kanden.“

Niels Thyboe var stum af Raseri. Han gik til Borgmesteren og beklagede sig.

„Rytterne er indkvarterede hos Jer i Følge Hans Naades Befaling,“ sagde Martin Hegelund.

„Om det falder Jer ubekvemt, da drag med Brødrene til Hald eller Asmild Kloster. Jeg skal ikke lægge Jer et Halmstraa i Vejen."

„Jeg forstaar det godt," sagde Abbeden. „Det er Meningen, at de Bandskroppe I har sendt os paa Halsen, skal æde os ud af Huset. Men jeg og Brødrene bliver, til I overfalder os med de blanke Vaaben."

„Kanske gør I det," sagde Borgmesteren tørt.

Den Aften drak og sang Svendene ikke mindre lystigt i Refektoriet, og Per var dem en værdig Anfører. Foruden Anselmus var der kommen en Munk til, som ogsaa vilde være luthersk paa denne fornøjelige Maade, og Abbeden som stod ved sit Kighul kunde forudse, at Brødrene een efter een vilde falde fra, om dette blev ved.

Ud paa Aftenen da Abbeden og de rettroende Munke havde søgt en urolig Søvn i Cellerne begyndte Broder Anselmus at tale om en Gang, der gik fra Klostret, under Søen til Nonnerne i Asmild.

De tre unge Svende for op og forlangte straks at faa Gangen anvist. Per sagde ingenting, men gjorde heller ingen Modstand. Han sad blot og grinede. Enden paa det blev, at de alle med Anselmus i Spidsen vækkede Abbeden og krævede Nøglen til Løngangen. De slæbte ham ud af hans Seng og tumlede med ham saa længe, til de selv faldt om, overstadig drukne som de var.

Men Morgenen derpaa gik Per hen til Ane i Mogensgade.

„Hvordan staar det til, Per?" sagde hun. „Lider du nogen Nød?"

„Det kan jeg ikke sige," sagde Per. „Sul er der nok af, og Øllet er bedre end hjemme paa Gaarden."

„Det var da godt det samme," sagde Ane. „Og Munkene stræber ikke efter dit Liv?"

„Kors nej," sagde Per. „Bare jeg løfter Øjenbrynene, falder de mig til Fode og varter mig op. Er der en, som sætter sig op imod mine Befalinger, skikker jeg ham mine Svende paa Halsen, for jeg er Klostrets Kommandant, Ane."

„Jøsses, ja, Per," sagde hun.

Han sad lidt paa Bænken og hang.

„Men det var lige godt bedre paa Gaarden Ane," sagde han saa. „Jeg sover kun slet om Nætterne, og Brødrene gør helt modvillig mit Kammer i Orden."

„Ja, hvad er der at gøre ved det, Per," sagde hun. „Du faar vel bie din Tid ud, til Hr. Jens og Borgermesteren siger dig fri."

Han sad lidt igen. Saa rykkede han nærmere til hende og dæmpede Stemmen.

„Du kunde komme hen i Klostret og bo hos mig Ane," sagde han saa.

„Hvordan kunde jeg det, Per?"

„Det kunde du," sagde han. „Jeg har selv hørt af Hr. Jens, at vi lutherske har faaet fri Religionsøvelse paa Herredagen i Odense, og jeg er jo Klostrets Kommandant, Ane."

„Jammen, Per ... er vi da lutherske?" sagde hun.

„Vel er vi det," sagde Per. „Ellers havde vi vel ikke gjort Indførsel i Klostret."

„Nej, det er da ogsaa sandt," sagde Ane.

Hen paa Eftermiddagen mødte Ane med sin Byldt i Klostret og blev modtaget med stor Jubel af Svendene og de af Brødrene, der holdt til med dem.

„Hun er min Fæstemø," sagde Per. „Hver den som ikke behandler hende høvisk, kommer i Carceret."

Abbeden var vandret til Hald. Da han kom hjem om Aftnen og tittede ind i Refektoriet, saa han en Kvindsperson sidde derinde mellem de andre, der drak og larmede som ellers. Ude af sig selv for han derind, og saa hvidt var hans Ansigt af Harme, og saadan stod Fraaden om hans Mund, at de alle et Øjeblik blev tavse.

Per var den første, som kom til Mælet.

„Det er min Fæstemø, Hr. Abbed," sagde han. „Hun er kommet herhen, efterdi den nye Lære udsiger, at Munkelivet er Gud-Herren en Vederstyggelighed og Klosterbrødrenes Løfter ikke uden Skalkeskjul og Liderlighed og anden Djævelskab."

Niels Thyboe for løs paa Ane, som nejede til Jorden og korsede sig.

„Din Belials Kvind," skreg han. „Ved du det ikke, at det er Kvinder forbudt at betræde Klostrets hellige Enemærker."

„Ak jo fromme Fader," sagde Ane og korsede sig igen.

„Ane," sagde Per med al den Værdighed han kunde opdrive.

Men Ane hørte ham ikke. Hun skælvede for Abbedens strenge Ansigt, og da han greb hende i Skulderen og slæbte hende mod Døren, fulgte hun ham villig.

Per og hans Kamerater kom ikke ret til Samlingen, før Døren havde lukket sig efter Abbeden og Ane. Men saa brød de ogsaa alle til Hobe ud i et Brøl der rystede de gamle Klostermure. De løb mod Døren, men just som de naaede den, stoppede Per dem. Et Øjeblik grundede han med et dybsindigt Ansigt, og saa kom han til det Resultat, at der var ikke stort at risikere med Ane, men at der kunde gøres et andet og bedre Nummer ud af Historien.

„Bliv her, Kammerater," sagde han. „Sæt Jer ned og drik. Nu gaar jeg til Borgmesteren og vækker ham. Jeg tænker, vi skal give ham Syn for Sagen, hvad den højærværdige Abbed bestiller om Natten i sin Celle."

De forstod ham straks og lo overlydt. Snart sad de igen ved deres Bægere, og Broder Anselmus fortalte liderlige Historier fra Brødrenes Liv.

Men Per skridtede ned i Riddergaden, hvor Martin Hegelund boede og gik sig efterhaanden ædru. Med kraftige Slag af Dørhammeren vækkede han Borgmesteren, som i en Fart kom i Klæderne, og faa Minutter efter stod de i Graabrødreklostret.

Sagte listede de sig til Abbedens Celle. De hørte hans Stemme derinde og Anes Graad, og saa stødte Martin Hegelund Døren op.

Der sad Ane sønderknust paa Briksen, og Abbeden stod foran hende med Haanden paa hendes Skulder.

„Ser I, Hr. Martin," sagde Per med et dybt krænket Tonefald. „Dette er den højærværdige Abbed, og dette er min Fæstemø, som han har draget ved Haarene til sit Kammer for at gøre hende Vanære, endda hun skreg og gjorde Modstand, hvad jeg og mine Kammerater kan bevidne."

„Ja, det er et skønt Indblik i Brødrenes fromme Liv, I her giver mig, Hr. Niels," sagde Borgmesteren haanlig. „Nu har jeg da set med mine egne Øjne, at de evangeliske Prædikanters Fortællinger om Klostrets Skændselsgerninger ingenlunde er overdrevne."

Abbeden forstod straks den Fælde, han var gaaet i. Borgmesteren veg tilbage under hans Blik, saa ondt det var. Men saa samlede Hr.

Niels sig og sagde med al den Værdighed, han kunde lægge i sin Stemme og i sit Ansigt:

„Forlad øjeblikkelig min Celle, Martin Hegelund og lad mig ene med denne stakkels Kvinde, som Eders forvorpne Lejesvende har forført til at krænke Klostrets hellige Love."

„Den højærværdige Herre lyver," sagde Per. „Denne Kvinde er min Fæstemø og har intet med ham at skaffe."

„Desværre for hende, om hun er din Fæstemø," sagde Niels Thyboe. „Saa meget har jeg allerede faaet ud af Staklens forvirrede Tale, at hun angrer af hele sin Sjæl, at hun lod sig lokke herind af dig. Om hun bliver hos dig, da vil du nok fordærve hendes Sjæl. Men jeg haaber, det skal lykkes mine Ord at føre hende tilbage til Dyd og Velanstændighed."

„Jeg synes, I burde forlægge Eders Andagtstimer til en anden Tid paa Døgnet, Hr. Niels," sagde Borgmesteren. „Vi har ikke den Tro til Graabrødrene, at vi lader dem ene med vore Fæstemøer ved Midnatstid i deres Celler. Nu giver I fluks Slip paa denne Kvinde og overlader hende til hendes Fæstemand. Jeg har set nok og gaar hjem til mit. I Morgen skal I erfare, hvad jeg og Raadet yderligere vil foretage i denne Sag."

Dermed gik han. Hans Trin drønede i Klostergangen og kaldte Svendene ud paa Refektoriet. De løb til Abbedens Celle og lo og skreg over de to, de fandt derinde.

„Kom nu, Ane," sagde Per.

„Ak, jøsses, jøsses, Per," sagde Ane og korsede sig og græd og rejste sig fra Briksen og nejede dybt for Abbeden og satte sig igen og vidste hverken ud eller ind.

Niels Thyboe løftede sin Haand og begyndte at udtale den store Bandsættelse over Per og hans Kammerater. Men de forvorpne Svende istemmede en liderlig Soldatervise, saa de ganske overdøvede Abbedens Røst. En af dem havde taget sit Ølkrus med sig og slyngede det mod den fromme Fader. Han ramte hans Skulder, Abbeden gav et Skrig af Smerte og Raseri, drog en Dolk, han bar hemmelig i sin Kuthe, og for med løftet Arm mod Per, som stod forrest.

Men Per fik Sværdet af Balgen og huggede Hr. Niels i hans Nakke, saa Blodet flød,

I al den Hurlumhej var de andre Klosterbrødre kommet til Stede. De bar med Klager og Veraab den saarede Abbed bort. Endnu en Gang vendte han sit Ansigt mod Per og sagde:

„Visselig skal din Voldsdaad komme dig dyrt til at staa. Saa snart min Vunde er lægt, drager jeg til Kongen paa Gottorp, og jeg vil ikke helme, før jeg ser dig dingle i Galgen, du som slaar en viet Herrens Tjener."

„Kom nu, Ane," sagde Per.

„Ak, jøsses, jøsses," sagde Ane og korsede sig og græd, men gik med ham til Broder Portnerens Celle, hvor han havde indkvarteret sig.

Næste Dag lod Borgmesteren og Raadet med væbnet Magt Graabrødrene udjage af deres Kloster, som fra nu af ene var i de lutherskes Besiddelse.

OTTENDE KAPITEL.

I Karup.

En tre Mils Vej sydvest for Viborg ligger Karup Kirke midt paa den vildene Hede.

Nu er den ingenting uden en kullet og faldefærdig Landsbykirke, og Menigheden er fattig og lille. Men paa den Tid, da denne Historie foregaar, var den noget nær den mærkeligste Kirke i Jylland.

Det kom sig af, at der en Gang i længst forsvundne Dage var sket et sælsomt Jertegn der i Egnen. Der levede et Steds langt Nord paa i Landet en rig og fornem Adelsmand og hans Frue. De havde kun et eneste Barn, en Datter, og hun var blind fra Fødslen af. Forgæves drog de med hende til de berømteste Læger i Verden. Ingen kunde give hende hendes Syn, og mens hun selv var from og blid og bar sin Ulykke med Taalmod, sørgede hendes Fader saadan, at han stundom frygtede for at miste sin Forstand.

Da de havde rejst rundt i alle Verdens Riger og Lande og var paa Vejen hjem, kom de ogsaa til Karup og maatte bede der en Stund, efterdi Strømmen havde bortrevet Broen over Aaen, og Vandet stod saa højt, at de ikke vovede at lade Hesten svømme over. Som nu de sad og biede paa, at Vandet skulde falde, rørte den arme unge Kvinde ved Græsset med sin Haand og plukkede de Blomster, hvis Pragt hendes Øjne aldrig kunde se. Da mærkede hun, at hendes Haand blev vaad. Hun havde dyppet den i en af de Kilder, der sprang rundt om og gav Aaen Tilløb.

Og da lagde hun den vaade Haand paa sine Øjne og bad stille for sig selv:

„Maria, Guds Moder, giv mig mine Øjnes Lys."

Da saa hun tog Haanden bort, udstødte hun et højt Skrig af Skræk og Lykke, for hun havde pludselig faaet sit Syn. Hun saa sin Fader og Moder, hvis Ansigter hun aldrig havde set. Hun saa Aaen og de grønne Enge og Skoven, der voksede frodigt den Gang, hvor der nu kun er Lyng og mager Jord.

Hun maatte lukke Øjnene igen, fordi det var altfor stærkt. Men hendes Fader og deres Følge og alle dem, som var til Stede, løb til og saa det Under, der var sket. De takkede Gud med Graad og Fryd. Og der, hvor hans Datter havde faaet sit Syn, byggede Adelsmanden et Kapel til Guds Moders Ære.

Men siden for Rygtet om Jertegnet over det ganske Land. Alle Vegne fra kom syge og sorrigfulde og badede sig i den underfulde Kilde, og Kapellet blev til en mægtig Kirke, som rejste sit Taarn højt over Landet og som blev rigere end nogen anden Kirke i Jylland, formedelst alle de Gaver, de troende bragte.

Kirken var viet Jomfru Marie, og ovet Højaltret var der et Billede af hende, skønnere end noget andet, Guds Moder havde i Danmark. Og ikke blot var Billedet skønt, men det vidste alle, at det havde en sælsom undergørende Magt, og det hændte ofte, at der i Karup Kirke skete besynderlige Mirakler, som viste de troende, at Gud og hans Hellige stod dem nær og var rede med Hjælp, naar de led ilde.

Blandt alle Miraklerne var ingen saa sælsomme som det, der hændte nu og da, at Guds Moders Billede græd af sine skønne Øjne, naar der kom

Uaar over Landet. Mange var de, som havde set det, og naar de klare Taarer randt paa Jomfru Maries Kind, styrtede Menigheden sig paa Knæ og bad brændende, at Gud vilde afvende Ulykken, som truede.

Men rundt om Karup Kirke rejste der sig efterhaanden en stor By. Munkene og Kannikerne fra Viborg havde dèr deres Hus, og Købmænd var der og Prangere af alle Slags og et stort Herberge med een Stue for de fornemme og een for Almuen. For hele Aaret strømmede Folk til Karup og allermest Maria Bebudelsesdag, som er den fem og tyvende Marts og den Dag, de sikrest ventede, at der skulde ske Jertegn.

Det Aar, hvorom her fortælles, var Tilstrømningen Maria Bebudelsesdag saa stor som aldrig tilforn.

Nok havde den nye Lære vundet mange Tilhængere rundt om i Jylland, og de lutherske havde advaret Almuen mod at drage til Kirken og rent ud sagt, at det hellige Billedes Undergerninger ikke var andet end Løgn og Præstebedrag. Men blev de borte, som holdt med de lutherske, saa kom de katholske i saa meget større Antal. Og desuden var der i de urolige Tider saa megen Tvivl og Angest i Menneskenes Sind, at de dreves mer end ellers til at søge Lægedom og Fred, hvor den blev dem tilbudt.

Allerede Aftenen før Dagen var Byen fuld af fremmede. Hvert Rum i Husene var optaget. Fra Herberget lød Larm og Skraal, og rundt om paa Marken havde Almuen indrettet sig, som den kunde bedst, og sov under aaben Himmel trods det ublide Vejr.

Et Stykke Nord for Byen havde en stor Skare Bønder slaaet Lejr, og de fik ingen Søvn i deres

Øjne. De forholdt sig som de andre Pilgrimme, indtil Natten faldt paa, og der begyndte at blive Ro i Byen. Saa rykkede de tættere sammen om et stort Baal, de havde tændt tæt ved Aabredden, og mens de havde Vagtposter ude for at sikre sig mod Spejdere, samledes en Kreds af dem tæt om Baalet og raadslog.

Om Biskoppen i Viborg og Mogens Munk og de andre katolske Herremænd havde haft Nys om denne Sammenkomst, da kunde de her have grebet alle dem, der var den urolige Almues Førere.

Her sad Thøgen Bonde fra Odsgaard højog stor med sine dristige Øjne og sin stærke Mund. Der var Kristen Andersen fra Thulstrup og hans Søn Lars, der altid holdt sig ved Siden af hinanden og altid sagde det samme. Der var Niels fra Fiskebæk, som talte mer end nogen af de andre og var den ivrigste af dem alle. Der var Esbern Nielsen fra Store Vorde ved Aalborg, som hele Tiden saa sig urolig om og flere Gange gik ud af Kredsen for at se efter, om Spejderne var aarvaagne.

„Hvad frygter du for, Esbern," sagde Niels fra Fiskebæk.

„Jeg frygter for min Hals," sagde Esbern.

„Da skulde du blevet herfra," sagde Niels fra Fiskebæk. „Den var en Taabe, som frygtede for sin Hals og drog i Nat til Karup."

„Det gælder, vi kan blive saa mange Halse, saa de ikke kan kappe dem alle," sagde Thøgen Bonde. „Men jeg tænker ikke det skader, at Esbern er forsigtig. Gaar det løs, før alt er rede, da ligger vi der."

„Alt er rede," sagde Niels fra Fiskebæk. „Bier vi længere, gaar de fra hinanden igen. Vi Bønder

er ikke bedre end som Dyr. Saa længe vi ser Faren, skælver vi og kan til Nød bringes til at sparke. Ser vi den et Øjeblik ikke, saa glemmer vi den og lader fem være lige."

„Er vi ikke bedre end Dyr, saa har vi ogsaa Dyrs Lod," sagde Thøgen Bonde. „Jeg tror saa sandt ikke, der er nogen Fare ved at bie."

„Glemmer Dyrene den Tort, de har lidt, saa er Bondeplagerne der straks igen med Pisken og torterer dem paa ny."

„Det er rigtigt," sagde Kristen Andersen.

„Ja, saadan er det," sagde hans Søn Lars.

Men Esbern Nielsen blev ikke mere rolig for det. Han gik og kom og saa sig nu og da rundt i Kredsen, som om han frygtede en Forræder.

„Du tænker paa at gaa, Esbern," sagde Niels fra Fiskebæk.

Det gjorde Esbern, men han kunde ikke. Uden om Mændene ved Baalet var sluttet en hel ubrydelig, mangedobbelt Ring af Bønder, hvis Ansigter alle stirrede mod deres Anførere, som ventede de at høre det forløsende Ord fra dem. Esbern kendte kun de færreste af dem, og der var slet ingen fra hans egen By. Han var saadan, at han alle Dage holdt sig en Udvej aaben og led ikke det levende Hegn, der bandt ham til hans Fæller.

„Jeg tænker, vi kan lige saa godt skilles ad," sagde han saa. „Denne store Forsamling kan nemt vække Mistanke, og han, vi venter paa, kommer ikke."

„Det er for sent, Esbern," sagde Thøgen, som gennemskuede ham. „Om ogsaa du gik herfra, kunde du ikke skille din Sag fra vor. Husk paa vi har svoret Døden til den, der forraader os, om blot en eneste af os bliver i Live."

„Hvem taler om at forraade," sagde Esbern

tvært. „Du forraader os, som er Skyld i denne unødige Sammenstimlen."

„Om vi kunde mødes noget Steds uden at vække Allarm, da maatte det vel være ved Karup," sagde Thøgen. „Det Raad var ikke dumt, endda det ikke kom fra mig."

De andre gav deres Bifald til Kende, og saa tav Esbern og satte sig ned med et tillukket Ansigt.

Saa gav de sig til at tale om, hvem af de kendte Herremænd der var kommet til Karup, og det viste sig, at det var kun faa og ikke af de værste. De var der ogsaa alle for Sots og Sygdoms Skyld, saa det var ikke rimeligt, de tænkte paa stort andet end Lægedom.

„Jens Hvas er her," sagde Niels fra Fiskebæk. „Jeg saa hans Svend her tæt udenfor paa Engen."

„Det var Niels," sagde Thøgen, som lod til at vide bedre Besked end nogen af de andre. „Han er en af vore."

„Lad os se, hvor langt han gaar, naar Tiden kommer," sagde Kristen Andersen. „Hr. Jens er en god Mand, og hans Mænd følger ham i tykt og tyndt."

„Ja, det er sandt," sagde Lars.

„Jeg svarer for Niels," sagde Thøgen, „Han er fra Børglum. Bispens Foged piskede hans Far ihjel og tog hans Fædrenegaard fra ham."

„Skade vi ikke fik Manden til Kaas med os," sagde Esbern Nielsen. „Han har Kongens Øre, som ingen anden paa denne Kant af Landet. Og det var ilde, Thøgen talte med ham uden at vinde ham for vor Sag."

„Det gav du dit Minde til, saavel som vi andre," sagde Thøgen. „Men hvad Kongens Øre angaar, saa tænkte jeg ikke længere vi faar Brug for det.

Bi nu en Stund, til den kommer, vi venter paa, saa skal I høre Bud fra en anden Konge."

Som han havde sagt det opstod der Bevægelse i Kredsen bag ved dem, og lidt efter stod iblandt dem en høj Mand, tæt indhyllet i en Kappe og med Hatten ned over Øjnene. De for alle op og omringede ham, og da han skød Hatten tilbage, genkendte de den forrige Borgmester i Viborg, Hr. Peder Stub, der var kendt over hele Landet som en af den fordrevne Konges troeste Tilhængere og forlængst udvist af Kong Frederiks Riger, saa han kun kunde færdes i Jylland med Fare for sit Liv. Der var sat en stor Pris paa hans Hoved, og for nylig var hans Hustru og mange flere af hans Slægt udjagne af Landet.

Han hilste Bønderne undtagen Esbern, som trak sig lidt tilbage, saa han slap for at veksle Haandslag med ham, uden at det vakte Opmærksomhed.

Saa spurgte han, om de Mænd, som stod i Kreds udenfor, var paalidelige. Thøgen Bonde nikkede tavs, men Niels fra Fiskebæk tog Ordet og sagde ivrig:

„I kan trygt stole paa dem, Hr. Peder. Det er udvalgte Tillidsmænd fra alle Stiftets Sogne og længere Nord fra endda. Om nogen af dem stod med Kong Frederik, da gør de det ikke mere. Vi ved det allesammen kun altfor vel, at vi faar ikke Fred, før Kong Kristian kommer tilbage. Jo længere han bier, desmere bliver vi beskattede, foragtede og fordærvede, og vi har ingen at klage vor Brøst for."

„Det er ret," sagde Peder Stub. „Saadan maa Almuen tænke, om den ser paa sit eget Bedste, og saadan som I tænker Bønder og Købstadsfolk rundt i det ganske Land, hvor jeg har været.

Prælaterne og Adelsfolkene mærker, hvor det bærer hen, og holder sig rede til at flygte af Riget, før Kong Kristians Hævn naar dem, for rundt om løfter Almuen sin Haand i deres Øjne og siger dem rent ud, at de intet gav dem af den Frihed, de lovede, og at de vil holde deres Ed paa samme Vis, naar Sagen vender sig."

„Saadan er det," raabte Niels fra Fiskebæk.

De andre sagde det samme, men sagtere, dog var der saa stor Bevægelse blandt Mændene ved Baalet, at Kredsen udenom rykkede tættere til, og Esbern Nielsen saa sig ængstelig til alle Sider.

„Men nu skal I faa Syn for Sagen for, at det er, som jeg siger," sagde Peder Stub. „Saa tænker jeg, ingen herefter vil beskylde mig for at fare med løs Tale. Her er en Mand, som kan sige Jer mere end jeg."

De saa nu en lille Mand, der var fulgt med Peder Stub, uden at nogen havde lagt Mærke til det. Han var ligesom Borgmesteren indhyllet i en Kappe og havde Ansigtet gemt bag en bred Hatteskygge, og da de nu kunde se ham ved Skæret fra Baalet, var der ingen der kendte ham.

„Denne Mand er Niels Andersen fra Ribe," sagde Peder Stub. „Han er en kødelig Broder til Mester Poul Andersen, som er Hans Naades Sekretær i Antwerpen, hvor han for Tiden opholder sig, og han er kommet til Karup i Nat med et Budskab til Eder fra Kongen."

De saa paa den lille Mand, som nikkede og drog et sammenrullet Dokument frem under sin Kappe.

„Peder Stub siger ikke andet, end hvad som sandt er," sagde Manden.

Han foldede Dokumentet ud, og Mændene trængte sig Hoved ved Hoved og saa over hinandens Skul-

der. Der var ingen af dem, der kunde læse, men det store kongelige Segl kunde de se, og Niels Andersen pegede med Fingeren der, hvor Hans Naade egenhændig havde prentet sit Navn under Dokumentet.

„Nu læser du det for dem, Niels," sagde Peder Stub.

I det samme han sagde det, trængte Kredsen sig helt frem til Baalet, saa det var nær ved, de forreste var blevet skubbet ind i Ilden.

„Kom kun her hen allesammen," sagde Peder Stub.

Og raabte han det ikke højt, saa gik hans Ord fra Mund til Mund, saa de snart alle stod saa tæt pakkede, som det var muligt. I Trængslen, som derved opstod, slap Esbern Nielsen bort, uden at nogen lagde Mærke til ham. Men Thøgen Bonde løftede den lille Mand fra Ribe i sine stærke Arme og satte ham over Skrævs paa sin Nakke, for at de alle kunde se og høre ham. De kastede Ved til Ilden, og pirrede i den saa den flammede op, og saa blev der dødstille i Forsamlingen, mens Niels Andersen læste den landflygtige Konges Proklamation til Danmarks Riges Indbyggere:

„Vi hilse Eder alle, vore kære tro Undersaatter, Biskopper, Prælater, Abbeder, Priorer, Præstemænd, sammeledes Riddere, Ridddersmænd, Købstædmænd, Bønder og menige Almue, som bygge og bo udi vort Rige Danmark, kjærligt med Gud og vor Naade. Kjære Venner, som eder alle vel fortænker og vitterligt er i Sandhed, hvorledes vi for den Kjærlighed, Tro og Velvillie, som vi havde og endnu have til den menige Mand, fattig og rig, Danmarks Riges Indbyggere,

deres Gavn, Bedste og Bestand, at vi, efter at Gud haver skikket os efter vore Forældre til eders rette indbaarne Herre og Konning, vilde gjerne skikke og hjælpe hver Mand, fattig og rig, ædel og uædel, til Lov, Skjel og Ret og ikke anse Personen, at ingen skulde ske Overvold, Uret eller Forfang i nogen Maade, for hvilket nogle af vore uhørsomme og utro Undersatter opsatte dem imod os imod al Guds Lov, Skjel og Ret, men paa det de kunde bruge deres egen fri Villie med Vold, Vælde og Ondskab, som de siden have bevist imod eder, udi det de have med Vold og Vælde røvet, taget, overfaldet, beskattet, fanget og en Part ihjelslaget af eders Venner og Slægtninge. Dertil med have de gjort dem selv til Konger og Kjøbmænd, taget fra den fattige menige Mand, Kjøbstadmænd og andre, deres Næring og Bjergning, hvad som helst I med eders Hustruer og Børn skulde leve udaf, paa det de kunde fordærve eder i Grunden, som I vel selv vide ydermere og have befundet, end vi skrive kunne, og som de ikke da kunde bekomme, den Tid vi der selv tilstede vare, uden hvad de hemmelig gjorde, der vi ikke vidste af, men som de have gjort, siden vi nødtes for deres Forræderis Skyld, som have opsat dem imod os, til at forlade vore Riger og Lande, at de ikke skulde forraade os, som dog sket er af Guds Forsyn. Derfore have vi været nogen Stund udaf vore Lande og Riger hos vor kjære Herre, Broder og Svoger, kejserlig Majestæt, udi hans og andre Herrers og Venners Lande. Og nu for den store Medlidenhed, Jammer og Ynk over det, som vi daglig hører eder overgaar uden Skyld og Brøde, kunne vi ingenlunde længer lide det og ej ville tilstede, at eder slig Overlast og

Forfang ske skal, men heller ville vove vort eget Liv derover for eders og den menige fattige Mands Gavns og Bedstes Skyld, og derfor have vi nu annammet til os et mægtigt Tal Krigsfolk, hvilke have lovet og svoret os at være os hulde og tro og aldrig at ville skilles fra os, før Gud vil, at vi have vore Riger og Lande igen, eller de ville og alle dø derover. Saa bede vi eder alle og hver særdeles, at I ville gøre eders største Flid dertil at lade brygge og bage, og naar I fornemme vor og vort Folks Tilkommelse, at I da give eder selve til os med det meste Øl, Brød og anden Fetallie, som i kunne afstedkomme, og sælge vort Folk det for Penge, sammeledes, at I tage med eder Harnisk og Værge, Mand udaf Hus, og komme til os og gjøre os Hjælp og Bistand at afværge slig Skade og Fordærv, som eder her til Dags sket er. Er der og nogen, som haver forset dem imod os og vilde komme og bekjende det os selve og begjære Naade af os og herefter være os hulde og tro, da ville vi gjerne med al Kjærlighed annamme dem igen til Naade og være dem en god og naadig Herre. Kunne I og formærke og vide i Sandhed nogen, som os er imod og os er ikke hulde eller tro og ikke heller ville give sig til os eller ville begjære Naade, dem griber og holder tilstede, til Gud vil, vi kommer til eder. Og hver Del eller Bytte, som findes hos dem, skal høre eder Halvdelen til og os den anden Halvdel. Derfore beviser eder udi de og i alle andre Maade, hvor I kunne, paa vort Gavn og Bedste, som gode og tro Undersaatter bør at gjøre imod deres Herre og Konge. Vi ville igen holde eder alle og hver særdeles ved Guds Lov, Skjel og Ret og gode gamle Sædvane, og ej til-

stede, at eder skal ske nogen Uskjel, Uret eller Forfang i nogen Maade, men ville holde og skikke os imod eder alle og hver særdeles, som en god kristen Konning bør at skikke sig imod sine gode og tro Undersaatter udi alle Maade. Skrevet udi vor Lejr i Jenmyge Kloster den 30 Dag Augusti Anno etc. XXXI. Under vort Signet.

Christiern.

Der var stille en Stund, da Oplæsningen var til Ende. Saa gik der en Mumlen gennem Forsamlingen. Bønderne talte sammen, Mand og Mand, men tav straks, da Peder Stub begyndte at tale.

„Nu har I hørt det," sagde han. „Er I saa rede til at komme, naar Kongen kalder jer?"

„Ja," sagde de.

Og var Stemmerne dæmpede, saa var der ingen, der manglede, og hver og en rakte Haanden i Vejret, som for at sværge.

„Saa skilles vi og gaar hver til sit," sagde Peder Stub. „Og nu bier vi taalmodig, om ogsaa der gaar baade Aar og Dag og har hver sin Økse sleben og skarp og vogter os for at vække unødig Mistanke. Jeg gaar med disse Eders gode Tillidsmænd til et Hus, jeg ved paa den anden Side Aaen, hvor vi uforstyrrede kan overlægge vore Planer."

Mængden skiltes lydløst og hastig. Nogle lagde sig til at sove paa Stedet, nogle sad i Klynger og talte sammen om, hvad der var hændt. Spejderne blev inddragne, efterdi deres Tjeneste nu ikke længer var fornøden, og ingen, som var kommet, skulde tænkt, at der havde været noget usædvanligt paa Færde.

Men oppe bag Kirken gik Jens Hvas og talte med Peder Stubs Søn Kristiern, der havde stu-

deret i Tyskland og var en ivrig Tilhænger af Evangeliet.

„I ved ikke, hvor det frydede mit Hjerte, da jeg erfarede, at den nye Læres Lys var gaaet op for Eders Sjæl, Hr. Jens," sagde han. „Det gik Fader, som det gik Jer, han saa omsider Afgudsbilledernes Falskhed. Nu er han næsten ivrigere end jeg i sit Had til Papisterne."

„Det er godt og vel det samme," sagde Jens Hvas. „Men om jeg ikke tog fejl, da saa jeg nys et Glimt af Eders Fader. Om nogen af den katolske Adel ser ham, da er han om en Hals. De kongelige Lensmænd over alt i Jylland har Befaling til at gribe ham, siden hans Stemplinger for Kong Kristian kom for Lyset."

„Jeg ved det nok," sagde den unge Mand rolig. „Fader vover sin Hals i Nat, som han gjorde mangen Gang før. Han er den gamle Konges Sag hengiven til Liv og Sjæl, og det er Hans Tausen og I med, Hr. Jens, og hver en Dannemand i Riget, besynderlig de lutherske."

„Er Kong Kristian luthersk?" sagde Jens Hvas. „De siger han paa ny er bleven Papist, og Hertugen i Sønderjylland, Kong Frederiks Søn, er da saa god en luthersk Mand som nogen. Jeg ved for vist, at han har udjaget alle Munkene af sit Hertugdom."

„Riget er Kong Kristians," sagde Kristiern Stub. „Og I vil aldrig kunne nægte, at det var Prælaterne og den katolske Adel, der røvede ham hans Krone."

„Vi vil ikke strides derom," sagde Herremanden fra Kaas sørgmodig. „Det er onde Tider for en redelig Mand at tage sit Parti."

Han stod stille for at tage Afsked med sin Ledsager. Saa lagde Kristiern Stub Mærke til, at

stede, at eder skal ske nogen Uskjel, Uret eller Forfang i nogen Maade, men ville holde og skikke os imod eder alle og hver særdeles, som en god kristen Konning bør at skikke sig imod sine gode og tro Undersaatter udi alle Maade. Skrevet udi vor Lejr i Jenmyge Kloster den 30 Dag Augusti Anno etc. XXXI. Under vort Signet.

Christiern.

Der var stille en Stund, da Oplæsningen var til Ende. Saa gik der en Mumlen gennem Forsamlingen. Bønderne talte sammen, Mand og Mand, men tav straks, da Peder Stub begyndte at tale.

„Nu har I hørt det," sagde han. „Er I saa rede til at komme, naar Kongen kalder jer?"

„Ja," sagde de.

Og var Stemmerne dæmpede, saa var der ingen, der manglede, og hver og en rakte Haanden i Vejret, som for at sværge.

„Saa skilles vi og gaar hver til sit," sagde Peder Stub. „Og nu bier vi taalmodig, om ogsaa der gaar baade Aar og Dag og har hver sin Økse sleben og skarp og vogter os for at vække unødig Mistanke. Jeg gaar med disse Eders gode Tillidsmænd til et Hus, jeg ved paa den anden Side Aaen, hvor vi uforstyrrede kan overlægge vore Planer."

Mængden skiltes lydløst og hastig. Nogle lagde sig til at sove paa Stedet, nogle sad i Klynger og talte sammen om, hvad der var hændt. Spejderne blev inddragne, efterdi deres Tjeneste nu ikke længer var fornøden, og ingen, som var kommet, skulde tænkt, at der havde været noget usædvanligt paa Færde.

Men oppe bag Kirken gik Jens Hvas og talte med Peder Stubs Søn Kristiern, der havde stu-

De lo alle tre og stod lidt og saa paa Helgenbilledet.

„Guld græder Guds Moder," sagde en af Munkene. „Tvi den, der tvivler om hendes Godhed for sine Tjenere."

Saa gav de sig til at slukke Vokskerterne, og Jens Hvas og hans Ledsager skyndte sig ud af Kirken.

„Saa frække, de Hunde er, at de ikke sætter Vagt, naar de øver deres Falskneri," sagde Jens Hvas. „Om nogen overraskede dem og afslørede deres Færd for Almuen, da kunde det blive dem en dyr Spas."

„Ingen vilde tro os, om vi fortalte, hvad vi havde set," sagde Kristiern Stub. „Her var ogsaa Vagt. To Kuttebrødre gik her for en Stund siden, men de er sagtens nu drukne i Herberget. I Morgen er Kirken fuld af den vanvittige Hob, som knæler i Andagt for Afgudsbilledet. Og Præsten i Karup, som er en saare from og lærd Herre, forklarer dem, at Guds Moder græder, fordi de skændige Kættere trænger hendes hellige Kirke saa haardt og ganske vil afskaffe hendes Dyrkelse."

„Jeg ynkes over dem," sagde Herremanden. „Men jeg tør ikke dømme dem. Det er ikke saa længe siden, jeg selv var hildet i samme gruelige Overtro."

NIENDE KAPITEL.

Toftemarked i Viborg.

Høsten var gaaet til Ende, og det lakkede mod det store Tofte Marked i Viborg, der holdtes den to og tyvende September, som er St. Mauritii Dag. Næst Snapstinget var det Byens og hele Jyllands største Marked. Til og med var det Landstingstermin, saa Adelsfolk og Bønder stævnede sammen fra alle Kanter for at afgøre deres Mellemværende. Saa var der ogsaa Landsting, som holdtes hver fjortende Dag Aaret rundt, men naturligvis var større og betydningsfuldere paa Markedsdagen, hvor saa mange var forsamlede.

Mogens Munk var Landsdommer, og de, der kendte Stemningen i Folket, var ikke glade ved Udsigten til, hvad der vilde hænde, saa forhadt han var af Almuen over det ganske Land. Bedre var det heller ikke blevet, siden Rygtet om den landflygtige Konges Proklamation var spredt over Jylland af Deltagerne i det natlige Møde ved Karup. Kong Kristian havde opfordret de, der endnu var ham tro til at gribe dem, der ikke vilde falde Landets sande Konge til Fode og begære Naade af ham, og der var jo ingen, hvem det passede bedre paa end paa Mogens Munk, som havde bragt ham den jyske Adels Opsigelsesbrev i Vejle.

Jens Hvas havde ogsaa været i Skanderborg hos Mogens Gjøe og spaaet ham, at det gik ilde. Men Rigens Hofmester havde bedt ham blive i Viborg og gøre sit til at berolige Almuen, om det skulde komme til Optøjer.

Jens Hvas rystede paa Hovedet, og mente, at Hr. Mogens skulde komme selv. Han kendte saa meget til Bevægelsen, at han vidste, Faren var stor og voksende, og han sagde det til sin mægtige Velynder uden at forraade Thøgen Bonde.

„Jeg har ikke Stunder til at høre paa al den Snak, der kommer fra saadan en vanvittig Hob,“ sagde Mogens Gjøe. „Kong Frederik er syg og kan dø, naar det skal være. Vi maa nu alle virke for, at Hertug Kristian arver Tronen, saa at Riget faar en god luthersk Landsherre. Men I kan handle, som I synes bedst, Hr. Jens . . . med Almuen og med Mogens Munk, og I kan stole trygt paa min Bistand og Fortale hos Kongen.“

Saa fik Jens Hvas nogle Fogder og Tjenere af Mogens Gjøes Folk med sig og var i Viborg nogle Dage før Markedet og biede paa, hvad der skulde ske.

Nu havde Markedet sit Navn deraf, at de mange fremmede handlende, som i de Dage strømmede til Byen, opslog deres Bolig paa Tofterne udenfor Bymurene. Det var saadan gammel Skik, om end aldrig den havde vundet lovlig Hævd, men tvært imod Gang paa Gang var bleven forbudt, da den var til stor Skade for Kronen, som ingen Told fik af Handelsmændene, saa vel som for Byens Øvrighed, der ikke kunde opkræve Stadepenge. Desuden kunde de fremmede naturligvis sælge deres Varer billigere, naar de ingen Afgift svarede, hvorover de Viborg Købmænd kom i Vrede. Tolden skulde Mogens Munk opkræve og fik sin Part af den, saa ved den Lejlighed mødtes han og Viborgs Borgere for en Gangs Skyld i Enighed. Men paa den anden Side slog Bønderne og hele Almuen Kreds om de handlende derude paa Tofterne, som falbød de billigste Varer.

Da nu Markedsdagen oprandt, var der samlet flere Bønder end nogen kunde mindes at have set ved Viborg paa St. Mauritii Dag. Og da Mogens Munk fulgt af ti Svende red ud iblandt dem for at opkræve Tolden, saa han snart, at de ikke som ellers var en uordentlig sammenløben Hob, men at de havde ordnet sig herredsvis og holdt god Mandstugt og saa paa ham med truende Miner. Der var Folk fra Rinds og fra Aars, fra Hellum, Middelsom, Sønderlyng og Nørrelyng, Lysgaard og Fjends Herreder. Hver eneste af dem var væbnet med Spyd eller Fork, Kvinder saa man kun faa af, og hvert Øjeblik kom nye Skarer dragende og sluttede sig til de andre.

Mogens Munk red frem mod den Hob, der var ham nærmest, og som var Folkene fra Middelsom, ledede af ingen anden end Thøgen Bonde.

„Hvad skal den Sammenstimlen til?“ spurgte han i den brøsige Tone, han altid brugte, naar han talte til Almuen.

Thøgen Bonde saa paa ham og lo saa smaat i sit store Skæg.

„Vi er vel kommet til Tofte Marked, som vi pleje van, Hr. Mogens,“ sagde han.

„Læg Spydene ned,“ kommanderede Mogens Munk.

Thøgen lo igen, og Bønderne sluttede sig tættere om ham og kom saa nær til Hr. Mogens's Hest, at den blev urolig.

„Det er ikke Tider for vaabenløs Mand at rejse her i Riget,“ sagde Thøgen. „Jeg tænker, vi holder Spydene og finder flere Vaaben frem, om det gøres nødig.“

De raabte alle op, at saadan skulde det være, og de var saa mange, at Mogens Munk blev

ræd. Han red videre med sine Svende til en anden Hob, som var de Folk fra Rinds.

Der stod Kristen Andersen fra Tulstrup og hans Søn Lars paa et Dige og saa ikke mere venligt paa ham, end Thøgen Bonde havde gjort. Ved Siden af dem var rejst paa Diget et Spyd med en Hat paa,

„Tag den Hat ned,“ sagde Mogens Munk.

„Hatten bliver, hvor den er sat,“ sagde Kristen Andersen.

„Den bliver, hvor den er,“ sagde Lars Kristensen.

Og alle Bønderne lo og løftede deres Spyd og Forke højt i Solen.

„Gaa til Side, at jeg kan komme frem,“ sagde Mogens Munk.

„Vi er ikke saadan at flytte,“ sagde Kristen Andersen. „Vi staar her sagtens ogsaa med vores gode Ret. Hvad vil I ellers herude paa Toften, Hr. Mogens, med Forlov at spørge?“

„Jeg vil kræve Tolden af Jer, som I søger at snyde Jer fra, og som hans Naade har forlenet mig med.“

„I kræver mere Told, end Kongen gav Jer Lov til,“ sagde Kristen Andersen.

„I bedrager Almuen,“ raabte Lars Kristensen. Mogens Munk sporede sin Hest tæt hen til Diget. Saa greb han Kristen Andersen i Nakken og kastede ham ind blandt sine Svende.

„Vogt Jer, Hr. Mogens,“ skreg Kristen.

„Vogt Jer,“ skreg Lars.

Saa tog Mogens Munk Lars med. Svendene bandt de to Mænd til deres Saddelgjorde og red ad Byen til med Fangerne mellem sig. Bønderne udstødte et Raab, men saa tav de betuttede og vidste ikke, hvad de skulde gøre, siden de var

berøvede deres Anførere. Og da Thøgen Bonde og Niels fra Fiskebæk kom til fra deres Mænd, var Landsdommeren allerede indenfor Porten.

„Det var ilde, vi kom for sent," sagde Niels fra Fiskebæk.

„Det klarer sig nok endnu," sagde Thøgen Bonde. „Dagen er ikke til Ende, og vi faar nok Ram paa Hr. Mogens."

Jens Hvas havde sendt Folk ud blandt Almuen, og de bragte ham hurtig Besked om, hvad der var hændt. Han gik da til Gammel Torv, hvor Mogens Munk holdt Landsting.

„Naa er du der, Jens," sagde Landsdommeren haansk. „Jeg tænkte, du var ude paa Tofterne, hvor Bønderne, dine gode Venner, gør Oprør mod kongelig Øvrighed."

„Jeg har været der," sagde Jens Hvas sindig. „Og jeg har erfaret, hvad Ufred du allerede har voldt. Det skal du vide Mogens, at falder Almuen i Oprør, da er det din og dine liges Skyld og ingen andens. Og om Hr. Mogens Gjøe eller nogen anden af Hans Naades betroede Mænd var her, da vilde du høre, at jeg ikke her siger min Mening alene."

„Du skal ikke blande dig i, hvad der ikke gaar dig an, lille Jens," sagde Mogens Munk. „Du var Landsdommer en Stund, inden vi fik jaget den blodbestænkte Tyran af Landet. Nu er det mig, der har Dommersædet og er Rigsraad og Ridder tillige, saa en menig Adelsmand som du skal vogte paa sin Mund, naar du taler til mig."

„Jeg skal vogte paa din Mund," sagde Jens Hvas. „Du kan faa Rigens Hofmesters Brev og Segl paa det, om du ikke tror mig."

Mogens Munk saa lidt betuttet ud. Han vidste,

at hans Frænde havde været i Skanderborg og havde Mogens Gjøes Øre.

„Du har ingenting at klage paa mig," sagde han tvært. „Jeg red ud for at kræve Tolden af det lumpne Bonderak. Du ved saa godt som jeg, at de skal betale den og vil det ikke."

„Fik du den?" spurgte Jens Hvas.

„Lid paa, jeg faar den," sagde Mogens Munk.

„Du faar den ikke," sagde Jens Hvas. „Om ikke du stiller Almuen tilfreds, da faar du hverken Told eller Afgift. Ikke heller er det løst og sammenløbet Pak, som du siger. Der er mangen god Fribonde mellem dem og nogle af de bedste Mænd i Nørrejylland."

„Jeg kan tænke, du kender dem," sagde Mogens Munk. „Og du skal vide, at saa snart Landstinget er endt, da drager jeg til Skanderborg, eller om det gøres fornødent til Gottorp og fortæller Hans Naade, hvem det er, der sætter Almuen i Uro."

Jens Hvas svarede ikke, men vendte ham Ryggen og gik til sit Hus i Mogens Gade og biede der i stor Uro paa, hvad Dagen vilde bringe.

Som han sad der hos Fru Gertrud, kom Martin Hegelund og en af Raadmændene.

„Mogens Munk beretter, at I hindrer ham i at kræve Tolden af de handlende paa Toften," sagde Borgmesteren.

„Vel gør jeg ikke det," sagde Jens Hvas. „Jeg har blot bedt ham fare skikkelig frem, ellers ender det med, at han faar Spydstik for Penge."

„I kan vel vide, Hr. Jens, at vi i det Stykke maa staa med Landsdommeren," sagde Borgmesteren. „Alle strømmer de fra Byen derud at købe hos de fremmede Prangere, som sælger til

Spotpris, fordi de ingen Afgift skal svare. Byens Købmænd har været hos mig og klaget, at de vil lægge dem øde."

„Det er sandt, som I siger, Hr. Martin," sagde Herremanden. „Jeg tænker ogsaa, Bønderne kunde snakkes til Rette og Prangerne tvinges til at betale, om den rette Mand talte til dem."

„Den rette Mand er I, Hr. Jens," sagde Martin Hegelund.

„Min Tid er ikke kommet endnu," sagde Jens Hvas. „Og give Gud, at den aldrig kommer. Mogens Munk er min Frænde, om end jeg aldrig led den hovne Karl, og kommer der onde Tider, kan han gøre mig mere Fortræd, end I nu tænker."

„Er I bange?" spurgte Borgmesteren.

Jens Hvas blev rød i Panden men sagde sindig:

„Sig ikke mere, end I mener, Hr. Martin."

Lidt over Middag vrimlede Tofterne af Folk, som handlede og købslog og drak og sang.

Der var Gøglere, som forlystede Mængden med alle Slags Narrespil, hvoraf især de, som forhaanede Munkene, gjorde Lykke og maatte opføres Gang paa Gang. Der var en vandrende, tysk Doktor, der skreg op med en vidunderlig Salve, han havde, som lægede hver en Sot og kostede kun nogle faa Skilling. Der var en fanatisk Munk fra Randers, som stod paa en Lyngstak og prædigede mod de lutherske Kættere, saa Fraaden fløød af hans Mund. Mange var de, som hørte paa ham, og maatte han nu og da høre drøje Tilraab, saa var der flere, som korsede sig i Løndom. Men da der stod en luthersk Prædikant op ved Siden af ham og maalte ham Skæppen fuld, gik Andagten fløjten, og Mængden tog lystig Del

i Skænderiet mellem de to, som snart begge stod paa Lyngstakken og skreg og fægtede med de knyttede Næver mod hinandens Ansigt, snart begge drattede ned og kravlede op igen under Jubel og en Regn af Vittigheder.

Jens Hvas gik rundt i Mængden og lyttede og saa.

Han kendte Bønderne for godt og lod sig ikke narre af den tilsyneladende Lystighed. Han lagde Mærke til, at om ogsaa en hel Del Ungdom og løs Almue drev rundt ved Boderne og gjorde Kommers, saa holdt Bønderne sig vedblivende sammen herredsvis og ikke en af dem havde lagt Vaabnet fra sig.

Han løb paa Thøgen Bonde og hilste ham med et Haandslag.

„Har du betænkt mine Ord, fra vi sidst saas, Thøgen?" spurgte han.

„Jeg har ikke haft Stunder, Hr. Jens," svarede Thøgen. „Der er saa meget at skøtte i disse farlige Tider. Har I ellers betænkt mine?"

Jens Hvas saa Bonden i hans ærlige Øjne, og han saa Hr. Jens i hans. De var gode Mænd begge to, og der var ikke Svig i nogen af dem. Men de gik hver sin Vej og vidste det begge.

„Hvorfor holder I Jer saadan sammen i Hobe?" sagde Herremanden saa.

„Det er for at vi kan passe, at ingen Spejdere er imellem os," sagde Thøgen. „Det er en Lov, at om nogen forraader os, da skal han dø."

„Den Lov er god nok," sagde Jens Hvas og nikkede.

Saa skiltes de. Lidt efter stødte Hr. Jens paa Esbern Nielsen fra Store Vorde, hvem han kendte helt vel fra Landstinget.

„Der er Uro i Luften, Hr. Jens," sagde Esbern.

„Det ser saa ud,“ sagde Jens Hvas. „I ved vel mere derom end jeg, siden det er Eder og Eders Fæller, der rotter Jer sammen mod Øvrigheden.“

„Hr. Jens,“ sagde Esbern Nielsen. „Om I vil gaa afsides med mig, da skal jeg sige Eder noget, I vil vide mig Tak for.“

Jens Hvas saa lidt paa ham.

„Gaa med det til Mogens Munk, Esbern,“ sagde han saa og vendte ham Ryggen.

Om Esbern Nielsen tænkte at følge Herremandens Raad, da kunde han nemt have gjort det, for straks efter kom Mogens Munk.

Han var gaaende denne Gang og havde ingen Svende med sig, derimod sin Hustru Fru Karen Rosenkrantz, som han førte frem ved sin Haand. Han var rød i Hovedet af Mad og Vin, og det var hans Agt at vise Bønderne, hvor lidt han var bange.

„Du slipper ikke saa billigt, som jeg havde tænkt,“ sagde han til Thøgen, der kom paa hans Vej. „Det havde været min Agt at gøre Sagen af med en Bøde og lade de to Oprørere, jeg fangede, betænke sig en Ugestid eller to i mit Taarnhul paa Voldstrup. Men siden jeg formærker, at Oprørsaanden breder sig, saa skal jeg ramme Jer haardere endda.“

„Vi faar tage det, som det falder, Hr. Mogens,“ sagde Thøgen, „Om ellers I vil følge mit Raad, da giver I straks de to Bønder fri, I fangede, ellers gaar det kanske værre, end I har tænkt.“

Mogens Munk skrævede ud med Benene, satte Hænderne i Siden og lo, saa hans tykke Vom rystede.

„Du gaber for højt, bitte Thøgen,“ sagde han. „Den Dag er ikke kommet endnu, da en Bonde

foreskriver Herremanden, hvad han skal gøre. Hals- og Haandsret har vi over Jer, og vi skal vide at bruge den, til I nejer Jer.“

„Ingen har Hals- og Haandsret over mig,“ sagde Thøgen Bonde rolig. „Jeg er en fri Mand og sidder paa min Gaard med samme Ret som I paa Eders.“

„Det gør du kanske endnu,“ sagde Mogens Munk. „Men pas paa, hvor længe din Herlighed varer. Nu skal jeg ordne det saa, at de, der har gjort Oprør her i Dag, faar deres Gaard og Gods forbrudt, om ikke deres Hals, saa faar vi se, hvordan det gaar med dit Hovmod.“

„Det faar vi vel,“ sagde Thøgen Bonde. „Men dér kommer ellers en Mand, som vil tale med Landsdommeren.“

Det var Niels fra Fiskebæk som trængte sig frem. Han havde bag sig Mændene fra sit eget Herred og saa alle dem fra Rinds, der var bleven hovedløse, da Kristen Andersen og hans Søn var tagne til Fange. Thøgen Bonde traadte lidt til Side for nu var det Nielses Tur, og han var nok saa godt skaaret for Tungebaandet. Men Thøgen blev i Nærheden, og bag ham stod Folkene fra Middelsom og alle de andre, Hoved ved Hoved med mere truende Miner end nogen Sinde før. Om Mogens Munk havde været ædru, havde han sagtens set den Fare, han løb. Men nu saa han ingenting og haanede dem tværtimod yderligere. Han trak Fru Karen frem, saa hun stod lidt foran ham, og pegede med en stor Haandbevægelse ud over Bønderne.

„Se, mit Hjerte,“ sagde han. „Er der nogen af disse Mænd, du har en Bøn for, da kom med det samme, for inden Ugen er omme er deres Liv kun lidet værd.“

Fru Karen var ikke saa rolig ved Stillingen som hendes Husbond og vilde helst trække sig tilbage. Men nu var det for sent. Niels fra Fiskebæk stod foran hende og stødte sit lange Spyd i Jorden foran hendes Fod.

„Er det Jer vi skal handle med, saa gerne for mig," sagde han, og hans Øjne gnistrede. „Den ene af Jer er ikke bedre end den anden. Saa kan I da tage den Besked fra mig og de tusinde væbnede Mænd, som er med mig, at om I ikke paa Timen giver os de to Bønder fri, Eders Husbond har fanget, da skal vi stinge Jer paa tyve Spyd og bære Jer saadan af By."

Hans Tale blev fulgt af et tusindstemmigt Brøl. Fru Karen blev bleg og var ved at daane, og nu blev Mogens Munk ædru. Han drog sit Sværd, men kunde ikke komme til at bruge det, for de klemte ham og Fru Karen saadan imellem sig, at de hverken kunde røre Arme eller Ben.

„Giv Kristen Andersen og Lars Kristensen fri," skreg de.

Raabet lød ud over Tofterne, og mange, som ikke tog Del i Oprøret, strømmede til. Gøglerne, som saa, at der pludselig blev tomt foran deres Boder løb med de andre, og Prangerne fulgte efter deres Kunder for at se, hvad der var paa Færde.

„Giv dem fri, giv dem fri," skreg Hoben.

Saa drog de ad Byen til, stadig med Hr. Mogens og Fru Karen imellem sig. Forgæves spejdede den betrængte Adelsmand efter Hjælp. Han saa ikke andet end de truende Ansigter rundt om. Der var en, der spyttede ham i Øjnene.

„Jeg har bidt Mærke i dit Fjæs," sagde Mogens Munk. „Lid paa, jeg skal faa Ram paa dig en Gang."

„Giv dem fri, giv dem fri," skreg de.

Og saa tumlede og masede de, til de stod foran St. Mogens Port. Fru Karens Hovedklæde blev revet i Stykker. Hr. Mogens fik sin Fjerhat slaaet ned over Øjnene og sit Sværd brudt. Siden fortalte han ogsaa, at der var røvet fem Guldstykker af hans Fikke.

Men som de kom til Porten, blev den slaaet i, og Martin Hegelund viste sin brede Skikkelse paa Volden over den. Han var fuldt rustet, og hos ham stod alle Bysvendene med deres Stridsøkser løftede.

Bønderne standsede, da de saa ham og vidste i Øjeblikket ikke, hvad de skulde gøre. Der opstod et Minuts Stilhed, som Mogens Munk nyttede til at raabe op til Borgmesteren.

„Saml mine Svende og de andre Adelsfolks i Byen, Hr. Martin. Slaa Porten op og lad dem ride den vanvittige Hob ned. Dette er formasteligt Oprør mod Hans Naades Embedsmand."

„Slip Landsdommeren løs," raabte Martin Hegelund.

Bønderne tav og saa fra den ene til den anden. Da traadte Niels fra Fiskebæk frem, tog Huen af og sagde høvisk men bestemt:

„Vi har fanget Hr. Mogens og Fru Karen. Vi vil ikke tilføje dem noget ondt, men blot udveksle dem med Kristen Andersen og hans Søn, som Hr. Mogens urettelig har hundet og bortført."

„Jeg kan ikke dømme i den Sag," sagde Martin Hegelund usikkert. „Hr. Mogens er en arg Papist og staar med Biskoppen paa Hald, som visselig er de Viborg Borgeres Fjende. Men her skønner jeg ikke bedre, end at han er i sit rettelige Embede. Om I betaler Tolden, med hvilken Hr. Mogens er forlenet, og Stadepenge til Byen,

da skal jeg lægge et godt Ord ind for Jeres Fæller, at de kan blive fri.

Der steg et vældigt Raab fra Mængden.

„Han har urettelig lagt paa Tolden ... vi vil ingen Told svare ... slaa ham ned den Bondeplager ... han undsagde den gode Konge ... sting ham og hans Kvinde ihjel."

Skrigene tog til i Raseri. Mængden bølgede frem og tilbage, og Fru Karen laa daanet i Armene paa den Bondemand, der stod hende næst. Det var en rask ung Karl, som klappede hendes Kind og sagde skønne Elskovsord til hende under mægtig Latter fra de omstaaende. Martin Hegelund stod paa Muren og saa raadvild paa Opløbet.

Da lød der et Horn ude fra Tofterne bag ved Mængden. Alle tav, og vendte Hovederne den Vej.

Der holdt Jens Hvas til Hest, fulgt af sine egne Svende og de Mænd, han havde faaet med sig fra Mogens Gjøe og en Del andre, der havde sluttet sig til ham. Han var redet ud af en anden Port og saaledes kommet Bønderne i Ryggen.

„Kom her hen, Mænd, og hør, hvad jeg har at sige Jer," raabte han.

En Del af Skaren gjorde, som han sagde, men de fleste stod ubrydeligt om den fangne Mogens Munk.

„Giv først Hr. Mogens fri og Fru Karen," raabte Jens Hvas. „Ryk Jer, Folk, og lad mig komme frem."

Det var aabenbart, at Raadvildheden blandt Bønderne tog til. De kendte Jens Hvas som en god Mand, og mange af dem troede, at han, naar alt kom til alt, stod paa deres Side. Saa vidste de ogsaa, hvor lidt deres store Tal betød, hvis Ryt-

terne red ind paa dem. Og der var mange Adelsfolk i Byen, som kunde støde til, hvad Øjeblik det skulde være, og hurtig faa Ende paa Opløbet.

Men Niels fra Fiskebæk borede sig igennem Skaren hen til Jens Hvas og raabte, da han var nær nok til at han kunde høres:

„Vi giver ikke Hr. Mogens og hans Kvinde fri, før vi faar udleveret de to Bønder, han har fanget."

Bønderne gav deres Bifald til Kende, om end ikke saa stærkt som før, og det var tydeligt, at flere og flere blev usikre. Jens Hvas saa det og nyttede sig af sin Fordel.

„I handler som Taaber og Børn," sagde han. „Svært kommer I til at laste den, der har styrtet Jer ind i dette. Mange af Jer kender mig og ved, jeg vil Jer intet ondt. Men jeg kan ikke give Jeres Fæller fri, før deres Sag er rettelig undersøgt og paadømt."

„Saa bliver Hr. Mogens heller ikke fri, før han er hængt," raabte Niels fra Fiskebæk.

Denne Gang var der ikke mange, der raabte med. Bønderne følte, at de var gaaet videre end rimeligt var, og Thøgen trængte sig frem for at tale med Jens Hvas. Men da raabte Mogens Munk, som havde faaet lidt Albuerum, og hvis Raseri kogte op nu, da han saa, Hjælpen var der:

„Jens Hvas kan ingen fængsle og ingen give fri her i Dag. Jeg er Landsdommer og ikke han. Jeg skylder ham for, at han har foraarsaget dette Opløb ved sit Maskepi med Bønderne."

En af dem der stod ham næst slog ham med sin knyttede Haand i Ansigtet, saa Blodet sprang.

„Du er en uredelig Dommer," raabte han. „Bondeplager og Nidding som ingen anden Herremand i Jylland. Du har forvansket Retten og

krævet ublu Told. Vi vil ikke have dig til Landsdommer.«

Kun de nærmeste saa Slaget, Bonden gav Mogens Munk. Men hans Ord blev hørt af hele Skaren, og nu raabte de alle som med en Mund:

„Vi vil ikke have Mogens Munk til Landsdommer.«

Jens Hvas løftede sin Haand, og da der var blevet stille igen, tog han et Dokument frem og foldede det ud paa Saddelknappen foran sig.

„Hvad I her har gjort, kommer I til at bøde for,« sagde han. „Men hør nu, hvad Rigens Hofmester har skrevet til mig. Saa skal I skønne, det vilde baadet Jer bedre, om I var gaaet med Jeres Klager til Hans Naade og hans betroede Mænd frem for at øve Vold og halsløs Gerning.«

De tav alle, og nu oplæste Herremanden fra Kaas en Skrivelse fra Mogens Gjøe, hvori han i Kongens Navn bød Mogens Munk vige Landsdommersædet, saafremt der skulde opstaa Uroligheder paa Tinget. I saa Fald skulde Jens Hvas straks overtage Embedet og forvalte Retten i Kongens Navn.

Der lød vældige Jubelraab om Jens Hvas, da han havde læst Brevet til Ende.

„Gaa nu hver til sit, Folk,« raabte han og lagde Dokumentet sammen og forvarede det. „Jeg skal bede Kongen om Naade for Jeres fangne Fæller og for de af Jer, der kommer til at staa til Ansvar for, hvad her er sket.«

Mængden begyndte at skilles.

„Der brast Sejren af vor Haand,« sagde Niels fra Fiskebæk til Thøgen Bonde. „Bedst at salvere sig, mens det er Tid.«

„Jeg vil tale med Hr. Jens,« sagde Thøgen.

Niels sneg sig bort og forsvandt i Mængden.

Men Thøgen stod foran Jens Hvas, strøg Huen af og vilde tale, men Herremanden bøjede sig saa tæt ned mod ham, at kun han kunde høre, hvad han sagde.

„Gaa din Vej Thøgen," sagde han. „Og søg dig et Skjul, hvor du kan finde det. Om du lukker din Mund op, da maa jeg lade dig gribe og sætte i Taarnet til de andre."

Saa gik Thøgen. Mængden skiltes mer og mer. Jens Hvas red mod St. Mogens Port, der atter var aabnet. Martin Hegelund traadte ham i Møde og trykkede hans Haand.

„I klarede Sagerne vel, Hr. Jens," sagde han. „Ellers kunde Enden nemt være blevet værre end Begyndelsen."

„Bønderne lider Uret," sagde Jens Hvas sørgmodig. „Om ikke deres billige Krav høres, da gaar det galt en anden Dag."

Saa var der en, som greb med et Ryk i Jens Hvas Tøjle fra den anden Side. Han saa derhen og saa lige ind i Mogens Munks røde, rasende Ansigt.

„Dette skal du komme til at undgælde for, Jens," raabte den afsatte Landsdommer og truede med sin knyttede Haand. „Lid paa, Hans Naade og Rigens Hofmester skal faa Rede paa, hvordan du har spillet under Dække med den ildesindede Almue og er Skyld i hele Oprøret."

„Du er rasende, Mogens," sagde Jens Hvas. „Det var du alle Dage, og det bliver værst for dig selv. Flyt dig, at jeg kan ride frem."

Han sporede Hesten, og Mogens Munk veg til Side, men raabte flere Skældsord efter ham, som han red ind gennem Porten.

ANDEN BOG

TIENDE KAPITEL.

Det trækker sammen.

JENS HVAS stod af Hesten i sin Borggaard og kastede Tøjlerne til Niels.

„Kong Frederik er død," sagde Niels.

„Hvad siger du, Dreng?" sagde Jens Hvas og stirrede paa ham.

„Biskoppens Foged paa Spøtrup red til Skive for en Stund siden og raabte det i Forbifarten," sagde Niels.

Fru Gertrud kom til og bød sin Hustru kærlig Velkommen. Han havde været paa Mors, hvor Uroen voksede. Hans Ansigt var mørkt, da han kom, og blev mørkere endnu ved Nielses Budskab.

„Nu trækker det sammen over os alle," sagde han, da han sad i Hallen og nød det Maaltid, Fru Gertrud straks satte frem for ham.

Nede i Stalden stod Per og Niels.

„Det er nok Løgn," sagde Per. „Jens Lavesen er Papist. Den Slags siger aldrig Sandingen uden med Kniven paa Struben."

Du kan lide paa, det er sandt," sagde Niels grinende. „Og nu skal vi have den gamle Konge tilbage."

„Naa, det har du bestemt, bitte Niels," sagde

Per sindig. „Jeg synes ellers, du skulde snakke med Husbond og mig om det først."

„Der er ikke noget at snakke om," sagde Niels. „Og mindst med Husbond. Om ikke han vil makke ret, saa bliver han hængt ligesom alle de andre Adelsfolk. Jeg har selv set Kong Kristians Brev paa det i Jebjerg forgangen Aften."

„Du skulde vare din Mund lidt," sagde Per. „Om Hr. Jens fik Nys om, hvad du der siger, jog han dig sagtens af Tjenesten."

„Det kan saa være," sagde Niels. „Jeg tænker, jeg gaar en Dag alligevel. Naar nu her kommer Krig i Landet, kan jeg sagtens faa mig en bedre Tjeneste. Her er ikke godt at være for en rigtig Krigskarl. Hr. Jens er saa bange for Slagsmaal som et Kvindfolk og aldrig gladere, end naar han kan stifte Fred."

Per langede ud efter ham med en vældig Lussing, men Niels var for hurtig i Vendingen og slap fri.

„Jeg skal huske din gode Villie, Per," sagde han og løb ud i Gaarden.

Hen paa Eftermiddagen steg Jens Hvas paa ny til Hest og red ad Skive til. Han havde ingen Svende med sig, da han var bange for Uroligheder og ikke vilde blotte Gaarden for nogen af dens Forsvarere, naar hans Hustru og hans Børn var der. Han agtede sig til Mogens Gjøe i Skanderborg for at beraade sig med ham og høre, hvad der nu skulde ske. Saa snart han havde faaet Rede paa Tingene, vilde han flytte Fru Gertrud og Børnene til Viborg, da der alle Dage var sikrere end paa Kaas.

Midtvejs til Skive mødte han Jens Lavesen. De to snakkede ellers ikke stort sammen, men Budskabet om Kongens Død bragte Hr. Jens til at

holde sin Hest an og forhøre, om det var paalideligt.

„Det er baade sikkert og vist,“ sagde Jens Lavesen, der var smigret over, at den anden talte til ham. „Kongen udaandede Skærtorsdag, og jeg tænker med Respekt at melde, hans Sjæl er fløjen lukt i Helvede. De havde skikket en from Guds Mand af Franciskanerbrødrene til ham for at berette ham, da han laa paa det yderste. Men han jog ham bort med onde Ord og slyngede til og med sin Dolk efter ham.“

„Det vilde være Kong Frederik saare ulig,“ sagde Jens Hvas.

„Saadan siger de,“ sagde Fogden. „Ikke heller tænker jeg, det kan krænke Eder, Hr. Jens, som selv er gaaet hen og blevet Kætter.“

„Saadan maa I sagtens kalde det, Jens Lavesen,“ sagde Herremanden. „Om ellers jeg faar Stunder en Gang, skal jeg gerne oplyse Eders vildfarende Sind om det, I kalder Kætteri, men som er Guds Ord, rent og uforfalsket uden den Tilsætning, Munkene har gjort for deres Fordels Skyld.“

„Vor Herre bevares, Hr. Jens,“ sagde Fogden og lo. „Hvordan skulde det vel gaa mig, om I omvendte mig til Lutherdommen. Da maatte jeg jo miste mit Embede hos Biskoppen og stod ganske brødløs.“

„Pas paa, Biskoppen ikke mister sit. Jens Lavesen,“ sagde Herremanden.

„Hr. Jørgen holder nok fast ved Krumstaven, kender jeg ham ret,“ sagde Jens Lavesen. „Men den Tid den Sorg. For Tiden er jeg i Hans Naades Sold, og dens Brød man æder, dens Vise man kvæder.“

Saa red de hver sin Vej.

Jens Hvas tænkte, det blev ikke let i de Ti-

der, som kom, at skille Faarene og Bukkene. Han vidste nu med Sikkerhed, at den fangne Konges Tilhængere vilde gøre sig mægtige Anstrengelser. Og de, som ikke vilde have Kristian den Anden paa Tronen, vilde komme til at strides bitrere end nogen Sinde, om Kongen skulde blive Prins Hans, der kun var et Barn og sagtens kunde opdrages i den katolske Lære eller Hertug Kristian i Holsten og Sønderjylland, til hvem Lutheranerne satte deres Haab. Han skønnede ikke rettere, end at de to Partier var omtrent lige stærke. Saa kunde det nemt blive Kristian den Andens Folk, der fik Overtaget, saa meget mere som han sikkert havde Almuen for sig i alle Dele af Landet.

Han besluttede, at han vilde opsøge Thøgen Bonde for at tale med ham endnu en Gang og udforske hans Stemning. Havde han end ikke helt kunnet fri Kristian Andersen og hans Søn for Straf for Optøjerne i Viborg, saa havde han dog været dem en saare mild Dommer og oven i Købet udvirket, at Kong Frederik eftergav dem en Del af Bøden, de var blevet idømt. Han havde talt med dem i Taarnet, hvor de sad, og formanet dem til, naar de slap ud, at bringe Thøgen og Bøndernes andre Ledere hans alvorlige Formaning til ikke letsindigt at rejse Oprør, hvad saa end Kong Kristians Mænd foregøglede dem. Det havde da ogsaa glædet hans besindige Hjerte at se, at Bønderne holdt sig rolige, da Budskabet kom om Kong Kristians Landgang i Norge. Og saa hurtigt var det blevet efterfulgt af Underretningen om hans Tilfangetagelse, at han tænkte, den vildledte Almuehær fik et stort Bevis paa, hvor ringe Kongens Udsigter var.

Men imens han red ad Vejen og tænkte saadan og vejede Haab imod Haab, blev han atter bekym-

ret, naar han mindedes de Voldshandlinger, hvori Mogens Munk og hans ligesindede bestandig gjorde sig skyldige. Selv havde han ikke, siden Toftemarkedet i Viborg haft noget Sammenstød med sin Fætter. De undgik hinanden, hvor de mødtes. Men han læste i Mogens Munks Øjne, at hans Had var uslukket og uslukkeligt, og han vidste, det havde holdt Rigens Hofmester haardt nok at dække ham mod den Anklage, hans Slægtning havde rejst hos Kongen.

Paa Skivehus traf han Jeppe Friis, der længst havde sat sig i Besiddelse af Grinderslev Kloster og sad der trygt og godt som Kongens lovlige Lensmand.

„I ønsker ikke Prins Hans til Regent," sagde han til Hr. Jeppe, da de sad ved Ølkrusene og drøftede Tidens Begivenheder.

„Nej," sagde Jeppe Friis og lo. „Jeg er Hertug Kristians Mand om ellers nogen. For Resten fik jeg Brev og Bud fra Mogens Gjøe, om jeg vil mødes med ham og andre gode lutherske Mænd i Skanderborg til Juli og tale om Tingene. Budet skulde videre til Jer, sagde han."

„Saa er vi reden udenom hinanden," sagde Jens Hvas. „Men det gør kun lidt, for jeg er just paa Vej til Hr. Mogens for at beraade mig med ham. Skade kun, at Hans Tausen ikke længere er i Viborg. Mester Hans er en klog og from Mand, med hvem jeg hjertens gerne havde talt, forinden jeg tager min Del i det, som nu kommer. Men han sidder ved St. Nicolaj i København."

„Jeg led ikke den Mand," sagde Jeppe Friis. „Lad det være som det vil med hans Fromhed, saa tror jeg sikkert, at han var den fangne Konges Mand trods nogen. Han er kommet af Almuen og glemte det aldrig. Jeg tror, han bærer Nag til

Adelsfolket i Bunden af sin Sjæl. Om Almuen rejste sig for Kong Kristian, da gik han med."

„Kan nok være," sagde Jens Hvas og nikkede. „Jeg har selv hørt ham sige saadan noget en Gang. Men ved I, det kommer mig stundom for, at Rigsraadet kunde ikke gøre noget bedre nu end give den fangne Herre fri og skænke ham Tronen, som dog sandelig var hans med Rette. Om de enedes derom, da vilde megen Ufred kunne undgaaes, og Almuen falde til Ro i alle Rigets Dele."

Lensmanden stirrede paa Jens Hvas med runde Øjne.

„Saa er det ligefuldt sandt, som Mogens Munk og Erik Krabbe sagde," sagde han. „I er paa Bunden Kong Kristians Mand. Om nu I vil høre mit Raad, Jens Hvas, da tal ikke til nogen anden, som I har talt til mig. Jeg er ikke Eders Uven og vil Eder intet ondt, men det er der andre, der vil, frem for alle Mogens Munk, hvem I krænkede saare i Viborg. Saa klog er I vel, at I ser, Eders Ord kan vendes haardelig mod Jer, om det kom til nogen Mistanke, at I ikke stod med Eders Standsfæller i denne Sag, som for os er det samme som Livet. For kom Kong Kristian paa Tronen igen, da gik det ud over flere Adelsmænd end Mogens Munk."

„Jeg tænker ikke paa at hjælpe den arme Konge paa Tronen," sagde Jens Hvas. „Jeg er kun en menig Adelsmand og har i det Stykke at følge de store, som jeg har gjort før. Men jeg har Lov at have min Mening om Tingene, og endnu er ingen Konge valgt, det jeg ved af."

„Vogt Jer," sagde Jeppe Friis. „Duk Jer og sid stille, som jeg har gjort og agter at gøre herefter. Jeg er Mogens Gjøes Mand for Hertug Kristian, men agter ikke at binde mig anderledes, end jeg kan slippe derfra igen, om det bliver Prins Hans.

Kun mod den fangne Konge vilde jeg stride med Liv og Blod, hellere end at han skal tage det uden Modstand og sætte Bønder og Borgermænd til Højbords, hvor Adelens rette Plads er."

„I forstaar mig ikke," sagde Jens Hvas. „Og det nytter ikke at tale derom, men jeg tror for vist, at vi Adelsmænd spænder Buen saa stramt, at den brister for os en Gang, saadan som den nu brister for Prælaterne."

De sad lidt og snakkede sammen endnu. Jeppe Friis hentede en Kande fransk Vin frem, og da Jens Hvas forundret spurgte ham, hvad det skulde betyde, svarede han:

„I skal drikke et Glas med mig af min bedste Vin. Ingen ved, hvad Tider som disse kan bringe, og det bæres mig for, at det er sidste Gang, vi to tømmer et Bæger sammen i Fred."

„Jeg tænker, I ser Syner," sagde Jens Hvas. „Sandelig er Tiderne onde, men vi staar dem nok igennem og tømmer mangt et Bæger, naar jeg gæster Jer paa Vejen fra min Gaard til Viborg. Vi er jo begge Mogens Gjøes Mænd."

„Det er vi," sagde Lensmanden og stødte sit Bæger mod hans. „Det var kun saadan en Anelse, der greb mig."

Jens Hvas kom til Viborg og fandt Uro og Gæring i Staden og alle Vegne.

Han syntes, Martin Hegelund var mere forbeholden og taus, end han plejede, og da han spurgte ham, hvad Byens Borgere tænkte, fik han kun undvigende Svar. Borgmesteren sad en Stund og saa paa ham.

„Skammeligt, Hr. Jens, at forholde Eder mine Tanker," sagde han saa. „I er den retsindigste Herre, jeg kender, og vil aldrig bringe mig i Ulykke."

„I maa helst tie stille, Martin Hegelund og beholde Jeres Tanker for Jer selv," sagde Jens Hvas. „Jeg har den Fortræd af min Retsind, som I kalder det, at alle anfortror mig deres Tanker og stoler paa, at jeg ikke bringer dem videre. Det er hændet mig før og kan hænde mig igen, at min Viden kommer i Modstrid med det, jeg synes er min Pligt, og jeg lider ilde derved. Desuden ved jeg Eders Tanker forud. I er den fangne Konges Mand, og Borgerne tænker som I. Den Dag Kong Kristians Tilhængere rejser Fanen i Viborg, da er Staden hans."

„Det er den," sagde Martin Hegelund og nikkede djærvt. „Tænker I ikke ligedan?"

„Nej," sagde Jens Hvas. „Om vi alle kunde enes og løse den arme Konge af hans Baand, da skulde jeg være med. Men jeg vil ikke hjælpe til mere Krig og Blodsudgydelse i Danmark."

„Krig faar vi i alle Fald," sagde Borgmesteren. „Det kommer da an paa at være paa den rette Side."

Jens Hvas smilte tungsindigt og saa paa sin Vært.

„Hr. Martin," sagde han. „Kommer det Eder ikke stundom saadan for, at de som er paa den rette Side, de taber."

Nej," sagde Borgmesteren. „Den som vinder har Ret, for han er den stærkeste."

„Mener I det?" sagde Jens Hvas. „Da synes det mig bedst for Smaafolk som Jer og mig at bie og se Tiden an det længst mulige."

Fra Viborg red Herremanden til Odsgaard og traf ganske rigtig Thøgen Bonde, som blev saare forbavset, da han holdt i hans Gaard.

„Dette havde jeg mindst ventet," sagde han og bøjede sig for Hr. Jens med den Underdanighed,

han aldrig lagde af, selv naar han stod i Spidsen for sine oprørske Fæller. „Jeg haaber, det er godt nyt, I bringer mig, Herre."

„Jeg kommer for at spørge nyt," sagde Jens Hvas og afslog Thøgens Opfordring til at staa af Hesten. „Her er ingen, som hører os, og er her nogen, er det Eders Venner og ikke mine. Sig mig, om I har slaaet Oprørstankerne af Eders Sind, eller om I endnu tænker paa at rejse Bønderne mod Øvrigheden."

„Jeg skønner ikke, hvem vi skulde gøre Oprør imod," sagde Thøgen Bonde med et Smil i sine kloge Øjne. „Her er jo ingen Øvrighed i Landet for Tiden, Hr. Jens. Om der blev Tale om den ene og den anden Konge, og Bønderne gav deres Stemmer til den, der stod deres Hjerte næst, da kunde I vel aldrig kalde det for Oprør. Det var jo ikke andet end, hvad der er sket fra Arilds Tid i Danmark."

„Sandt nok, Thøgen," sagde Jens Hvas. „Jeg saa Jer hylde Kong Frederik paa Viborg Thing."

„Ja, den Gang løb jeg for Nar," sagde Thøgen. „Nu er jeg klogere og mine Fæller med mig."

„Vil I saa svare mig paa mit Spørgsmaal?" sagde Herremanden.

„Hvorfor spørger I, Hr. Jens?" sagde Bonden. „Har I betænkt Jer og vil gaa med mig, den Vej jeg gaar?"

„Nej," sagde Jens Hvas.

„Da kan I heller ikke kræve noget Svar af mig," sagde Thøgen.

„Intet Svar er ogsaa Svar," sagde Hr. Jens.

Saa skiltes de fra hinanden med gode Ord, men vidste begge, at nu var de Fjender.

Da Jens Hvas red ad Vejen til Skanderborg,

blev han indhentet af Per, som Fru Gertrud havde sendt efter ham. Han bragte Bud, at alt var roligt og godt i Salling, og hans Madmor mente, han skulde ride efter Husbond. Saa havde han spurgt sig frem efter ham til Odsgaard og biet et Stykke udenfor Thøgen Bondes Gaard.

„Nu," sagde Hr. Jens muntert. „Det var skønt betænkt af Fru Gertrud, men hvad siger Ane."

„Hun er ikke sig selv, siden hun var i Graabrødreklostret i Viborg," sagde Per og saa overmaade betænkelig ud. „Hun snakker om Abbeden og de syv Dødssynder og Jomfru Marie og alt det Prat."

„Du maa fare med Lempe mod hende, Per," sagde Jens Hvas. „Jomfru Marie og de andre Helgener har været mere end Prat for os allesammen, og det er ikke nemt at rede sig i disse Tider for et stakkels Kvindemenneske."

„Hun skal gøre, som jeg siger," sagde Per.

„Ja, du kommer nemt til det, Per," sagde Jens Hvas og lo. „Og naar vi nu har faaet valgt en Konge og Fred i Landet, da skal du faa den Gaard, jeg lovede dig, og kan hjemføre Ane."

„Jeg takker mangfoldigst," sagde Per. „Men om jeg ellers maa have Lov at sige min Formening, saa er det ilde betænkt af Husbond at gæste en Mand som Thøgen Bonde."

„Det kommer vel an paa, hvad jeg gæster ham for," sagde Jens Hvas.

„Nej," sagde Per bestemt. „Det er ganske og aldeles det samme. Husbond har Fjender, og faar de Nys om, at I har gæstet saadan en Bondeoprører, saa vil de nytte det til Eders Fortræd. Jeg har set mangen Mand i Galgen, alene fordi Skinnet var imod ham. Og der kommer aldrig noget godt fra Bønderne."

„Du er da selv Bondesøn, Per," sagde Hr. Jens.

„Det er jeg nok," sagde Per. „Men Bonden skal blive dernede, hvor han er. Var der ingen Herremænd i Landet, da saa det ilde ud for os alle. Saa vil jeg ogsaa vare Husbond for Niels. Han er en Vendelbo deroppe fra Aaby, hvor Skipper Klement er født, som nu anfører Kong Kristians Flaade. Om det kommer til Uro i Salling, da er han ikke at lide paa."

„Saa skulde du taget ham med paa Rejsen, Per," sagde Jens Hvas. „Men lad os nu skynde os at ride til Skanderborg og forrette vort Ærinde og komme hjem igen til Kaas."

Rigens Hofmester tog vel imod Herremanden og førte ham straks ind i sit Lønkammer paa Skanderborg Slot.

„Hvad nyt har I at melde, Jens Hvas?" spurgte han.

„Jeg har det at melde, at det trækker sammen alle Vegne, Hr. Mogens," sagde Jens Hvas. „Om ikke snart der kommer Ende paa denne Uvished, da kommer hele Jylland i Vaade. Alle Vegne flakker Kong Kristians Udsendinge omkring og oplæser hans Proklamationer for Almuen. De siger ogsaa, Skipper Klement ligger under Anholt med fem Skibe."

„Jeg ved det nok," sagde Mogens Gjøe. „Det er ikke bedre i Jylland end i Landets andre Dele. Var Skipper Klement ikke Eders Ven en Gang?"

„Det var han," sagde Jens Hvas. „Jeg havde ham saare kær en Gang og har det endnu for saa vidt, omend jeg maa nødes til at møde ham med Vaaben i Haand. Han er en kæk Sømand, og jeg kan ikke vredes paa ham, fordi han er den fangne Konge tro."

„Jeg ikke heller, Jens Hvas," sagde Mogens

Gjøe. „Baade I og jeg var Kong Kristian tro, saa længe vi kunde forsvare det for Land og Rige. Om ikke han havde flygtet den Gang, men redet Stormen af, da tænker jeg, han havde siddet paa sin Trone endnu."

„Ønsker I det, Hr. Mogens?" sagde Jens Hvas og saa spændt paa ham.

„Det gør jeg," sagde Mogens Gjøe. „Det har jeg sagt mange Gange til hvem, der vilde høre det, og det staar jeg ved den Dag i Dag. Men siden han nu een Gang flyede, ønsker jeg ham ikke atter til Regeringen. En haard Mand var han alle Dage, ogsaa jeg har lidt Uret af ham, endda jeg tjente ham tro. Men nu er han saadan nedbrudt af Had og Hævntanker, at ingen god, dansk Mand mere kan ønske ham til Regeringen, og saa mange har han mod sig i Landet, at det vilde blive en større Borgerkrig, end vi nogen Tid har set."

„Krig slipper vi ikke endda," sagde Jens Hvas.

„Nej," sagde Mogens Gjøe. „Men vi gør, hvad vi kan for at ende den saa fort som muligt. Saa bør vi ogsaa tænke paa den evangeliske Lære, at vi kan faa den indført over alt i Rigerne og Papisternes Afgudsdyrkelse afskaffet. Ingen ved, hvad Kong Kristian tænker i det Stykke, eller vi ved, at han tænker saa det ene, saa det andet, som hans Sind staar til, og hans Hævntanker flyver. Men vi ved, at Hertugen er en god luthersk Mand, dertil en Fyrste, vi i alle Maader kan være tjent med. Til Juli samler vi saa mange af de jyske Rigsraader og Bisper, som vil være med, og dertil en stor Bunke af den menige Adel i Ry og kaarer Hertugen til Konge. Jeg har været hos ham og ved, at han vil tage mod Valget, om det frembæres paa saadan Maade. Vil I være med os i Ry, Jens Hvas?"

„Det vil jeg,“ sagde Hr. Jens og lagde sin Haand i Rigens Hofmesters.

„Saa far med Gud til Eders Gaard, og gør hvad I evner for at holde Orden i Salling og i Viborg,“ sagde Mogens Gjøe. „Bryd Jer ikke om, at det gærer og ulmer alle Vegne, og lad kun haant om Mogens Munks og hans Fællers Trusler. Bliv paa Eders Post saa længe, I kan, og søg at gøre Almuen tilfreds, og lov hver Mand, at der skal ske ham Ret og Skel. Skik Bud til mig, naar det kniber, og stol paa, at jeg skal komme Jer til Hjælp, om I nogen Tid kommer virkelig i Vaade.“

Jens Hvas red gladere hjem, end han drog ud, og denne Gang gik Farten rask gennem Viborg og Skive til Kaas.

Da han red forbi Bustrup, stod Erik Krabbe ved Gaardledet og fodrede sine Hunde. Jens Hvas vilde ride forbi uden at hilse, men Hr. Erik raabte ham an, og saa standsede han.

„Rider I rundt og ægger Bønderne til Oprør,“ sagde Erik Krabbe.

„Nej,“ sagde Jens Hvas. „Jeg var hos Mogens Gjøe i Skanderborg og aftalte med ham at møde i Ry og stemme for Hertugens Valg i Juli.“

„Se, se,“ sagde Hr. Erik. „Godt for Jer, at I har stukket Piben ind.“

Jens Hvas svarede ikke, men red hjem uden Farvel.

ELLEVTE KAPITEL.

Oprøret begynder.

En smuk Septemberdag i Aaret 1534 stod den kongelige Befalingsmand i Aalborg, Hr. Peder Lykke, med Byens Borgmester, som hed Jens Olesen, paa Havnebryggen og saa ud over Fjorden.

Der var kommen en Mand og havde meldt Borgmesteren, at en Flaade af yderst mistænkeligt Udseende havde ankret op i Fjorden indenfor Hals. Hr. Jens havde straks begivet sig op paa Slottet med Nyheden, men Hr. Peder sov, og Rusen fra den foregaaende Dags Gilde havde været saa stærk, at han ikke lod sig ruske vaagen i de første Par Timer. Han var ogsaa overmaade gnaven endnu og saa haansk paa den lille Borgmester, der trippede af bare Angst.

„I har set Syner, Jens Olesen,“ sagde Slotsbefalingsmanden. „Der er ingen Flaade, og er der nogen, saa er det sagtens ikke andet end skikkelige Købmænd. Hans Mikkelsen og Ole Bartholin venter jo deres Skuder hjem fra England.“

„Min Hjemmelsmand svor paa, det var Krigsskibe,“ sagde Borgmesteren. „Store Orlogsfartøjer. Han saa tydelig Kartoverne, og Dækket vrimlede med Krigsfolk. Ak Hr. Peder, I kan tro, det er den landflygtige Konge, som kommer over os.“

Borgmesteren tænkte ikke paa stort andet end paa Kong Kristian, endda han sad velforvaret i Sønderborg Taarn. Han havde ogsaa god Grund dertil, saa sandt han var en af de faa Købstadborgere, som straks havde svigtet Kristian den An-

dens Parti og derved vakt sine Bysbørns store Forbitrelse. Han vidste helt vel, at det gjaldt hans Hals, om Kristian den Anden atter fik Magten i Danmark.

„Prat," sagde Peder Lykke. „I tænker aldrig paa andet. Gaa I hjem og træk Dynen over Næsen. Kong Kristian sidder i Taarnet, og Lybekkerne og hans andre Forbundsfæller har nok at gøre for Malmø og København."

Dermed drejede Hr. Peder sig paa sin Hæl og gik op paa Slottet for at faa sit Morgenøl og tale med sine Fogeder, der just den Dag skulde gøre Regnskab. Saa skulde han ogsaa sige Farvel til sin gode Ven Hr. Bagge Griis fra Klarupgaard, med hvem han havde sviret Aftenen før, og som sov Rusen ud i et af Slottets Kamre. Hr. Bagge sad allerede helt utaalmodig ved Ølkanden og biede paa ham.

„Nu drager jeg ned og hylder Hertug Kristian," sagde Bagge Griis. „Det bliver saa dog alligevel det bedste."

„Se Tiden an, se Tiden an," sagde Peder Lykke. „Det er tidsnok at gaa i Fælden, naar man er nødt til det. Du er jo ogsaa en god katholsk Mand, Bagge. Det bliver ikke let for dig at begaa dig mellem alle de lutherske Herrer."

„Saa faar jeg afsværge Papismen," sagde Bagge Griis. „Om ogsaa det vil holde mig haardt i min Alder at gaa i Skole hos de nye Prædikanter, saa faar jeg til Gengæld en god Del Klostergods tilbage, som mine fromme Forfædre gav Præsterne. Saa faar det ene gaa op mod det andet."

Peder Lykke lo. De skaalede og drak og saa steg Hr. Bagge til Hest og red med sine Svende ud af Sønderport for at finde den udvalgte Konge og sværge til hans Fane. Slotshøvedsmanden gik ned

igen og sad over Øllet og drak og blundede i sin Stol.

Men saa kom Borgermesteren farende bleg som et Lig og rystende over hele Kroppen.

„Nu kommer de, nu kommer de," skreg han.

Hr. Peder gik op paa Slotsvolden, hvorfra han havde god Udsigt over Fjorden og saa fem Skibe komme sejlende.

„Ser I dem," sagde Borgermesteren.

Peder Lykke saa dem nok og skønnede snart, at det ingenlunde var fredelige Handelsskibe. Han saa ogsaa, at der var meget Mandskab ombord og forstod, det kunde ikke være andet end den fangne Konges Tilhængere. Men han vidste ikke, hvad der var at gøre ved den Ting, saa sandt Slottet kun var i yderst slet Forsvarstilstand, og han havde sendt Halvdelen af sine Svende op i Vendsyssel for at tugte en Hoben oprørske Bønder.

„Hvad skal vi gøre?" sagde han til Borgermesteren.

Men Jens Olesen var allerede borte. Han løb til sin Bolig for at pakke sine Kostbarheder sammen og flygte af Byen, før Hævnen naaede ham.

Peder Lykke stod en Stund endnu paa Volden og saa, hvordan Skibene sejlede tættere ind til Byen og kastede Anker et Stykke udenfor Havnen. Nu saa han ogsaa Kartoverne. Han hørte Kommandoraab derudefra og saa Stridsøkserne blinke i Solen. Men da han var en rolig Mand, og der som sagt ikke var noget at gøre ved den Ting, priste han Herren, at han endnu ikke havde taget Parti i Borgerkrigen, som rasede i Landet og satte sig saa ind i sin Hal igen, forlangte mere Øl og drak det, mens han biede paa, hvad der yderligere vilde ske.

Byens andre Indvaanere tog det ikke saa roligt som Slotshøvedsmanden.

De havde samlet sig i Klynger ved Havnen og lyttede til en Mand, der stod op paa en Sten og talte til dem.

Manden hed Oluf Skomager og var kendt som Hovedmanden for Kristian den Andens Parti blandt Borgerne og Borgermesterens bitreste Fjende.

„Nu kommer de," raabte han. „Det er Kong Kristians Mænd anført af den glorværdige Skipper Klement, den navnkundige Kriger og vor gode Bysbarn tillige."

„Klement er ikke uden en gemen Sørøver," var der en Stemme, som raabte.

„Hvem sagde det," skreg Oluf Skomager. „I Vandet med ham."

Manden blev fundet og kastet i Vandet, for han havde kun faa Tilhængere blandt Hoben. Og Skomageren talte videre.

„Borgermesteren er allerede rendt sin Vej," sagde han. „Jeg saa ham løbe ad Sønderport det forteste, han kunde. Men vi skal drage efter ham og fange ham ind. Snart skal der ikke være det Sted i Landet, hvor han kan skjule sig. Bønderne i Vendsyssel er rede og i Thy og i hele Viborg Stift. De bier blot paa Skipper Klement, og derude ligger han med Kartover og Landsknægte og alt Krigsbehør. Inden Maaneden er omme, er vi en Hær paa halvtredsindstyve tusinde Mand. Saa fører Klement os til Sønderborg, og vi befrier den gode Konge."

De hilste ham med høje Jubelraab, de, der havde deres Vaaben med, svingede dem i Luften, og de, der ingen havde, løb hjem og hentede dem for ikke at vise sig mindre beredvillige. Imidlertid blev der gjort en Baad klar, og Oluf Skomager til-

ligemed de fornemste af hans Tilhængere, hvoriblandt to af Raadmændene, steg ned i den for at sejle ud til Flaaden og melde Klement, at Byen var hans.

Nu havde en Mand fra Hoben fortalt Peder Lykke, hvem Flaadens Anfører var, og Slotshøvedsmanden havde tømt det sidste Krus og besluttet, at han tilsyneladende vilde gøre en Smule Modstand og saaledes have Ryggen fri i alle Fald.

Han lod Porten lukke og fordelte de faa Svende han havde paa Volden.

„Skyd, hvis de skyder," sagde han. „Men vogt jer, at I ingen rammer. Vi kan ikke gøre Modstand mod Overmagten, og da er det ingen Nytte til at udgyde Blod."

Da han havde givet den Befaling, lagde han sig til Sengs og sagde, at han var syg, og at Borgfogeden maatte forhandle med Fjenden.

Før Mørket faldt paa, havde Skipper Klement landsat alle sine Mænd. Han indkvarterede dem rundt om i Byen hos venligsindede Borgere, som beværtede dem paa det bedste. Skibene halede han ind til Havnemolen og fortøjede dem der, da han saa, der ikke var nogen Fare for Modstand. Saa gik han med Jens Finke og Oluf Klinte, som var hans mest betroede Mænd, og en halvhundrede tyske Landsknægte, Grev Kristoffer af Oldenborg havde overladt ham, for at han med dem skulde erobre Jylland, op til Slottet og begærede, at Portvagten skulde lade ham ind.

„Dette Slot holdes til Kongens Haand," svarede Vagten.

„Det er godt," svarede Klement og lo. „Jeg er Kongens Mand, saa I kan rolig lade mig ind. Men hvor er Hr. Peder Lykke? Kald ham hid, at jeg kan tale med ham selv."

„Hr. Peder er syg og sengeliggende," sagde Vagten.

„Jeg tror, jeg kender Navnet paa hans Sygdom," sagde Klement. „Men nu har jeg ikke Tid længer at staa her. Luk op i Djævelens Navn, eller det skal gaa jer ilde."

Der havde samlet sig nogle Svende paa Muren over Porten. De stod og raadslog om, hvad der var at gøre, men da Tiden blev Skipper Klement for lang, gav han sine Folk et Vink. Der blev fyret et Par Skud, og en af Svendene paa Muren faldt med et højt Skrig. Saa faldt der fra Forsvarerne et Skud, som ingen ramte, og saa blev Porten lukket op.

Skipper Klement gik lige op i Hr. Peders Sengekammer.

„Tilgiv mig, at jeg ikke selv tog imod jer," sagde han. „Jeg er, som I ser, syg og sengeliggende."

Klement lo, og slog Skindtæpperne til Side. Der laa Hr. Peder fuldt paaklædt. Ikke engang sit Sværd havde han spændt af.

„Nu er det ikke Tid at spøge," sagde Klement. „Svar mig, Peder Lykke ... Det gælder Eders Liv ... Sværger I til Kong Kristian?"

„Hvilken Kristian mener I?" spurgte Peder Lykke ynkeligt.

„Der er kun een Kristian, som er Konge," sagde Klement. „Han som maatte flygte af Riget for sin oprørske Adel og nu vansmægter i Sønderborg Fangetaarn."

Hr. Peder betænkte sig lidt.

„Jeg vil ikke sværge," sagde han saa. „Den Konge, Rigsraadet kaarer, han er min, og til hans Haand holder jeg Slottet."

„Bind ham, og kast ham i Taarnet," sagde Klement.

Det blev gjort i en Haandevending.

Samme Aften indstallerede Klement sig paa Slottet, og næste Dag lod han Jens Finke sammenkalde Borgerne paa Torvet og meddelte dem højtideligt, at han tog Byen i Besiddelse i Kong Kristian den Andens Navn og som hans Statholder.

„Hver den, som ikke er med mig, er imod mig," sagde han. „Og hver den, som er imod mig, bliver paa Timen klynget op."

Saa udnævnte han Oluf Skomager til Stadens Borgmester og bød ham lade alle dem gribe, han kendte som Modstandere af den fangne Konge. Det blev for saa vidt en let Gerning for den ny Borgmester, som alle de mere ansete Borgere, der hørte til det andet Parti, skyndsomst var flygtede af Byen, saa snart Fribytterens Ankomst var rygtedes. Oluf Skomager lod Bysvendene sætte efter dem, men fangede kun faa, saa hurtig var de tagne til Bens. Saa lod han et Par af sine private Uvenner gribe for straks at faa nogen Glæde af sin Magt. En Borger, der klagede over ham til Klement, blev øjeblikkelig puttet i Hullet til de andre.

„Oluf Skomager er Kong Kristians tro Mand," sagde Klement. „Derom gælder det for Tiden og ikke om andet. Naar først hans Naade er i fuld Besiddelse af sine Riger, er der Tid nok til at tale om Resten."

Men Skipper Klement satte sig ikke til Ro i Aalborg.

Han lod Jens Finke, der var mere skriftkyndig end han selv, opsætte en Proklamation til Almuen, som straks blev afskrevet i flere Eksemplarer. Saa delte han sine Folk i Hobe paa et Halvthundrede Mand og gav hver Hob til Fører en af de gamle prøvede Folk, der havde fulgt ham paa hans Fribyttertogter. Han skikkede dem til Vendsyssel og

Thy og en af dem Syd paa og bød dem alle Vegne samle Almuen og kundgøre Proklamationen. Saa skulde de alle Vegne berende Borgene, om ikke Herremændene overgav sig frivillig. Og naar de havde berendt dem, skulde de brænde dem ned til Grunden.

„Svid de Øglereder af over Bondeplagernes Hoved," sagde han. „Deres Ejermænd var alle Dage den gode Konges Fjender og Banemænd. For hver Herregaard, der flammer i Jylland, vil Kong Kristian vide jer Tak."

Jublende drog de af Sted, og for hver Landsby, de passerede, sluttede en Skare Bønder sig til dem. De var kun væbnede med Spyd og Høtyve og Leer, som de havde rettet ud paa Skaftet. Men deres Had til Adelsmændene var saa stort, og de vidste saa vel, hvad der ventede dem, om de blev overvundne, at de blev lige saa gode Stridsmænd som de tyske Landsknægte, der alene kæmpede for Sold og Bytte og tjente én Herre i Dag og en anden i Morgen.

Den Hob, som drog Syd paa, kom først til Bagge Griis's Gaard, Klarupgaard, som ikke var befæstet, men ellers en skøn Ejendom. Herremanden var ikke hjemme, og da de saaledes ikke kunde faa at vide, om han vilde følge Kong Kristian eller ej, afbrændte de Gaarden paa en Vare.

„Bedre for meget end for lidt," sagde Oluf Klinte, som var deres Anfører.

Da Flammerne slog højt op om alle Gaardens Længer, drog de videre, efter at de først havde slukket deres Tørst i det Øl, de fandt i Kælder og Bryggers og hængt et Par tro Tjenere, der søgte at værge deres Herres Ejendom. Og som de syngende og skraalende drog henad Vejen, kom pludselig en Rytter farende imod dem i rasende Galop.

De veg til Side, men stak efter Hesten med deres Vaaben uden at ramme den. Før de vidste af det, var Manden forsvunden Nord paa.

„Det var Hr. Bagge," sagde en af Bønderne.

„Lad ham ride," sagde Oluf Klinte. „Han faar ikke Tag over Hovedet i Nat, og naar han til Aalborg, vil Kaptajn Klement nok tage sig af ham."

Det var ganske rigtig Bagge Griis, hvem den flygtende Borgmester Jens Olesen havde indhentet og fortalt om Skipper Klements Ankomst. Hr. Bagge forstod fuldtvel, hvad det betød, og var paa Timen vendt om for at forsvare sin Gaard, om Fribytterne skulde vove sig derned. Til at begynde med var han fulgt af seks Svende, men de faldt af en efter en, saa rask han red. Han mærkede det ikke, tænkte ikke heller derpaa, men galopperede ustandseligt videre.

Allerede langt borte fra saa han Flammeskæret, der viste, hvad Skæbne, der havde overgaaet Klarupgaard. Han jog Sporerne i Hestens blødende Flanker, og da han naaede Borgeleddet, styrtede Dyret under ham.

Hr. Bagge raabte paa sine Mænd, men ingen svarede. Han forstod, at de alle var flygtede. Hans Fod rørte ved noget blødt, og han saa, det var Liget af hans ældste og troeste Tjener.

Han blev staaende ved Borgeleddet og stirrede ind i Ilden, til Gaarden var helt brændt ned. Saa bøjede han sig over sin styrtede Hest, og da han saa den var ganske sprængt og aldrig vilde komme til at bære ham mere, jog han sin Daggert i Hjertet paa det gode Dyr.

Derefter løste han Saddel og Bidsel, gik til Folehaven og fangede sig en anden Hest, sadlede den og red med det samme til Aalborg. Han kom der midt om Natten, og Porten var stængt. Saa satte

han sig paa Grøfteranden udenfor, tog Bidslet af Hesten og lod den græsse. Til Sol stod op, sad han der og stirrede med sammenbidte Tænder og knyttet Haand. Engang imellem tog han sin Daggert frem og følte, om den var spids og skarp, og da han mærkede, dens Spids var bøjet mod et af Hestens Ribben bankede han den utaalmodig ud med en af Vejens Sten.

Da Porten blev aabnet, sad han til Hest og begærede i en barsk Tone Adgang.

„Hvem søger I?“ spurgte Vagten. „Kaptajn Klement har taget Byen i Besiddelse som Kong Kristians Høvedsmand.“

„Just ham søger jeg,“ sagde Hr. Bagge.

„Jeg skal melde Jer til Kaptajnen, naar I vil sige mig Eders Navn,“ sagde Vagten.

„Jeg hedder Bagge Griis og er for god en Mand til at forhøres af en Røver som dig,“ sagde Herremanden.

I det samme sporede han Hesten og red Karlen overende og sprængte gennem Porten og opad Gaden mod Slottet.

De fleste af Byens Folk sov endnu paa den Glædesrus, de havde drukket sig den foregaaende Aften. De, der var oppe, stirrede efter Hr. Bagge, men prøvede ikke paa at standse ham, og det vilde ikke heller været nemt, saa rasende han red.

Slotsporten var aaben, efterdi ingen frygtede nogen Fare. Han sprængte igennem den uden at agte paa Vagtens Raab, sprang af Hesten og stormede op ad Trappen til Hallen, hvor han havde pokuleret saa tidt med Peder Lykke.

Skipper Klement var opstanden. Han havde hos sig Skipper Herman og Skipper Thomas, to andre Fribyttere, som havde fulgt ham paa hans Færd til Søs og nu vilde dele dette æventyrlige Togts Fa-

rer og Bytte med ham. De drøftede Planerne for deres Felttog i Jylland, og saa ivrige var de i Samtale, at de ikke saa op, før Bagge stod foran dem.

„Hvem af jer er Klement?“ spurgte han.

Hans Røst var hæs af Tørst og Raseri og Nattevaagen.

Skipper Klement rejste sig, bred og stærk som han var, og maalte Herremanden med et roligt Blik.

„Skipper Klement er mig,“ sagde han.

Bagge Griis jog sin Daggert mod hans Bryst uden at sige et Ord. Stødet var saa voldsomt, at Klement tumlede bagover og faldt. Herman greb efter ham for at støtte ham, mens Thomas for løs paa Drabsmanden.

Men Hr. Bagge var ude af Døren og nede i Slotsgaarden, før han blev grebet. Han svang sig paa sin Hest og red mod Porten. Oppe paa Muren stod Oluf Skomager, som ikke havde Ro paa sig for Magtglæde og gik og biede, til han kunde faa Skipper Klement i Tale.

„Grib den Mand der,“ skreg Oluf. „Han er den lumpneste Bondeplager i hele Herredet. Fang ham levende eller død, Kaptajn Klement giver en Dukat til den, der bringer ham hans Hoved.“

„Kaptajn Klement giver ingen Dukater mer,“ raabte Bagge Griis. „Jeg har stukket min Daggert i den Røvers Hjerte. Han ligger deroppe paa sine Gerninger.“

Der kom løbende Folk til fra alle Kanter af Slottet, og de stod maalløse over Hr. Bagges Ord. Skipper Thomas slog Ruden ud oppe i Hallen og raabte:

„Grib ham, slaa ham ned!“

Bagge Griis lo højt og haansk og sporede sin Hest mod Porten. Vagten veg til Side for dens

Spring. Oluf Skomager greb en Tagsten, der laa for hans Fod og slyngede den mod den dumdristige Herremand.

Han ramte ham i Hovedet, saa Blodet randt over hans Ansigt og blændede hans Blik. Men han havde endnu Kraft til at spore Hesten.

Den sprang gennem Porten, trampede en Mand ned paa den smalle Bro, galopperede med sin saarede Rytter gennem Gaden ud af Byporten og sønderpaa.

Da den naaede Hasseriis Kær, styrtede den og Bagge Griis med den. Tre Dage efter blev han funden, død af sit Saar.

Men da Hurlumhejen paa Slottet var endt, sad Skipper Klement roligt og drak sit Morgenøl med sine Mænd.

Han bar en Ringbrynje under sin Kjortel, og Hr. Bagges Daggert havde ikke givet ham saa meget som en Rift i Huden.

TOLVTE KAPITEL.

Rustninger.

Jens Hvas stod i sin Borggaard med Gaardfogeden og Per og saa paa Brystværnet, der hegnede Kaas.

Der var kommet Bud, at Klement havde erobret Aalborg og brændt Klarupgaard og endnu et Par

Herregaarde i Omegnen. Først var det løse Rygter, men siden blev det fuldt ud bekræftet af paalidelige Mænd. Hr. Jens vidste ogsaa om Bagge Griis's Forsøg paa at dræbe Klement og hans Død i Hasseriis Kær. Han forstod, at Faren truede, og maatte tænke paa sin Gaard, der næppe vilde gaa Ram forbi, om Oprøret bredte sig.

Men han kom kun til et sørgeligt Resultat.

Det blev ham ganske klart, at den Smule Brystværn og den smalle Grav udenfor ikke kunde modstaa et ordentligt Stormløb, selv om Fjenden var nok saa lidt kampøvet. Desuden havde han ikke mere end otte Svende foruden den gamle Gaardsfoged, der næppe kunde regnes for en Mand. Blandt de otte var Niels, hvem han ikke stolede paa. Og det var rent ugørligt i Tider som disse, at skaffe flere Folk. Der var ingen Herremand, han havde jo god Brug for sine Svende, og hver en Karl, man tog af Almuen, kunde i et givet Øjeblik blive Forræder.

Saadan sagde Per, og Gaardsfogden nikkede. Men Jens Hvas rystede sørgmodig paa Hovedet.

„Det er rigtigt nok, som du siger, Per," sagde han. „Kun kan vi ikke kalde den Forræder, der staar med sine Fæller i den Kamp, som nu kommer."

„Om han har svoret Husbond Eden og bryder den, da er han vel en Forræder," sagde Per. „Se nu til Niels, hvor han gaar og skuler."

Jens Hvas kaldte Niels for sig og krydsforsørte ham, men fik intet ud af den snu Bondekarl. Hen paa Dagen stod de alle og saa over mod Mors, hvor der flammede en stor Brand. Jens Hvas var ikke i Tvivl om, at det var en Adelsgaard, der gik op i Luer, men han talte ikke derom. Folkene var trykkede og urolige, og den Nat rømte Niels.

„Hvad vil du gøre?" spurgte Fru Gertrud, da de sad sammen i Hallen, og hendes Husbond havde tiet længe og stirret med et tungt Blik.

„Jeg ved det knap selv," sagde han. „Nødig giver jeg min gode Gaard til Pris for Oprørerne, som sikkert ikke skaaner den. Men jeg tænker, jeg bør være i Viborg, om det kan lykkes mig at berolige Borgerne dér. De er alle paa Kong Kristians Parti, Martin Hegelund ogsaa."

„Da tager du mig og Børnene med," sagde hun.

„Visselig gør jeg det," sagde Jens Hvas. „Om ellers du tør vove dig med mig ene gennem Landet. For kan vi end ikke værge Gaarden mod en Hær, saa skøtter jeg ikke om at give den til Pris for den første den bedste Hob, der strejfer rundt i Landet. Derfor er det min Agt at lade alle Svendene blive her under Pers Anførsel. Saa maa de redde sig, som de kan bedst og selv skønne om det nytter at gøre Modstand."

„Saadan er det godt," sagde Fru Gertrud.

Næste Dag kom Mogens Munk ridende fra Voldstrup. Han havde med sig tyve fuldt rustede Svende til Hest og blev holdende udenfor Vindebroen, som var trukket op. Jens Hvas tænkte først, at han vilde overfalde ham og hævne sig for den Tort, han havde lidt i Viborg. Men det var dog ikke Mogens Munks Mening. Han bød God Morgen saa høvisk, som det var ham muligt, og Hr. Jens tænkte undrende, hvad det skulde betyde.

„Vil du ikke stige af og komme ind?" spurgte han. „Har jeg end ikke Plads til alle disse Svende, saa er her da et Krus Øl til dig, især om du kommer med Fred og Forsoning, som det synes."

„Jeg takker for Tilbudet," sagde Mogens Munk. „Men jeg kan ikke modtage det. Jeg agter mig til

Aarhus, hvor Adelen samles for at drage mod Klement. For tre Dage siden kom der Bud fra Mogens Gjøe. Jeg tænkte ellers, du skulde sammesteds hen."

„Hr. Mogens har intet Bud skikket mig," sagde Jens Hvas. „Da jeg var hos ham i Skanderborg bød han mig tvært om blive i Viborg og gøre mit til at berolige Almuen, om Oprøret skulde naa saa langt mod Syd."

„Naa saadan," sagde Mogens Munk. „Jeg tænker ogsaa, vi er nok til at slaa det sammenløbne Pak."

„Vogt dig for dem, Mogens," sagde Jens. „Om Rygtet ellers taler sandt, har alle Vendelboerne rejst sig, og er de end slet bevæbnede, saa bør vi mindes deres Mod fra de andre Gange, de rejste sig mod Adelen. Saa er ogsaa flere Adelsmænd gaaet med Klement og har taget mod Forleninger af ham. Jens Markvardsen har faaet Børglum Kloster og Klaus Dyre Vreilev."

„Saa godt underrettet, du er," sagde Mogens Munk spodsk. „Saa ved du kanske ogsaa, at Fribytterne har givet Hundslund til en ufri Bonde og Aastrup til en Tolder i Aalborg."

„Det har jeg ikke hørt," sagde Jens Hvas. „Men det var da at vente, at han belønnede sine Tilhængere. Gjorde han ikke det, blev hans Herredom sagtens kort."

„Det gør det nok alligevel," sagde Mogens. „Og da ve Bønderne og tifold ve de Adelsmænd, som lod sig daare og gik med ham. Men du og jeg tænkte altid forskelligt om de Dele."

„Vi gjorde saa," sagde Jens Hvas. „Men Tiden er nu kommen, da det ikke har stort at sige, hvad vi tænker. Nu staar du og jeg paa samme Side, al den Stund vi begge var i Ry og hyldede Hertugen

som den udvalgte Knoge. Om saa det var Bispen i Viborg og din Broder i Ribe, kom de i Tanker om, at han var den bedste for os alle."

„Vi gjorde det af Nød, som du helt vel ved," sagde Mogens Munk. „Ilde er det, at saa arg en Kætter skal beklæde Rigets Trone. Men hellere ham end Tyrannen paa Sønderborg. Slap han løs, da gjaldt det Livet for os alle. Saa tænkte vi, vi maatte hellere skifte Tro og beholde Liv og Gods."

„Mange var de, som gav Liv og Gods for deres Tro," sagde Jens Hvas og smilte. „Men det faar nu være, som det er. Om ellers du følger den udvalgte Konge, til vi faar Ende paa Krigen og Elendigheden, da skal jeg ikke mindes, hvad ondt, der har været mellem os. Sig mig saa, hvorfor du gæster mig i Dag, naar du ikke vil indenfor min Dør."

Mogens Munk saa rasende paa ham, men tog sig straks i det igen.

„Jeg red herom af for at tale med dig om de Gaarde ved Palstrup, som vi skulde mageskifte," sagde han. „Det er ikke godt at vide, hvordan det gaar i Tider som disse, og jeg vil høre endnu en Gang dit Ord for, at Handlen er i Orden."

„Den er i Orden," sagde Jens Hvas. „Jeg gav dig en Gang mit Ord, og det staar jeg ved. Saa snart der atter er Fred i Landet, kan vi fuldbyrde Mageskiftet paa de Vilkaar vi blev enige om."

„Saa er det godt," sagde Mogens Munk. „Jeg tager dine og mine Mænd til Vidne paa din Mund."

„Tag saa mange Vidner, du vil, Mogens," sagde Jens Hvas og lo.

Saa lettede Mogens paa Hatten og red bort med sine Mænd.

„Hr. Mogens er Eders Fjende, som før," sagde Per.

„Det er han,“ sagde Jens Hvas. „Men jeg klarer mig nok for ham.“

Forinden Jens Hvas drog til Viborg med Fru Gertrud og Børnene, red han over til Spøtrup for at tale med Jens Lavesen om Sagerne. Det var hans Agt at bede ham tage sig af Per og Svendene, om det skulde blive nødvendigt for dem at fly fra Kaas.

En Stund holdt han udenfor Gaarden og saa paa den stolte Bygning, som rejste sig med sine takkede Gavle og de dobbelte Volde og Grave. Han tænkte, at om han ejede saadan en Borg, da skulde han sagtens modstaa, om saa det skulde være tusinde Bønders Angreb. Ja, havde han Mandskb nok, maatte Borgen kunne udholde en regelret Belejring af øvede Krigsfolk. Han tænkte, at om han overlevede disse urolige Tider, da vilde han befæste Kaas. Han havde ved Sparsomhed og klog Handel samlet sig saa meget Gods, at han vel kunde gøre det. Han sad paa sin Hest og drømte om baade Taarn og Tind, der skulde rejse sig paa hans Arveejendom, saa hans ældste Søn kunde sidde frank og fri og følge den Herre, hans Samvittighed sagde ham var den rette.

Som nu han var hensunken i saadanne Tanker, kom Jens Lavesen frem paa Muren over Porten og kiggede paa ham. Vindebroen var trukket op og Vagterne fordoblede, som ventede Bispens Foged Angreb, hvad Time det skulde være.

„Bespejder I min Borg, Hr. Jens?“ raabte han over til ham.

„Jeg kan ikke høre, hvad I siger,“ raabte Jens Hvas tilbage. „Lad Broen gaa ned. Jeg er kommet for at tale med Jer.“

Jens Lavesen betænkte sig en Stund og gav saa Ordre til, at Broen skulde nedlades. Han troede

ikke Jens Hvas over en lav Sko, men tænkte, der kunde vel ingen Fare være, naar han var ene.

Men tvært tog han imod ham, da han red ind i Borggaarden, saa tvært, at Hr. Jens ikke stod af sin Hest.

„Jeg drager i Morgen den Dag til Viborg,“ sagde han. „Jeg kommer blot for at bede Jer se lidt efter mine Svende, om Oprørerne skulde komme til Salling og berende Kaas.“

„Jeg har saa mange Folk som jeg kan brødføde,“ sagde Jens Lavesen. „Og Hr. Jørgen gav mig strenge Ordrer til ingen fremmede at indlade.“

„Jeg tænkte, vi stod alle hinanden bi i saadanne Tider,“ sagde Jens Hvas og saa lige paa Fogden.

„Kan I lide paa Eders Svende, Hr. Jens?“ sagde Jens Lavesen. „I har Ord for at være Bøndernes Ven frem for nogen Herremand i Salling, ja længere bort endnu. Der er ogsaa dem, der siger, at I er Skipper Klements hemmelige Tilhænger og bier blot paa en Lejlighed til at slutte Jer til ham.“

„Den, der sagde det, for med Løgn,“ sagde Jens Hvas. „Men jeg vil ikke strides med Jer om de Dele. Jeg har nu forebragt mit Ærinde, og I skal vide, at jeg er den udvalgte Konges Mand, saa godt som Eders Biskop og nogen anden Adelsmand i Jylland. Om I nægter mig den Haandsrækning, jeg beder Jer om, da skal I staa mig haardt til Regnskab, naar Tiden kommer. Men kanske der ingen Lejlighed bliver dertil, og da skal I nøjes med, at jeg anser Jer for en Skalk og en Øjentjener.“

Han var saa vred, som Jens Lavesen aldrig havde set ham. Uden flere Ord vendte han sin

Hest og red ud af Gaarden. Fogden lod Vindebroen drage op efter ham og skikkede samme Dag ridende Bud til Hald for at melde Biskoppen det forefaldne og spørge, hvordan han skulde forholde sig.

„Lid ikke paa Jens Hvas,“ var Biskoppens Svar.

TRETTENDE KAPITEL.

Slaget ved Svendstrup.

Skipper Klement havde rejst alle Vendelboerne. Som een Mand havde de svoret til hans Fane, og Herregaardene flammede over hele Nørrejylland. Kun faa var de Adelsmænd, der slog sig paa hans Parti, og de, der ikke gjorde det, blev ført fangne til Aalborg og sad i Slotskælderen betyngede med svære Lænker.

I Aalborg førte Fribytteren Hof som en lille Konge. Han omgav sig med en Livvagt af tyske Landsknægte og holdt hver Dag Raad med sine Mænd. Jens Finke var den snildeste og den, han forlod sig mest paa. Hans Raad fulgte han, naar han skikkede Bud til Grev Kristoffer i København, at han maatte sende flere Landsknægte herover, om Oprøret skulde lykkes.

For selv om han havde vundet Sejr paa Sejr, saa havde han endnu ikke haft at gøre med en vir-

kelig Stridsmagt. Hans Bønder kunde sagtens brænde Herregaardene een for een, men om Adelsmændene samlede sig til en ordentlig Hær, da vilde det blive en anden Sag. Dertil kom, at Hertug Kristian var i Færd med at slutte Fred med Lybekkerne. Gik den Sag i Orden, da kunde den udvalgte Konge lettelig sende en Styrke op i Jylland, maaske endda under sin navnkundige Feltherre Johan Rantzau, og Klement var klog nok til at vide, at hans Bønder aldrig kunde holde Stand mod saadan en Hær.

Hver Aften svirede han og hans Høvedsmænd paa Slottet. Stundom hentede de de fangne Adelsmænd op af Kælderen og forlystede sig ved at martre og forhaane dem, men hvor vildt det end gik til, saa trak Jens Finke sig altid tilbage, før han blev beruset, og hvor drukken end Skipper Klement blev, saa var han oppe næste Morgen før nogen af de andre, og hans Hoved var saa klart og hans Arm saa stærk, som om han intet havde drukket.

Saa kom der Bud, at Adelen samlede sig i Aarhus.

Erik Banner til Asdal og Holger Rosenkrantz til Boller var deres Anførere, og Hertugen havde sendt dem Jost Globæk med en Fane Ryttere fra Holsten.

Skipper Herman og Skipper Thomas raabte op, at det blev lystigt at drage til Aarhus og slaa de adelige Hunde. Men Jens Finke rystede paa Hovedet.

„Lad dem komme nærmere,“ sagde han. „Hvad skal vi rende efter dem for. De kommer nok til os.“

Han havde sine Spejdere ude alle Vegne og vidste god Besked om Adelshærens Styrke.

I hvert et Sogn Nord for Gudenaa havde han sine paalidelige Mænd. Om hver en Herremand vidste han, hvor mange Svende han kunde stille paa Benene. Han og Skipper Klement sad og overlagde, hvordan de skulde gribe Tingen an.

„De er overmodige, og paa deres Overmod skal vi sejre," sagde han. „De regner Bønderne for intet og drager sikkert herop uden at bie paa Forstærkning fra Hertugen. De er ikke mere end seks Hundrede Mand stærke, og kommer de nu, saa kan vi slaa dem. Lad os drage saa mange Bønder til os som muligt og roligt bie paa, hvad der vil ske."

Skipper Klement fulgte hans Raad, hvor meget end de andre Anførere larmede. Han samlede seks Tusinde Vendelboer i Aalborg og i en Lejr, han opslog Syd for Byen. Hver Dag var han i Lejren og opflammede dem ved sine Taler om den fangne Konge paa Sønderborg, som de skulde drage ned og befri, naar nu de havde slaaet Herremændenes Hær. Bønderne greb fastere om deres Høtyve og Leer og svor at følge ham i Liv og Død.

Den femtende Oktober kom Adelshæren til Svendstrup, som ligger en Mil Syd for Aalborg. De havde redet godt den Dag og besluttede at holde Rast for Natten for saa næste Morgen at ride mod Byen og gøre Ende paa Bøndernes Oprør. Ikke en af dem faldt paa, at denne Krig kunde blive andet end Legeværk. De kendte for godt de fattige og usselige Bønder, som stod foran dem med Huen i Haanden og Ydmyghed i Øjnene, og kunde aldrig tænke, de skulde kunne yde nogen Modstand mod de pansrede Riddere og Svende. Sorgløse gik de til Ro for Natten uden saa meget som at udstille Vagtposter, og mangt et Bæger tømte de paa en lykkelig Sejr næste Dag.

„Blot ikke Bønderne er rendt, saa der slet ikke bliver nogen Batallie," sagde Holger Rosenkrantz.

Der kom en Bonde til dem, som navngav sig som Esbern Nielsen fra Store Vorde, et Stykke Øst for Svendstrup. Han begærede at føres for Høvedsmanden og fortalte, at Bøndernes Hær var større, end de tænkte. Han raadede Holger Rosenkrantz til at drage tilbage og oppebie Hjælpen fra Hertugen. Men Holger Rosenkrantz lo, og Erik Banner og de andre Herrer lo med ham og vilde intet høre.

Saa gik Esben Nielsen gennem Lejren og saa, hvor faa de var, og hvor ubekymret de havde lejret sig. Stille listede han sig bort og kom endnu før Midnat til Aalborg, hvor han bragte Skipper Klement alle fornødne Underretninger.

Klement afbrød øjeblikkelig Drikkelaget og fik hele sin Hær paa Benene, mens Jens Finke omhyggelig udspurgte Esbern Nielsen. Han fik at vide, at Svendstrup laa i side Enge, hvor Vandet paa denne Aarstid stod højt, og Grunden var sumpet og gyngende. Men Vester for Byen laa der et Højdedrag, som var tørt og godt, og derhen kunde man komme, dækket af Mølledammen og Aaen, der løb mellem Aalborg og Adelshæren.

Esbern Nielsen vilde liste sig ud af Aalborg, som han havde listet sig ind i den, men ret udenfor Porten løb han paa Thøgen Bonde, som greb ham i Kraven og standsede ham.

„Saa længe siden vi saas, Esbern," sagde Thøgen. „Du var ikke med i vort Raad, de sidste Gange vi mødtes, og du véd for meget til, at jeg tør lade dig gaa fri. Jeg tænker, det er bedst, vi tager dig i Forvaring indtil videre."

„Jeg har ikke kunnet komme for Sygdom," sagde Esbern. „I Nat er jeg staaet op af min Seng

og har bragt Kaptejn Klement Underretning om Adelshæren, som ligger ved Svendstrup."

Skipper Thomas kom forbi i det samme og bekræftede, at saadan forholdt det sig.

„Jeg tror dig ikke, Esbern," sagde Thøgen Bonde. „Dit Øje er falsk, og du blev bleg om Næsen før, da jeg greb dig i Kraven."

Men der var ikke andet at gøre end at lade ham gaa efter Thomas's Vidnesbyrd.

„Følger du med os til Svendstrup?" spurgte Thøgen.

„Nej," sagde Esbern. „Jeg gaar hjem til Store Vorde. Jeg er syg og har ondt ved at holde mig paa Benene."

Han rystede som et Espeløv, og Thøgen lod ham gaa.

Nu drog Bondehæren til Svendstrup og naaede i god Behold Højdedraget, hvor de tog Stilling. Saa tavse de gik, kunde det ikke undgaas, at der gik Larm af saa mange Menneskers Bevægelser, og da de ved Daggry var opstillede i deres Slagorden, var ogsaa hele Adelshæren paa Benene.

„Jeg tror, Gud fordømme mig, at det Rak løber godvilligt i vore Sværd," sagde Holger Rosenkrantz og vilde ikke tro sine egne Øjne.

„Kan hænde de er stærkere, end vi troede," sagde Erik Banner. „Klogest var det nu, om vi trak os tilbage og udspejdede deres Stilling."

„Skønt vilde det være, om saa mange gode Herrer veg for en Bondehob med Leer og Plejle. De har sparet os Ridtet til Aalborg. Nu giver vi dem med det samme de braadne Pander, de tørster efter."

De andre Herrer hilste ham med høje Bifaldsraab, og snart var hver Mand i Sadlen. Det var alt det, Erik Banner fik sat igennem, at Jost Glo-

bæk med sin Fane Ryttere fik Befaling til at ride udenom og falde Bønderne i Ryggen.

„Nu bier vi en Time, til han er paa sin Post," sagde Hr. Erik.

„Ikke et Minut bier jeg," raabte Holger Rosenkrantz og drog sit Sværd. „Frem alle Mand, slaa de Hunde ned for Fode."

Under jublende Raab sporede Herremændene deres Gangere og red med Svendene løs paa Højdedraget, hvor Skipper Klement rolig biede paa Angrebet.

„De Daarer," sagde Jens Finke og gned sine Hænder og lo. „Se, se . . . nej bi endnu en Kende, saa falder vi over dem."

Bønderne stirrede gennem Morgentaagen mod Adelshæren, og der var ogsaa noget at se paa.

Med løftede Sværd og blinkende Hjelme og Harnisker for Rytterne frem i fuldt Firspring. Højt lød deres Raab, og mangen en lille Bonde skælvede, som han stod med Høtyven i sin Haand og stirrede mod sine Tyranner. Men saa kom der pludselig en Standsning. De forreste Ryttere sank i de side Enge. Hestene stampede og vrinskede og sank bestandig dybere i Dyndet. Rytterne sporede dem og raabte. De bageste, som ikke saa, hvad der var sket, trængte paa. De forreste styrtede under dem. Hest styrtede efter Hest og de tunge, jernklædte Ryttere mellem dem.

„Frem," raabte Skipper Klement.

„Slaa Hestene," raabte Jens Finke. „Mændene faar vi sagtens Ram paa."

Ned fra Højdedraget myldrede Bønderne med vilde Skrig, der rummede al deres Had og Hævntørst. De jog Spydene i Hestenes Bringer. De slog Mændene med Plejle og Køller, spiddede dem paa deres Høtyve og knuste deres Pandebrask med Økserne.

„Slaa paa de Jernben," raabte Thøgen overlydt.

I en halv Time var Slaget afgjort.

Fjorten Adelsmænd laa slagne i Mosen, nogle Stykker var fangne, og Resten var flygtede det bedste de kunde over Svendstrup Mølledam. Holger Rosenkrantz var falden. Erik Banner holdt et Øjeblik sin Hest an og søgte at standse de flygtende. Han raabte til dem, at Jost Globæk maatte komme med sine Ryttere, og saa vilde Slaget vende sig. Men ingen hørte hans Raab, og Jost, som havde bemærket Nederlaget, var skyndsomst retireret med sine Folk.

Saa flygtede Adelshæren mod alle Verdens Hjørner. Erik Banner naaede selv til Aarhus og bragte Mogens Gjøe Efterretningen.

Men Skipper Klement og Bønderne gav sig god Tid til at plyndre de faldne.

„Nu drager vi videre mod Randers," sagde Thomas og Hermann og Oluf Klinte, og alle Bondehøvedsmændene stemmede i med.

„Vi kan ikke berende Randers," sagde Jens Finke. „Den er stærkt befæstet, og Adelen vil strømme dertil alle Vegne fra. Lad os trække os tilbage til Aalborg og bie paa Forstærkning, inden vi gaar videre frem."

Klement fulgte ikke hans Raad. Rask drog Hæren videre Syd paa. Men inden de forlod Slagmarken, viste Esbern Nielsen sig pludselig.

„Ej, er du rask igen," sagde Thøgen Bonde spodsk.

„Glæden over Sejren gav mig Kræfter," sagde Esbern.

„Der er ikke uden Løgn i din Mund," sagde Thøgen. „Jeg skal vare Kaptejn Klement for dig."

Men Klement vilde ikke høre paa hans Ord.

„Esbern var det, der bragte mig Bud om Adelshærens Stilling ved Svendstrup," sagde han. „Næst vor egen Tapperhed, skylder vi ham Sejren."

Han skænkede ham en gylden Kæde, han havde taget paa et af de faldne Adelsmænds Lig. Esbern takkede mangfoldigst, men Thøgen saa, hvordan han siden listede sig bort fra Hæren.

FJORTENDE KAPITEL.

Fornuften sejrer.

Da Klement og hans Hær naaede Randers, slog de Lejr paa Flintebjerg og lavede sig til at storme Byen. Men det blev straks klart, at Jens Finke havde haft Ret i sin Advarsel.

En Del Folk, som den udvalgte Konge havde sendt Holger Rosenkrantz til Hjælp men som han ikke havde villet oppebie, da han drog mod Aalborg, laa nu i Byen, hvor ogsaa efterhaanden hele den slagne Adel samlede sig med Erik Banner i Spidsen. Borgerne arbejdede Dag og Nat paa at udbedre Befæstningen. Og Syd for Gudenaa laa Mogens Gjøe med Aarhus og Ribebispens Mænd og en Del af Almuen, som ikke havde lyttet til Oprørernes Udsendinge.

„Lad os drage tilbage til Aalborg," sagde Jens Finke.

Skipper Klement havde gerne fulgt hans Raad,

som han nu saa var godt, men han kunde ikke faa de andre Anførere med sig, og Bønderne var ganske vilde over Sejren ved Svendstrup.

„Køller har vi og Spyd og Høtyve og Plejle," sagde Jens Finke. „Det kan være godt nok i Nærkamp mod staalklædte Ryttere, som sidder fast i Mosen. Men ikke kan vi med saadanne Vaaben berende en velbefæstet Stad, som har en stor Besætning. Lad os drage tilbage til Aalborg og bie, til Grev Kristoffer sender os Forstærkning."

„Kan Du faa dem til at bie," sagde Klement og pegede ud over Lejren, hvor Bønderne drak og sang, og alle var mer eller mindre berusede.

Saa løb de Storm i deres Rus og blev slagne tilbage med braadne Pander. Med Nød og næppe fik Klement dem samlede til et nogenlunde ordnet Tilbagetog, og Jens Finke, som var den klogeste af alle hans Mænd, blev ramt af et Flinteskud og døde med det samme.

„Selv om jeg havde sejret, havde Sejren været for dyrt købt ved Jens Finkes Død," sagde han til Skipper Thomas og Herman, der for sent maatte indrømme deres Uret.

Men ligesom Byens Forsvarere ikke turde forfølge Bønderne, saadan var Nederlaget heller ikke større, end at Hæren snart forvandt det og paa Tilbagevejen til Aalborg stormede og brændte en Mængde Herregaarde. Næs og Visborg og Dalsgaard gik op i Luer, og ikke bedre gik det Nørlund og Torstedlund, Albæk, Tjele, Kleistrup og Vinge.

Alle Vegne lyste de røde Luer mod Himlen. Blandt dem der saa det og forstod, hvad det betød, var Jens Hvas og Martin Hegelund, der sammen en Kveld var reden ud af Viborg for at spejde.

I mange og lange Dage havde Herremanden fra Kaas talte den Viborger Borgermester til Rette, og omsider var det lykkedes ham at gøre ham begribeligt, at han satte Liv og Velfærd paa Spil, om han sluttede sig til Oprørerne.

Jens Hvas var bedre underrettet end Hr. Martin. Dels havde han et klarere Syn paa, hvad der gik for sig i Riget i de Dage og forstod bedre at vurdere de stridende Kræfter. Dels modtog han stadig Bud fra Mogens Gjøe, der var snart her, snart der i den udvalgte Konges Tjeneste, men aldrig glemte at lade sin tro Mand i Viborg vide, hvordan Sagerne stod, og hvad han ventede af ham.

Ikke engang Adelens store Nederlag ved Svendstrup rokkede Jens Hvas's Tro paa Hertug Kristians Sejr.

Det fik de Bud om af Mogens Munk, som ikke havde været med i Slaget, al den Stund han kom for sent, men stødte paa Jost Globæk og hans Ryttere og flygtede med dem Syd paa. Han fik ved den Lejlighed ogsaa talt med Rigets Hofmester og glemte ikke at sværte Jens Hvas for ham. Saa drog han over Viborg til Voldstrup for at værge sin Gaard, om det gjordes nødig, endda han ikke troede, Oprøret vilde brede sig saa langt mod Vest, og i Viborg talte han med Borgermesteren og Jens Hvas.

„Ser I det," sagde Hr. Jens. „Vi saas end en Gang, endda I ikke troede det."

„Kommer Bønderne hid?" spurgte Martin Hegelund.

„Om de kommer, da bliver det kun en liden Hob," sagde Mogens Munk. „Klement, Gud fordømme hans Sjæl, er med Hovedhæren paa Vejen tilbage til Aalborg, om de ikke er der allerede.

Sandelig, det bliver en svar Regnskabens Dag, naar vi faar Bugt med Urostifterne. Hjertelig gerne vilde jeg med egne Hænder være med til at rette de Adelsmænd, som har fulgt den Nidding og Sørøver."

„Tror I Adelen sejrer?" spurgte Martin Hegelund.

Mogens Munk lo haanlig.

„Det tænker jeg," sagde han. „Men spørg Jens Hvas. Han mener, han er klogere end vi andre."

„Jeg mener som Mogens," sagde Jens Hvas.

Saa red Mogens Munk ad Voldstrup til, og Hr. Jens og Borgermesteren lod deres Heste sadle og red ud til Randersvejen for at spejde.

„Jeg véd det for vist, Martin," sagde Jens Hvas, „at den udvalgte Konge har sluttet Fred med Lübeck. Da har han Johan Rantzau og al den Stridsmagt fri, som var bunden i Holsten, og det vil ikke vare mange Uger, før den navnkundige Feltherre er i Jylland med sine Landsknægte og Ryttere. Hele Adelen og Almuen Syd for Kongeaaen vil slutte sig til ham. Tror I virkelig, Klement kan modstaa en saadan Stridsmagt."

„Grev Kristoffer har lovet ham Hjælp fra København," sagde Martin Hegelund.

„Greven har nok i at skøtte sit eget," sagde Jens Hvas. „Naar Oprøret i Jylland er slaaet ned, gaar Johan Rantzau til Fyn, hvor Bønderne ligeledes har rottet sig sammen. Saa gaar Farten til Sjælland og København, og inden et Aar sidder Hertugen uanfægtet paa Rigets Trone."

De holdt paa en høj Bakke og saa to store Ildebrande i det fjerne.

„Det er Tjele og Vinge," sagde Martin Hegelund.

„Det er sagtens saa," sagde Jens Hvas og suk-

kede. „Hver Herregaard, de brænder, saar nyt Had, hvoraf der vokser blodig Hævn. Er ogsaa Mogens Munk og hans Fæller den sande Skyld i Oprøret, saa sandt de har pint Bønderne udover deres Evne, saa bliver det den arme Almue, der kommer til at undgælde derfor, naar Krigen er endt."

„I holdt jo selv mangen god Gang med Bønderne, Hr. Jens," sagde Borgmesteren.

„Det gør jeg endnu," svarede Jens Hvas. „Aldrig saa jeg med roligt Sind paa deres haarde Lidelser. Var jeg Konge i dette Land, saa skulde jeg som den arme Fyrste paa Sønderborg sætte mit Liv og min Krone ind paa at bedre deres Kaar. Men Tiden er ikke til det, Gud bedre det. Og aldrig raadede jeg Bønderne til at gribe til Vaaben og fare voldelig frem. De har jo ingen Vaaben, de usselige Stakler. Leen er gjort til at meje det gode Korn og ikke til at rive Bugen op paa Herremandens Hest. Og slaar de ogsaa Hjerneskallen i Stykker med Plejlen paa en af deres Undertrykkere, saa slaar de med samme Slag hundrede gode Gaarde ud af deres egne Hænder. Véd I, Martin, hvad der vil ske efter dette."

„Er der nogen, som ved det," sagde Borgermesteren.

„Ja, det ved jeg," sagde Jens Hvas. „Der hører ikke megen Visdom til at forudsige Enden. Naar Oprøret er kuet, vil Bønderne have deres Gaarde forbrudt med deres Liv og maa tage Jorden til Fæste igen af Kronen."

„Da bliver Kongen mægtig," sagde Borgermesteren. „Det synes mig ikke ilde."

„Mig ikke heller," sagde Jens Hvas. „Naar blot det gik saadan. Men hans Naade vil være nødt til at forlene Adelen med Gaardene for at skaffe sig

Penge til Rigets Styrelse. Og ikke anderledes vil det gaa med den katholske Kirkes store Godser. Det vil altsammen falde tilbage til Adelen, og den vil blive mægtigere end nogen Sinde før."

„Saa ilde I spaar, Hr. Jens," sagde Martin Hegelund.

Jens Hvas smilede sørgmodig. En Stund holdt de tavse og saa Gaardene brænde i det fjerne. Saa vendte de deres Heste og red langsomt tilbage til Viborg.

„For hvem spaar jeg ilde?" sagde Herremanden, idet han optog Samtalen igen. „Er det for mig, som selv er Adelsmand og kan drage Profit af Tidens Tilskikkelser og gøre det med god Samvittighed, saa sandt jeg aldrig var nogen Bondeplager? Eller er det for Jer og de andre Borgere i Byerne? Hvem køber Mjød og fransk Vin om ikke Adelsmændene? Hvem køber Gyldenstykkes Kjortler, perlestukne Huer? Hvem bærer Smykker ... Hvem giver Bygmesteren Arbejde og Sadelmageren og Skomageren og Skrædderen og hver en Haandværker, som nævnes kan? Jeg synes, Martin, at I og jeg kan være glade til, om Adelen florerer."

„Da er I ikke glad, Hr. Jens," sagde Borgermesteren. „Dybt furer Sorgen Eders Pande, og sjældent saa jeg et Smil paa Eders Mund."

„Det er saa min Natur at tænke tungt," sagde Jens Hvas.

Borgermesteren saa skarpt paa ham fra Siden.

„Ved I, hvad de siger om Jer?" spurgte han saa.

„Jeg tænker, de siger baade godt og ondt," sagde Herremanden, „men hvad er det ellers, I tænker paa?"

„De siger, at I bærer Kappen paa begge Skuldre," sagde Martin Hegelund.

„Saadan taler onde og uvidende Mennesker om den, der ikke vil gøre Uret til nogen Side," sagde Jens Hvas.

Hans Blik var saadan, at Borgermesteren maatte tage Øjnene til sig. Saa sporede han sin Hest og red til. Martin Hegelund fulgte ham i Tavshed.

Men fra den Dag af gjorde den Viborg Borgermester, som Jens Hvas raadede ham til. Han dæmpede af al sin Magt Uroen blandt Borgerne og bad dem tidlig og silde se Tiden an og ikke ubesindig styrte sig ind i et Eventyr, der kunde lægge deres gode Stad øde.

Da der kom en liden Hob af Bønderne til Viborg, slog han Portene i for dem og bad dem drage andetsteds hen, hvad de ogsaa gjorde, efterdi de var for faa til at berende Byen.

Og naar han ikke vidste bedre at tage fat, saa uddrev han Munke og inddrog Klostergods og drillede Biskoppen paa Hald, hvad han altsammen kunde gøre, saa længe der ingen Øvrighed var i Landet.

Men hemmelig holdt han Forbindelsen vedlige med Peder Stub og den fangne Konges andre Agenter, saadan at han tænkte, han kunde klare sig, ihvor det saa gik.

FEMTENDE KAPITEL.

I Salling.

Jens Hvas fandt det Hverv, Rigets Hofmester havde tildelt ham i Viborg, saa let, at han mangen god Gang tænkte paa at bryde op og drage til Aarhus eller Randers, hvor den øvrige Adel havde samlet sig eller ogsaa begive sig til Salling for at se til sin Gaard.

Han holdt Landsting hver fjortende Dag, som det var foreskrevet i Loven og gjorde Ret og Skel efter sin bedste Formue. Men der var, som rimeligt var, kun faa af de stridende, som søgte til Tinge i disse Tider. De, der deltog i Fejden, drog gennem Landet med de kæmpende Skarer. De, der dukkede Hovederne og holdt sig udenfor, havde nok at tage Vare med at værge Gaard og Gods.

I Viborg selv var alt stille. Saa sikker var den evangeliske Læres Sejr, at Biskoppen paa Hald ikke mere vovede at gøre noget som helst Krav gældende. Og han havde visselig ingenting at vente af den nye Tid, hvad enten det saa blev den kætterske Hertug Kristian eller Prælathaderen Kristian den Anden, der gik af med Sejren.

Borgerne forholdt sig rolige og flokkedes hver Søndag om Jørgen Sadolin, der var bleven Præst, siden deres elskede Hans Tausen var kaldet til København i Kong Frederiks sidste Regeringsaar. Der kom Bud fra Skipper Klement om at overgive ham Staden, og Martin Hegelund lod Budet rejse uden Svar. Der kom Bud fra Mogens Gjøe om at skikke rustede Svende til Aarhus, og Hr. Martin lod sige, at han ingen kunde undvære, om han skulde holde Byen til den udvalgte Konges Haand.

Jens Hvas sad da meste Tiden ørkesløs i sit Hus indenfor St. Mogens Port og saa paa sine Drenge, der legede Krig og fægtede drabelig med deres Træsværd for den fangne Konge og for Hertugen. Snart var det Kristen, som forsvarede Kong Kristian den Anden, og snart var det Just. Det skiftede fra Dag til Dag, for at Legen kunde være lige. Hr. Jens saa paa dem med sit sørgmodige Smil og tænkte, at det som Drengene gjorde i deres Uskyldighed, det havde mangen Kæltring gjort for sin Fordels Skyld og mangen brav Mand været tvungen til at gøre i de elleve Aar, der var henrundne, siden Kristian den Anden steg om Bord paa sin Flaade paa Bryggen i København og sejlede bort fra sine Riger for at vende tilbage som Fange.

„Du lider ilde, min Husbond," sagde Fru Gertrud, hvis bekymrede Blik fulgte ham, hvor han gik og stod. „Du ledes ved at sidde uvirksom her, mens Rigets Skæbne afgøres, og længes efter Daad, hvor de andre er."

„Jeg ved det knap selv, mit Hjerte," sagde han. „Ondt er det at gaa ledig, hvor der trænges til hver Mand. Men om jeg kunde sidde her, til Striden var ovre og i Orden hos dig og Børnene, da var mine Hænder sagtens renere end de flestes, naar det atter bliver Dag i Danmark."

En Aften sent, da han allerede var gaaet til Ro, blev han vækket ved heftige Slag paa Døren. Han stod op og tog sit Sværd og gik derud.

Det var Bud fra Per og Gaardfogden, at store Skarer af Bondehæren var dragen ind i Salling, og at det ikke kunde vare længe, inden de naaede Spøtrup og Kaas. De havde gjort, hvad de kunde for at befæste Gaarden, men to af Svendene var løbet deres Vej, og nogen havde set Niels oppe ved Jebjerg som Anfører for en af Hobene. Lensman-

den paa Skivehus var draget bort, og det samme var Hr. Erik Krabbe paa Bustrup, der ikke var i bedre Forsvarsstand end Kaas. Men Fogeden paa Spøtrup havde stort Mandksab og var besluttet paa at forsvare Gaarden til det sidste.

Nu bad de altsaa Hr. Jens, at han vilde komme selv eller sige dem, hvordan de skulde forholde sig.

Jens Hvas sad i Sengekammeret og talte med Fru Gertrud om at drage derop. Her var intet for ham at gøre, og saa godt et Navn han havde blandt Bønderne, kunde det vel hænde, han kunde afværge Faren fra sin Ejendom.

Hun bad ham med grædende Taarer lade det fare.

„Ak, du maa ikke drage derop,“ sagde hun. „Det bæres mig for, jeg ser dig aldrig mere, om du gør det.“

„Saadan plejede du aldrig at tale,“ sagde han forundret, alt imens han drog sine Klæder paa sig, for han havde allerede fast besluttet at ride til Salling samme Nat.

„Jeg drømte saa fælt forgangen Nat,“ sagde hun. „Ak Jens, jeg ved for vist, at denne Rejse bliver vor Ulykke.“

Han søgte at tale hende til Rette, og da hun mærkede, at hans Beslutning stod fast, bad hun, at han vilde tage hende med.

„Gertrud, jeg kender dig sandelig ikke igen,“ sagde han. „Er du en Dannemands Hustru? Saa godt du stod ved min Side i alle disse onde Aar og gode. Saa klog du var og saa modig. Har du nu ganske tabt dit høje Sind?“

Hun lod sig ikke sige, og skønt han tænkte, hendes Angst betød intet, saa vidste han naturligvis helt vel, hvad for Farer han udsatte sig for, og var tung i Sindet, da han red bort i den mørke Novem-

bernat uden den kærlige Opmuntring, hans Hustru ellers altid gav ham med paa Vejen.

Men alt som han red frem i Landet, glemte han det over det, han saa.

Der var meget Folk paa Landevejen. Altsammen var det Almuesmænd, som traskede tungt gennem Mørket med deres Høtyve og Leer. Allesammen drog de Nord paa, og ingen kunde tænke, at Maalet for deres Rejse var fredeligt.

Mer end een Gang standsede de den ensomme Rytter ved at gribe hans Hest i Tøjlen og spørge ham, hvem han var. Men naar de hørte hans Navn var der altid en i Hoben, som raabte:

„Lad ham fare i Fred. Jens Hvas er en god Mand og gjorde aldrig nogen Bonde Uret."

Han tænkte paa at tale til dem, men opgav det igen. Han kunde intet udrette med sine Ord og udsatte sig blot for, at de standsede ham paa hans Rejse.

Men da han ved Morgengry naaede Skive, saa han, at Skivehus stod i Flammer. Da glemte han al Tanke om sit eget og red ind i den store Almueshob, der havde lejret sig omkring Slottet, og saa det brænde.

„Hvad gør I her, Folk," sagde han. „Ved I, det er halsløs Gerning? Om I farer frem paa den Vis, da ere I komne til at bøde haardt, fordi I lod Urostifterne lokke jer. Klement og hans Mænd kan stige paa deres Skibe og sejle af Landet, naar det gaar ilde. Men I maa blive her og bøde for eders Voldsdaad med Liv og Gods."

Straks var der ingen, der svarede ham. Men saa traadte Niels fra Fiskebæk frem. Han var Hobens Anfører og ikke mindre vel skaaren for Tungebaandet i Dag end paa Viborg Toftemarked.

„Vel mødt, Hr. Jens," sagde han. „Vel, at I om-

sider kom. Men hvorfor taler I som de andre Adelsmænd? Eders Hjerte er dog hos Bønderne, det ved vi helt vel, og Kaptajn Klement har befalet, at vi skal skaane Eders Gaard."

„Da kan I hilse Klement fra mig og sige, at jeg ikke skøtter om hans Skaansel," sagde Jens Hvas og løftede Stemmen saa højt, at han hørtes over hele Hoben. „Han ved for vist, at jeg misbilliger hans Færd. Og var jeg ikke bunden i den udvalgte Konges Tjeneste i Viborg, da stod jeg i denne Time i den øvrige Adels Rækker og kæmpede mod Bønderne, om end mit Hjerte maatte bløde derved."

„I er klog, Hr. Jens," sagde Niels fra Fiskebæk. „Men mig narrer I ikke. Rid I kun bort i Fred. Ingen skal krumme et Haar paa Jert Hoved, hvor jeg raader."

„Det er Ret," raabte Bønderne i Kor. „Hr. Jens er en god Mand. Han skal fare i Fred."

Jens Hvas red et Stykke frem, hvor der laa en Mand og brødes med en anden. Han saa paa Læderkøllerten, at det var en af Jeppe Friis's Folk, og han var saaret og kunde ikke værge sig mod Bonden, der havde Tag i ham.

„Slip den Mand," bød Jens Hvas.

Bonden saa op med vrede Øjne.

„Nej," sagde han. „Han dræbte min Broder, da vi nys berendte Slottet. Han skal hænges med de andre Fanger, vi har gjort."

„Slip ham," bød Hr. Jens igen. „Han har ikke gjort andet end værge sin Herres Borg, hvorfor han fik Sold og Løn. Du er en Drabsmand og Oprører og skal hænges og ikke han."

„Før jeg slipper ham, skal han dø," sagde Bonden.

I det samme jog han sin Kniv i sin Fanges Bryst,

og i næste Øjeblik havde Jens Hvas draget sit Sværd og kløvet hans Hoved.

Han rullede paa Jorden i Dødskampen, og Bønderne trængte sig med høje Raab og løftede Vaaben om Hr. Jens's Hest. Men han sad rolig med Sværdet fast i sin Haand, og det var nemt at se, at han ikke var ræd.

„Han der ligger, er den første danske Mand, jeg har dræbt," sagde han. „Han ligger visselig paa sine Gerninger. Hvem af jer vil være den næste?"

Der var en Bonde, som løftede sin Le for at slaa den dristige Herremand ned, men hans Arm blev standset af Niels fra Fiskebæk.

„I spiller et højt Spil, Hr. Jens," sagde Niels. „Og I kan lide paa, at Kaptajn Klement skal faa at vide, hvad I her har gjort. Men hans Ord lød paa, at I og Eders Gaard skal gaa fri, og derfor kan I ride bort i Fred, trods det I dræbte en god Mand, der var i sin gode Ret. Gaa til Side, Folk, at Landsdommeren kan komme frem."

Bønderne veg lydigt, saa der blev fri Vej. Men Jens Hvas blev holdende stille og stak ikke sit Sværd i Balgen.

„Nu kan I bringe Klement Besked om, hvad Pris jeg sætter paa hans Lejde," sagde han. „Hvad jeg har gjort i Dag, vil jeg gøre hver Gang jeg møder en Voldsmand som ham, jeg dræbte."

„ I kan trygt lide, at Kaptajn Klement skal faa det at vide," sagde Niels. „Saa faar I selv rede for Jer, naar Tiden kommer."

Saa red Jens Hvas Fod for Fod gennem Hoben og videre ad Vejen til Kaas.

Udfor Bustrup stødte han paany paa en stor Hob af Bondehæren.

Der var mange Vendelboer, som han ikke kendte, og som ikke kendte ham. Et Par vilde

Karle greb hans Hest i Tøjlen, og en anden tog om hans Ben for at kaste ham af. Han slog den sidste med sin knyttede Haand i Ansigtet, saa han tumlede tilbage med en Ed og sporede sin Hest, saa den sprang til og væltede de to andre. Straks efter var han indesluttet i en mangedobbelt Ring af løftede Leer og Høtyve.

Men straks efter var der nogen af de bagerste, der kendte ham og raabte:

„Det er Manden til Kaas. Han skal fare i Fred, han er en god Mand."

Det virkede saadan, at Mændene red til Side, saa han kunde redet frem, om han vilde. Men han blev holdende, som han havde gjort foran det brændende Skivehus og sagde:

„Om I ved en god Mand forstaar en, der bifalder, hvad I her gør, da er jeg saa ond en Mand som nogen. Men vil I afstaa fra eders Forehavende som sagtens er at brænde Hr. Erik Krabbes Gaard, som I har brændt de andre Gaarde rundt om, da skal jeg gaa i Forbøn for Jer, at I maa faa den mildeste Straf."

„Erik Krabbe skal hænges paa sin egen Portstolpe, om vi faar fat i ham," raabte en stærk Stemme. „Næst Mogens Munk er han den værste Bondeplager paa denne Kant af Landet."

De raabte alle op, at saadan var det. Men saa stod Thøgen Bonde foran Jens Hvas, og denne Gang strøg han ikke Huen af, som han plejede van, men hilste med et Nik og en Haandbevægelse, der sagde saa meget som, at nu var han Herre over Stillingen.

„Rid herfra med Fred, Hr. Jens," sagde Thøgen. „Ingen vil gøre Jer ondt, om I ikke søger at hindre os i vort Forehavende."

„Havde jeg en Fane Ryttere her, saa skulde jeg

splitte Jer som Avner for Vinden," sagde Jens Hvas vred. „Jeg varede dig ad, mens det var Tid, Thøgen. Nu er det for sent. Dit Liv er hjemfalden under Loven, og det vil tage en Ende med dig med Forskrækkelse."

„Ja nu er det for sent, Hr. Jens," sagde Thøgen roligt, „Loddet er kastet, og Enden faar blive, som den vil. Jeg beder nu blot, at I vil ride herfra, for at vi ikke skal nødes at lægge Haand paa Eder. I er ene Mand og kan dog intet udrette mod Overmagten."

Jens Hvas saa sig om og opdagede tæt foran sig sin bortrømte Svend Niels, der stod med en stor Stridsøkse i Armen og stirrede nok saa frækt paa ham.

„Jeg kræver den Karl der udleveret," sagde han og pegede paa ham. „Han har tinget sig i min Tjeneste for Kost og Løn og er rømt af Pladsen i Utide."

„Det er der mangen Svend, som har gjort i disse Dage," sagde Thøgen Bonde. „Har I noget at klage paa Manden, da maa I henvende Jer til Kaptajn Klement, som er Statholder i Jylland i Kong Kristians Navn."

Jens Hvas sporede sin Hest og red derfra. Der fløj en Sten efter ham og ramte ham mellem Skulderbladene. Men den gjorde ham ingen Fortræd, og han ikke saa meget som vendte sig om. Mod i Hu red han videre og naaede en Stund efter til Kaas.

Han saa efter, hvad der var gjort for at styrke Gaardens Befæstning og roste Gaardfogeden og Per for deres Nidkærhed. Han saa ogsaa, at det var umuligt at holde den mod et Stormløb, og han var vis paa, at Bønderne, efter hvad han havde gjort i Dag, vilde komme, trods Skipper Klements Ordre til at skaane ham og hans Ejendom.

Han tænkte ogsaa, at det var vel det samme. Om Oprørerne skaanede Kaas, mens de brændte alle de andre Herreborge, da vilde det være ham plat umuligt at tale Bøndernes Sag hos den udvalgte Konge og Mogens Gjøe, som det var hans Agt at gøre, saa snart Oprøret var undertrykt.

Han sad da i sit Brevkammer og biede paa, hvad der vilde ske, glad over, at Fru Gertrud og Børnene sad trygt i Viborg. Engang imellem lyttede han, om han kunde høre Hæren komme. Men alt var stille.

Natten faldt paa, og alle Mand paa Borgen var vaagne og paa deres Post. Nede i Folkestuen sad Ane og vred sine Hænder og jamrede lydeligt.

„Ak jøsses, jøsses, det kommer sig altsammen af, at Per slog den fromme Abbed med sit Sværd.“

SEKSTENDE KAPITEL.

Jens Hvas' Nederlag.

To lange Dage sad Jens Hvas paa Kaas og spejdede mod den Fjende, han længtes efter skulde komme.

Saa afsides laa Gaarden, at ingen kom forbi, som ikke havde Ærinde. Skoven stod paa den ene Side og Heden og Fjorden paa den anden, og ind af Landet til laa de lange Bakker, som gav sparsomt Korn, men bedre Græs til Kvæget, som var Gaardens største Indtægtskilde.

Nu var alle Kreaturerne samlede i Stalden, som laa paa den anden Side Vejen. Ellers gik de ude Vinter saavel som Sommer, men Gaardsfogden havde dreven dem ind for at redde dem fra de omstrejfende Hobe af Bondehæren, der tog, hvad de kunde faa, og det skar Jens Hvas i Hjertet at høre dem brøle efter det Foder, han ikke kunde skaffe dem.

Han red til Lime og erfarede, at Bustrup var brændt ned til Grunden. Erik Krabbe var i Helsingborg og vidste intet derom, men de af hans Svende, der ikke havde villet følge Thøgen Bonde, var slaaede ihjel. Derefter havde Hoben forenet sig med dem fra Skivehus og var draget til Spøtrup, som de nu belejrede paa anden Dag, uden at de var kommet deres Maal nærmere. Jens Lavesen skød fra sine Volde med de gamle Blider. Gloende Sten skød han ud, som voldte Bønderne stor Forskrækkelse. Desuden havde han faaet en Kartove tilført ad Søvejen. Rigtignok var der ingen af hans Svende, der kunde benytte den ordentlig, saa den gjorde ikke Belejrerne nogen Skade. Men naar Bønderne hørte dens Brag, løb de alt hvad Remmer og Tøj kunde holde.

Forgæves havde de prøvet paa at stikke Ild i store Læs Ris og Halm, som de førte tæt ind under Volden. Paa den Maade havde de faaet Bugt med mangen anden Gaard, men Spøtrup havde dobbelt Volde og Grave, saa hvor højt end Flammerne slog i Vejret, naaede de aldrig ind til Borgen. Jens Lavesen havde Mandskab nok og rigelig Forsyning med Proviant. En Gang om Dagen lod han sine Folk marchere rundt paa Volden og blæse i Horn og haane Bønderne paa alle Maader, saa sikker var han paa at kunne udholde Belejringen. Skipper Thomas var kommet til og havde overtaget

Anførslen, og han og Thøgen Bonde brød forgæves derés Hoveder med at finde paa en eller anden List, der kunde bringe den stærke Gaard i deres Vold.

Alt det hørte Jens Hvas af stakkels forskræmte Almuesfolk, der flygtede ind i hans Skove for dèr at finde et Fristed for Oprørerne. De mange og lette Sejre, de havde vundet, gjorde dem saa overmodige, at de nu hverken skaanede Ven eller Fjende, men plyndrede hvert Hus, de kom forbi, hvad de ogsaa var nødt til for at skaffe sig Underhold.

Des mere mærkeligt var det, at Jens Hvas' Kreaturer fik Lov at staa i Fred i deres Stald, saa let et Bytte de havde været, selv for en ringe Del af Bondehæren. Ingen undrede sig mere derover end Folkene paa Kaas. Alene Hr. Jens vidste, at det skyldte Skipper Klements Paabud om at skaane hans Ejendom, og skar Tænder af Raseri.

„Jeg tænker der er Trolddom med i Spillet," sagde Per, da den tredie Morgen oprandt, uden at nogen Fjende viste sig.

„Det er værre end Trolddom, Per," sagde Jens Hvas. „Om alle mine Dødsfjender rottede sig sammen mod mig, kunde de ikke udtænke noget værre end den Fred, jeg nyder her, mens alle Herregaarde i Nordjylland afbrændes."

Per var ikke Mand for at forstaa det, og hans Husbond gjorde ikke noget for at forklare det.

Men hvad Herremanden paa Kaas ikke vidste, var, at der straks efter Hændelsen ved Skivehus og Bustrup var gaaet Bud til Aalborg for at melde Klement, hvor fjendtligt han havde stillet sig til Bønderne. Saa havde Høvedsmanden ogsaa erklæret, at de næppe kunde skaffe deres Folk Føde uden at tage Jens Hvas' Kvæghjorder, og Niels fra

Fiskebæk havde indberettet, at hans Folk var i saa stort Raseri over den dræbte Bonde, at han ikke kunde svare for noget, naar de kom nærmere til Kaas.

Klement havde da givet den Besked, at saa fik de berende Kaas i Guds og Fandens Navn, men de maatte ikke krumme et Haar paa Hr. Jens' Hoved. De skulde fange ham og bringe ham til Aalborg.

Det havde været en stor Skuffelse for Fribytteren, at Jens Hvas ikke havde fulgt ham. Han havde ham af Hjertet kær og forstod helt vel at sætte Pris paa ham. Om han sluttede sig til Oprøret, vilde det betyde, at hele den Del af Almuen, der endnu holdt sig tilbage, gik med. Mangen Adelsmænd vilde sagtens ogsaa træde i hans Fodspor. Og Klement, der var mere tapper i Krigen end klog i Raadet, havde selv hans Bistand haardt nødig især efter Jens Finkes Død.

Det faldt ham da ind, at det kanske blev lettere for Jens Hvas at slutte sig til ham, naar først hans Gaard var brændt med de andre. I alt Fald stolede han paa, at han skulde overtale ham, naar han først havde ham i sin Magt og kunde vise ham den Fremgang, han havde gjort og den Hjælp, der var lovet ham fra Grev Kristoffer i København.

Saa hørte Jens Hvas da omsider den Lyd, han længtes efter og frygtede for.

Det var ikke til at tage fejl af, at det var Bønderne, der kom trampende og raabende ad Vejen fra Spøtrup. Snart saa han dem fra Ruden i sit Kammer oppe paa Bakken, hvor Skaren foldede sig ud. Han skønnede, der var mindst fem Hundrede Mand, og vilde var de af Øl og Raseri og det forgæves Angreb paa Spøtrup. Han saa, at Kampen kun vilde blive kort og ganske uden

Nytte, og han var ikke i Tvivl om, hvad han vilde gøre.

Han kaldte sin lille Skare sammen i Borggaarden og talte til dem.

„Jeg kender Jer alle," sagde han. „Og I kender mig. Om jeg har været Jer en god Husbond, da maa I staa mig bi i denne Stund, hvor det gælder mere for mig end Livet. Onde Tunger har bagtalt mig og sagt, at jeg har været med til at anstifte dette Oprør. Skammeligere Løgn er aldrig talt, det ved hver den, som kender mig. Haabløst er det for os at kæmpe mod den store Skare, som inden en Time er runden vil berende Gaarden fra alle Kanter. Men om jeg ikke kæmper til det yderste, da vil de onde Tunger faa større Magt. Det gælder Livet for mig og for Jer. Jeg skal ikke svigte, men kæmpe ved Jeres Side, saa længe jeg kan svinge mit Sværd. Men er der nogen, som vil rømme, da kan han gaa for mig. Lad ham liste sig ud af Bagporten og fjæle sig i Skoven. Jeg skal glemme hans Ansigt og aldrig nævne hans Navn. Om saa det bliver mit sidste Ord i Livet, saa vil jeg sige det, at de derude er Jeres Fæller, og de har lidt saa stor Uret, at ingen kan fortænke dem i, at de lyttede til Urostifternes Tale og greb til Vaaben. Des sørgeligere er den Lod, der sikkert rammer dem, naar Johan Rantzau kommer med sine tyske Krigsmænd."

Der var tre af Svendene, som listede sig bort. Jens Hvas holdt sit Ord og ikke saa meget som saa efter dem. De andre tog saa deres Poster, hvor det forlængst var bestemt og biede paa Døden, som de efter menneskelig Beregning ikke kunde undgaa.

Men Ane løb i Køgerset og skreg, som om hun havde mistet sin Forstand. Per slog hende paa hen-

des Mund og bød hende tie, men hun skreg mere endnu, og han fik ikke Stunder at tugte hende oftere, for nu var Fjenden der, og han styrtede til Brystværnet.

Skipper Thomas stod udenfor Porten og forlangte at tale med Jens Hvas. Herremanden traadte op, saa hans Hoved saas over Brystværnet og bød Skipperen og hans Mænd forføje sig bort.

„Her vanker intet uden braadne Pander," sagde han. „Om ogsaa I overvælder os til sidst, saa skal først adskillige af Jer bide i Græsset."

„I skulde tage mod Fornuft, Hr. Jens," sagde Thomas. „Vi vil intet ondt tilføje Jer, om I giver Jer godvillig og følger os til Kaptajn Klement, som vil byde Jer hjertelig velkommen. Eders Øksne tager vi for Hungers Skyld. Men Kaptajn Klement vil rigelig gengælde Jer med en stor Forlening, saa I skal ingen Skade lide."

„Jeg har intet med Skipper Klement at skaffe," sagde Jens Hvas. „Jeg har svoret til den udvalgte Konge og agter at holde min Ed."

„Den Konge, Kaptajn Klement tjener, har I ogsaa svoret til," sagde Skipper Thomas. „Den Ed er ældst, og den bør I holde."

„Kom an, om I tør," sagde Jens Hvas. „Og lad den Snak fare. Jeg véd helt vel, at I er ikke uden en forløben Sørøver, og var Klement end min Ungdoms bedste Ven, saa er han i Dag min svorne Fjende."

Thomas blev lidt rød i Kammen, men tvang sig til ikke at svare igen, som han lystede.

„I er en Daare, Jens Hvas," sagde han. „Og I faar tage en Daares Løn. Men I skal ikke vente, her bliver nogen glorværdig Kamp. Jeg ved helt vel, hvor stor Eders Styrke er, og har ikke i Sinde

at udsætte en eneste af mine brave Bønders Liv for Fare. Vi har røget saa mangen adelig Ræv ud af hans Hule og agter at gøre det samme ved Jer."

Dertil svarede Jens Hvas intet, og saa tog Bønderne fat paa det Arbejde, de havde gjort saa tidt og med saa stort et Held.

De samlede Kviste i Skoven og gjorde Flaader, som de lagde paa Graven. Saa læssede de paa dem, hvad de fandt af Hø og Halm i Lader og Stalde. De rev Tagene af Husene og de smaa Hytter, der laa til Bolig for Arbejdsfolkene, og brugte det alt til at bygge deres Baal større. De brød Husene ned til Grunden og slæbte Brædder og Bjælker til Graven, som var saa smal, at de snart fik den fyldt og lettelig kunde berende Gaarden.

Men det var ikke deres Hensigt. De fik ogsaa at føle, at de belejrede havde gode Vaaben, om ogsaa de kun var faa i Tal. Hver Gang Bønderne nærmede sig med Brændsel til Baalet, knaldede et Flinteskud fra Brystværnet, og mer end et af dem traf sin Mand. Saa skreg Bønderne og truede med Hævn, og inde fra Gaarden lød haanske Tilraab og over alle Pers Stemme.

Da det begyndte at skumre, mente Skipper Thomas, at alt var i Orden til at tænde an. Det gjorde hans Mænd saa paa mange Steder paa een Gang. Svagt knitrede Ilden til at begynde med, og Røgen steg til Vejrs i smaa Skyer, men efterhaanden tog alt fat, og inden en Time flammede et Ildhav rundt om Gaarden.

Heden derinde blev saa uudholdelig, at der var ikke andet at gøre end søge at slaa sig igennem og slippe ud. Jens Hvas bød dem aabne Porten og lade Vindebroen gaa ned. Den var endnu uskadt af Ilden, og ud stormede Per, som havde

den skrigende Ane ved Haanden, og efter ham alle Svendene.

Per fik et Kølleslag i Hovedet og faldt til Jorden som en Stud, og de andre Svende gik det ikke bedre. Ane slap uskadt midt ind i Bøndernes Vrimmel. De stod og lo af hende, indtil Skipper Thomas kom til.

„Hun er min Del af Byttet," sagde han. „Det er mange Tider siden, jeg saa et fagert Fruentimmer. Lad ingen vove at lægge Haand paa hende."

De lo mere endnu, og Ane løb rundt og skreg og var helt fra sin Forstand.

Men Jens Hvas var ikke med de andre.

I sidste Øjeblik havde han holdt sig tilbage og løb ikke med over Broen. Han tænkte, det kunde intet nytte, og han vilde for al Ting ikke falde levende i deres Hænder. Han bestemte sig til at blive paa Gaarden, til den styrtede sammen og begravede ham under sine Mure.

Men som han gik op i sit Brevkammer for at bie paa Døden, mindedes han Fru Gertrud og Drengene og blev greben af en heftig Livstrang. Uden at han vidste hvorfor eller siden kunde forklare sig det, løb han ud af Huset og rundt bag om til den Side, hvor Vinden bar Røgen hen. Han krøb over Brystværnet og faldt i Graven og kæmpede sig gennem det brændende Træværk og naaede op paa den anden Bred.

Der var ingen af Fjenderne paa den Kant. Røgen havde drevet dem væk, og de tænkte desuden, at alt var ude, og alle fangne eller dræbte. Et Øjeblik stod Jens Hvas og saa sig forvildet om. Det sved af Brandsaar paa hans Arme, hans Skæg var afsvedet, og Blodet randt af hans højre Ben, som han havde slaaet paa en Lægte. Men han ænsede det ikke og gav sig til at løbe.

Han løb over Bakken og ind over Markerne, stod saa et Øjeblik stille og saa tilbage mod Gaarden.

Ilden havde faaet fat over alt, og Luerne steg højt mod Himlen. Han saa i deres Skær de mange Ansigter, som stirrede ind i Baalet, og hørte deres Latter og Skrig.

Saa løb han igen og løb og løb, til han stod udenfor Spøtrups Volde.

Der var tomt omkring Borgen, som løftede sig høj og hvid med sine røde Tage. Maanen var staaet op og beskinnede den, saa han kunde se hvert Vindue og hvert Skydehul. En Stund stod han og stirrede. Han saa rundt om Resterne af de Baal, Bønderne havde antændt uden Nytte. Han saa sønderslagne Karrer og Dyreknogler fra deres Maaltider. Der laa ogsaa Lig, de ikke havde begravet.

Saa blæste Kuren i Vægtergangen paa sit Horn. Han havde set en enlig Mand, der stod og betragtede Borgen og tænkte sagtens, han kunde være en Forløber for Bondehæren, der vendte tilbage.

Øjeblikkelig vrimlede det med Krigsfolk paa den yderste Vold. De skød efter Manden, men ramte ham ikke. Lidt efter stod Jens Lavesen selv i fuld Rustning paa Muren over Porten og stirrede.

„Luk op i Guds Navn," raabte Jens Hvas.

„Hvem er I!" raabte Biskoppens Foged tilbage.

„Jeg er Jens Hvas fra Kaas," raabte Manden. „Bønderne har brændt min Gaard. I maa kunne se Flammeskæret deroppe fra Muren. Alle mine Mænd er slagne, og jeg er ene sluppet derfra med Livet. Jeg har løbet over Markerne trods mine Saar. Luk op, inden de opdager min Flugt og naar mig."

Da slog Jens Lavesen en høj Latter op.

„Den Ild, der brænder Kaas og mangen anden Herreborg i Jylland, har I selv været med til at tænde, Jens Hvas," raabte han. „Visselig finder I intet Ly paa Spøtrup, en mensvoren Adelsmand og forræderisk Skalk, som I er. Gaa I til Skipper Klement og bed om hans Naade."

Dermed gik han ned fra Muren, og hans Folk med ham. Jens Hvas kunde høre Vaabnene rasle derinde og vidste, de holdt Vagt, om Bønderne skulde komme tilbage. Han bad ikke mere, for han vidste, det var unyttigt.

Tavs vendte han Ryggen til Spøtrup og gik tilbage over Markerne uden selv at tænke paa, hvorhen han gik.

Han stod paa en Bakke og saa Ilden fra Kaas stige og synke. Han var saa nær ved sin Gaard, at han paa ny kunde høre Larmen fra Bøndernes Lejr. Saa gik han ind i Skoven, hvor han havde jaget saa mangen god Gang med Folk og Hund. Det var hans Mening at gaa til Stranden og se at finde en Baad, om han muligen kunde undslippe over Fjorden. Men som han gik, daanede han af Smerten af sine Saar og sank til Jorden.

Da han vaagnede, var han bastet og bundet og laa i en Karre, der skumplede hen ad Vejen. Han løftede Hovedet og saa sig om. Karren blev trukket af et magert Øg, der gik Skridt for Skridt. Mange Mænd gik paa begge Sider af Vognen og i en af dem genkendte han Thøgen Bonde.

„Hvor fører I mig hen, Thøgen?" spurgte han og undredes selv, saa mat hans Røst var.

„Vi fører Jer til Aalborg, Hr. Jens," svarede Thøgen. „Did hen hvor I burde gaaet af Eders egen Villie."

Saa fortalte Bonden ham, hvordan de var kom-

ne under Vejr med, at han ikke var blandt de faldne. Skipper Thomas havde saa søgt efter ham alle Vegne og omsider fundet ham, der hvor han var segnet til Jorden.

SYTTENDE KAPITEL.

Skipper Klements Kansler.

Jens Hvas sad i Taarnkammeret paa Aalborg Slot.

Der var kun en lille Rude, som sad højt oppe og var spærret med Jernstænger, og Døren var stængt, og der var Vagt udenfor den. Mer han bar ikke Lænker som de andre Adelsmænd, der var faldne i Skipper Klements Vold. Han havde en god Briks til sin Nattesøvn og paa Bordet stod en Kande godt Øl.

Da de bragte ham til Slottet, var Klement ikke hjemme, men den der raadede i hans Sted, havde øjeblikkelig løst ham af hans Baand og sørget for, at hans Saar blev tvættet og forbundne. Jens Hvas lod dem gøre, som de vilde, og brød sig kun lidt derom. Han sad tavs og rørte ikke Øllet og biede paa det, han vidste skulde komme.

Og ikke saa saare var Skipper Klement kommen tilgabe fra en Rejse, han havde gjort i Vendsyssel og havde faaet Nys om, at hans Ungdomsven var fangen, før han gik til hans Kammer og stod foran ham med glade Øjne og fremstrakte Hænder.

„Velkommen Jens," sagde han. „Tilgiv mig den Maade, jeg hentede dig paa. Men du vilde det jo ikke anderledes."

„Jeg vilde det slet ikke," sagde Jens Hvas og korsede Armene over sit Bryst uden at tage mod Klements Haand. „Du ved det saa godt som nogen."

Klement nikkede og gned fornøjet sine Hænder. „Jeg ved det," sagde han. „Og jeg ved mer end det. Jeg ved Besked med Bonden, du huggede ned, og de oprørske Taler, du har holdt til mine Mænd, hvor du traf dem paa Vejen i Salling. Sandelig om nogen anden Adelsmand havde gjort, hvad du har gjort, da havde han dinglet for længst i det nærmeste Træ."

„Hvad du gør mod de andre, bør du ogsaa gøre mod mig," sagde Jens Hvas. „Jeg er din Fjende som mine Standsfæller. Hvad der har været os imellem, er blevet aldeles til intet for dit Oprørs Skyld, som styrter de arme Bønder i hundredfold større Elende, end de kendte forud. Er det sandt, som min Fangevogter siger, at de andre Adelsmænd, du har fanget, ligger i Lænker i Slotskælderen, da læg ogsaa Lænker paa mig, og kast mig ned til dem. Jeg er ikke anderledes end de. Jeg har dræbt en af de Voldsmænd, der hærger Landet i dit Navn, og jeg angrer oprigtigt, at jeg ikke dræbte ti andre."

„Og om du havde dræbt ti eller tyve eller hundrede, saa gjorde det ingen Forandring for mig," sagde Klement med uforandret Ro. „Hvad tror du et helt Herreds Bønder vejer mod Jens Hvas?"

„Jeg ved ikke, hvad Gavn du kan have af, at jeg sidder her som din Fange," sagde Hr. Jens. „For saa taabelig kan du vel ikke være, at du tror, jeg følger dig nu, hvor du har brændt min Gaard

og dræbt mine Mænd og slaaet mig selv Vunder, der svider, hver Gang jeg rører Fod eller Haand."

„Og hvorfor ikke det?" spurgte Klement og blinkede listigt med Øjnene. „Jeg forstod godt den Tvivl, der holdt dig tilbage, da jeg besøgte dig den Nat paa Kaas. Jeg forstod ogsaa, at du ikke sluttede dig til mig, før du saa, hvad Fremgang jeg havde. Men nu, da din Gaard er brændt og dine Svende ihjelslagne og du selv i min Vold, kan du sagtens redde dig og de andre, om det skulde gaa mig ilde. Tvungen Ed er ingen Ed."

„Og du tror, jeg vil sværge dig Eden?" spurgte Jens Hvas og saa haansk og forundret paa ham

„Hvorfor skulde du sværge mig en Ed?" sagde Klement. „Det kræver jeg ingenlunde af dig. Jeg forlanger slet intet, uden at du skal mindes den Ed, du svor Kong Kristian, til hvis Haand jeg holder Slottet her og Staden og det halve Jylland, som jeg har underlagt mig."

„Ved du, at jeg var i Ry og hyldede den udvalgte Konge?" spurgte Jens Hvas.

„Nej, jeg ved ikke," svarede Klement ligegyldigt. „Og jeg skønner ikke heller, at det har noget at sige. Du svor Eden til Kong Frederik, ligesom jeg gjorde, fordi du var nødt dertil. Nu har du svoret til hans Søn, fordi det syntes dig rettest, og dine Fæller gjorde det. Men den Konge, du gav din første Ed, han lever endnu, om ogsaa i et skændigt Fængsel, hvorhen han kom ved det skændigste Forræderi, nogen Mand har udpønset. I Dag minder han dig om din Ed igennem mig, som er hans rette Befalingsmand i Jylland, hvad du kan se Grev Kristoffers Haand og Segl for. Hvad har du da andet at gøre end at mindes din første Ed og dyreste og vinde Tilgivelse for de Fejl, du har

begaaet, ved dobbelt nidkær Tjeneste for Kong Kristian."

„Du taler skønt," sagde Jens Hvas. „Men dine Ord overbeviser mig ikke."

Skipper Klement tog et Drag af Kanden og skød den over til sin Fange.

„Du tror ikke paa Kong Kristians Sag?" sagde han saa.

„Nej," sagde Jens Hvas. „Inden Maaneden er omme, har Johan Rantzau slaget dig og plat tilintetgjort alle dine Anslag."

„Og det glæder du dig til?"

„Visselig gør jeg ikke det," sagde Jens Hvas. „Men det er dig og ikke mig, der har fremkaldt denne Borgerkrig, og hvad deraf flyder."

„Ja, tænk paa det," sagde Jens Hvas og slog i Bordet. „Tænk paa, hvad der kommer i Johan Rantzaus Følge. Ser du Landsknægtene brænde Byerne og skænde og plyndre overalt, hvor de kommer frem."

„Jeg har set dig brænde Gaardene," sagde Jens Hvas.

„Det var ikke mig," sagde Klement. „Det var de arme Bønder, som tog Hævn over deres Undertrykkere. Har du glemt, hvad du sagde saa tidt, at du begreb Staklernes Harme og Hævntørst. Eller har du skiftet Sind og er bleven som Mogens Munk og de andre Bondeplagere."

„Nej," sagde Jens Hvas. „Det har jeg ikke."

Klement drak af Kruset og rakte ham det.

„Drik," sagde han. „Øllet er godt, og det er vel ikke din Agt at forkomme af Sult og Tørst."

Jens Hvas drak uden at tænke over det.

„For Resten mente jeg, du selv havde tyske Landsknægte i din Sold," sagde han saa. „De sagde ogsaa, du ventede flere fra Greven af Oldenburg."

„Det gør jeg," sagde Klement. „Og det bekymrer mig saare, hvor de bliver af. Saadan er Krigens Gang, det ved du, saavel som jeg. Ikke heller var det Landsknægtene, jeg tænkte paa før, da jeg talte om Johan Rantzau og hans Tyskere. Jeg tænkte paa de tyske Herremænd, som er i hans Følge, de holstenske Riddere og den tyske Konge, du var med at kaare i Ry. Om Hertugen sejrer, da kommer Tysken til at regere i Danmark. Tysk er han i Sind og Skind og ringeagtede alle Dage de Danske. Og ham kaarer du fremfor den danskeste Konge, der nogen Tid bar Kronen."

„Jeg havde ikke noget Valg," sagde Jens Hvas, og saa mørkt hen for sig.

„Mindes du Kong Kristian, som han var," sagde Klement. „Jeg saa ham senere end du, da Sorg og Modgang havde knuget hans Sind, men aldrig bøjet hans Nakke. Der er i Verden ingen Herre som han. Han er saa dansk i Sind, som Hertugen er tysk. Blandt jævne Borgerfolk voksede han op, spiste ved deres Bord og sloges med deres Drenge. De Aar, han herskede i Norden, førte han en evig Kamp mod Prælaterne og de hovmodige Adelsmænd. Han løste Vornedskabet for Bønderne paa Sjælland og vilde gjort det samme overalt i Riget, om han havde faaet Lov dertil. Om Hertugen og hans Holstenere sejrer, da er det ude med den sidste Fribonde i Jylland."

„Og da er det din Skyld," sagde Jens Hvas. „Du og de andres, som letsindigt rejste Oprøret og forlokkede Bønderne."

„Saadan kan du jo sige," sagde Klement og trak paa Skuldrene. „Men om du ellers er den samme Mand, som du var før, da mener du det ikke."

Jens Hvas sad og stirrede, og Klement skottede til ham. Han skønnede, at Tankerne brødes hos

hans Fange, men kunde ikke se, hvor det bar hen.

„Vil du saa følge mig, Jens?" spurgte han omsider.

„Visselig vil jeg ikke det," sagde Jens Hvas bestemt og rejste sig fra Briksen. „Dit Foretagende er Daarskab og vil styrte dig og alle dine i Ulykke."

„Deri tager du storligen fejl," sagde Klement. „Naar jeg oplyser dig om de Midler, der staar til min Raadighed, vil du se, at Sejren er os vis, om ellers vi staar sammen og holder ud til Enden. Men om det saa var, da kan vel ingen Ulykker ramme dig. Tvungen fulgte du mig, og nemt kan du fri dig for Sejrherren."

„Saadan kendte du mig aldrig, Klement," sagde Jens Hvas.

Skipper Klement vidste, det var sandt, og gjorde ingen Indvendinger. Han forstod, at det ikke vilde lykkes ham at gøre Jens Hvas til sin Mand, men han havde endnu en Pil paa sin Bue, og den afskød han med det samme.

„Jeg skønner det vel, at jeg ikke faar Bugt med dig," sagde han. „Det volder mig større Sorg, end du forstaar, siden du synes mig helt at have glemt vore Barndoms- og Ungdomsdage, da vi stod sammen i et og alt."

„Visselig har jeg ikke glemt dem," sagde Jens Hvas. „Men nu er vi Mænd og maa svare hver til sit."

„Det er, som du siger," sagde Klement. „Men du tager nu storligen fejl, hvis du tror, jeg havde tænkt at bruge dig i Slaget. Jeg har Arme nok, og hver Dag, der gaar, bringer mig flere. Men jeg mangler et Hoved og fremfor alt en Mand, der retsindig kan dømme mine Folk imellem, naar de strides og opsætte de Dokumenter, jeg maa udstede som

Kong Kristians Befalingsmand i saadanne Ord, at jeg ikke gør nogen Uret og indvikler hans Naade i Fortræd, naar han selv tager Styret. Jeg vilde, du skulde være min Kansler."

Jens Hvas maatte smile trods sin Tungsindighed.

„Ej," sagde han. „Saadan er du en Konge lig, at du maa have dig en Kansler."

„Ja, le du kun," sagde Klement. „Men du véd saa godt som jeg, at Bønderne er ikke lette at styre. Megen Uret og Blodsudgydelse kunde undgaas, om jeg havde en Mand, der forstod at tale dem til Rette, og hvis Retsind de fæstede Lid til. Der er ikke i det ganske Jylland en Mand, Bønderne tror saa godt som Jens Hvas, endda han er Adelsmand og Herremand, og som saadan skulde fra Fødslen være deres Fjende."

Jens Hvas rystede paa Hovedet.

Men da rejste Skipper Klement sig og rakte ham sin Haand, som han tog.

„Du kan gøre, som du vil, Jens," sagde han. „Du forstaar, at jeg er tvungen til at holde dig i Bur, saa længe du er min Fjende. Men den Dag, du giver mig din Haand og dit Ord som Adelsmand paa, at du ikke vil flygte og ikke søge at sætte dig i Forbindelse med mine Fjender, den Dag er du en fri Mand, saa langt mit Herredømme naar."

„Jeg har ingen Brug for den Frihed," sagde Jens Hvas.

„Ja, nu kan du jo tænke over Sagen," sagde Klement. „Sandelig er her lovløse Tilstande, det skal jeg være den sidste til at nægte. Det maatte være en skøn Gerning for en Mand som dig at stifte Fred og øve Ret blandt disse vilde Skarer. Du skulde ikke drage Sværdet for den ene Konge eller for den anden. Du skulde læge Vunderne, Krigen slaar, og gøre Ulykken mindre."

Dermed gik han og lod Jens Hvas ene. Han tænkte, han havde saaet den Sæd, som skulde spire inden mange Dage. Og for at fremme dens Vækst nyttede han allehaande Krigspuds.

Han skikkede Thøgen Bonde til Hr. Jens's Kammer, og de to talte langt og længe. Siden kom andre af Bøndernes Førere, som var Herremanden til Kaas velbekendte. Der kom Mænd fra Salling, som bad om hans Bistand til at faa deres Ret i Ejendomstrætter med gridske Vendelboer, der havde faaet Brev paa deres Gaarde af Skipper Herman og Skipper Thomas og Klements andre Underanførere.

Jens Hvas klargjorde deres Ret for Klement, som dømte efter hans Raad og takkede ham dertil. Og under alt det, blev Herremanden bestandig behandlet som en Fange, for at ingen Mistanke skulde vækkes hos ham.

En Dag blev hans Hænder endog bundne, og han blev ført ned i Slotsgaarden for at dømme i en Trætte, der havde bragt to Bønderhobe i alvorligt Klammeri. Skipper Klement havde spurgt dem, om de vilde have Jens Hvas til at dømme i Sagen, og de raabte som med een Mund, at det vilde de.

„Hr. Jens er en god Mand! Lad ham dømme os!"

Raabet steg op til Kammeret, hvor han sad fangen, og kunde ikke andet end glæde hans sørgmodige Sind. Saa blev han ført ned og fik Trætten forelagt, og ikke en Røst rejste sig mod hans Dom.

Om Aftenen kom Klement til ham og spurgte ham til Raads om en af de menige Adelsmænd, der havde fulgt Oprørshæren, og som krævede en Gaard paa Mors, han mente, var berøvet ham ved Svig.

Jens Hvas kendte godt Sagen og Manden.

„Gaarden er hans med Rette," sagde han ivrig. „Det var en saare uretfærdig Dom, der røvede ham den."

„Saa skal han have den," sagde Skipper Klement.

„Ak Klement, om du var saa retfærdig i alle Dele," sagde Jens Hvas.

„Det staar til dig at hjælpe mig dertil," sagde Klement.

En Dag gav Jens Hvas saa Skipper Klement det Ord, han krævede. Han lovede ikke at flygte og ikke pleje Raad med den udkaarne Konges Mænd, saa længe Fejden stod paa. Han fik sit Sværd igen, men var ikke pligtig til at drage det i Kamp, uden at han selv vilde. Han lovede at bistaa Klement i alt, hvad han fandt foreneligt med sin Ære og sin Samvittighed.

„Saa har jeg givet dig min Ed, Klement," sagde han. „Give Gud, det ikke maa blive til min Ulykke."

Han fik Lov at skikke Bud til Fru Gertrud i Viborg, at han var i Fangenskab, men led vel og gjorde, hvad han formaaede for at mildne den Ulykke, som gik over Landet. Han skrev et andet Brev til Mogens Gjøe, men det fik Skipper Klement fat i og tilintetgjorde det.

En Dag han gik paa Algade mødte han Ane, som styrtede ham for Fode og kyssede hans Haand med Skrig og mange Taarer.

„Hvor kommer du her, Ane?" spurgte han.

Hun fortalte ham da, at Skipper Thomas havde taget hende med sig fra Kaas og holdt hende her som sin Kvinde.

„Er han god ved dig, Ane?" spurgte Hr. Jens.

„Det er han nok, Hr. Jens," sagde Ane, „endda han slaar mig oftere end Per. Og Per er jo død, den Stakkel."

„Det tror jeg ikke, han er," sagde Jens Hvas. „Thøgen Bonde fortalte mig forgangen Dag, at han slap derfra med Livet, om han end var svært saaret. Men Bønderne fangede ham, som de fangede dig og mig, og hvor han er, ved jeg ikke."

„Ak jøsses jøsses, saa har jeg to Mænd," sagde Ane.

„Ja, jeg kan ikke hjælpe dig," sagde Hr. Jens. „Du burde sagtens ogsaa biet, til du fik Vished for, at din Fæstemand var død."

„Det kunde jeg, Hr. Jens," sagde Ane. „Men Thomas vilde ikke bie. Og det er ogsaa ilde for en stakkels Kvinde at staa uden Mand i Tider som disse."

„Ja ja, Ane," sagde Jens Hvas. „Saa maa vi haabe derpaa, at enten Per dør af sin Vunde, eller ogsaa Skipper Thomas bliver dræbt i en Bataille."

„Jøsses for en Ulykke," sagde Ane. „At I kan tale saadan."

Han maatte smile ad hende, men saa fik hendes Ansigt pludselig et Skær af en endnu større Forskrækkelse. Hun traadte helt tæt hen til ham og hvidskede i hans Øre:

„Tror I det ikke, Hr. Jens, at det kommer altsammen af den Gang, Per slog den hellige Guds Mand med sit Sværd?"

„Nej," sagde Jens Hvas. „Det tror jeg ikke."

ATTENDE KAPITEL.

Per tager Affære.

Det var gaaet Per, som Jens Hvas havde sagt til Ane. Han var sluppet fra Stormen paa Kaas med Livet, og den Tid han var i Fangenskab blev endda kun kort.

Det Kølleslag, der havde strakt ham til Jorden, havde bedøvet ham, men ellers ikke gjort hans tykke, jyske Pandeskal nogen Fortræd. Da han vaagnede laa han i Rad med de andre Svende, som alle var dræbte. De var lagt saadan, fordi Skipper Thomas vilde holde Mandtal og se, om Jens Hvas var blandt de døde.

Da Per vaagnede var han ikke rigtig klar. Han saa ind i Nielses Ansigt og holdt en forvirret Snak, der gjorde, at de lagde ham paa en Kærre for at føre ham med sig og siden bestemme, hvad der skulde gøres ved ham. Niels mente, han vidste maaske Besked om, hvor Herremanden var bleven af.

„Men hænges skal du, Per,“ sagde Niels. „Om ogsaa du denne Gang slap fra det med Livet. Du gav mig for mange Øredask i din Tid og forklagede mig for ofte for Husbond, saa grim en Øjentjener du var.“

Per sagde ikke noget til det, for han forstod det ikke, men han saa saadan ud, at Niels tænkte, han havde givet ham et Øredask igen, om han havde evnet. Imens fandt de jo Jens Hvas og bandt ham og førte ham ad Aalborg til. Karren, hvorpaa de havde læsset Per, kom med i Toget, men ba-

gerst ude. Og da de saa manglede en Hest ved Skive spændte de den fra, der trak Per og drog videre og glemte ham.

Saadan gik det til, at han vaagnede op en Stund efter og befandt sig liggende i Karren udenfor Skive Vesterport. Han havde Værk i Hovedet, men strakte sine Arme og Ben og følte, han fejlede ellers ingenting. Han blev liggende lidt, til alt hvad der var hændet stod klart for hans Bevidsthed; saa stod han op af Karren, og saa sig forsigtig om.

Han kunde ikke øjne noget til Bønderne og tænkte, de var dragne bort. Saa gik han ind i Byen, hvor Rædslen for Oprørerne var saa stor, at ingen viste sig paa Gaden, endda det var højlys Dag. Omsider skaffede han sig ved vedholdende Banken med Dørhammeren Adgang til en Købmand, der i mange Aar havde drevet Handel med Folkene paa Kaas. Det var alt det, Døren blev aabnet saa meget, at han kunde slippe ind, og den blev straks slaaet i efter ham.

„Jesus Maria, er det dig, Per,“ sagde Manden. „Kaas er brændt og Bustrup og Skivehus før nogen af de andre. Men Spøtrup maatte Skelmerne lade staa.“

„Det ved jeg altsammen bedre end I,“ sagde Per. „Og Skam og Skade er det, at den Munkerede ikke blev lagt øde. Men giv mig nu noget at æde og saa meget Øl, I kan opdrive.“

„Det bliver smaat baade med Mad og Drikke,“ sagde Købmanden. „Al den Stund Bønderne har taget, hvad vi havde.“

Men noget fandt han da frem, og Per aad det op til sidste Rest.

„Paa Appetitten har du ikke taget Skade,“ sagde Købmanden.

„Jeg har ingen Skade taget," sagde Per. „Ved I, hvor Husbond er henne?"

„Jeg tænker, han er godt paa Vej til Aalborg," sagde Købmanden. „Jeg saa ham i Karren, hvor han laa, bundet paa Hænder og Fødder, blodig og saaret. Det var et ondt Syn det. Han er i Skipper Klements Vold og slipper sagtens ikke med Livet, uden han sværger ham Troskab."

„Jeg har min egen Mening om de Dele," sagde Per. „Skaf mig nu en Hest, det forteste I kan. Naar Husbond kommer tilbage, skal han gengælde Eder Tjenesten."

„Tror du, Hr. Jens kommer tilbage," sagde Købmanden tvivlende.

„Ellers er jeg vel god nok for Krikken," sagde Per.

„En Krigsmands Liv er ikke meget værd i Tider som disse," sagde Købmanden.

„Og en Købmands Sjæl er lige sort til alle Tider," sagde Per. „Men I ved sagtens, at jeg er trolovet med Ane. Hun har Skillinger paa Kistebunden. Det kan vel være Jer Borgen nok."

„Ved I, hvor Anes Kiste er henne," sagde Købmanden. „Selv sad hun bag Skipper Thomas paa Hesten, da de kom fra Kaas, og hun stod ikke af i Skive."

Per satte et overmaade stort Ansigt op. Saa tog han sin Daggert, som var undgaaet Bøndernes Opmærksomhed, sleb den sindig og omhyggeligt paa Ærmet af sin Lædervams, alt imens han saa vist paa Købmanden.

„Faar jeg saa den Hest," sagde han.

„Nu skal jeg se, om jeg kan skaffe den, Per," sagde Manden ydmygt. „Du er ogsaa altid saa farlig hastig."

En Stund efter red Per ad Viborg til.

Det faldt ham ikke ind at drage efter Bondehæren og prøve paa at befri Jens Hvas og Ane. Han kunde intet udrette ene mod saa mange og mente ikke, han kunde gøre nogen Nytte ved at dele sit Husbonds Fangenskab. Men han kunde bringe Fru Gertrud Budskab om, hvad der var sket, og det gjorde han.

Stor var hendes Sorg, da hun hørte hans Beretning, og hun troede ham knap, da han svor paa, at Hr. Jens var i Live.

„Han er saaret, siger du," sagde hun.

„Det sagde Købmanden," sagde Per. „Men derfor kan det gerne være Løgn."

„Han er saaret," sagde Fru Gertrud. „Hvordan skulde han være kommet i deres Vold uden Kamp og Saar. Ve mig og vore Børn. Jeg sagde det til ham, da han drog bort, at denne Rejse vilde bringe ham Ulykke. Aldrig mer faar jeg hans gode Øjne at se."

„Husbond kommer nok løs," sagde Per. „I kan tro mig, Fru Gertrud. Skipper Klement gør ham intet ondt. Naar denne Fejde er omme, sidder han igen hos os, karsk og glad som i gamle Dage."

„Det er mange Aar siden, jeg saa ham glad," sagde Fru Gertrud. „Glæden er kun en sjælden Gæst hos retsindige Mænd i disse Tider."

Per sad lidt og tænkte.

„I maa ikke vredes paa mig, fordi jeg siger det, Fru Gertrud," sagde han saa. „Men det er ofte kommet mig for, at Hr. Jens var altfor retsindig."

Han blev nu i Huset i Mogens Gade, red ud og spejdede og spurgte nyt hos Borgermesteren, og hvor han ellers fandt paa det, men fik ingenting at vide. Saa kom Jens Hvas' Brev fra Aalborg og vakte stor Glæde i Fru Gertruds Sind, endda Bu-

det havde været længe under Vejs og der kunde være hændet mangt og meget, siden Brevet blev skrevet.

„Forvar det Budskab godt," sagde Per. „Ingen ved, hvad det kan gøre Gavn for, naar Tiden kommer."

Hun havde sagtens gemt det uden hans Raad, men Pers Ord vakte Tanker om andre Farer, der truede Jens Hvas, og der gik ikke mange Dage, før hun fik Rede paa dem.

En Morgen traadte Mogens Munk ind ad hendes Dør og hilste hende ikke mere høvisk, end han havde hilst hendes Husbond.

„Hvor er Jens?" sagde han brøsig.

„Ved I ikke det?" sagde Fru Gertrud. „Han er i Fangenskab i Aalborg. De har brændt vor Gaard og dræbt alle vore Svende, saa nær som Per, der sidder der."

„Saa ved I det ikke," sagde Hr. Mogens. „Visselig er Jens i Aalborg, men ikke som Fange. Han er den fordømte Sørøvers Kansler, og det er sikkert og vist, at hans Hoved bliver det første, der falder for Øksen, naar Oprøret er undertrykt i Jylland."

„Der lyver I Jens skammelig paa," sagde Fru Gertrud og blev rød i Panden af Harme. „Jeg har Brev fra ham forleden, at han er fangen, men i Live. Lid kun paa, at han slipper løs og gør al Jer Ondskab til Skamme. I var alle Dage hans Uven, Mogens Munk, men han har den til Fortaler, som er højere paa Straa end I."

„Ham hjælper ingen Fortale," sagde Hr. Mogens. „Hans Død paa Retterstedet er sikker nok, om de fanger ham, og hans Gaard og Gods er hjemfalden til Kronen. I kommer til at gaa med Tiggerposen, Gertrud, I og Jeres Unger. Jeg un-

der Jer det af Hjertet, saa spansk og fos, I var mod mig mangen god Gang."

Han gik sin Vej, og Fru Gertrud sad og vred sine Hænder og vidste ikke, hvad hun skulde gøre.

„Tror du, hans Ondskab faar Magt over os, Per?" sagde hun.

„Det er ikke nemt at vide," sagde Per. „Men Løgn var det nok, han sagde. Om Hr. Jens vilde gaaet med Bønderne, havde han sagtens gjort det forlængst, og om de ogsaa tvinger ham til at følge sig nu, saa kan det da aldrig komme ham til Skade."

„Jeg ved det ikke, Per," sagde Fru Gertrud. „Men det bæres mig for, at Ulykken er der og vil knuse os alle."

Hun sad en Stund endnu og græd. Per sagde ikke mer, men spiste sindig sit Maaltid til Ende og tømte Ølkanden til sidste Draabe. Saa tog han sit Sværd ned fra Væggen, spændte det om sin Lænd og satte Læderhuen paa sit Hoved.

„Hvor gaar du hen, Per?" spurgte hun. „Du maa ikke forlade mig i Dag. Jeg ræddes for at være ene."

„Da faar I se at staa Angsten igennem, Fru Gertrud," sagde Per. „For nu rider jeg til Hr. Mogens Gjøe, hvor ellers han er at finde, og siger ham Sagen, som den er. Han vil hjælpe Husbond, om ellers nogen. Fly mig Sedlen, I fik fra ham."

„Gud lønne dig, Per, for din Troskab," sagde Fru Gertrud.

NITTENDE KAPITEL.

Johan Rantzau.

Den udvalgte Konges Feltherre, Johan Rantzau, drog i Begyndelsen af December op gennem Jylland.

Han havde med sig nogle Fænniker Landsknægte, som var vant til at sejre under hans Anførsel og vant til at døje saa store Strabadser, det skulde være, i sikkert Haab om rigt Bytte. De var rykkede gennem Holsten og Slesvig i Ilmarch. Hist og her var nogle Folk stødt til dem. Men alligevel var det kun en ringe Hær, da de naaede Randers.

Der gjorde Johan Rantzau Holdt og mønstrede de Tropper, Mogens Gjøe og Aarhusbispen, Ole Bille, havde samlet, saa vel som det, der var bleven tilovers af Svendstruphæren under Erik Banners Anførsel. Han skød ud, hvad der ikke syntes ham brugbart, og forkastede plat den sammenløbne Almue, som Adelen havde samlet fra de rolige Herreder Syd for Kongeaaen.

„Var Jer, Hr. Johan, for Vendelboen," sagde Erik Banner. „Han er en Djævel til at kæmpe. Salig Holger Rosenkrantz maatte sande det ved Svendstrup."

„Jeg skal vare mig," sagde den holstenske Feltherre. „Men om jeg havde været med ved Svendstrup, da var det gaaet anderledes."

„Selv I havde ikke sejret med saa ringe en Magt," sagde Erik Banner, der følte hans Ord som Bebrejdelse.

„Saa havde jeg biet paa Forstærkning," sagde Rantzau, „og veget af Vejen, til den kom".

Mogens Gjøe lagde sig imellem, at ikke det skulde blive til Tvistemaal mellem Herrerne nu, da Enighed var mest fornødent af alt. Han fremlagde for Johan Rantzau de Efterretninger, han havde faaet af sine Spejdere, og raadede ham til at rykke lige løs paa Aalborg, saa snart hans Tropper havde udhvilet sig en Dags Tid eller to.

„Det er tidsnok at hvile, naar vi har kæmpet," sagde Rantzau. „I Morgen ved Solopgang rykker vi Nord paa."

Men han tog nøje Rede paa alle Mogens Gjøes Efterretninger og forsømte ikke at erkyndige sig om noget, der kunde være ham til Hjælp i Slaget, som forestod. Med Undren hørte han, at en Del af Bondehæren var draget langs Vestkysten lige ned til Varde og sad der under Skipper Hermans Anførsel. Studsende hørte han Rigets Hofmester opregne alle de Herreborge, der var brændte og gaaet op i Luer.

„Visselig maa Adelen være svag i dette Land, siden saadant kunde ske," sagde han. „Om de ufri Bønder i Holsten rejste et Oprør, da vilde det være kvalt, før det ret var brudt ud."

„I glemmer Ditmarskerne, Hr. Johan," sagde Mogens Gjøe. „Det var intet ringe Nederlag, de tilføjede Kong Hans og hele Rigets Adel."

„Ditmarskerne er frie Mænd," sagde Johan Rantzau.

„Det er Vendelboerne ogsaa," sagde Mogens Gjøe, „og mange andre jyske Bønder med dem."

„Da maa jeg sørge for at stække deres Vinger," sagde Feltherren.

Mogens Gjøe sad lidt og saa forskende i hans jernhaarde Ansigt.

„Just derom vil jeg gerne tale lidt med Jer, Hr. Johan, forinden I drager mod Aalborg," sagde

han. „Om I saa synes, da gaar vi herind i Kammeret ved Siden af, hvor ingen kan høre de Ord, vi skifter."

De gik derind, og da Mogens Gjøe havde set efter, at Døren var stængt, og ingen lurede, sagde han:

„Visseligt skal dette Oprør slaas ned og Anstifterne straffes paa Liv og Gods. Men I skal mindes, at Bønderne, som udgør Skipper Klements Hær, alene er vildfarne Faar, og dertil har været Genstand for en saare grum Behandling af mange af Adelen. Om I ser Jer for, da vil I skønne, at Oprøret har haft lidt eller ingen Fremgang i mit og Erik Banners Len. Det er Nord paa, hvor Mogens Munk og de andre Bondeplagere sidder til Huse, at Luen har fænget. Saa maa vi ogsaa mindes, at Bonden allerede i Kong Kristians Tid og bestandig mere siden da, har været haardelig tynget af Skatter og Afgifter."

„Om ikke Bonden skal betale Skat, hvem da?" spurgte Johan Rantzau forundret. „Adelen fører an i Striden og giver Kronen Glans og dyrker Lærdom og skønne Kunster. Bonden maa vel bøde, om han vil have Ret til sit usle Liv."

„Jeg mener som I," sagde Mogens Gjøe. „Men en klog Mand binder ikke Munden paa Oksen, som tærsker, og Bondens Tilfredshed er Herremandens Lykke. Om I udrydder Bønderne af Jorden, da er det ude med Adelen ogsaa, tænker jeg."

Johan Rantzau trak utaalmodig paa Skuldrene.

„Hvem tænker paa sligt?" sagde han. „Aves skal de, og deres Magt knækkes, saa de ikke knyer en anden Gang. Jeg er Krigsmand og blander mig nødigt i Statssager. Hvad der skal gøres med Almuen, naar Oprøret er kuet, det maa I og de andre statskloge Hoveder afgøre med Hans Naade.

Men saa meget har jeg da hørt, at det er Meningen, at alle Deltagerne i Oprøret skal have Liv og Gods forbrudt og siden tage deres Gaarde i Fæste af Kronen, om ellers Kongens Naade under dem det."

Mogens Gjøe nikkede, men lod sig ikke bringe bort fra sin Tanke, som var at stemme Johan Rantzau saa mildt som muligt mod Bønderne og forebygge for megen Blodsudgydelse.

„Den Tid, den Sorg," sagde han.

„Lid I kun paa, den Tid er nær," sagde Johan Rantzau, og hans Øjne skød Lyn under de buskede Bryn.

„Jeg ved det," sagde Rigets Hofmester og bøjede sig høvisk. „Sejren er lænket til Eders Fane, Hr. Johan, og Danmark har ikke haft navnkundigere Feltherre. Just derfor vil jeg tale med Eder i Dag, fordi jeg ikke ved, om det er for sent i Morgen. Og som jeg mindede Jer om Skatten, der tyngede Bønderne for haardt, saadan maa I ikke glemme, at Oprøret er rejst i den Fyrstes Navn, der er mere elsket af Almuen end nogen Konge, der nogen Tid har siddet paa Danmarks Trone."

Johan Rantzau saa paa Mogens Gjøe og smilede spodsk.

„I var Kong Kristians fuldtro Mand, Hr. Mogens," sagde han.

„Det var jeg," sagde Mogens Gjøe og mødte rolig hans Blik. „Jeg lagde aldrig Skjul derpaa, endda Kong Kristian mangen god Gang gjorde mig bitter Uret. Jeg bøjede mig for Lynet i hans Øje og hans Tankes Magt. Ingen Fyrste saa klarere sit Folks sande Vel end han. Om Lykken havde staaet ham bi, og han havde tæmmet sit haarde Sind, da havde han sagtens faaet Bugt med sin trodsige Adel, de tre Riger var bleven holdt

til een Haand, og der var kommet lykkelige Dage for Norden."

„Skade da, det gik saa ilde," sagde Johan Rantzau med samme spodske Mine. „Jeg ved ellers ikke rettere, end at blodigere Tyran sad aldrig paa en Trone end han, der nu bøder i Sønderborg Taarn."

„Visselig bøder han for, hvad han forbrød," sagde Mogens Gjøe. „Dog haaber jeg, at den udvalgte Konge mildner hans Fangenskab, naar han har underlagt sig Rigerne. Men I kendte ham aldrig. I var Kong Frederiks Mand, som I nu er hans Søns."

„Jeg mente, I var det samme," sagde Johan Rantzau.

„Jeg blev det," sagde Rigets Hofmester. „Da jeg saa, at Kong Kristians Sag var tabt, begreb jeg, at jeg gavnede mit Fædreland bedst ved at sværge hans Farbroder Eden. Ved I, at jeg nogen Tid ikke holdt den som en ret Dannemand?"

„Nej," sagde Feltherren.

„Velan," sagde Mogens Gjøe. „Det gik mig ligedan, da Kong Frederik døde. Det vilde være Daarskab og Forbrydelse, om ikke jeg havde støttet Hertug Kristian. Hvor stort et Parti den arme Fange paa Sønderborg end havde, saa var hans Tid aldeles ude og forbi. Om han atter var kommen til Regeringen, da havde det intet blevet uden Hævnkrig og Blodstrømme. Da rejste jeg den lutherske Adel for den lutherske Fyrste, der stod Tronen nærmest, og ikke et Øjeblik har jeg fortrudt min Gerning."

„Saa vist I tænker og har lagt alt til Rette," sagde Johan Rantzau. „Det er da ogsaa et Held for Eder, at Eders Statsklogskab tjente Eder selv saa godt, at I blev første Mand i tre Kongers Raad."

Mogens Gjøe smilte, og hans Smil var mere fint, men ikke mindre spodsk end den andens.

„I siger det, Hr. Johan," sagde han. „Det var et Held for mig og kanske for flere. Statsmanden har Lov at tage Heldet med i sin Beregning. Saa har jeg ogsaa maattet bøde for mit Held med onde Tungers Klaffer, som lastede mig for min Handlemaade og skyldte mig for at bære Kappen efter Vinden. Saadan tænker smaa Sjæle om dem, der sidder højt. Men naaede Klafferen mit Øre, saa naaede den aldrig mit Hjerte og heller ikke Fyrsterne, jeg tjente."

Han skød sin Stol tilbage og rejste sig, og Johan Rantzau gjorde ligedan.

„Talen har ført os videre, end jeg har tænkt," sagde Rigets Hofmester. „Det var blot min Agt at bede Jer fare skaansomt frem mod de arme Bønder. I Særdeleshed beder jeg for Aalborg By, naar I nu snart har indtaget den."

„Det staar ikke til mig at redde Aalborg," sagde Johan Rantzau bestemt. „Om nogen Stad fortjener Plyndring, da er det vel den, der er Oprørets Arnested og Sæde. Visselig skal mine tapre Landsknægte faa Lov at plyndre den, naar de har taget den."

„I er Herre over Hæren og ikke jeg," sagde Mogens Gjøe. „Jeg beder Jer blot mindes, hvad vi har talt om i Dag. Jeg skal ikke forsømme at lade hans Naade vide de Forestillinger, jeg har gjort Eder."

„Glem saa ikke med det samme at minde hans Naade om de seks Maaneders Sold mine Knægte har tilgode," sagde Johan Rantzau og lo. „Eller bedre endnu. Skaf ham Pengene fra dette Land, hans Mænd har saa megen Møje med at erobre til ham."

Dermed skiltes de og gik hver til sit.

Samme Aften som Mogens Gjøe sad i Borgmesterens Hus i Randers, hvor han havde indrettet sit Kvarter og arbejdede med sine Brevskaber, blev det ham meldt, at der var kommet en Svend ridende, som begærede at tale med ham.

„Bring ham til Sæde i Folkestuen og skaf ham siden Natteherberge," sagde Hr. Mogens. „Jeg er mødig og har nok at gøre, saa jeg kan ikke tale med ham før i Morgen."

„Han siger, hans Budskab gælder Liv og Død," sagde hans Kammersvend, der havde meldt Manden.

„Det gælder det oftest i disse Tider," sagde Mogens Gjøe og sukkede. „Sagde han dig ikke sin Herres Navn?"

„Det gjorde han ikke," sagde Svenden. „Men om jeg mindes ret, har jeg set ham hos Hr. Jens fra Kaas."

„Da lad ham komme straks," sagde Mogens Gjøe.

Saa stod altsaa Per for Rigets Hofmester og berettede alt, hvad der var hændt, paa sin langsomme, sindige Maade. Men Mogens Gjøe kendte Jyderne og fik nemt ud af ham, hvad han vilde vide. Det meste kendte han nu, ogsaa Mogens Munks Ondskab. Rigsraaden havde været hos ham Dagen før og ikke lagt Fingrene imellem i sin Dom over sit Næstsøskendebarn.

„Jeg skønner ikke bedre, end at Husbond er i stor Fare," sagde Per.

„Det er han," sagde Mogens Gjøe. „Men jeg tænker, han rider Stormen af. Sig til Fru Gertrud, at hun i alle Dele kan lide paa mit Venskab for Jens Hvas, og at jeg visselig skal være til Rede med min Hjælp, naar det gælder. Men jeg ved ikke, hvad vi skal gøre i denne Stund, mens han

er fangen i Aalborg, og Johan Rantzau i Morgen drager mod Staden. Naar Staden er falden, og han er bleven fri, da tænker jeg, det er Tid at handle."

„Ja," sagde Per. „Om ikke det da er for sent."

„Derfor raader kun Gud," sagde Mogens Gjøe. „Giv hid Sedlen, Hr. Jens skikkede sin Frue."

Per rakte ham den, og Hr. Mogens læste den og stod en Stund med den i Haanden.

„Bed Fru Gertrud gemme den vel og lægge den frem, naar Tiden kommer," sagde han saa.

Men saa betænkte han sig igen og forvarede den mellem sine Papirer.

„Nej, lad mig hellere beholde den," sagde han. „Kan hænde, der kommer en Stund, da det er rettest, jeg har den i mit Værge og kan forelægge Hans Naade den."

Per gik, og Mogens Gjøe sad en Stund og tænkte paa Jens Hvas, hvis Skæbne i saa mange Maader lignede hans egen, blot det, at Herremanden til Kaas levede under saa meget mindre Forhold. Til Gengæld var han jo lettere udsat for at knuses af Begivenhedernes Hvirvel. Og han havde i Mogens Munk en Fjende, der ingenlunde var at foragte.

Som Mogens Munk tænkte de fleste Adelsmænd paa den Tid. Partigængere, som de var paa en Hals, forstod de kun lidt den højmodige Ridderlighed, der laa til Grund for al Jens Hvas's Færd. Rigets Hofmester havde følt det selv, naar Hadet slog imod ham fra alle Sider, saa han stundom havde haft svært nok med at klare sig. Og han var dog Danmarks rigeste og mægtigste Adelsmand i de Dage.

Som han sad og tænkte saadan, blev han greben af Uro ved Forestillingen om, hvad der kunde ske, naar nu Johan Rantzau berendte Aalborg og fangede Jens Hvas blandt de andre Oprørere. Det

var troligt nok, at Mogens Munk drog med Feltherren. I det mindste var han i Randers med sine Svende. Om han end, som det sagdes om ham, med Forsæt var kommen for sent til Adelshæren, da den drog mod Svendstrup, saa var her intet at være bange for. Og det betød ikke lidt for ham, om han selv var nærværende, naar Jens Hvas blev fangen. Det gik rask til under Krigstilstanden og raskest, hvor Johan Rantzau befalede.

Hans Uro blev saa stor, at han trods den sene Aftentime begav sig til Huset, hvor Johan Rantzau havde taget Ophold og begærede at faa ham i Tale.

„Hr. Johan er gangen til Ro," sagde den tyske Landsknægt, der holdt Vagt for hans Dør. „Om ikke I bringer Bud fra Hans Naade, da vover jeg ikke at vække ham."

Hr. Mogens gik hjem til sit. Hans Uro voksede, og han kunde ikke sove. Saa gav han sig paa ny i Lag med sine Brevskaber for at forslaa Tiden og Tankerne og sov først ind henad Morgenstunden.

Da han vaagnede, var det allerede et Stykke op ad Dagen. Han skyndte sig i Klæderne og gik til Johan Rantzau, men erfarede, at Feltherren og hele Hæren allerede før Solopgang var dragen mod Nord.

Saa stillede han Sagen i Guds Haand, som han havde sagt til Per.

TYVENDE KAPITEL.

Jens Hvas slipper fri.

Skipper Klement sad i Hallen paa Aalborg Slot med Jens Hvas.

„Nu, Jens," sagde han. „Jeg tænker, du har set saa meget af mig og mine, at du kan bestemme dig til at tage vort Parti."

„Nej," sagde Jens Hvas. „Jeg har intet set, som kan bringe mig til at ændre min Tro, at der kommer Ulykke og ikke andet ud af Oprøret. Johan Rantzau er paa Vejen herop, og inden mange Dage vil du faa hans Jernnæve at føle."

„Jeg mener, min Haand er heller ikke af Voks," sagde Klement og lo. „Stærkt har jeg befæstet Byen, som du ved, og mine Folk er fulde af Mod og vil kæmpe til det yderste."

„Du kan ikke holde Staden," sagde Jens Hvas.

„Og om den falder, da klarer vi os endda," sagde Klement. „Da gaar jeg paa ny om Bord paa mine Skibe, som ligger rede ved Bryggen, og du gaar med, og vi sejler bort og gør Landgang et andet Sted og lader aldrig de Skælmer i Fred, som røvede Kong Kristian hans Krone."

„Aldrig gaar jeg med dig," sagde Jens Hvas. „Jeg er ingen Røver, som gør Strandhugst paa mit Fædrelands Kyster. Tusindfold hellere vilde jeg lade mig tage og udsætte mig for al den Ondskab, mine Fjender kan opdrive."

„Du er en god Tosse, Jens," sagde Klement. „Om saa du har aldrig saa rent Mel i Posen, er du kaput, hvis de fanger dig."

„Det faar gaa mig, som det kan," sagde Jens Hvas. „Men sig mig kun eet, Klement ... naar

nu du er slagen og kommet om Bord paa dine Skibe, saa hejser du dine Sejl og staar Fjorden ud og bliver en Sørøver, som du var før. Men hvad skal der blive af de mange Tusind Bønder, du har rejst mod deres Øvrighed? Tungt vil Hævnen ramme dem, og haardt vil du komme til at bøde for, hvad du har gjort, naar du staar for Guds Trone."

„Du ved nok, Jens, jeg holder ikke af at snakke med dig om Religionen," sagde Klement. „Jeg har nok at skøtte med denne Verden, og det er min Tro, at Gud ser i Naade til den i sin Himmel, som røgter sin Dont godt her paa Jorden. Hvad Bønderne angaar, da kan jeg intet gøre for dem. Det er saa Krigens Gang. Den, der ligger under, faar bøde. Ikke heller rejste de sig for mine fagre Ords Skyld, men fordi de havde det saa ondt i alle Maader, at de daarligt kunde faa det værre."

„Det er sandt, at de led ilde," sagde Jens Hvas. „Men værre bliver de farne efter dette. Den, der var Fæster, bliver Træl, og den, der var Fribonde, bliver Fæster, om ellers Johan Rantzau skænker dem Livet. Og der, hvor Gaardene stod, som du brændte, vil der rejse sig stærke Borge, hvorfra Herremændene kan regere mangefold skrappere end før."

„Jeg kerer mig ikke derom," sagde Klement. „Den Feltherre, som tænker paa Soldaterne først og sidst, han er ikke værd at føre Kommandostaven. Ikke heller er Slaget tabt endnu. Om jeg slaar Johan Rantzau tilbage og tilføjer ham et anseeligt Nederlag, da vil Bønderne rejse sig ogsaa Syd for Kongeaaen, og de vil faa nyt Mod i Malmø og i København, og alt vil vende sig til Bedste for Kong Kristian."

„Johan Rantzau har aldrig tabt et Slag," sagde Jens Hvas.

„Saa kan han tabe det her," sagde Klement djærvt. „Men derom kan vi snakke til Dommedag. Jeg vil blot spørge dig, om du vil gøre fælles Sag med os nu. Gaar det ilde, da har du ligefuldt vovet din Hals, og gaar det godt, da bliver Lønnen større, naar du frivillig tog din gamle Herres Parti."

„Jeg har svaret dig," sagde Jens Hvas.

I det samme kom Thøgen Bonde og fortalte i stor Hast, at nu var Rantzau nær ved Staden og kunde staa foran Porten allerede i Morgen den Dag, om han ingen Rast holdt.

„Det er godt," sagde Skipper Klement. „Jeg er led af de bange Herremænd, som løb af Gaarden og gav os saa let en Sejr. Det skal blive Moro at maale Klingen med en dygtig Fjende. Saml dine Bønder, Thøgen, og byd de andre Befalingsmænd gøre ligedan. Om en Stund er jeg selv hos Jer, og saa skal vi lægge Planen og se efter, at alt er i Orden til at afslaa Holstenernes Angreb."

Thøgen Bonde gik. Skipper Klement stod en Stund og saa paa Jens Hvas. Hans Blik var mildt, som han betragtede sin Ungdomsven, og hans Hjerte rørtes ved Mindet om alt, hvad de havde haft sammen.

„Jens," sagde han og rakte ham sin Haand. „Jeg vil ikke binde dig til min Skæbne. Drag ud af Sønderport i denne Stund, om du har Lyst. Gaa til Johan Rantzau og forraad mig. Storm Byen i Morgen med de andre Adelsfolk. Du er fri, jeg giver dig dit Ord tilbage."

„Det vilde kun lidet nytte mig, om jeg gjorde som du sagde," sagde Jens Hvas sørgmodig. „Det er for sent, Klement. Jeg kender ikke Feltherren,

og jeg ved, at Mogens Munk er i hans Følge. De vilde ikke tro mig, hvad jeg saa sagde. Der er intet for mig at gøre, andet end at se til og stole paa en retfærdig Dom af dem, som har Ret til at dømme mig."

„Du skal fly, Jens," sagde Klement. „Jeg ved for vist, at om ogsaa du kunde fri din Hals derved, saa forraadte du mig ikke. Kan hænde det er, som du siger, at det ikke er raadeligt for dig at gaa til Johan Rantzau. Men du skal ikke binde din Skæbne til min, saa usikker den er i denne Stund. Vil du ikke Sønden paa, saa drag over Fjorden til Vendsyssel. Fanger jeg Sejr, da er der intet forseet, og det bliver imellem os som før. Men bliver jeg slagen, da er du indtil videre i Salveten og kan vælge selv den Dag, du vil give dig Hertugen i Vold."

„Jeg bliver her," sagde Jens Hvas.

„Her er intet for dig at gøre," sagde Skipper Klement. „Det lønner sig ikke for dig at sidde her med Sværd i Balgen, mens hver Mand er paa sin Post, og Blodet flyder paa Voldene. Du vil ikke kæmpe med mig, og de andre vil ikke have dig. Fly nu, mens det er Tid."

„Jeg har ingen at fly for og ingen at fly til," sagde Jens Hvas sørgmodig.

Klement lagde Haanden paa hans Skulder og sagde indtrængende:

„Gør det for Fru Gertruds Skyld, om ikke for din egen. Og gør det nu. Jeg har ikke Stunder at staa her og overtale en halsstarrig Mand til at frelse sit Liv. Farvel, Jens. Jeg er ikke saa klejnmodig som du og ved forvist, vi ses igen."

Saa gik han, og Jens Hvas blev siddende i Kamret og saa mod Døren, der havde lukket sig efter ham.

Herremanden fra Kaas var ikke den Mand, han havde været før. Han syntes ikke, han havde noget at angre, for han kunde ikke gjort andet, end hvad han havde gjort, saadan som Sagerne stod. Men det havde altsammen vendt sig til det onde, og Nettet drog sig tættere og tættere om hans Hoved. Han tænkte i det ene Øjeblik, at det var bedst aaben og ærlig at fremstille sig for Johan Rantzaus Dom saa hurtig som muligt. I det næste vidste han, at om ikke han fik Mogens Gjøe til Fortaler, da vilde hans Skæbne være beseglet med det samme. Han tænkte, at han var en Taabe, om han frivillig begav sig til Holstenernes Lejr, hvor hans Dødsfjende Mogens Munk havde Feltherrens Øre. Og saa vidste han i det samme, at om han flygtede nu, vilde hans Flugt blive udlagt som et nyt og afgørende Bevis paa hans Brøde.

Tvivlen sled i ham. Han vidste intet Raad, for der var intet Raad, og lagde sit Hoved i sine Hænder, som om han opgav det hele og lod det komme, som det vilde.

Saa lød der Raab og Larm og Vaabengny fra Gaden. Han løftede Hovedet og lyttede og forstod, at nu var den afgørende Kamp nær, som kun kunde ende med Oprørernes Nederlag.

Pludselig blev Tanken om Fru Gertrud og Drengene saa levende i hans Sind, at han sprang op og løb til Stalden og sadlede sin Hest.

En halv Time efter lod han sig færge over Fjorden og red saa Nord paa ud i Landet paa Maa og Faa.

Tungt saa han hen for sig og var saa henfalden i sine Tanker, at han næppe gengældte Bøndernes Hilsen, han red forbi, endda den var baade hjertelig og godt ment, for han havde ikke en Uven blandt dem alle.

ENOGTYVENDE KAPITEL.

Stormen paa Aalborg.

Mens Jens Hvas red op i Vendsyssel, for Skipper Klement rastløs rundt paa Aalborgs Volde for at efterse, om alt var gjort, som han havde befalet. Han roste og dadlede, gav sit sidste Guld til Belønninger og lovede alle Verdens Herligheder, naar Sejren først var vunden. Han slog en Mand ned, der ikke havde gjort sin Pligt, og Kammeraterne kastede Liget i Graven og tænkte ikke ringere om deres Høvedsmand for det.

Da Solen gik ned den Dag, som var den fjortende December, vidste den dristige Fribytter, at der var gjort, hvad der kunde gøres.

Bønderne laa lejrede tæt indenfor Volden med deres Vaaben ved Siden og sov, saa vidt de kunde sove, da ingen var i Tvivl om, at nu stod Afgørelsen for Døren, og Nattefrosten bed haardt. Landsknægtene holdt alle Vagtposterne besat, Portene var lukkede, Vindebroerne optrukne, og Spejderne kom hvert Øjeblik med deres Meldinger.

De fandt Klement paa Slottet, hvor han holdt Krigsraad med sine to Underanførere, Skipper Thomas og Oluf Klinte, og udviklede for dem sin Slagplan.

„Ser I det," sagde han. „Johan Rantzau har med sig en stor Skare Almue af dem Sønden for Aarhus, som endnu ikke har rejst sig for Kong Kristian. Jeg ved forvist, at mange blandt dem er rede til at slutte sig til Kongens Sag, om de kan finde et Paaskud dertil, og det tænker jeg, jeg skal give dem. Naturligvis vil Rantzau stille alle Bønderne bagest i sin Hær og rundt om i Egnen har

jeg fordelt saadanne Mænd, som forstaar at tale til dem. De vil være til Rede og dukke frem, naar Lejligheden er der. Saa snart vi har afslaaet Landsknægtenes første Stormløb, da vil de være blandt Bønderne og hidse dem op, saa de falder Holstenerne i Ryggen. Naar vi ser dem godt i Gang, aabner vi Portene og falder ud, og da skal det gaa som ved Svendstrup."

„Planen er skøn, men den kan ikke bruges," sagde Oluf Klinte. „I glemmer, at Spejderne meldte, Rantzau lod Bønderne tilbage i Randers."

„Nogle siger saa og nogle saa," sagde Klement. „Det er ikke godt at vide, hvad der er det rette."

Saa kom en ny Spejder, som meldte for ganske vist, at hele Bondehæren virkelig var bleven i Randers.

„Saa faar vi lade den Fugl flyve med saa mange andre," sagde Skipper Thomas. „Vil du nu lyde mit Raad, Klement, da skal vi alene gøre et Skinforsvar for Byen, og imens føres Hovedmassen af Bondehæren over Sundet. Har vi først Vandet mellem Holstenerne og os, da faar vi Tid til at drage mer Forstærkning til os og kan bie paa Undsætningen fra København, som antagelig er paa Vej. Du kan ikke holde Byen, Klement."

Oluf Klinte stemmede i med. Thøgen Bonde, som kom ind i det samme, saa fra den ene til den anden og lyttede. Men Skipper Klement lo og gned sine Hænder.

„Et daarligt Raad det," sagde han. „Og jeg vil aldeles ikke følge det."

„Jens Finke havde givet det samme, om han endnu havde været hos os," sagde Thomas.

„Siden du nævner ham, saa gør, som han gjorde ved Randers," sagde Klement. „Jeg fulgte ikke

hans Raad, men han kæmpede ligefuldt som en brav Soldat og lod sit Liv."

„Hans Raad var godt," sagde Oluf Klinte.

„Det var det," sagde Klement. „Jeg havde ogsaa fulgt det, om ikke I andre havde skreget op derimod, allermest du, Oluf, som var drukken af Øl og tænkte du kunde erobre den største By, fordi du havde brændt et Par smaa Herregaarde. Men om Jens Finke stod hos os i dette Øjeblik, da vilde han visselig raade os til at forsvare Staden til det yderste. Kan I ikke se det, I Daarer, at her maa vi tage mod Kampen, om ellers noget Steds, saa faar det gaa, som Krigslykken vil. Om vi uden Sværdslag rømmede Aalborg, da vilde Vendelboerne ganske tabe Tilliden til os. I hundredevis vilde de rømme hjem og hænge Spydene paa Væggen og sidde rolig med deres Julenadver, naar Holstenerne kom, og sige, de havde ikke været med."

Thøgen Bonde nikkede tungt.

„Det er sandt, som I siger," sagde han. „Endda det bæres mig for, at det vil gaa os ilde."

„Jeg er ikke befængt med Anelser og Drømme og var det aldrig i mine Dage," sagde Skipper Klement. „Nu gaar vi hver til sin Post, og saa giver vi dem braadne Pander, naar de kommer. Men vogt Jer, at I ikke af noget Krigspuds lader Jer forlede til at falde ud af Portene. Kommer vi imod dem paa bar Mark, da er vi aldeles forlorne."

Næste Morgen ved Daggry udfoldede Johan Rantzau sin Hær paa Bakkerne Nord om Byen, og Skipper Klement saa fra Muren, hvor han stod, hvordan Fennike efter Fennike af de gamle, skæggede Landsknægte marscherede frem, svingede til højre og til venstre og tog Stillinger, som var det

deres Agt at begynde Belejringen lige med det samme. Bag dem kom de adelige Ryttere og deres Svende, som ogsaa var til Hest, tillige med Jost Globæk og hans Mænd, som ikke var kommen til at deltage i Kampen ved Svendstrup.

„Havde jeg saadan en Hær, skulde jeg erobre Verden,“ sagde Klement beundrende.

Da hele Hæren var kommen over Bakkerne, slog Rantzaus Folk en Slags Lejr. De tændte Baal, og Bønderne saa undrende, at de begyndte at slagte Okserne, de havde drevet sammen paa Vejen, og stege dem paa Spid.

Dagen gik, uden at der hændte noget, og Skipper Thomas fik sit Mod igen.

„Om nu vi faldt over dem i Nat, naar de har ædt og drukket og ligger i deres søde Slummer,“ sagde han. „Ret som vi gjorde ved Svendstrup.“

Oluf Klinte stemmede i med, men Skipper Klement rystede paa Hovedet.

„Slummeren er ikke sød ved Juletid paa den bare Mark,“ sagde han. „Og Johan Rantzau var ikke ved Svendstrup. Vær stille og giv Agt. Om ellers jeg kender Holstenerne ret, saa har vi dem over os, før vi tænker det.“

Men Natten gik, og alt var roligt i Lejren.

Der var nogle af Bønderne, som ikke lød Ordren, men firede sig ned over Muren og listede til Lejren for at overfalde de sovende og gøre Bytte. De blev øjeblikkelig opdagede af Rantzaus Vagtposter, som gjorde Anskrig, og i et Nu var Lejren paa Benene.

De dumdristige Bønder flygtede tilbage mod Byen med deres Forfølgere i Hælene og raabte, at de skulde lukke Porten op. Men Klement forbød Vagten det paa det strengeste.

„Lad dem ligge, som de har redet,“ sagde han.

„De falder paa deres Gerninger og faar ingen værre Lod, end jeg havde tiltænkt dem. Var de sluppet ind, havde jeg ladet dem klynge op alle som een for deres Ulydigheds Skyld."

Saa blev de nedhuggede tæt udenfor Porten og for deres Kammeraters Øjne.

„Der er ingen Skaansel at vente, om det gaar os ilde," sagde Niels fra Fiskebæk. „Se, hvor de tyske Landsknægte slagter dem."

„Havde du ventet andet," sagde Thøgen Bonde. „Jeg vidste, hvad Fare jeg løb, fra den Dag, jeg første Gang red Kong Kristians Ærinde. Og fra den Dag foran Randers vidste jeg, at det vilde ende galt. Men der er intet at gøre uden at kæmpe til det yderste, Niels, og søge Døden, om vi ikke fanger Sejr. Du og jeg og flere endnu er mærkede Mænd. Der er ikke en Vraa i Landet, hvor vi kan skjule os for Herremændene, naar Jagten begynder."

„Sandt nok," sagde Niels. „Men om Holstenerne tager Byen, da kan vi vel slippe om Bord paa Skibene og sejle bort med Kaptejnen."

„Niels," sagde Thøgen. „Om det gaar saadan, da skal jeg sige dig, hvad der vil ske. Hvis du og jeg og nogen Bondemand søger at entre Skipper Klements Fartøjer, da bliver vi huggede ned og styrtede i Vandet. Jeg har selv hørt ham give sine Mænd Befaling dertil, endda han ikke vidste, jeg lurede. Han har provianteret Skibene til et Togt, men ikke en Mund vil han mætte mer end sit Mandskab."

Niels Fiskebæk stirrede bestyrtet paa ham.

„Det ved du," sagde han saa. „Og du lyder ham og kæmper for ham? Lad os sige det til de andre og rejse Bønderne og slaa den falske Hund ihjel."

„Nej," sagde Thøgen. „Vi bliver og kæmper til Enden. Jeg har aldrig tænkt, han brød sig om os og vort. Han er jo selv af adelig Slægt. Hvor skulde han kere sig om Almuen. Jeg ved ogsaa helt vel, at han alle Dage har været en forvorpen Sørøver, selv den Gang han sejlede med Købmandsflag som en fredelig Borger. Men Kong Kristian er han tro, og for ham kæmper han som vi, og en djærv Krigsmand er han, det maa vi alle lade ham. Uden ham var vi plat hjemfaldne til Holstenerne."

Niels fra Fiskebæk rystede paa Hovedet og havde ganske tabt Humøret ved de Oplysninger. Han gik til de andre Bondeanførere og havde til Agt at meddele dem, hvad han havde faaet at vide, men vovede det alligevel ikke, da det kom til Stykket af Frygt for, at de ikke skulde tro ham og udlevere ham til Klements Hævn. Saa besluttede han at kæmpe som de andre, men uden Mod og uden Tro paa Sejren.

Og straks efter at Solen var staaet op, begyndte Kampen.

Johan Rantzau havde intet Skyts, og det vilde være ganske forgæves at forsøge paa at udhungre Byen, da den havde uhindret Forbindelse med Søen. Derfor vilde han storme straks og havde givet sine Mænd Ordre til at gaa løs, koste hvad koste vilde.

„Jeg ved, I har Sold til Gode for lang og tapper Tjeneste," sagde han. „Jeg kan ikke betale Jer i Dag, ikke en Gang sige Jer Dagen, naar Solden kommer. Men I ved saa vel som jeg, at den kommer, saa snart Hans Naade har underlagt sig dette oprørske Rige. Og saa snart I har taget Byen, kan I plyndre, saa galt I vil. Den er hjemfalden til Straf for sit formastelige Oprør. Kvinder og Børn

skal I skaane, men hver Mand hugger I ned. Alt Gods I finder er Eders. Gaa løs med godt Mod. Det skulde undre mig saare, om ikke de Aalborg Borgermænd har noget paa Kistebunden, og saa taabelige er de, at de haaber paa Sejren, saa de har intet bragt i Sikkerhed."

De svarede ham med et Raab, hvor han red frem og holdt denne Tale. Og da han havde været alle Vegne og uddelt alle sine Befalinger, steg han af Hesten og stillede sig selv i Spidsen for en Fænnike Landsknægte.

„I udsætter til ingen Nytte Eders kostbare Liv for Fare, Hr. Johan," sagde Erik Banner. „Visselig bør I som Overanfører blive bagved og lede Stormen. Enhver af Eders Kaptejner kan tage den Plads, I har valgt."

„Ingen kan tage den Plads, jeg har valgt," sagde Rantzau. „Salvere sig hvo som vil, og nu ikke mere Snak."

Erik Banner blev rød i Panden over Snerten. Han sprang straks af Hesten, og de andre Adelsmænd gjorde ligedan. Alene Jost Globæk blev holdende med sine Ryttere for at falde Bønderne i Flanken, om de skulde gøre Udfald.

Saa begyndte Stormen.

De rykkede frem en fem-seks Steder paa een Gang, men der var ingen Fynd i det uden dér, hvor Johan Rantzau selv førte an. Derhen løb ogsaa de faa Skytter, Skipper Klement havde og fyrede løs fra Volden. Men de skød for tidlig og desuden slet. Holstenerne biede, til de stod lige ved Voldgraven, og de fleste Skud traf deres Mand i Bøndernes tæt sammenpakkede Masse paa Muren.

Derefter kastede Landsknægtene Stormstigerne, de havde med sig, over Graven, som intet Steds var synderlig dyb. Stigerne knækkede, og mange

af Mændene faldt i Vandet. Nogle af dem omkom i Dyndet, men flere trængte sig frem, og tilsidst fandt de et Sted, hvor de kunde vade over.

„Frem," raabte Feltherren.

Han var selv den første, som naaede Muren, og hans Mænd fulgte ham med høje Raab. Flere og flere kom over og begyndte at stige op ad Volden, som mest var af nygraven Jord og nem at faa Fodfæste i. Forsvarerne slyngede Sten og Bjælker ned over dem og stødte efter dem med deres Spyd og huggede med Leer og Plejle. Men intet bed paa de krigsvante Karle.

„Frem," raabte Rantzau.

Som han var første Mand over Graven, saadan var han ogsaa første Mand paa Volden. Han stod deroppe og svang sit Sværd, saa han kunde ses af dem alle, og de vrimlede op efter ham med høje Raab.

Og nu trak Størsteparten af de Hobe, der havde gjort Skinangreb paa andre Steder, sig sammen dér, hvor Rantzau stod. Der blev saa mange tilbage, at de kunde standse Bønderne, om de skulde prøve paa Udfald, men Hovedmassen af Hæren styrtede efter Feltherren, dér hvor han havde erobret Volden.

Johan Rantzau følte sig ramt paa Skuldren, som han stod dér midt blandt Bønderne. Han vendte sig for at slaa sin Fjende ned og ramte ham ogsaa. Det var for saa vidt et Nederlag for Forsvarerne som det var selve den nyvalgte Borgmester Oluf Skomager. Men just som han havde slaaet ham til Jorden, tabte Feltherren Fodfæstet og styrtede ned af Volden.

„Han faldt! Johan Rantzau faldt!" skreg de, der stod nærmest.

Bønderne, som allerede var i vild Flugt ned ad

Volden, standsede og vendte om, og Angriberne holdt et Øjeblik inde. Men endnu mens Raabet lød ned langs Volden, var Hr. Johan paa Benene igen trods sin tunge Rustning og stod straks efter deroppe, hvor han stod før.

„Jeg er uskadt," raabte han. „Frem med Jer og hug de Hunde ned."

Saa raabte Holstenerne op og vrimlede paa Muren, og Bønderne flyede.

Johan Rantzau vidste, at nu var Sejren hans. Det, der stod tilbage, vilde gaa af sig selv, om ellers han kendte sine Landsknægte ret. Han spejdede efter Skipper Klement, men saa ham ikke. Han gav en af sine dygtigste Kaptejner Befaling til hurtigst at rykke gennem Byen ned til Bryggen og besætte den, saa ingen kunde undkomme til Søs. Han sendte en anden med en Skare mod Slottet, stod en Stund og saa over Kampen, som endnu rasede paa Volden og i Byens Gader, og gik saa med de andre Adelsmænd ned paa Havnebryggen. Der stod han og stirrede mod Klements Skibe, som han ikke kunde naa.

„Om det var gaaet som jeg vilde, da havde Peder Skram været her med sin Flaade og anfaldet Fribytterne paa Søsiden," sagde han. „Nu slipper de bort og kan volde megen Ulykke endnu."

De er ikke farlige, naar Klement ikke er om Bord," sagde Erik Banner. „Og det er sikkert, at han ikke er sluppet derud. De bliver snart nødsagede til at gøre Landgang et eller andet Sted, og saa er de nemme at overmande, saa meget mere som de kun kan være faa. De fleste var paa Volden og blev der. Skipper Thomas ligger mellem de andre; jeg saa ham selv blive hugget ned. Oluf Klinte siger de ogsaa er dræbt, og Skipper Herman er ovre i Vestlandet."

„Men hvor er han selv," sagde Johan Rantzau. „Større Skælm end han er ikke i den oldenborgske Greves Tjeneste, og Sejren er kun halv vunden, hvis han er undsluppen."

Herrerne blev staaende paa Bryggen, til de saa Skibene hejse Sejl og staa Øster ud af Fjorden for den gode Vind der var. Saa gik de op mod Slottet, der lettelig var vundet. Og mens Johan Rantzau sad i Hallen og biede utaalmodig paa Bud om, hvad der var blevet af Skipper Klement, rasede der i Staden et Myrderi saa grueligt, som selv disse grumme Landsknægte ikke før havde været med til.

To Timer varede det, og da det var til Ende laa over to Tusinde Borgere og Bønder dræbt paa Voldene og i Gaderne. Landsknægtene plyndrede overalt i Husene og holdt kun daarligt deres Feltherres Bud, at de skulde skaane Kvinder og Børn. Det vilde været forgæves at prøve paa at standse dem, og der var heller ingen, der gjorde det. Luften genlød af Hyl og Dødsskrig. Kvindejammer og Brøl som af vilde Dyr hørtes helt op paa Slottet. Men Rantzau sad rolig og trommede med Fingrene i Bordet. For hver Mand, der kom ind ad Døren, spurgte han blot:

„Er Skipper Klement fanget?"

De ledte efter ham blandt de faldne i Gaderne og paa Volden. De stagede med Stænger i Graven, og hvert Hus i Byen blev gennemsøgt, men alt forgæves. Fribytteren var og blev borte.

Hallen var fuld af de danske Adelsmænd, der havde sluttet sig til Rantzaus Hær. Blandt dem var ogsaa Hr. Peder Lykke og de andre Fanger, der var befriede af deres Lænker. Det Stykke Arbejde havde Mogens Munk egenhændig besørget,

og Erik Banner saa med Undren, hvordan han eftersøgte hver en Fangekælder.

„Rygtet har sandelig løjet Jer paa, naar det kaldte Jer for en haard Mand, Mogens Munk," sagde han. „I frier jo de arme og trøster dem i deres Nød, som var I en barmhjertig Søster."

Mogens Munk saa paa ham, som havde han ikke hørt, hvad han sagde.

„Han er her ikke," sagde han saa.

„Hvem er her ikke?" spurgte Erik Banner.

„Jens Hvas," sagde Mogens Munk. „Mit Næstsøskendebarn og den Mand, der er Skyld i hele Bondeoprøret."

„Jeg har hørt derom," sagde Erik Banner. „Men Mogens Gjøe er af en anden Mening."

„Ham har han besnakket," sagde Mogens Munk. „En sledsk Hund var han ogsaa alle Dage."

„Ja, faar I ham grebet her med Vaaben i Haand, da er Døden ham vis," sagde Erik Banner. „Og da er hans Gaard og Gods hjemfalden. Det bliver kan hænde en god Bid, Hr. Mogens."

Mogens Munk gik op i Hallen og talte med Feltherren om det.

„En Adelsmand i Bøndernes Rækker," sagde Rantzau. „Hug ham ned uden Lov og Dom, hvor I finder ham, Hr. Mogens."

„Jeg har søgt efter ham alle Vegne, men han er her ikke," sagde Mogens Munk.

„Jens Hvas red af Byen i Gaar," sagde Peder Lykke. „De kaldte ham Skipper Klements Kansler, og han havde meget at sige hos Oprørerne."

Mogens Munk bad om Lov at ride med sine Svende ud for at lede efter Herremanden til Kaas.

„Rid I kun," sagde Johan Rantzau. „Men han undslipper os ikke. Naar først vi har forvisset os om Skipper Klements Skæbne, da deler jeg Hæ-

ren i tre Afdelinger, som skal drage gennem Vendsyssel og Thy og hele Viborg Stift og opsøge og tugte Oprørerne. Deres Gods skal være forbrudt og deres Hals. Om det forundes dem at løse Halsen ved den udvalgte Konges Naade, da skal de tage deres Gaarde til Fæste af Kronen. Saadan tænker jeg, vi skal knække dem. Men alle Hovedmændene skal rettes, saa sandt jeg hedder Johan Rantzau, og ingen Pine er svær nok for de Adelsmænd, som sveg deres Stand og glemte deres Ære."

Landsknægtene sad rundt om i Byen og svirede og drak. Deres Raab lød langt over den smalle Fjord og fortalte Bønderne i Vendsyssel, at nu var deres Skæbne beseglet. Saa afgørende var Nederlaget, at kun de nødvendigste Vagtposter var udsatte. Al Bondehærens Modstand var brudt. De Hobe, som flygtede rundt ude i Landet, kunde kun tænke paa at undgaa Dommen.

Peder Lykke sad i Hallen og skildrede i skønne Farver for den navnkundige Feltherre, hvordan han havde forsvaret Slottet mod Overmagten, da Skipper Klement kom til Byen. Johan Rantzau vidste, det var Løgn, men hørte ikke efter. Han tænkte alene paa Klement, som var undsluppen.

Da aabnedes Døren, og der lød stor Tumult udenfor.

„Han er fangen, vi har ham," raabte de.

Johan Rantzau sprang op, og straks efter stod Fribytteren foran ham.

Hans Hænder var bundne paa Ryggen. Hans Hat var faldet af, hans Ansigt og Klæder tilsølede med Blod og Smuds. Han saa fast sin Overvinder i Øjnene og Johan Rantzau maalte med Forundring den svære undersætsige Skikkelse, som han aldrig havde set før.

„Jeg har tabt," sagde Skipper Klement.

Johan Rantzau nikkede.

„Læg ham i Lænker," sagde han. „Tre Mand hos ham i Cellen og tre udenfor. Om han berøver sig selv Livet eller slipper bort, da bliver de alle seks lagt paa Hjul og Stejle. Hvem fangede ham?"

Esbern Nielsen skubbede sig frem og bøjede sig dybt og underdanigt.

„Det gjorde jeg, Herre," sagde han. „Jeg og tre af mine Mænd kom over ham i Mosen Syd for Byen. En svær Kamp maatte vi bestaa, før vi fik ham overmandet."

Johan Rantzau spurgte om hans Navn og hans Hjemsted.

„Jeg lover dig i Kongens Navn en god Gaard i din Fødeby," sagde han saa. „Kvit og frit skal du have den for al Afgift og Tynge, saa længe du lever."

TREDJE BOG

TOOGTYVENDE KAPITEL.

Paa Jegind Ø.

En Dag kort før Jul kom Jens Hvas vandrende paa sin Fod til Torben Fisker paa Jegind Ø, satte sig hos ham paa en Sten dernede ved Stranden, hvor han bødede sine Garn og bad om Husly for en Stund.

Torben Fisker stirrede maalløs paa ham.

„Jesus Maria, Hr. Jens," sagde han. „Hvordan er det, I ser ud?"

Han havde Grund nok til sit Udbrud, for Jens Hvas's Ansigt var indfaldent og blegt, hans Skæg og Haar uplejet og hans Klæder saare medtagne. Dertil brændte der i hans Øjne en Glans som var han febersyg.

„Bryd Jer ikke om det, Torben," sagde han. „Siden skal jeg fortælle Jer det altsammen. Har I lidt Mad og en Taar Øl, saa giv mig det. Jeg kommer fra Mors med en Fisker, men vi forliste paa Vejen. Hvad der blev af Fiskeren ved jeg ikke. Jeg slap i Land og er nu vandret Øen igennem herned til Dig i mine vaade Klæder, saa du kan tænke, jeg er svært forkommen."

Torben fik ham ind i sin Hytte, gav ham sine Søndagsklæder paa og sørgede for ham i alle Maa-

der, saa godt han kunde. Saa satte han sig og saa paa, hvordan Jens Hvas gjorde rent Bord, saa tarvelig ogsaa Kosten var og biede taalmodig, til han selv begyndte at tale.

„Du ved det vel, at der er Fejde i Landet, Torben," sagde Jens Hvas saa.

„En maa vide det," sagde Torben Fisker. „Begge mine Karle er rendt til Bondehæren, endda Torsken staar tykt og tæt i Fjorden, og den ene af dem havde taget Forskud paa sin Løn. Jeg saa jo ogsaa den Nat, de brændte Kaas. Ak, Hr. Jens, det skar mig i Hjertet, da jeg saa Flammeskæret derovre paa Salling. Det var ilde handlet mod saa god en Mand som Jer."

„Ja Kaas er brændt," sagde Jens Hvas. „Var der kun ikke sket større Ulykker."

„Er Fru Gertrud kommen af Dage?" spurgte Fiskeren.

„Nej," sagde Jens Hvas. „Hun sidder trygt og godt i Viborg tænker jeg, med begge vore Sønner, er det end længe siden, jeg saa hende sidst. Naar jeg talte om Ulykker, tænkte jeg ikke paa mit eget, men paa Land og Rige."

„Naa saadan," sagde Torben. „Ja en anden en har jo nok med sit. Der var ellers en Mand fra Nykøbing, som fortalte, at Bønderne var Herre over hele Jylland, og at de havde udfriet Kongen af Sønderborg Taarn og hyldet ham paa Viborg Landsting."

„Den Mand gav dig gal Besked, Torben," sagde Jens Hvas. „Bønderne er ganske slagne ved Aalborg og Kong Kristian sidder endnu fangen paa Sønderborg og ved intet om alt det Blod, der udgydes i hans Navn."

„Naa, ja saa," sagde Fiskeren. „Mig kan det være et og det samme, hvad Kongen hedder, bare Tor-

sken stimer. Jeg synes kun det er sørgeligt, at en Konge skal sidde i Fangetaarn. Men ellers ved jeg hverken ud eller ind, om hvordan det er gaaet til."

„Der er klogere Mand end du, som ikke ved det," sagde Jens Hvas. „Men hør nu Torben, kan du drage til Viborg for mig i et vigtigt Ærinde?"

Torben Fisker stirrede betuttet paa sin Gæst.

„Til Viborg," sagde han langsomt. „Sandt at sige, Hr. Jens, har jeg ikke været stort udenfor Jegindø, naar jeg lige undtager paa Mors engang imellem. Og saa paa Kaas og een Gang paa Voldstrup, hvor Hr. Mogens hidsede sine Hunde paa mig. Jeg tror aldrig, jeg hinner saa langt frem som til Viborg."

„Du kan spørge dig frem efter Vejen," sagde Jens Hvas. „Du sejler over til Kaas og gaar ret frem til Skive og siden sønderud. Du skal faa Penge med, saa du kan klare dig og jeg skal give dig fem Guldstykker, naar du har røgtet mit Ærinde."

„Sandt at sige, vil jeg helst være fri, Hr. Jens," sagde Torben og kløede sig i Hovedet. „Jeg har ingenting at bruge de fem Guldstykker til, og hvor skulde jeg forvare dem her i min Hytte. Om nogen kom under Vejr med, at jeg havde saadan en Skat, da vilde de overfalde og plyndre mig, kanske slaa mig ihjel. Ikke heller er det for en ærlig Mand at fare paa Vejene i disse Krigens Tider. Og om jeg kom i Klammeri og blev dræbt, da fik jeg jo slet ingen Glæde af Guldstykkerne og I fik ikke Eders Ærinde besørget.

„Du skal drage af Sted alligevel," sagde Jens Hvas. „Mit Liv og mit Gods er i Fare, og du kan kanske redde det. Den Mand, du nævnte før, Mogens Munk, som jog sine Hunde paa dig, han er

min Dødsfjende, endda vi er Næstsøskendebørn. Han vil nytte disse urolige Tider til at røve mig min Gaard og kanske ramme mig paa min Hals."

„Da skal jeg gaa," sagde Torben. „I er en god Mand, og Mogens Munk er ond om ellers nogen er det."

Han stod op og gjorde sig i Stand, og Jens Hvas gav ham et Brev til Fru Gertrud, hvori han paalagde hende øjeblikkelig at skikke Per til Mogens Gjøe, der i Riget han opholdt sig, og bede ham om et Lejdebrev, for at han kunde fremstille sig paa Landstinget i Viborg og faa sin Sag paadømt af de rette Dommere.

Torben forvarede Brevet i sin Hue, men da han saa skulde gaa fik han en ny Betænkelighed.

„Hvordan skal det gaa med Torsken, Hr. Jens," sagde han. „Det er den bedste Tid paa hele Aaret, og Fisken staar i store Stimer i Bredningen herude. Det vilde være ilde, om Morsingerne skulde tage hele den gode Fangst."

„Torsken skal jeg skøtte," sagde Jens Hvas. „Jeg har god Aarsag til at leve ukendt her, indtil du kommer tilbage, og bliver derfor i dine Klæder. Jeg har drevet Fiske fra jeg var Barn. Jeg og din Dreng skal gøre det saa godt, som om du selv var hjemme og værne din Kvinde og din Hytte, om der kommer noget paa."

Saa gik Torben til Stranden, hejsede Sejl i sin Baad og for ud over Fjorden. Jens Hvas stod og saa efter ham, til han forsvandt i den disede Luft.

Og allerede næste Dag gav Herremanden paa Kaas sig paa Fiskefangst med Torbens Søn, der var vendt tilbage med Baaden.

Han var glad ved, at hans Tanker fik noget at sysle med og drev paa Arbejdet, som om han aldrig havde gjort andet. Hver Kvæld, naar han

kom hjem, var han saa træt, at han kunde sove, og gad knap snakke med Torbens Kvinde, hvis Mund aldrig stod. Hun talte om Krigen, om Kætterne som havde slaaet Jomfru Marias Billede itu i Jegind Kirke og spurgte hvert Øjeblik, hvor nu mon Torben var paa den lange farlige Rejse.

Jens Hvas svarede hende med Enstavelsesord og faldt saa i Søvn og sov til Daggry paa de gamle Lammeskind, der var bredt for ham paa Hyttens Lergulv. Saa for han ud igen med Drengen, der maabede paa den adelige Herre som drog Nettene og satte Sejl og brugte Aarene, som om han aldrig havde bestilt andet.

Engang de var ude sammen, faldt Drengen overbord. Hr. Jens sad i dybe Tanker i Forstavnen og saa det ikke, før Drengen kom op igen og skreg i Dødsangst. Saa fik han Baaden vendt og sprang ud og fik fat i den druknende og reddede ham efter en haard Kamp, da Krampen allerede havde grebet ham.

Hans Moder udgød sig i Taarer og Taksigelser. Men Jens Hvas slog det hen.

„„Der ligger kanske mindre Vægt paa mit Liv end paa Drengens,“ sagde han. „Hvem ved, om det ikke var bedst, at jeg var blevet dernede paa Havsens Bund.“

En Dag blev han greben af en ubetvingelig Trang til at se Kaas eller Ruinerne af den.

Han lod Drengen blive hjemme og satte Sejl og for over Fjorden. Det var Snetykning, men han agtede ikke derpaa og naaede ogsaa Salling Land. Han fortøjede Baaden og vandrede over den brune Hede og gennem Skoven, hvor han havde vandret saa mangen Gang før i gamle lykkelige Dage. Sørgmodig saa han efter Haren og Raaen, der sprang for hans Fod. De behøvede ikke at

frygte ham, han var saa vist mere hjemløs og landflygtig end de.

Time efter Time sad han og stirrede paa Brandtomten.

Han tænkte, om det nogensinde skulde lykkes ham at rejse Gaarden igen. Om Fru Gertrud nogentid atter skulde sidde i Fruerstuen og sømme det hvide Lin. Om hans Sønner skulde tage Arv efter ham og øge Slægtens Anseelse og Gods.

Der kom ikke et Menneske og forstyrrede ham. Det var, som om hele Egnen var uddød. Han vaagnede først af sine Tanker, da Klokkerne ringede Solen ned i Lime ... en sær sprukken forknyt Klang, syntes han, og saa holdt det pludselig op . . . han tænkte, det kunde hænde, Manden, der ringede, var dræbt eller jaget bort, bedst som han drog Rebet.

Saa lød der Hovslag paa Vejen. Han gemte sig i Ruinerne og tittede frem. Det var Jens Lavesen med en Svend. Langsomt og ubekymret red de hen ad Vejen, og havde Jens Hvas ikke vidst det før, saa kunde han se paa dem, at Bondeoprøret var kuet, saa trygt de red.

„Gud ved, hvor Jens Hvas flakker om," sagde Bispens Foged og holdt stille og saa ind over Gaardens Brandtomt.

„De siger, de fangede ham ved Sæby," sagde Svenden.

„Saa siger de Løgn," sagde Jens Lavesen. „Mogens Munk var her i Gaar, og han ved det, om ellers nogen. Han farer Landet rundt som en gal Mand for at fange sit Næstsøskendebarn. Men det gælder ogsaa meget skønt Gods for ham, foruden den søde Hævn, om han kan faa Hr. Jens rettet i en Fart."

„Jøsses," sagde Svenden. „Bliver han rettet, om de griber ham?"

„Vel gør han det," sagde Jens Lavesen. „Og ikke heller fortjener han andet. Han gik her rundt og anstillede sig, som var han bedre end alle vi andre og holdt imens til med Bønderne. Er nogen Skyld i Oprøret, da er det ham. Ham sker kun hans Ret, naar hans Hoved bliver sat paa Stage."

De red videre. Jens Hvas kom frem af sit Skjul og gik mod Stranden. Det skumrede, og da han naaede Baaden og satte Sejl til, var det næsten mørkt. Det begyndte ogsaa at sne, men han agtede ikke derpaa. Han for ud over Vandet og sad ved Roret i Tanker, som han plejede van.

Og da han havde faret saadan en lang Stund og Sneen vældede omkring ham, og Blæsten tog til, og hans Tarme skreg af Sult, fornam han, at han var faret vild.

Han burde have været paa Jegindø forlængst, om han havde holdt ret Kaas. Nu kunde han ikke se en Haand for sig, og der var ikke andet for ham at gøre end at tage Sejlene ind og kaste Anker, om ellers han kunde fange Bunden, eller ogsaa lade staa til og sejle derhen, hvor Skæbnen og Vinden førte ham.

Han valgte det sidste, og da han havde valgt, kom der over ham en sælsom Ro, han ikke havde kendt i lange Tider. Sneen føg og Baaden krængede under Vinden. Han rebede Sejlet, for det var ingenlunde hans Agt at sejle sig i Døden. Strygende gik det over de toppede Bølger, mens han sad ved Roret og sang en dansk Salme, som Hans Tausen havde digtet, og som han og Fru Gertrud havde sunget mangen god Gang i Kirken i Viborg.

Han tænkte paa Hans Tausen, som nu var i Kø-

benhavn, om han mon endnu stod ved sit Ord om den fangne Konge, eller om han havde faaet nok af Krigens Rædsler og svoret til Hertug Kristian som de andre. Han tænkte paa Mogens Gjøe, om mon han nu havde faaet hans Budskab, og om han mindedes sit Ord, at han trygt kunde lide paa hans Ord, den Dag det kneb. Han tænkte paa Fru Gertrud i Huset i Mogens Gade ... han hørte hendes Raab af Glæde, da Torben Fisker kom med hans Brev, og hun erfor, at han var i Live.

Stormen steg og Baaden for. Saa løb den op paa Stranden, slog mod store Sten og splintredes i det samme. Jens Hvas blev slynget ind paa Bredden og slog sit Knæ, saa han neppe kunde støtte paa Benet. Men op kom han da og fandt en Kæp, han kunde støtte sig ved og gik paa Lykke og Fromme ind i Landet.

Da han havde gaaet en Stund, saa han et Lys og styrede sine Fjed efter det.

Det skinnede fra en lille Hytte. Han aabnede Døren og traadte ind og saa der sad tre Mænd og en Kvinde. Han var blindet af Sneen og af Lyset, saa han ikke straks kunde skelne deres Ansigter, kun saa han, at en af dem straks rejste sig og gik bag om ham og ud.

Hyttens Ejer, som var den ene af de andre to, bød ham til Sæde paa Bænken og satte varmt Øl for ham, og hvad der var levnet af Nadvergrøden.

„Du er silde ude," sagde han saa og spurgte for Resten ikke.

Jens Hvas aad og drak, som havde han aldrig før faaet Mad i sine Dage. Først nu mærkede han, hvor forkommen han var af Uvejret. Hans Knæ smertede ham ogsaa, og han blev glad, da Kvinden hjalp ham med at forbinde det.

Saa fortalte han, at han var en Fisker fra

Jegindø, at han var drevet herned i Stormen, og hans Baad splintret mod Strandens Sten. Han bad, at han maatte sove her i Nat, saa vilde han i Morgen, om ellers Vejret bedagede sig se at finde Lejlighed til at komme hjem.

Det fik han Lov til og strakte sig paa Bænken og faldt snart i Søvn.

Men den Mand, som sneg sig ind i Natten bag hans Ryg, var Niels, Vendelboen, der havde tjent i hans Gaard, og som siden havde været med at berende den.

Han var flygtet fra Aalborg, som alle de af Bønderne, der undgik Døden i Slaget. Rastløs var han flakket om fra Sted til Sted, angst for at møde en Afdeling af Johan Rantzaus Hær, der nu drog hele Landet igennem for at indfange de flygtende. Mange af hans Kammerater var blevet fangne for hans Øjne, og han havde set, hvor kort Proces der blev gjort med dem. Han turde ikke sejle over til sit Hjem, hvor Holstenerne for om muligt endnu strengere frem. Stundom følte han sig saa træt paa sin Flugt, at han tænkte, det var bedre at give sig og faa en Ende paa det.

Saa var det i samme Nu, hans gamle Husbond traadte ind ad Hyttens Dør, hvor han selv havde søgt Tilflugt, at det slog ned i ham, at her var Frelsen.

Hytten laa midtvejs mellem Østerby og Voldstrup. Om han gik en lille halv Mil, da stod han ved Mogens Munks Gaard, og han vidste, Rigsraaden var hjemme. Endnu i Gaar havde han holdt Dom over to Oprørere og ladet dem klynge op paa sin Borgport.

Niels løb hen ad Vejen, det forteste han kunde.

Om ogsaa han fandt Hr Mogens i hans sødeste Slummer, fik han sagtens Adgang for det Budskab,

han bragte. Kunde han sige ham, hvor Jens Hvas var, da fik han sagtens ogsaa Tilgivelse for sin Del af Oprøret og til og med en Plads blandt Hr. Mogens Svende, hvor han var saa tryg som i sin Moders-Dragkiste.

Og hvad han gjorde var ikke andet end retfærdig Gengældelse. Jens Hvas havde krævet ham udleveret, den Dag han mødte ham ved Bustrup, og Niels fik nemt sig selv til at tro, at hans Skæbne ikke vilde blevet mindre blid end den, han nu beredte Hr. Jens.

Det var over Midnat, da Hyttens Dør blev aabnet. Et skægget Hoved stak ind, men kunde intet se i Mørket. Saa kom der en Fakkel, der lyste over Rummet. Manden og hans Kvinde for op med bange Raab, men Jens Hvas laa trygt og sov paa Bænken med Ansigtet ret mod Lyset.

„Der ligger han," sagde Mogens Munk.

I næste Øjeblik var tre af hans Svende over den sovende og bandt ham og kneblede ham, før han fik givet en Lyd fra sig.

TREOGTYVENDE KAPITEL.

Gensyn.

Torben Fisker naaede velbeholden til Viborg og afleverede Brevet til Fru Gertrud, som hver Dag havde ventet at høre ondt nyt fra sin Husbond.

Saa sadlede Per sin Hest og red ud for at finde Rigens Hofmester, mens Fru Gertrud gik og sang og fortalte Drengene, at nu skulde de snart have deres Far igen. Der faldt hende ikke andet ind, end at alle Vanskeligheder var klarede, naar Mogens Gjøe løftede sin mægtige Haand til Fordel for Jens Hvas. Og at han vilde gøre det, kunde hun ikke nære nogen Tvivl om, efter alt hvad hun vidste.

Hun havde selv en Gang talt med Torben Fisker og ofte set hans Hytte, naar hun sejlede paa Fjorden med sin Husbond. Og hun var glad ved at vide ham hos Mennesker, der var hans Venner og saa nær ved Kaas, hvortil hun længtes alle Dage.

Saa skrev hun et Brev til Hr. Jens og bad ham være ved godt Mod. Hun gav Torben en rigelig Belønning, foruden den, der ventede ham, naar han kom tilbage til Jegindø, og gik med ham et langt Stykke udenfor St. Mogens Port, da han begav sig paa Vej hjemefter.

„Sig Hr. Jens, at vi har det godt," sagde hun. „Og sig, at han for alle Ting maa blive rolig i sit Skjul, til Per kommer."

Men da den ene Dag gik efter den anden uden at Per vendte tilbage, blev hun efterhaanden urolig. Om nu Rigens Hofmester var i det holstenske eller maaske paa Fyen eller Sjælland, da

kunde det holde haardt at finde ham, og hun forstod, hvad Jens Hvas maatte lide ved at sidde paa Jegindø og bie. Det faldt hende ogsaa for første Gang ind, at han kunde blive overrasket der og grebet. Det gøs i hende ved Tanken om, hvor nær det var ved Voldstrup, men hun slog det hen igen og mente, hun kanske alligevel gjorde Mogens Munk Uret, naar hun tænkte sig ham i Stand til at staa sit Næstsøskendebarn efter Livet.

Værre blev det, da Johan Rantzau kom til Viborg med en Del af sin Hær.

Han tog Ophold i Asmild Kloster ret udenfor Byen. Men hver Dag red han til Gammel Torv, hvor Standretten var sat over de fangne Oprørere. Hver Dag blev der bragt nye Fanger til Staden, og hver Dag havde Mestermanden et Stykke Arbejde.

Hun talte derom med Martin Hegelund, der jevnlig besøgte hende i Huset i Mogens Gade, mindre af Deltagelse end for at spørge nyt om Jens Hvas. Hun vidste knap selv hvorfor, men hun havde rent instinktmæssigt fortiet hans Opholdssted for Borgmesteren. Der var noget ved Manden, hun var bange for. Saa vidste hun ogsaa, at han havde været en ivrig Tilhænger af den fangne Konge, og saa nu til sin Forundring, hvor ivrig han gik Johan Rantzau til Haande.

„Min Husbond lider godt,“ sagde hun. „Jeg ved ikke, hvor han færdes, men en Dag kommer han og fremstiller sig for sine rette Dommere, for at hans Sag kan blive undersøgt.“

„Hvorfor skikkede I Per af Byen?“ spurgte Martin Hegelund.

„Han red til Rigens Hofmester,“ sagde Fru Gertrud glad. „Han havde et vigtigt Budskab fra

Jens. Er det sandt, hvad jeg har hørt i Dag, at Hr. Mogens Gjøe selv kommer til Viborg?"

„Det gør han," sagde Martin Hegelund. „Han kommer med den udvalgte Konge til Hyldingen, som skal ske paa Landstinget den syvende Marts, om ellers alt gaar vel. Da bliver her Fest i Staden."

„Det bliver her," sagde Fru Gertrud. „Hvem ved, kan hænde min Husbond kommer ridende i Mogens Gjøes Følge."

Hun sagde det glad, men hendes Glæde var skrømtet. For hver Dag Per blev borte, steg hendes Angst. Saa gav hun sig til at udspørge Borgermesteren om Rettergangen paa Torvet.

„Det er sandt at sige ingen Rettergang," sagde han. „Hr. Johan har Fuldmagt fra Hans Naade og Rigsraadet til at handle med Oprørerne som det tykkes ham bedst. Saa snart det er bevist, at en Fange har taget Del i Krigen, dømmer han ham med det samme fra Liv og Gods. Om ikke han har været en af Lederne, da tillades det ham af sær Naade at beholde Livet mod at tage sin Gaard til Fæste af Kronen. Men har han været blandt Anførerne, bliver han rettet med det samme. Saadan gaar det her, og saadan er det gaaet overalt i Vendsyssel og Thy, hvor Hr. Johan for frem. Visselig er de jyske Bønders Nakker bøjet for alle Tider."

„Min Husbond sagde altid, at saadan vilde det ske," sagde Fru Gertrud. „Men kan Feltherren end fare saadan frem mod de menige Bønder, saa kan han da ikke rette nogen Adelsmand uden Lov og Dom."

„Jeg ved det ikke," sagde Martin Hegelund og skævede til hende. „Jeg har ikke set nogen Adelsmand blandt Fangerne, men om der kom en, da vilde han snarest blive rettet hurtigere end Bøn-

derne, tænker jeg, hvis ellers ikke han havde en god Fortaler hos Hr. Johan."

„Med hvem beraader Hr. Johan sig?" spurgte hun.

„Mest med Erik Banner og Mogens Munk," sagde Borgermesteren. „Det er jo fra deres Len, Oprørerne er, saa de kender dem sagtens bedst."

Det var en daarlig Trøst for Fru Gertrud, og da Martin Hegelund var gaaet, drog hun sine Børn til sig og græd og var fortvivlet over, at hun slet intet kunde gøre.

Hen paa Eftermiddagen stod hun i sin Dør og saa ned ad Gaden, om Per ikke skulde komme. Drengene legede i Sneen, som laa højt paa Gaderne og Vejen. De byggede Snemænd, som skulde forestille de fangne Oprørere. Kristen var Dommer og dømte dem til Døden. Just var Mestermanden og rettede dem med sit lille Træsværd.

„For Guds Skyld, lad dog af med den gruelige Leg," sagde Fru Gertrud.

Hun fik dem ind, og som hun vilde lukke sin Dør, hørte hun Larm ved Porten. Hun saa derhen og blev var en Skare Ryttere, som blev indladt. Nu kom de ned mod hende ... hun saa der sad en bunden Mand paa Hesten midt i Skaren og tænkte, det var atter en af de arme Fanger. Hun saa Mogens Munk forrest i Skaren og vilde lukke sin Dør, for ikke at nødes til at hilse paa sin Husbonds Dødsfjende.

Da fik hun Øje paa Fangens Ansigt og udstødte i det samme et Skrig, saa hjerteskærende, at det lød langt ned i Gaden og kaldte Borgerne frem i deres Døre.

Det var Jens Hvas, som sad bagbunden paa Hesten. Saadan havde de snøret ham sammen med Rebene, at han hverken kunde røre Haand eller

Fod. Hans Hoved hang ned paa Brystet, og da han løftede det og saa paa Fru Gertrud, var hans Øjne saadan, at hun aldrig glemte det.

Hun læste i dem, at alt var forbi. Et Øjeblik holdt hun paa at daane, men saa sprang hun ned over Stentrappen og greb Mogens Munks Hest i Tøjlen, saa den slæbte hende et Stykke henad Jorden.

„Raser du, Kvinde," sagde Hr. Mogens, der lod som om han ikke kendte hende. „Gaa af Vejen eller min Hest træder dig ned."

„Skam ske din Nidding, for hvad du har voldet min Husbond," raabte Fru Gertrud og holdt fast i Tøjlerne. „Lad ham løs eller Guds Hævn skal ramme dig og dine Børn."

„Slip," raabte Mogens Munk og løftede sin Haand som vilde han slaa.

„Slaar du en Kvinde og tilmed din Frænke, Mogens?" sagde Jens Hvas. Hans Røst var hæs og svag af Harme og Kummer.

„Slip," raabte Mogens Munk.

Men Fru Gertrud slap ikke. Og mens dette stod paa var de Viborg Borgere stimlede sammen og dannede en tæt Ring om Rytterne.

„Det er Jens Hvas," raabte en. „Han var alle Dage en god Mand. Skam faa den, som siger ham andet paa."

„Slaa Mogens Munk, den Bondeplager," raabte en anden.

Mogens Munk saa fra den ene til den anden. Han skønnede, at Skaren voksede, og at det vilde være raadeligst at komme bort hurtigst muligt. Saa bøjede han sig ned mod Fru Gertrud og sagde:

„Slip Tøjlen om ellers du har din Forstand. Du kan vel vide, at jeg ikke er Mand for at ramme

Jens. Han er greben som Oprører og skal fremstilles for Dommeren. Har han intet bedrevet, da komme det vel frem, og han bliver fri."

Fru Gertrud holdt fast i Tøjlerne og hendes Blik søgte hendes Husbonds.

„Slip kun, mit Hjerte," sagde han sørgmodig. „Det gavner intet at stride imod."

„Der kan du selv høre," sagde Mogens Munk.

Hun slap Tøjlerne, men løb imellem Mændenes Heste og slog sine Arme om Jens Hvas' Ben og stirrede paa ham.

„Per er redet til Skanderborg," sagde hun. „Hr. Mogens har sagtens ikke været der. Men saa er han redet efter ham. Stol paa, han kommer igen med Hr. Mogens' Lejde."

„Han kommer, om han kan," sagde Jens Hvas i samme sørgmodige Tone.

„Blot ikke han kommer for sent," sagde Mogens Munk, der havde hørt de Ord, de vekslede. „Men nu er det nok med den Kvindesladder. Af Vejen, Folk! Jeg tænker ikke, der er nogen, der vover at stanse Kongens Mænd i deres lovlige Ærinde."

Han drog sit Sværd, og hans Mænd gjorde ligedan. Mængden veg sky til Side, og Rytterne red bort i skarpt Trav med Fangen imellem sig.

Fru Gertrud stod alene i Sneen og stirrede saa længe hun kunde se en Flig af dem. En Borgermand gik hen og tog hende ved Armen og ledte hende til hendes Dør.

„Gak med, Fru Gertrud," sagde han godmodig. „Om I bliver her i Sneen, sætter I Eders Helsen til, og jeg tænker I har al Eders Kraft nødig for at frelse Eders Husbond."

„Hvor førte de ham hen?" spurgte hun.

„Jeg tænker, de red til Asmild Kloster," sagde

han. „Der forvares de andre Fanger, indtil de føres til Gammel Torv, hvor Retten er sat."

Da hun kom ind i Kammeret, stod Drengene der med skrækslagne Øjne.

„Hvem var den Mand?" spurgte Kristen.

„Det var Fader," sagde hun og sank sammen.

FIREOGTYVENDE KAPITEL.

To Venner.

Straks efter Kong Frederiks Død havde de lutherske Borgere i Viborg uddrevet Augustinernonnerne af Asmild Kloster.

Det var ikke saa meget Nonnerne, de vilde til Livs som Biskoppen Hr. Jørgen Friis, der ofte opholdt sig derude, hvor han var nærmere ved den By, der voldte ham saa mange Sorger, end paa sin befæstede Borg Hald. En Tid havde Klostret saa staaet ledig, indtil nu under Borgerkrigen, Nonnerne begyndte at liste sig derind igen og i al Stilhed tage deres Celler i Besiddelse. Ingen gjorde dem noget. Der var ligesom blevet en Stilstand i Religionsstriden, saa længe Kampen stod mellem den fangne Konges Tilhængere og Kristian den Tredie. Der var ingen Tvivl om, at den evangeliske Lære vilde sejre i Danmark, men en og anden af dem, der havde været længst fremme i Kampen blev lidt bange for, hvad han havde

gjort og tænkte, at det muligen ikke altsammen vilde blive godkendt af den nye Konge, der var kendt som en mild Mand, om ogsaa han var en Tilhænger af den nye Lære.

Derfor fik Nonnerne Lov til at bo i Fred, om end de ikke mere holdt deres Gudstjeneste af Frygt for, at Messesangen, naar den tonede over Søen, skulde ophidse Borgerne paa ny. Men da Johan Rantzau og hans Mænd kom til Viborg, var det for bestandig ude med Augustinernonnernes Saga.

Det var en af den holstenske Feltherres Høvedsmænd, som ikke fandt, at den Gaard, Borgerne i Viborg bød hans Herre, var god nok. Martin Hegelund henledte da hans Opmærksomhed paa Asmild Kloster som et Sted, hvor Hr. Johan kunde bo og hvor der til og med var god Plads for Fangerne. Kælderne gav gode Rum, og hver og en af Cellerne kunde uden Vanskelighed gøres til et Fangebur. Det laa udenfor Byen, hvis Borgere Rantzau havde stærkt mistænkt for oprørske Tendenser, og var derfor lettere at vogte. Og det laa saa nær, at det ingen Umage var, hver Dag at ride til Gammel Torv, hvor Retten blev holdt.

Saa blev Nonnerne kastet paa Porten igen, og Johan Rantzau rykkede ind med sin Mestermand og de barske Landsknægte. Han fik ikke en Gang at vide, at Nonnerne var udjagne, og havde han faaet det at vide, havde det ingen Forskel gjort for ham. Han hadede Papisterne af et oprigtigt Hjerte, og han tog Krigen for hvad den var og spurgte aldrig, hvor han ikke behøvede det.

De danske Adelsmænd, som var i hans Følge, blandt hvilke var baade Erik Banner og Mogens Munk, boede derimod i Viborg, hvor de fleste af dem havde deres eget Hus ligesom Jens Hvas. De

var hver Dag Bisiddere i Retten undtagen Hr. Mogens, som jevnlig red bort med sine Svende i det Haab at opspore Jens Hvas' Tilflugtssted og fange ham. Nu havde han ham, og nu havde han faaet Ro i Sjælen.

Og nu var han næsten bestandig paa Asmild Kloster.

Johan Rantzau led ham ikke. Feltherren var streng og grusom, naar han fandt det fornødent, men der var ingen Smaalighed i hans Sjæl, og han foragtede den Griskhed og Hævnfølelse, der brændte i Mogens Munk, og som han længst havde gennemskuet. For ham var Jens Hvas skyldig til Døden, trods nogen af de andre Oprørere, og det var hans fulde Hensigt at benytte den Magt over Liv og Død, som Kongen havde givet ham, i dette Tilfælde som i alle andre. Han kendte Kongens milde Sind og frygtede for, at det skulde løbe af med ham, hvis nogen af de fangne fik Adgang til ham og faldt ham for Fode. Og han vidste godt nok, at Jens Hvas i Mogens Gjøe havde en god Fortaler. Saa tænkte han, det var bedst at foregribe, hvad der kunde ske ved at lade Dom og Straf falde hurtigst muligt. Saadan, mente han, tjente han sin Konge bedst.

Men han vilde ikke have mere med Mogens Munk at skaffe end højst fornødent og var ilde tilpas ved at se ham i Klostret.

„Hvad gør Hr. Mogens her tidlig og silde?" spurgte han en Dag Erik Banner. „Sig ham, at Jens Hvas' Hoved staar ikke til at redde, saa han for den Sags Skyld kan sove rolig i Viborg."

„Mogens Munk tænker længere end som saa," sagde Hr. Erik. „Han ved, at om ikke Jens Hvas' Skyld bliver klarlig bevist, da kan det knibe for ham at faa Fingre i hans skønne Gods. Han

har faaet det indrettet saadan, at Jens Hvas og Skipper Klement sidder lænkede i samme Celle. Nu lurer han ved Døren Dag og Nat med to af sine Frænder som Vidner, om han kan opsnappe et Ord af Jens Hvas, der kan fælde ham.

Johan Rantzau trak foragteligt paa Skuldrene, og Erik Banner tænkte i det Stykke ikke anderledes end han, om end han var fuldt overbevist om Jens Hvas' Brøde.

Men hvor meget Mogens Munk saa lyttede, hørte han ikke det Ord, der skulde skaffe ham Kaas og meget andet herligt Gods, endda Jens Hvas ingen Anelse havde om, at han blev beluret og talte med sin Ungdomsven af sit fulde Hjerte, saa meget mere som han intet Haab havde om at slippe med Livet af denne Klemme.

„Vredes du paa mig, Jens?“ spurgte Klement. „Jeg vilde give en Dag af mit Liv til, at her ikke var saa mørkt i dette fordømte Hul, saa jeg kunde se dit Ansigt.“

„Du vilde intet se i det,“ sagde Hr. Jens fra den anden Krog af Cellen, hvor han laa, belagt med svære Lænker, der ligesom Klements var fastgjorte i Muren. „Du har handlet ret efter dit Skøn, og jeg har intet at bebrejde dig. Du har troet paa Lykken, og den gik dig imod. Havde den været med dig, da havde du ikke siddet her, men kanske været paa Sønderborgslot og nævnt mit Navn for den fangne Konge.“

„Det havde jeg, Jens,“ sagde Klement. „Du er en Mand trods nogen, endda du nødig drog dit Sværd og saa mere til højre og til venstre end godt er i urolige Tider.“

Jens Hvas tav, og der var stille en Stund. Saa raslede Klement med sine Lænker.

„Sover du, Jens?“ spurgte han.

„Nej," sagde Jens Hvas.

„Hvad tænker du paa?"

„Jeg tænker paa den fangne Konge," sagde Jens Hvas. „Dit Fangenskab og mit faar Ende, men det gør hans ikke, før Døden udfrier ham."

„Ja, du slipper sagtens," sagde Klement. „Men jeg er sikker paa min Dom. Stundom synes jeg allerede, jeg fornemmer Øksens Æg paa min Nakke. Blot jeg havde fundet Døden i Slaget. Jeg kan ikke en Gang vente, at de holstenske Skelmer giver mig en ærlig Krigsmands Død."

„Jeg kommer til at lade mit Liv, som du," sagde Jens Hvas. „Men Kongen i Sønderborg Taarn ... ham tør de ikke rette. Han maa slide sit Liv hen, indtil Gud kalder ham hjem. Saa er det da bedre, Klement, at det faar en rask Ende, om ellers man har Samvittigheden fri."

„Det siger jeg med," sagde Skipper Klement. „Men det undrer mig at høre det af din Mund. Tænker du ikke paa Fru Gertrud og Drengene?"

„Vel gør jeg det," sagde Jens Hvas. „Men det er min Tro, at Mogens Gjøe redder Gaarden for dem, om ogsaa han ikke kan redde min Hals. Per er redet til ham, men er sagtens styrtet med Hesten eller kommet til anden Fortræd, siden jeg intet har hørt fra ham. Men du har jo ogsaa en Hustru, Klement."

„Det har jeg," sagde Klement. „Og tre Døtre. Men dem tænker jeg ikke paa. Jeg brød mig aldrig saadan om Kvindfolk ved du nok, saa det vilde være haardt, om Tanken om dem skulde gøre min sidste Time tung. Nej, Jens, min Hu stod alle Dage til Eventyr til Søs og til Lands. Aldrig var jeg gladere end naar Sværdene klang, og naar Blodet randt, var det end mit eget. Jeg er fuld af Ar fra Saar, jeg hentede mig i skønne Bataljer.

Ikke eet af dem vilde jeg undvære. Og var det lykkedes mig at udfri Kong Kristian og vinde Kronen til ham igen, da skulde jeg gaaet i Døden med Sang paa Mund og prist mig overmaade lykkelig."

„Han var en sælsom Herre," sagde Jens Hvas. „Saa fast han bandt dem til sig, der saa ham een Gang i hans Øje. Ved du, det var den største Sorgens Dag i mit Liv, da jeg maatte staa paa Viborg Ting og være med til at hylde Kong Frederik."

„Det forstaar jeg," sagde Klement. „Jeg svor ham ogsaa Eden, men tænkte aldrig paa andet end at bryde den. Jeg begriber kun ikke, at du gik med til at hylde Hertugen i Ry."

„Det maatte jeg gøre for Lands og Riges Skyld," sagde Jens Hvas. „Der var ikke andet for. Du ser jo selv, han var den stærkeste. Om faa Dage falder dit og mit Hoved, og Hertugen hyldes i Viborg, som sin Far. Saa er han ogsaa en god luthersk Mand og i det Stykke mere at lide paa end den fangne Konge."

Det sagde Klement ikke noget til, og de var atter en Stund tavse.

„Tænker du paa Døden, Klement?" spurgte Jens Hvas.

„Nej, hvorfor skulde jeg det?" sagde Klement. „Den kommer, uden at jeg tænker paa den, og var den ikke kommet denne Gang, saa var den kommet en anden. Nej, jeg tænker paa den Forræder, som greb mig paa Flugten. Esbern Nielsen hed han og holdt med de andre Bønder, saa længe det gik godt. Det var ham, som bragte mig Bud om Adelshæren ved Svendstrup. Havde jeg ham blot her og kunde kvæle ham med mine Hænder."

„Du bør vende dine Tanker andet Steds hen," sagde Herremanden. „Det sømmer sig kun lidt

for en kristen at pønse paa Hævn, men hans eget Regnebræt skal for Guds Dom."

„Ja, det siger du," sagde Klement. „Men om du havde Mogens Munk her i Cellen, da tænker jeg, du glemte din Fromhed og kværkede ham."

„Nej," sagde Jens Hvas. „Jeg har beskikket min Sjæl og tilgivet mine Fjender. Mogens bliver straffet nok, naar han ser, at han ikke faar Ram paa Gaarden, for hvis Skyld han hadede og forfulgte mig. Hellere vil jeg dø med et rent Sind end leve med saadanne Tanker som han."

„Jeg forstaar dig ikke," sagde Klement. „Og nu vil jeg sove. Havde jeg blot et Krus Godtøl."

Han strakte sig paa Gulvet, saa godt han kunde for Lænkerne, og lidt efter genlød Cellen af hans rolige Snorken. Mogens Munk og hans Venner listede sig bort i Gangen udenfor. Jens Hvas løftede Hovedet og lyttede efter Trinene. Saa foldede han sine lænkede Hænder og bad, at Enden maatte komme, og komme snart.

Men en Stund efter vaagnede Skipper Klement og rev og raslede i sine Lænker som en fangen Ulv. Jens Hvas talte beroligende til ham, men det hjalp ikke.

„Hvorfor raser du ikke som jeg, Jens?" sagde Fribytteren. „Du ligger der som en knækket Blomst og dør nok af bare Fromhed, inden Mestermanden henter dig. Og du er dog en ung Mand, og Livet, du skal miste, er skønt."

„Ja," sagde Jens Hvas. „Du har Ret. Jeg er brudt. Jeg ved ikke selv, hvordan det er kommet sig, men jeg er ikke mere den jeg var. Jeg har været i større Sager, end jeg kunde tumle med. Jeg ved kun een Mand, der i alle Dele havde ganske samme Sind som jeg, og det var Rigens Hofmester. Men han var stærkere og mere vis, og han

sidder paa Bjergets Top, mens jeg forkommer i de dybe Dale."

FEMOGTYVENDE KAPITEL.

Fru Gertrud.

Lørdag den sjette Marts var bestemt til den udvalgte Konges Hyldningsdag i Viborg, men der kom Bud fra Koldinghus, at han ikke mente, han kunde naa til Staden med sine Mænd før ud paa Aftenen og saa blev Hyldningen opsat til Søndag.

Budskabet herom kom til Viborg om Onsdagen og satte Mogens Munk i stor Uro.

Jens Hvas's Sag var endnu ikke kommen for og var først Kongen og Mogens Gjøe i Staden, kunde nemt hans Planer bliver kuldkastede. Det gjaldt da for ham at faa sin Slægtning dømt forinden, og han haabede saa meget lettere, det kunde lade sig gøre som Skipper Klements Dom allerede var falden, og det var fastsat, at han skulde rettes om Lørdagen, før Kongens Ankomst. Det var da i alle Maader det naturligste, om Hr. Jens, som var hans fornemste Mand, blev rettet sammen med ham.

Han var selv Meddommer i disse Sager tilligemed Erik Banner, og Johan Rantzau gjorde ingen Indvending, da han foreslog Sagen optaget til Doms den næste Dag. Hr. Mogens havde intet opsporet ud over det, som alle vidste, at Jens Hvas

havde været hos Klement i Aalborg og bistaaet ham med hans Regeringshandlinger, samt at han var flygtet fra Staden og ikke selv havde overgivet sig til sine Dommere.

Det var ikke tilstrækkeligt, om Sagen skulde være ført for en ret Domstol, men her var det nok, saa meget mere, som baade Erik Banner og Johan Rantzau var overbevist om Fangens fuldkomne Skyld. Det vilde da sikkert gaa, som det var gaaet med de andre Fanger, og blive en kort Proces og en hurtig Straf.

Fru Gertrud fik at vide, at nu skulde Sagen for. Hun begav sig til Martin Hegelund og mindede ham om, at han og Hr. Jens havde været Venner, og at han maatte gøre det yderste for at ikke Herremanden fra Kaas blev dømt ved falske Vidner og uretfærdig henrettet.

Borgermesteren hørte paa hende i Tavshed. Mogens Munk havde været hos ham forud og varet ham, at han ikke ved Medfølelse for Hr. Jens kastede Mistanke paa sig selv. Han havde ladet ham forstaa, at han vidste mere, end han vilde ud med, om Hr. Martins Maskepi med den fangne Konges Tilhængere, men at det skulde være velforvaret i hans Bryst, om ellers han holdt sig udenfor denne Sag, der jo ikke gik ham an.

Alligevel kviede Borgermesteren sig ved den Rolle, han her skulde spille, og han kunde ikke se Fru Gertrud ind i Øjnene, da han svarede hende:

„*Venner* var Hr. Jens og jeg til ingen Tid," sagde han. „Om ogsaa vi havde mangt og meget med hinanden at gøre paa Embeds Vegne og stod Side om Side i Kampen mod den papistiske Afgudsdyrkelse. Men han var lunken for Kong Kristians Sag den Tid, da jeg tog mig af den i min Vildfarelse. Og siden, da min Forstand opklare-

des, og jeg saa, hvor det bar hen, da var han med Skipper Klement blandt Oprørerne."

Dette var en højst forvansket Fremstilling af Forholdet mellem de to Mænd, og Fru Gertrud vidste det saa godt som nogen. Men hun tvang sig til ikke at lade sig mærke med det.

„Min Husbond blev fangen," sagde hun. „I ved saavel som jeg, Hr. Martin, at Bønderne brændte hans Gaard, og at Skipper Klement holdt ham tilbage mod hans Vilje."

„Det saa saadan ud," sagde Martin Hegelund. „Men andre Tegn kan tydes paa en anden Maade. Jeg er Gud være lovet ikke Hr. Jens's Dommer. Ikke heller ved jeg, hvad I vil, jeg skal gøre ved denne Sag."

„I skal vidne for ham, at han var den retsindigste Mand, I kendte," sagde Fru Gertrud. „I skal bekende, at han ingensinde søgte egen Fordel eller gjorde nogen Uret, og at ingen var agtet og elsket som han af den menige Almue, da han sad som Landsdommer i Jylland og gjorde Ret og Skel paa Viborg Ting."

„Jeg tror ikke, det er værd at minde om Almuens Venskab for Hr. Jens og hans Venskab for Almuen," sagde Borgermesteren. „Det er just det, han beskyldes for, at have slaaet sig sammen med Almuen i Oprør. Ikke heller tror jeg, det er klogt at tale om den Tid, han var Landsdommer i Viborg. Det var den fangne Konge, der gav ham Embedet, og nu er han greben med den fangne Konges Tilhængere."

„;Kong Frederik gjorde ham ogsaa til Landsdommer," sagde Fru Gertrud. „Han satte ham i Mogens Munks Sted, fordi han øvede Retten bedre."

„Tror I, I bør minde Mogens Munk om den Tort, han led?" spurgte Hr. Martin. „Husk paa, at i

Morgen er Hr. Mogens Eders Husbonds Dommer, og han er en streng Mand og hævngerrig tillige."

„Kong Kristian gav ogsaa min Husbond Tillidshverv," sagde Fru Gertrud.

„Det gjorde han," sagde Borgermesteren. „Og det bliver sagtens det vanskeligste Punkt for Hr. Jens at klare, hvorfor han gik med Skipper Klement saa kort efter, at han svor den udvalgte Konge Eden i Ry."

„I vil ikke hjælpe mig," sagde Fru Gertrud og vred sine Hænder. „Og jeg er ene og ved ikke, hvad jeg skal gøre."

„Jeg kan ikke hjælpe Jer," sagde Borgermesteren. „Men endnu er der da ingen Ulykke sket. Gaa hjem til Eders Hus, Fru Gertrud, og sæt Sagen i Guds Haand."

„Ak," sagde hun. „Var Hans Tausen her, da skulde han visselig staa op og vidne for min Husbond. Hans Sjæl brændte i Nidkærhed, og han havde ingen Frygt for Mennesker."

Martin Hegelund var ilde til Mode, men han vidste ikke, hvad han skulde sige, og saa tav han. Fru Gertrud gik hjem til sit og foldede sine Børns Hænder i sine og bad brændende, at Gud vilde lade et Under ske for hendes store Kærligheds Skyld.

Saa lod hun den eneste Svend, hun havde tilbage, sadle en Hest. Hun bad ham tage Vare paa Huset og Drengene, selv om det varede et Par Dage, inden hun kom igen. Saa red hun ene af By og holdt lidt efter udenfor Asmild Klosters Port.

Hun begærede at tale med Johan Rantzau og trods den sildige Time fik hun Adgang, da hun nævnede sit Navn. Feltherren sad i Refectoriet og syslede med Brevskaber og Dokumenter. Han var

ene og rejste sig høvisk, da Fru Gertrud blev ført ind.

Hun kastede sig paa Knæ for ham og bad ham med strømmende Taarer og ydmyge Ord, at han vilde opsætte Sagen mod hendes Husbond til Kongen kom.

„Det kan jeg ikke," sagde han venlig, men bestemt. „Om der var flere af Oprørerne i Fængslet, da kunde vi kanske udskudt Eders Husbonds Sag en Dag eller to. Men han er den sidste, og i Morgen bliver han dømt."

„Men om I dømmer ham urettelig fra Livet, da bier I med at rette ham, til Kongen kommer?" bad hun.

„Urettelig dømmer jeg ingen," sagde Johan Rantzau. „Om nogen har forbrudt sit Liv, da er det vel den Adelsmand, som svor Kongen sin Ed og brød den og glemte sin Ære og gik med de ufri Bønder mod sine Standsfæller."

„I kan ikke dømme ham, I kan ikke dømme ham," sagde hun fortvivlet. „Ved I da ikke, at Mogens Munk som er Eders Meddommer, er hans Dødsfjende og eftertragter hans Gods."

„Jeg har hørt derom," sagde Johan Rantzau rolig. „Om jeg var Hr. Mogens, da vilde jeg ikke dømme min Frænde i en Sag som denne. Men I kan lide trygt derpaa, at intet Had og ingen Gridskhed faar Indflydelse paa Dommen, lad saa Hr. Mogens tænke, hvad han vil."

„Giv mig blot een Dags Udsættelse?" bad hun. „Der rider en Mand i Jylland med Kongens Lejde for min Husbond. Hans Hest er styrtet, ellers havde han alt været her. Eller han er blevet syg og har skikket en anden i sit Sted. Ak, det vilde dog græmme Eder, Hr. Johan, om Lejdet kom, naar det var for silde."

Johan Rantzau rystede paa Hovedet.

„Nej, Fru Gertrud,“ sagde han. „Det vilde ikke græmme mig. For jeg er saa sikker paa Hr. Jens's Brøde, som paa min egen Troskab mod Hans Naade.“

Hun krøb hen til ham paa sine Knæ og klamrede sig til hans Ben. Hastig gjorde han sig fri og bød hende staa op, saadan, at hun maatte adlyde.

„I har intet Hjærte,“ sagde hun.

„Ikke for Oprørere mod min Konge,“ svarede han.

„Har I ikke en Hustru,“ sagde hun saa og stirrede paa ham med Øjne, der var halvblinde af Graad.

„Det har jeg,“ sagde Johan Rantzau. „Og jeg ærer hende, som jeg ærer Eders Sorg. Men før vilde jeg give mig selv Døden end at jeg skulde handle saadan, at hun maatte bede for mig, som I beder i Dag. Gaa nu hjem, Fru Gertrud, og bed til Gud og prøv ikke paa at ændre det, som ikke kan være anderledes.“

„Jeg beder altid,“ sagde hun. „Jeg har brugt alle mine Bønner.“

Saa stod hun lidt og tænkte sig om.

„I Morgen, siger I, kommer min Husbonds Sag for,“ sagde hun.

„Ja,“ sagde Johan Rantzau.

„Og om I dømmer ham fra Livet, da retter I ham paa Lørdag med Skipper Klement.“

Johan Rantzau nikkede.

„Da rider jeg i denne samme Nat ud i Landet og finder ham, jeg skikkede til Mogens Gjøe,“ sagde hun. „Jeg varer Eder ad, at jeg har sagt Jer, at min Husbonds uskyldige Blod kommer over Eders Hoved. Jeg minder Eder om Eders Hustru og Eders Børn og alt, hvad I har

kært, at I ikke begaar denne Voldsdaad, før I har hørt, hvad Rigets Hofmester har at sige for den ulykkelige, der er falden i Eders Vold."

Johan Rantzau bøjede Hovedet, men sagde ingenting.

„Maa jeg se min Husbond endnu engang," sagde hun.

„Det maa I," sagde Johan Rantzau.

Han hidkaldte sin Svend og bød ham bringe Fru Gertrud til Cellen, hvor Jens Hvas sad, og befale Vagten at lade hende tale med ham et Øjeblik. Saa bøjede han sig dybt for hende, men hun saa det ikke, gik blot efter Svenden.

Døren til Cellen blev aabnet. Vagten holdt en Fakkel ind i det mørke Rum og Skipper Klement for op af Søvne og stirrede ind i Fru Gertruds Ansigt. Hun traadte derind og bøjede sig over sin Husbond, der laa og sov trygt i sine tunge Lænker.

„Fru Gertrud," sagde Klement.

Hun slog med Haanden af ham, at han skulde tie stille og blev ved at stirre.

Saa udtæret han var og bleg med mørke Rande under Øjnene og strittende Haar og Skæg. Men han drog Vejret let og frit, som var hans Søvn glad og uden Drømme.

Saa længe stod hun bøjet over ham uden at tale, at Fangevogteren rørte ved hendes Arm og mindede hende om, at Tiden var knap. Saa gik hun hen til Skipper Klement og hviskede til ham:

„Han sover, og jeg vil ikke vække ham. Sig til ham, at jeg har været her og set ham, og at jeg rider ud for at finde Per og Hr. Mogens og Kongen. Og kommer jeg ikke tilbage med Lejdet, da er det, fordi jeg har redet mig til døde."

Skipper Klement nikkede.

„Er I vred paa mig, Fru Gertrud," hviskede han.

„Nej," sagde hun. „Hvad kunde I derfor? Min Husbond gjorde kun, hvad han selv vilde, og han gjorde intet galt."

„Nu er det Tid at gaa," sagde Fangevogteren, og han dæmpede Stemmen som de andre.

Hun bøjede sig endnu engang over Jens Hvas og saa paa ham.

Saa gik hun og steg til Hest og red bort i Natten.

SEKSOGTYVENDE KAPITEL.

Dommen.

Jens Hvas sov godt den ganske Nat. Men Skipper Klement lukkede ikke sine Øjne, siden Fru Gertrud havde været der.

Hans Sind var kommet i Uro. Han kunde ikke lade være med at tænke paa sin Hustru og sine Børn, trods alt hvad han havde sagt til sin Lidelsesfælle. Han bandede sig selv og de Tanker, han kaldte taabelige og uværdige for en Mand. Men han kunde ikke blive dem kvit og længtes blot efter, at Jens Hvas skulde vaagne, for at han kunde tale med ham om det. Men han sov og sov, som ventede der ham ikke Dom og Død, og Klement vovede ikke at forstyrre ham. Først da han paa Lydene derude fra kunde høre, at det var Morgen, raslede han med sine Lænker og kaldte.

Jens Hvas for op og stirrede i Mørket, hvor han intet kunde se.

„Hvor er jeg," sagde han.

„Du er i Johan Rantzaus Fangehul i Dag som i Gaar," sagde Skipper Klement.

„Ja," sagde Jens Hvas. „Jeg sov saa sødt og drømte. Jeg drømte om Gertrud og Drengene."

„Helt Drøm var det nu ikke altsammen," sagde Skipper Klement. „Fru Gertrud har været her. Længe stod hun og saa paa dig, men du vilde ikke vaagne. Jeg talte med hende, og hun gav mig den Hilsen til dig, at nu red hun ud i Landet og kom tilbage med Livet til dig eller lod selv sit Liv."

„Ak," sagde Jens Hvas. „Hun rider forgæves. „Jeg ved for vist, at min Skæbne er beseglet. Om nu noget hænder hende, da har Kristen og Just hverken Fader eller Moder."

„Hun klarer sig nok," sagde Klement. „Det skulde ikke undre mig, om hun naaede sit Maal."

„Nej," sagde Jens Hvas. „Det er ude og forbi."

De sad lidt tavse. Saa rev og ruskede Klement i sine Lænker, som det var hans Vane, naar Livet i ham rasede mod den uafvendelige Skæbne.

„Ved du, hvad jeg tænker paa, Jens?" sagde han.

Jens Hvas vidste det ikke og hørte knap efter hans Ord.

„Jeg tænker paa, at det maatte være djævleblændet skønt, om saadan en ung og fager Kvinde græd sig til Døde for ens Livs Skyld," sagde han.

Der lød mange Trin udenfor. Døren blev aabnet. Tre Landsknægte traadte ind og løste Jens Hvas af den Lænke, der bandt ham til Muren. Men han var endnu lænket paa Haand og Fod, da han blev ført ud af Cellen og ud af Klostret. De satte ham paa en Karre, og omgivet af en tæt Ring af Landsknægte blev han ført til Gammel

Torv i Staden, hvor Tinget blev holdt ret udenfor Domkirkens Port.

Hans Dommere var Johan Rantzau og Erik Banner og Mogens Munk. Den navnkundige Feltherre saa slet ikke paa ham, da han blev ført frem. Erik Banner lagde ingen Skjul paa den Haan, han følte for Adelsmanden, der var gaaet med Bønderne. Men Mogens Munk tyggede paa sit Overskæg og saa til den anden Side.

Erik Banner oplæste Klagen, som lød paa, at Jens Hvas til Kaas og andet Gods i Nordjylland, ikke havde efterkommet det Bud, der var skikket ham, at mødes med sine Standsfæller i Aarhus og i Randers, for med dem at drage mod Bondehæren.

„Hvad siger I dertil?“ spurgte Johan Rantzau.

„Jeg siger, at jeg blev i Viborg paa Befaling af Rigens Hofmester Hr. Mogens Gjøe. Han bød mig blive og skøtte Retten i disse lovløse Tider, selv om Oprør og Krig rasede rundt om.“

„Bød han Jer ogsaa nægte at følge Eders Standsfæller, da de drog mod Skipper Klement?“ spurgte Johan Rantzau.

„Nej,“ sagde Jens Hvas. „Da handlede jeg efter eget Skøn og Tykke.“

„I handlede saare ilde,“ sagde Johan Rantzau. „Læs videre, Hr. Erik.“

Erik Banner fremsatte da den næste Klage, som var den, at Jens Hvas aabenlyst havde gjort fælles Sag med Oprørerne, at han var set af mange Vidner i Skipper Klements Hær i Aalborg, ja, at han endog havde boet paa Slottet, hvor Fribytteren, som kaldte sig Jyllands Konge, residerede og fungeret som hans Kansler, saaledes at han havde udfærdiget Dokumenter for ham og været Dommer i Trætter mellem hans Mænd.

„Hvad siger I dertil?" spurgte Johan Rantzau.
Jens Hvas saa frygtløs i Hr. Johans haarde Øjne.

„Jeg siger, at Anklagen er en skændig Løgn, snildelig sammenfusket af mine Fjender," sagde han. „Men jeg ved, at Skinnet er saaledes imod mig, at Løgnen kunde laves. Min Gaard er stormet og brændt af Oprørerne, som de andre Herreborge i Nordjylland. Jeg kæmpede med mine Mænd, til Ilden drev os af Huset. Alle mine Svende blev slagne, saa nær som een, der undkom. Selv flygtede jeg saaret over Markerne til Spøtrup og begærede at blive optaget paa Borgen. Men Biskoppens Foged nægtede mig det plat, idet han skyldte mig for at være Oprørets Anstifter. Siden flygtede jeg rundt i Skoven, til jeg svimede af mine Saar. Der fandt Bønderne mig og bandt mine Arme og Ben og førte mig til Aalborg paa en Kærre, der ikke var meget bedre end den, hvorpaa I i Dag har kørt mig hid."

„Saadan har I sagtens lavet det for at dække over Eders Forræderi," sagde Erik Banner.

„Jeg har intet at dække over," sagde Jens Hvas rolig.

„Men saa den anden Del af Anklagen," sagde Johan Rantzau. „Nægter I ogsaa, at I fungerede som Skipper Klements Kansler?"

„Jeg nægter det," sagde Jens Hvas. „Skipper Klement bad mig følge sig, og jeg afslog det. Sandt er det, at jeg dømte hans Bønder imellem, naar de bad mig derom. Men jeg dømte altid efter dansk Lov og Ret og min bedste Samvittighed. Sandt er det ogsaa, at jeg boede paa Slottet og gik frit omkring, siden jeg var løst af mine Baand. Skipper Klement æskede mit Ord paa, at jeg ikke vilde flygte og ikke skikke Bud til Adelshæren. Jeg gav

ham Ordet, fordi jeg tænkte, jeg kunde gøre Gavn ved nu og da at opretholde Lov og Orden i de sammenløbne Skarer."

„Da tænkte I saare ilde," sagde Johan Rantzau.

„Er det sandt, at I og den oprørske Fribytter alle Dage var gode Venner?" spurgte Erik Banner.

„Det er sandt," sagde Jens Hvas. „Ingen har jeg haft kær fra Ungdommen som Klement."

„Spørg ham, om han vedstaar, at han tit og ofte har prist Tyrannen paa Sønderborg og ønsket ham tilbage paa Tronen," sagde Mogens Munk.

Jens Hvas saa paa sin Dødsfjende og gik et Skridt nærmere til ham, saa Hr. Mogens helt forskrækket veg tilbage.

„Hvorfor spørger du mig ikke selv, Mogens?" sagde han. „Naar fandt du Svig i min Mund, og naar gik jeg fra mit Ord, om ogsaa det kostede at holde det. Jeg havde den fangne Konge saare kær, og først da jeg saa, der var intet andet at gøre for Landets og Rigets Skyld, svor jeg Kong Frederik Eden. Og jeg holdt min Ed. Siden svor jeg til hans Søn i Ry og holdt den Ed ogsaa."

„Smukt har I holdt Eden," sagde Johan Rantzau. „Som Skipper Klements Kansler."

Jens Hvas saa paa sine Dommeres Ansigter, og han vidste forud, at han var dømt, og han gad ikke svare.

„Læs videre, Hr. Erik," sagde Johan Rantzau.

Saa spurgte Erik Banner, hvordan Fangen vilde undskylde sig for, at han ikke straks efter Slaget ved Aalborg var draget til Johan Rantzau og den kongelige Hær og havde givet sin Sag for den rette Domstol, siden han mente at have saa god en Samvittighed."

„Visselig har jeg fejlet i det Stykke," sagde

Jens Hvas. „Saadan burde jeg gjort, som I siger, men jeg havde udstaaet saa meget, at jeg tror mine Tanker forvirredes. Saa vidste jeg ogsaa, at jeg blandt mine Dommere havde en Dødsfjende, nemlig Mogens Munk, som dér sidder og som, endda vi er Næstsøskendebørn, staar mig efter Livet af Had, fordi han maatte vige sit Landsdommersæde for mig her paa dette Ting paa Kong Frederiks Bud. Og som han er hadsk i Sind, saadan er han grisk efter Gods og staar mig efter min Ejendom som efter mit Liv.“

Mogens Munk blev bleg under denne Tiltale, og rundt omkring i Mængden, der var stimlet sammen om Retten, lød der en stærk Mumlen, som viste, at de tilstedeværende gav Hr. Jens deres Bifald. Men da Johan Rantzau saa sig om, blev der tyst.

„Jeg behøver ikke at svare en mensvoren Mand som dig, der gjorde din Slægt Skam alle Dage,“ sagde Mogens Munk.

„Du vilde faa svært ved at svare mig, Mogens,“ sagde Jens Hvas. „Men det behøves heller ikke, som du siger. Du kan nøje dig med at dømme mig, som du og dine Fæller allerede har dømt mig. Men det skal I vide, Hr. Johan Rantzau og Hr. Erik og du, Mogens, at der forlængst er gaaet Bud til Rigens Hofmester om Lejde for mig i denne Sag, at den kan blive paadømt af de rette Dommere, og nogen høres til mit Forsvar, frem for alle Hr. Mogens Gjøe. Jeg begærer da, at Dommen opsættes, til Budet kan komme til Stede.“

„Her er ingen Opsættelse nødvendig,“ sagde Johan Rantzau. „Hans Naade har givet mig Fuldmagt til at dømme de Oprørere, jeg griber. Og har jeg ingen Skaansel vist mod de menige Bondemænd, der faldt i min Magt, saa var jeg visselig

en uretfærdig Dommer, om jeg bar over med en Adelsmand som Jer. Har I mere at sige til Jert Forsvar, end I alt har sagt?“

„Nej,“ sagde Jens Hvas.

Saa traadte Dommerne sammen og raadslog, og Raadslagningen var kun kort. Efter faa Minutters Forløb slog Johan Rantzau op med Haanden og forkynde, mens der var dødsstille paa Torvet, at Adelsmanden Jens Hvas af Kaas var dømt til at have sit Liv og sit Gods forbrudt og skulde rettes her paa Torvet paa Lørdag med Skipper Klement, fordi han havde forsømt imod sin Ed at begive sig til kongelig Majestæts og Rigets Adel og Krigsfolk, da de var i Randers og andet Steds mod Rigets Fjender forsamlede, men i det Sted havde givet sig til Skipper Klement og det oprørske Parti og i saa Maade ført Avindskjold mod Kongen og Riget.

Jens Hvas bøjede sit Hoved, men sagde ikke et Ord. Da han straks efter blev sat paa Kærren og kørt tilbage til Asmild Kloster, saa han mod Mogens Munk, men traf ikke hans Blik.

SYVOGTYVENDE KAPITEL.

Døden.

Fredagen kom og gik. Svenden, Fru Gertrud havde sat til at vogte Kristen og Just, mens hun

red for sin Husbonds Liv, stod meste Delen af Dagen i Døren og saa henad Gaden, om ikke hun kom tilbage.

„Hvor er Mor?“ spurgte Just.

„Naar slipper de onde Mænd Far af Fængslet?“ spurgte Kristen.

Svenden vidste intet at svare. Om Aftenen da Drengene sov paa deres Løjbænk, gik han til Asmild Kloster og hørte af Vagten, at Skipper Klement og Jens Hvas skulde rettes Lørdag Morgen Klokken ni. Han gik tilbage til Huset i Mogens Gade og kunde ikke sove den ganske Nat. Han var ny i Tjenesten og stod ikke sin Husbond og Madmor saa nær som de af deres Folk, der var faldne, da Kaas blev berendt, end sige da som Per, der sagtens laa et Sted med knækket Hals paa Landevejen. Men Rædslen over at sidde alene hos disse to Børn, som sov trygt, mens deres Far skulde dø for Mestermandens Sværd i Morgen, og deres Moder red paa Lykke og Fromme for at finde Kongens Naade, greb ham saadan, at han havde mest Lyst til selv at løbe bort fra Huset.

Han fik et Par andre Svende fra Byen til at dele Vagten med sig. De sad og talte om, hvad der var hændt i disse gruelige Tider og hvad der endnu forestod, og holdt Modet oppe med Godtøl. En og anden af dem forsøgte ogsaa paa en lille Vise, i Særdeleshed en, som var lagt om den fangne Konge paa Sønderborg, og som al Almuen sang over det ganske Land i de Dage. Men det havde ingen Art, hverken med Drikken eller Sangen, og hver Gang der hørtes en Lyd fra Gaden, løb Fru Gertruds Svend til Døren for at se om det var hende.

Det blev Lørdag Morgen, saa klar og skøn en Martsdag, som nogen Tid var oprundet over Landet.

„Hvorfor kommer Mor ikke?“ sagde Just og gav sig til at græde, hvad ellers ikke var hans Vane.

„Henter hun Far i Fængslet?“ spurgte Kristen.

„Det gør hun,“ sagde Svenden glad over at finde en Udvej. „Og nu skal jeg gaa dem i Møde, om I vil blive stille i Huset, som Fru Gertrud har sagt, og ikke gaar ud paa Gaden, hvor der er fuldt af fremmede Folk i Dag, det er Landsting.“

Det lovede Børnene, og Svenden gik og stængede Døren vel.

Der var allerede mange Folk paa Gaden, saa aarle det var. Og alt som han kom nærmere til Gammel Torv, blev Vrimlen tættere. Landstinget havde draget en Del Folk til Byen, og Hyldingen, som skulde finde Sted næste Dag, endnu flere. Saa var der heller ingen af de Viborg Borgere, som ikke vilde se Skipper Klement og hans Kansler lide Døden. Hoved ved Hoved stod de rundt om Gammel Torv, paa Domkirkens Trapper og rundt om i Husene. Mange var klavrede op i Træerne paa Graabrødrenes Kirkeplads, og mange sad paa Tagryggen og paa Muren om Klostergaarden.

Der var dødsstille. Saa stor Forsamlingen var, var der ingen der mælede et højt Ord. Om Johan Rantzau, da han banede sig Vej gennem Mængden med de Adelsmænd, der var i hans Følge, havde kunnet se i disse tavse Mænds Hjerter, da havde han læst den fangne Konges Navn atter og atter. Havde Viborg Borgere haft en anden Leder end Martin Hegelund, da havde de visselig taget Del i Oprøret, Skipper Klement havde vakt, trods nogen. Mangen en tænkte med Gysen, hvor nemt han selv kunde været blandt dem, hvis Hoved skulde falde paa Skafottet. Mer end en følte en

Svie i sin Sjæl, fordi han ikke havde kæmpet med i Kampen. Ingen var der, som ikke ynkedes over de to tapre Mænd, som i Dag skulde dø, og allermest over Herremanden fra Kaas, som var draget ind i det altsammen mod sin Vilje.

Men Johan Rantzau kunde ikke læse i deres Hjerter og brød sig ikke heller derom.

Hans Ansigt var jernhaardt og tillukket som ellers. Med høj Røst bød han Landsknægtene rydde Pladsen midt paa Torvet, hvor Blokken var opstillet og Mestermanden allerede stod parat med sin Haandlanger. En Gang imellem saa den holstenske Feltherre paa Mogens Munk, som stod ved Siden af Erik Banner og saa sig urolig om til alle Sider. Han havde villet drage bort i denne Morgenstund under Paaskud af vigtige Forretninger paa Voldstrup. Men Johan Rantzau havde set paa ham med et Smil, der bragte ham til at slaa Øjnene ned.

„I blive helst hos os, Hr. Mogens," sagde han. „Det vilde ikke være sømmeligt, om en af dem, som dømte de to Oprørere, var fraværende, den Dag de blev rettede. Kan I ikke blive, da vil vi opsætte Eksekutionen, til I kommer tilbage."

Saa blev Mogens Munk. Men vel befandt han sig ikke og ønskede af Hjertet, at det snart maatte være overstaaet. Hvor han saa hen, mødte han fjendtlige Blikke, for der var ingen Mænd i Viborg, der ikke vidste, at det var ham, der havde fældet sin Frænde, fordi han eftertragtede hans Gods og bar Had til ham.

Der opstod Uro langt nede i Mogens Gade. Det var Kærren, der kom med de dødsdømte. Folk stod paa Tæerne og rakte Hals, og allerede længe før Kærren naaede til Gammel Torv, kunde de se dem.

De stod oprejst, bundet sammen med Ryggen til hinanden. Jens Hvas' Ansigt var blegt, men hans Blik roligt og mildt. Skipper Klement lo højt og spodsk og begyndte at tale til Mængden, der fyldte Gaden. Men en af Landsknægtene, der gik om Kærren, slog ham paa hans Mund, og saa tav han.

Da de naaede Torvet, blev Fangerne løst fra hinanden og steg ned af Kærren. Skipper Klement skulde rettes først. Dristig traadte han frem til Blokken og saa fast paa Johan Rantzau, mens han oplæste hans Dom.

„Nu skal du dø, Klement," sagde Hr. Johan saa. „Du har ikke villet tale med Præsten, som kom for at berede din Sjæl, endda vi gav dig Valget mellem en Munk og en from evangelisk Mand. Har du noget at sige, forinden dit Hoved falder paa Blokken?"

„Hvad skulde jeg sige til Jer," sagde Skipper Klement djærvt. „Jeg svor Kong Kristian min Ed, og jeg holdt den indtil denne Time. Det er min Brøde."

„Derom er det ikke Tid at tale nu," sagde Johan Rantzau. „Jeg spurgte dig, om du havde et Ønske for dig selv, forinden du skal dø?"

„Det har jeg," sagde Klement. „Jeg ønsker, at Kong Kristian maa slippe løs af Sønderborg Taarn og atter bestige den Trone, der er hans med Rette, og tage blodig Hævn over alle dem, der forraadte ham."

Han raabte det med høj Røst, saa det lød ud over hele Torvet. Mængden bølgede frem og tilbage og mumlede, men vovede ikke at kny. Johan Rantzau gav Mestermanden et Vink, og han og hans Medhjælpere for til og greb Skipper Klement for at tvinge ham ned paa Blokken.

„Hov," sagde Klement og stødte dem fra sig med Skuldren, saa de tumlede. „Hold dine skidne Fingre for dig selv, Mestermand. Jeg behøver ikke din Hjælp. Saa lagde han sig ned med Hovedet paa Blokken. Mestermandens Sværd susede og sang og Hovedet rullede i Gruset.

Det blev øjeblikkelig taget op og paasat en Blykrone, som var holdt i Beredskab, og som skulde udtrykke, at den henrettede havde søgt at opkaste sig til Konge. Saa blev det løftet højt paa en Spydstage og baaret foran Kærren, hvorpaa Legemet blev kørt ud til Galgebakken, hvor det skulde parteres og lægges paa Hjul og Stejle.

Da der igen var blevet roligt, løftede Johan Rantzau sin Haand og oplæste Dommen over Jens Hvas. Han føjede til, at han af sær Naade og paa Rigsraad og Ridder, Mogens Munks Forbøn skulde slippe for at blive parteret og stejlet, men hans Legeme udleveret til hans Slægt."

„Har I noget at sige, inden I dør?" spurgte han saa.

„Nej," sagde Jens Hvas. „Jørgen Sadolin har beredt min Sjæl saa vel, at jeg længes efter at fare herfra. Han vil bringe dem Bud, som jeg har kær. Jeg beder blot, at Mestermanden maa gøre sin Pligt."

Han traadte hen til Blokken og vilde knæle, men i det samme hørte han Mogens Munks Røst og løftede sit Hoved og saa paa ham.

„Forinden du skal dø, Jens, for dine svære Synders Skyld, vil jeg spørge dig om een Ting," sagde han. „Du mindes det Mageskifte, vi gjorde med Godset ved Palstrup, men som vi ikke naaede at faa opskrevet og beseglet, da Krigen brød ud, og du blev en Forræder mod din Slægt og dine Standsfæller. Nu spørger jeg dig, om du er ret-

sindig nok til her for disse Vidner at bekende, at Gaarden er min."

Han tav og saa paa Jens Hvas, og hver en Mand, der var paa Torvet, stirrede paa ham, maalløs over, at han ikke kunde glemme sin Griskhed i denne Stund.

Saa saa de paa Jens Hvas og blev med Undren var, at der gik noget som et Smil over hans Ansigt.

„Gaarden er din, Mogens," sagde han. „Give Gud, du havde saa god en Ret i alle Stykker som i dette."

Saa lagde han sit Hoved paa Blokken, og Mestermandens Hug faldt.

Og ret som de læssede det paa Kærren for at køre det bort, og Mængden bølgede frem og tilbage, og Johan Rantzau og Adelsmændene steg til Hest for at ride derfra, lød der et Raab langt nede i Gaden.

De studsede og saa derhen, og saa en Mand, der havde en Kvinde bag sig paa Hesten. Hun klamrede sig fast om hans Liv med sine Arme, og han svang højt i Vejret et Papir og raabte og skreg som en rasende, alt mens han sporede sin Hest frem gennem Stimlen.

Straks efter stod Fru Gertrud taareløs og stirrede paa sin Husbonds lemlæstede Lig, mens Johan Rantzau og Erik Banner og Moges Munk stak Hovederne sammen og læste Mogens Gjøes Lejdebrev, som Per rakte dem. Det var godt nok, og var det kommet en liden Stund før, da havde de visselig maattet lade Hr. Jens i Live.

Mogens Munk sneg sig derfra. Johan Rantzau traadte hen til Fru Gertrud og talte til hende saadanne Ord, som hans Hjerte indgav ham. Hun saa ikke paa ham og hørte ham ikke. Bleg og tavs

FS

gik hun ved Siden af Kærren, der kørte Liget til Huset ved St. Mogens Port. Længe efter at hun var forsvunden, blev Mængden staaende og drøftede, hvad der var hændt.

De gode Borgere havde faaet Mælet nu og raabte højt nok op, baade mod Mogens Munk og mod Johan Rantzau. Men Mogens Munk var forsvunden og Johan Rantzau red til Asmild Kloster uden at se sig til højre eller venstre. Han vidste, han havde gjort sin Pligt og brød sig saa lidt om Mængdens Dom nu som før.

Sent paa Aftnen kom Kongen med et stort Følge ridende fra Skanderborg. Han var træt og tavs, og tavse hilste Borgerne ham der hvor han red frem.

Per søgte straks Mogens Gjøe og fortalte ham, hvad der var hændt.

„Da er der en god Mand mindre i Danmark," sagde Hr. Mogens med oprigtig Sorg.

Endnu samme Aften forelagde han Sagen for Kongen, og kunde han ikke skaffe Jens Hvas hans Liv tilbage, saa reddede han hans Gods og fik det erkendt, at den salige Herre til Kaas var en ærlig Mand, som kun tvunget var fulgt med Skipper Klement og derfor laa med al Hæder i sin Grav.

Fru Gertrud levede kun et Par Aar endnu og ingen saa hende nogen Tid glad. Men hendes Sønner arvede Kaas og rejste Gaarden igen med Taarn og Tinder og ejede den ubestridt til deres Død.

Forlagstrykkeriet, Klareboderne 3, København K.